ਸੰਪਾਦਕੀ

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦਿਲੋਂ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੇ ਸੁਹਿਰਦ ਪਾਠਕਾਂ, ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤਕ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ 11ਵਾਂ ਮਹਾਨ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਧਰਮੱਗ ਧਰਤੀ ਤੇ ਮਿਤੀ 29 ਸਤੰਬਰ ਤੋਂ 2 ਅਕਤੂਬਰ ਤਕ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੇ ਅਦਭੁੱਤ ਨਜ਼ਾਰੇ ਵੇਖੇ ਅਤੇ ਮਾਣੇ ਹਨ ਉਹ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਹੀ ਕਹਿ ਉਠਦੇ ਹਨ – ***'ਕਹਿਬੇ ਕਉ ਸੋਭਾ ਨਹੀ ਦੇਖਾ ਹੀ ਪਰਵਾਨ' (ਪੰਨਾ 1370)*** ਅਰਥਾਤ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਕਥਨ ਕਰਨੀ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ, ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਦੱਸੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ, ਪੁੱਜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਰੂਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਦਾਰ ਕਰਕੇ ਮਨ ਬਲਿਹਾਰੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਵਚਨ ਸੁਣ ਕੇ ਹਿਰਦੇ ਠੰਢ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਸੁੱਕਾ ਮਨ ਹਰਿਆ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਾਣੀ ਇੰਜ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨਵੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਲਿਆ ਹੋਵੇ, ਦੂਰ ਦੁਰਾਡੇ ਤੋਂ, ਦੇਸ ਪ੍ਰਦੇਸ ਤੋਂ ਆਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ, ***'ਵਿਚਿ ਸੰਗਤਿ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਵਰਤਦਾ.........।' (ਪੰਨਾ – 1314)*** ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਵੇਂ ਜਨਮ ਜਨਮਾਂਤਰ ਦੀ ਮੈਲ ਧੋਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਕ ਨਵਾਂ ਜੀਵਨ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਨਿਗ੍ਹਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਉਮਾਹ ਦੀ ਝਾਕੀ ਦਿਲਾਂ ਦੀ ਪਿਆਰ ਧੜਕਨ ਨੂੰ ਨਵੀਂ-ਸ਼ਕਤੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਦਿਸ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਸੁਹਣੇ ਸੁਥਰੇ ਦੁੱਧ ਚਿੱਟੇ ਸਾਫ ਬਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਥਾਂ ਥਾਂ ਖੜ੍ਹੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਤੋਂ ਬਲਿਹਾਰੇ ਜਾਂਦੇ, ਜੀਅ-ਆਇਆਂ ਕਹਿਣ ਲਈ ਅੱਖਾਂ ਵਿਛਾਈ ਖੜ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਮਾਲ ਇਹ ਕਿ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਹੋਵੇ ਤੇ ਕਿਤੇ ਰੌਲਾ ਰੱਪਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਝਗੜਾ ਫਸਾਦ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਉਚਾ ਬੋਲ ਬੁਲਾਰਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਕੋਈ ਦੈਵੀ ਖੇਡ ਹੀ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਐਨਾ ਵੱਡਾ ਇਕੱਠ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸਾਈਕਲ, ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ, ਸਕੂਟਰ, ਕਾਰਾਂ, ਬੱਸਾਂ, ਟਰੱਕ, ਟਰਾਲੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੋਣਾ ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਵਾਹਨਾਂ ਦੀ ਪਾਰਕਿੰਗ, ਦੇਖ ਭਾਲ, ਸਲਾਮਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ, ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਪਰਵਾਹ ਨੂੰ ਤਰਤੀਬ ਦੇਣੀ, ਸਟੇਜ ਦੀ ਕਲਾਮਈ ਸਜਾਵਟ ਅਤੇ ਪੰਡਾਲ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ, ਥਾਂ ਥਾਂ ਟੀ.ਵੀ. ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੁਣਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ, ਇਸ ਸਾਰੇ ਸੁਚੱਜੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪਿਛੇ ਕਿਸੇ ਮਹਾਨ ਹਸਤੀ ਦਾ ਹੱਥ ਹੈ, ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਹੈ, ਸੋਚਣੀ ਹੈ, ਦੂਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਤਾ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੇ ਲੰਗਰ ਵਲ ਧਿਆਨ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਜਾਈਦਾ ਹੈ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਇਕੋ ਵਾਰੀ ਪੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਸਜ ਰਹੀਆਂ ਨੇ, ਸਭ ਨੂੰ ਸੁਤੇ ਸਿਧ ਬਿਨਾਂ ਉਡੀਕ ਬਰਤਨ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਦਾਲ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ, ਭਾਜੀ, ਚੌਲ, ਆਚਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚਾਲੀ ਲੋਹਾਂ ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੇਵਾ ਬਦਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਨਵੇਂ ਸੇਵਾਦਾਰ ਮਿਥੇ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਪੁੱਜ ਰਹੇ ਹਨ, ਦੇਗਿਆਂ ਵਿਚ ਦਾਲ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਨਿਰੰਤਰ ਬਣ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜੂਠੇ ਬਰਤਨਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਸਫਾਈ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਅਜਬ ਕਲਾ ਵਰਤ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਅਣਡਿੱਠੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, ਅਜਿਹੇ ਪਿਆਰ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਭਰੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਚ ਇਹ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਿਲੱਖਣ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪੱਖ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਖਸ਼ੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਰੂਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਦਾਰ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ, ਸੰਤਾਂ, ਮਹਾਤਮਾਵਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰਮਖ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪਿਆਰ-ਬਾਣ ਅਤੇ ਅਨੁਭਵੀ ਪ੍ਰਵਚਨ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਸਭ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਜੀਵਨ, ਸਹਿਜਮਈ ਜੀਵਨ, ਵਿਗਾਸਮਈ ਜੀਵਨ, ਅਨੰਦਮਈ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਆਸ ਬੱਝਦੀ ਹੈ। ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਦੀਆਂ ਮਿਠੀਆਂ ਧੁਨੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਦੁਖ, ਦਲਿੱਦਰ, ਜਨਮ ਜਨਮਾਂਤਰਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਧੋਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਵੈਰ, ਵਿਰੋਧ ਅਤੇ ਵਿਕਾਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੇਡ ਨੇ ਕਈ ਜਨਮ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਦਿਤੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਖਹਿੜਾ ਛੁਟਣ ਦੀ ਆਸ ਬਝਦੀ ਹੈ –

ਬੈਰ ਬਿਰੋਧ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਮੋਹ॥
ਝੂਠ ਬਿਕਾਰ ਮਹਾ ਲੋਭ ਧ੍ਰੋਹ॥
ਇਆਹੂ ਜੁਗਤਿ ਬਿਹਾਨੇ ਕਈ ਜਨਮ॥
ਨਾਨਕ ਰਾਖਿ ਲੇਹੁ ਆਪਨ ਕਰਿ ਕਰਮ॥ਪੰਨਾ – 267

ਪਿਛਲੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਹੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਭਗਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਮਾਰਗ ਨੂੰ ਸਰਵੋਤਮ ਦਸਦਿਆਂ 'ਜਿਨ ਪ੍ਰੇਮੁ ਕੀਓ ਤਿਨ ਹੀ ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਇਓ॥' ਨੂੰ ਹੀ ਸਭਨਾਂ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਲਈ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ਾ ਚੁਣਿਆ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੰਤਾਂ ਮਹਾਤਮਾਵਾਂ ਨੇ ***'ਹਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਬਾਣੀ ਮਨੁ ਮਾਰਿਆ ਅਣੀਆਲੇ ਅਣੀਆ ਰਾਮ ਰਾਜੇ॥ (ਪੰਨਾ – 449)*** ਮਾਨੋ ਪਿਆਰ ਦੇ ਅਣਿਆਲੇ ਤੀਰਾਂ ਨਾਲ ਬਿਰਹੁੰ ਕੁੱਠੀਆਂ ਜੀਵ-ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿੰਨ੍ਹ ਦਿਤੇ। ਹਰਿ ਰੰਗ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਜਨਮ ਜਨਮ ਦੀ ਮੈਲ ਧੋਤੀ, ਨਵਾਂ ਜੀਵਨ ਪਾਇਆ, ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਭਿੱਜ ਕੇ ਅਨੰਦ ਮਾਣਿਆ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਵਿਦਾਇਗੀ ਸਮੇਂ ***'ਨਦੀਆ ਵਾਹ ਵਿਛੁੰਨਿਆ'*** ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਸੁਰ ਅਲਾਪੀ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਅਥਾਹ ਪਿਆਰ ਦੀ ਯਾਦ ਨਾਲ ਗੱਚ ਭਰ ਗਿਆ, ਕਿਸੇ ਅਦਭੁੱਤ ਅਗੰਮੀ ਰਹੱਸ ਵਿਚ ਲਿਵਲੀਨ ਹੋ ਗਏ, ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕੋਈ ਪਿਆਰ ਲਹਿਰ ਦੀ ਕੰਬਾਊ ਥਰਥਰਾਹਟ ਦਾ ਵਿਸਮਾਦ ਭਰ ਗਿਆ, ਪਿਆਰ ਭਾਵਨਾ ਜਿਵੇਂ ਸਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ, ਵਿਸਮਾਦ! ਵਿਸਮਾਦ!! ਸਭ ਪਾਸੇ ਛਾ ਗਿਆ।

ਅਜਿਹੇ ਰੂਹਾਨੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸਿਰਜਣ ਹਿਤ ਉਪਰਾਲੇ ਪ੍ਰਾਰੰਭ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਆਪ ਜੀ ਸਭਨਾਂ ਸੁਹਿਰਦ ਪਾਠਕਾਂ, ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ, ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਨਾਲ ਇਸ ਲਿਖਤ ਰਾਹੀਂ ਹੁਣ

ਤੱਕ ਹੋਈਆਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਪਾਉਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ। ਆਪ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸਹਿਕਾਰਤ ਮੈਂਬਰ ਹੋ।

ਇਸ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਅਤੇ ਸੁਚੱਜੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਮੀਟਿੰਗ 28 ਜੁਲਾਈ ਸ਼ਨਿੱਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਬੁਲਾਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਮੀ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਅਤੇ ਸੁਚੱਜੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ। ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਸੇਵਾ ਅਨੁਸਾਰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 700 ਫੁੱਟ ਲੰਬਾ ਅਤੇ 300 ਫੁੱਟ ਚੌੜਾ ਮੁੱਖ ਪੰਡਾਲ ਅਤੇ 135 ਫੁੱਟ ਲੰਬਾ ਅਤੇ 90 ਫੁੱਟ ਚੌੜਾ ਲੰਗਰ ਲਈ ਪੰਡਾਲ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਲਈ ਗੈਸਟ ਹਾਊਸ, ਸਕੂਲ, ਸਰਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤਮੋਟੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਹੋਈ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਵਾਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ 30 ਲੋਹਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਈ ਅਤੇ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਨੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਹਿਤ ਲੋਹਾਂ ਵੰਡ ਲਈਆਂ। ਉਤਸ਼ਾਹ ਐਨਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ 100 ਲੋਹਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਵੀ ਸੇਵਾ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਹੋ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਆਪ ਜੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਥੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਹੈ, ਸੰਗਤ ਇਕ ਤੋਂ ਇਕ ਵਧ ਕੇ ਸੇਵਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਟੈਂਟਾਂ ਦੀ ਬਾਰਿਸ਼ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਵਾਟਰ-ਪਰੂਫ ਪੌਲੀਥੀਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਵੇ। ਸਟੇਜ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਅਤੇ ਸਜਾਵਟ, ਬੈਨਰਜ਼, ਬੋਰਡਜ਼ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਾਈ ਗਈ। ਹਰ ਥਾਂ ਤੇ ਰੌਸ਼ਨੀ ਹੋਣੀ ਅਤੇ ਆਵਾਜ਼ ਪੁੱਜਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ 200 ਸਪੀਕਰਾਂ ਅਤੇ 400 ਟਿਊਬ ਲਾਈਟਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਸੇਵਾ ਲਾਈ ਗਈ। ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਹਦਾਇਤਾਂ ਹੋਈਆਂ। ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਲਈ ਸੇਵਾ ਲੱਗੀ। ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਦੀ ਛਪਾਈ, ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਟੀ.ਵੀ., ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਟੀ.ਵੀ ਕਵਰ, ਫੋਟੋ, ਆਡੀਓ, ਵੀਡੀਓ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਲੰਗਰ ਲਈ ਰਾਸ਼ਨ, ਸਬਜ਼ੀਆਂ, ਦੁੱਧ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਲੰਗਰ ਵਰਤਾਉਣ ਲਈ ਬਰਤਨ ਅਤੇ ਸੇਵਾਦਾਰ, ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਟਰੱਕਾਂ, ਲਾਰੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਗੱਡੀਆਂ ਦੀ ਪਾਰਕਿੰਗ, ਗੱਡੀਆਂ ਲਈ ਹਵਾ ਅਤੇ ਮੁਰੰਮਤ, ਜੋੜਾ ਘਰ, ਗੱਠੜੀ ਘਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ। ਐਨੇ ਵੱਡੇ ਇਕੱਠ ਲਈ ਐਸੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨੇ ਕਿੰਨੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਗੱਲ ਜਾਪਦੀ ਹੈ, ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਐਸਾ ਸਮਾਗਮ ਰਚਣਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਾਰੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਹੀ ਹਿੱਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫੇਰ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਊਣਤਾਈਆਂ ਰਹਿ ਜਾਣ। ਪਰ ਇਥੇ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ, ਕੋਈ ਵਿਘਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿਸ ਰਿਹਾ ਸਗੋਂ ਇਕ ਤੋਂ ਇਕ ਵੱਧ ਕੇ ਸੇਵਾ ਲਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਆਪ ਧੀਰਜ, ਸਹਿਜ ਤੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਮੂਰਤ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਰਹੇ ਸੀ।

ਇਸ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਖਰਚਾ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇਗਾ? ਕੋਈ ਦੱਸ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਆ ਰਹੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਵੀ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਣੀ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ ਪਰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਨਾ ਹੀ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਸੰਗਤਾਂ ਮਾਇਆ ਵੀ ਸਫਲ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਲੰਗਰ ਦੀਆਂ ਰਸਦਾਂ, ਬਾਲਣ ਆਦਿ ਦੇ ਵੀ ਅੰਬਾਰ ਲਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਪਿਆਰ ਦੀ ਖੇਡ ਹੈ। ਇਥੇ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰ ਵਾਲੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਤਨ, ਮਨ, ਧਨ ਗੁਰੂ ਦੇ ਅਰਪਨ ਕਰਨਾ ਆਪਣਾ ਸੁਭਾਗ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਆਪ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਮੋਹਰੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਆਪ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਲਈ ਸੁਤੇ ਸਿਧ ਉਤਸ਼ਾਹ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਮੀਟਿੰਗ ਸੰਪੰਨ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸਮੂੰਹ ਸੰਗਤ ਦਾ ਦਿਲੋਂ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਦੂਰ ਦੁਰਾਡੇ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਪ੍ਰੇਮੀ ਆਏ ਹੋਏ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਹੋਈ ਸਾਰੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਅਪਾਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਦਕਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਹਰੇਕ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਅਗੰਮ ਸ਼ਕਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ, ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੁੰਦਰ ਬਿਲਡਿੰਗ, ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਵਿਦਿਆ ਮੰਦਰ ਅਤੇ ਇਨਫਰਮੇਸ਼ਨ ਟੈਕਨਾਲੌਜੀ ਸੈਂਟਰ ਸਭ ਕੁਝ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਅਣਡਿੱਠ ਤਾਕਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਕਾਰਜ ਕਰਵਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਰੋਪੜ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਕਾਰਜ ਵੱਡੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਅਰੰਭ ਹੋਇਆ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਛੜਿਆ ਹੋਇਆ ਇਲਾਕਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਜਿਥੇ ਆਮ ਤੰਬਾਕੂ ਬੀਜਿਆ ਤੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖੀ ਦਾ ਕੋਈ ਇਲਮ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਸਦਕਾ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਥਾਂ ਥਾਂ ਦੀਵਾਨ ਲਾਏ ਗਏ ਤੇ ਅੱਜ ਇਹ ਇਲਾਕਾ ਸਿਖੀ ਸੂਝ ਬੂਝ ਵਿਚ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਪਿਛੇ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਵੀ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਐਨੀ ਅੱਛੀ ਤਰਤੀਬ ਨਾਲ ਸਫਲ ਤੇ ਸੰਪੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜੋ ਵੀ ਕਾਰਜ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਆਰੰਭ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰਨਤਾ ਸਹਿਤ ਨਿਭਾਉਣ ਦਾ ਬਲ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ। ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਕਾਰਜ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਸਦਕਾ ਅਤੇ ਆਪ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ, ਉਦਮ, ਉਤਸ਼ਾਹ ਸਦਕਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਫਲ ਤੇ ਸੰਪੰਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸੀਸਾਂ ਲੈ ਕੇ ਅਤੇ 15 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਮੁੜ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਲੈ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਦਾ ਹੋਈਆਂ।

ਇਹ ਸਾਰਾ ਬਿਓਰਾ ਆਪ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨਾਲ ਇਸ ਲਈ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਸਭਨਾਂ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮਾਗਮ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹ ਤੇ ਉਮਾਹ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇ, ਜਿੰਨੇ ਪ੍ਰੇਮੀ 15 ਅਗਸਤ ਵਾਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਪੁੱਜ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜ਼ਰੂਰ ਪੁੱਜਣ ਅਤੇ ਇਸ ਮਹਾਨ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈ ਕੇ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਅਨਮੋਲ ਘੜੀਆਂ ਸਫਲ ਕਰਨ। ਇਹ ਸੰਪਾਦਕੀ 11ਵੇਂ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ।

ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ

✡ ✡ ✡ ✡ ✡ ✡ ✡ ✡ ✡ ✡

ਕਲਿਜੁਗ ਨਾਮੇ ਕੀ ਵਡਿਆਈ
(ਅਜਾਮਲ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ)

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਉਤਾਰਾ ਕਰਤਾ : ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ

ਨੋਟ – ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਇਹ ਦੀਵਾਨ ਸੰਨ 1979 ਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਰੋਪੜ ਜ਼ਿਲੇ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਪਿੰਡ ਜਾ ਕੇ ਗੁਰਸਿਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਿਨ ਵਿਚ ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ, ਚਾਰ-ਚਾਰ ਦੀਵਾਨ ਲਗਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਘਰ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਰਾਤ ਦੇ 12 ਵਜ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਪਰੰਤ ਮਾਨਯੋਗ ਬੀਜੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਛਕਾਉਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਫੇਰ ਦੋ-ਢਾਈ ਵਜੇ ਉਠ ਪੈਂਦੇ। ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਬੀਜੀ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠਣ ਤੇ ਬੋਲਣ ਦੀ ਜਾਚ ਦੱਸਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਲੈਕਚਰ ਦੁਆਰਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੜ੍ਹੀਆਂ, ਮਸਾਣੀਆਂ, ਗੁਗੇ ਆਦਿ ਦੀ ਪੂਜਾ ਤੋਂ ਵਰਜ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਲੜ ਲੱਗਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਦੀਵਾਨਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਤ ਹੋ ਕੇ ਸਾਰੇ ਰੋਪੜ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸੈਕੜਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਲੋਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਸਿੰਘ ਸਜ ਗਏ ਅਤੇ ਇਸ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਸਦਕਾ ਅੱਜ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਗੁਰਸਿਖੀ ਦਾ ਬੋਲ ਬਾਲਾ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਮੇਰੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਅੱਖੀਂ ਤੱਕੇ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਹਨ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਤੇ ਬੀਜੀ ਨੇ ਕਿੰਨੀ ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਕਰਕੇ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸਿਖੀ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ –

ਜਿਨੀ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ ਗਏ ਮਸਕਤਿ ਘਾਲਿ॥
ਨਾਨਕ ਤੇ ਮੁਖ ਉਜਲੇ ਕੇਤੀ ਛੁਟੀ ਨਾਲਿ॥
ਪੰਨਾ – 8

ਸ਼ਾਨ ....।

ਸਤਿਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ
ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀਓ ਮਹਾਰਾਜ।

ਡੰਡਉਤਿ ਬੰਦਨ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰਥ॥
ਡੋਲਨ ਤੇ ਰਾਖਹੁ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਕਰਿ ਹਥ॥
ਪੰਨਾ – 256

ਫਿਰਤ ਫਿਰਤ ਪ੍ਰਭ ਆਇਆ ਪਰਿਆ ਤਉ ਸਰਨਾਇ॥
ਨਾਨਕ ਕੀ ਪ੍ਰਭ ਬੇਨਤੀ ਅਪਨੀ ਭਗਤੀ ਲਾਇ॥
ਪੰਨਾ – 289

ਧਾਰਨਾ – ਤਉ ਦਰਸਨ ਕੇ ਤਾਂਈ ਭਇਆ ਦੀਵਾਨਾ,
ਭਇਆ ਦੀਵਾਨਾ –2, 2.
ਭਇਆ ਦੀਵਾਨਾ, ਭਇਆ ਦੀਵਾਨਾ –2, 2.
ਤਉ ਦਰਸਨ ਕੇ ਤਾਂਈ,................ –2.

ਭਉ ਤੇਰਾ ਭਾਂਗ ਖਲੜੀ ਮੇਰਾ ਚੀਤੁ॥
ਮੈ ਦੇਵਾਨਾ ਭਇਆ ਅਤੀਤੁ॥
ਕਰ ਕਾਸਾ ਦਰਸਨ ਕੀ ਭੂਖ॥
ਮੈ ਦਰਿ ਮਾਗਉ ਨੀਤਾ ਨੀਤ॥ ਪੰਨਾ – 721

ਤਉ ਦਰਸਨ ਕੀ ਕਰਉ ਸਮਾਇ॥
ਮੈ ਦਰਿ ਮਾਗਤੁ ਭੀਖਿਆ ਪਾਇ॥
ਕੇਸਰਿ ਕੁਸਮ ਮਿਰਗਮੈ ਹਰਣਾ ਸਰਬ ਸਰੀਰੀ ਚੜ੍ਹਣਾ॥
ਚੰਦਨ ਭਗਤਾ ਜੋਤਿ ਇਨੇਹੀ ਸਰਬੇ ਪਰਮਲੁ ਕਰਣਾ॥
ਘਿਅ ਪਟ ਭਾਂਡਾ ਕਹੈ ਨ ਕੋਇ॥
ਐਸਾ ਭਗਤਿ ਵਰਨ ਮਹਿ ਹੋਇ॥
ਤੇਰੈ ਨਾਮਿ ਨਿਵੇ ਰਹੇ ਲਿਵ ਲਾਇ॥
ਨਾਨਕ ਤਿਨ ਦਰਿ ਭੀਖਿਆ ਪਾਇ॥ ਪੰਨਾ – 721

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਗੱਜ ਕੇ ਬੋਲਣਾ ਸਤਿਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ! ਆਪ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸੰਕੋਚਦੇ ਹੋਏ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਕੱਲ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਇਕ ਕਦਮ ਦਾ ਫਲ ਇਕ ਇਕ ਅਸ੍ਵਮੇਧ ਜਗ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪੂਰੀ ਵਿਧੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸਤਿਸੰਗ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਮਹਾਤਮ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਰਤਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਭਗਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਆਪ ਦਾ ਜਨਮ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਇਐ, ਕਲਜੁਗ ਨੂੰ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਜੁਗ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਾਡਵਾਂ ਨੇ ਜਿਸ ਵਕਤ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦਾ ਯੁਗ ਫਤਹਿ ਕਰ ਲਿਆ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਰਾਜ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨਾਲ ਬਾਤ ਚੀਤ ਹੋਈ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਦਸ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਨੂੰ ਕਲਜੁਗ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਪਾਂਡਵ ਪੁਛਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਕੀ ਲੱਛਣ ਹੋਣਗੇ? ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਸਾਰੇ ਪਾਪ ਫੈਲ ਜਾਏਗਾ ਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਪੈਰ ਟੁੱਟ ਜਾਣਗੇ। ਆਪਸ ਵਿਚ ਨਫਰਤ ਫੈਲ ਜਾਏਗੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਜੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਆਪ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਏਗਾ। ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਕੋਈ ਮੁਕਦਮਾ ਆਇਆ ਹੋਇਐ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਹਾਂ ਜੀ! ਪਾਂਡਵ ਦੱਸਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਇਕ ਮੁਕਦਮਾ ਬੜਾ ਅਜੀਬ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਕਿਸਾਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚੀ ਹੈ। ਖਰੀਦਣ ਵਾਲਾ ਜੋ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਨਵਾਂ ਮਾਲਕ ਬਣਿਐ ਉਹ ਜਦੋਂ ਖੂਹ ਲਾਉਣ

ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਅਸ਼ਰਫੀਆਂ ਦੀ ਭਰੀ ਹੋਈ ਇਕ ਗਾਗਰ ਨਿਕਲ ਆਈ। ਉਸ ਨੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਜਿਸ ਤੋਂ ਖਰੀਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਗਾਗਰ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਗਾਗਰ ਉਸ ਦੀ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਇਸ ਸੋਨੇ ਦੀ ਗਾਗਰ ਤੇ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦੀ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਦੱਬਿਆ ਹੋਇਆ ਧਨ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦਿਆ। ਦੂਸਰਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚ ਦਿਤੀ, ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਸਭ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਹਾਲੇ ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਾ ਕਰਿਓ ਤੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰੋ। ਮਹੀਨਾ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਅੱਗੇ ਪਾ ਦਿਓ ਤੇ ਫੇਰ ਇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ। ਬਾਕੀ ਤੁਸੀਂ ਕਲਜੁਗ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹ ਆਪ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਵੇਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਤੁਸੀਂ ਬੰਦਗੀ ਕਰੋਂਗੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਿਹੜੇ ਆਪ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਨਜ਼ਾਰੇ (vision) ਆਉਣਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ ਦੇਖਿਓ। ਪੰਜੇ ਪਾਂਡਵ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠੇ, ਇਸ਼ਨਾਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਚੌਂਕੜੀ ਮਾਰ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਮਨ ਨੂੰ ਇਕਾਗਰ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਇਕਾਗਰਤਾ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਮਨ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਕੁਝ ਨਜ਼ਾਰੇ ਆਏ। ਪਹਿਲਾ ਪਾਂਡਵ ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਬੈਲ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪੈਰ ਟੁੱਟ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਚੌਥੇ ਪੈਰ ਉਤੇ ਇਕ ਬੰਦਾ ਡੰਡੇ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭੰਨਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਪੈਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਟੁਟੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਇਕ ਪੈਰ ਦੇ ਭਾਰ ਬਲਦ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ ਪਾਂਡਵ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਕ ਹੰਸ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਦੋਨਾਂ ਖੰਭਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਵੇਦਾਂ ਦੇ ਸ਼ਲੋਕ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਹੰਸ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਹੀਰੇ ਮੋਤੀ ਪਏ ਹਨ ਲੇਕਿਨ ਉਹ ਮੋਤੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕੀੜੇ ਮਕੌੜੇ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਹੰਸ ਕੀੜੇ ਨਹੀਂ ਖਾਇਆ ਕਰਦਾ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਹੀਰੇ ਮੋਤੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਤੀਸਰੇ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਤਿੰਨ ਖੂਹ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਵਿਚਕਾਰਲਾ ਖਾਲੀ ਹੈ ਤੇ ਆਸੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਖੂਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਧਾਰਾ ਨਿਕਲ ਕੇ ਦੂਜੇ ਵਿਚ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਵਿਚਕਾਰਲਾ ਸੱਖਣਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਚੌਥੇ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਕ ਗਊ ਤਾਜ਼ੀ ਸੂਈ ਹੈ ਤੇ ਬੱਛੀ ਨੂੰ ਚੁੰਘ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਵੇਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਪਹਾੜ ਦੀ ਚੋਟੀ ਤੋਂ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਲੱਖਾਂ ਟਨਾਂ ਦਾ ਪੱਥਰ ਰੁੜ੍ਹਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਸਭ ਦਰਖਤਾਂ ਨੂੰ ਮਲੀਆ ਮੇਟ ਕਰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਜਦੋਂ ਘਾਹ ਦਾ ਤੀਲਾ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਥੇ ਹੀ ਰੁਕ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਂ ਪਾਂਡੂਆਂ ਨੇ ਹੀ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਅਜੀਬ ਦੇਖੀਆ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਿਆ ਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਕੋਲ ਆਏ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਅੱਜ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਅਜੀਬੋ ਗਰੀਬ ਨਜ਼ਾਰੇ ਦੇਖੇ ਹਨ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਵਾਰੋ ਵਾਰੀ ਆਪਣਾ ਆਪਣਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਦੱਸੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਬੈਲ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪੈਰ ਟੁੱਟੇ ਦੇਖੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਇਕ ਪੈਰ ਦੇ ਭਾਰ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਤੋੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਇਹ ਕੀ ਹੋਇਆ ਮਹਾਰਾਜ! ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਧਰਮ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪੈਰ ਟੁੱਟ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ ਹੁਣ ਚੌਥਾ ਟੁੱਟਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਧਰਮ ਦੇ ਚਾਰ ਪੈਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ – ਰਾਜਾ, ਤੀਰਥ, ਸੰਤ ਮਹਾਤਮਾ ਤੇ ਸਤਿ ਸ਼ਾਸਤਰ। ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਾਜਾ ਪਾਪ ਕਰੇਗਾ, ਟੈਕਸ ਲਾਏਗਾ ਪਰਜਾ ਨੂੰ ਦੁਖੀ ਕਰੇਗਾ ਤੇ ਵਾੜ ਖੇਤ ਨੂੰ ਖਾਏਗੀ। ਦੂਜਾ ਪੈਰ ਤੀਰਥ ਹੈ, ਤੀਰਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਵਿਭਚਾਰ ਫੈਲ ਜਾਏਗਾ, ਤੀਰਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਜਾ ਕੇ ਲੋਕੀ ਪਾਪ ਕਰਨਗੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਧਰਮ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪੈਰ ਵੀ ਟੁੱਟ ਜਾਏਗਾ। ਤੀਜਾ ਜੋ ਸਤਿ ਸ਼ਾਸਤਰ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਲਿਆਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਮਿਲਾਵਟਾਂ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕੁਝ ਲਿਖ ਦੇਵੇਗਾ ਤੇ ਕੋਈ ਕੁਝ ਲਿਖ ਦੇਵੇਗਾ। ਚੌਥਾ ਸੰਤ ਵੀ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਰਹੇਗਾ, ਬਾਕੀ ਸਭ ਪਖੰਡ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਧਰਮ ਦੇ ਚਾਰ ਪੈਰ ਟੁਟ ਜਾਣਗੇ। ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ ਗਿਲਾਨੀ ਆ ਜਾਏਗੀ, ਜਗਤ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਵਿਗੜ ਜਾਏਗੀ ਤੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਤੇ ਧਰਮ ਤੋਂ ਨਫਰਤ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਦੁਨੀਆਂ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਰਾਹ ਪੈ ਜਾਏਗੀ। ਪਾਪ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ, ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਰਾਬ, ਮਾਸ, ਵਿਭਚਾਰ ਆਦਿ ਖਾਣ ਨੂੰ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਸਮਝੇਗਾ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਸਮਝਣਗੇ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਕਰਮਾਂ ਨਾਲ ਧਰਮ ਪਤਿਤ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਪੈਰ ਟੁਟ ਜਾਣਗੇ।

ਦੂਜਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਮੈਨੂੰ ਖੂਹ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਦਿਸਿਆ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਇਹ ਕਲਜੁਗ ਦਾ ਭਾਈਚਾਰਾ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ। ਸਕੇ ਭਰਾ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ, ਆਪਸ ਵਿਚ ਵੈਰ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਤੀਸਰੇ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾ ਕੇ ਦੋਸਤੀ ਪਏਗੀ ਤੇ ਪਿਆਰ ਪਏਗਾ ਤੇ ਆਪਣਿਆਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਤੋਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਸੁੱਕੇ ਰਹਿ ਜਾਣਗੇ। ਤੀਜਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਮੈਂ ਹੰਸ ਦੇਖਿਐ ਜਿਸ ਦੇ ਖੰਭਾਂ ਤੇ ਵੇਦਾਂ ਦੇ ਸਲੋਕ ਲਿਖੇ ਸਨ ਪਰੰਤੂ ਕੀੜੇ ਮਕੌੜੇ ਖਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਵਿਚ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਛੱਡ ਦੇਣਗੇ, ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਛੱਡ ਦੇਣਗੇ ਤੇ ਭਗਤੀ ਕਰਨੀ ਛੱਡ ਦੇਣਗੇ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭਜਨ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਣਗੇ ਲੇਕਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਲਜੁਗ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਜੋ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਹੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਨਾ ਕਰੋ, ਉਹ ਖੁਦ ਕੁਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਆਪ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ, ਭਜਨ ਬੰਦਗੀ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੇ ਮਦਰਾ, ਮਾਸ ਆਦਿ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਸ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਲੱਗੀ ਰਹੇਗੀ। ਚੌਥਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ

ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਨੂੰ ਗਊ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦਿਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਛੀ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਚੁੰਘਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੁੰਘ ਰਹੀ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਕਲਜੁਗ ਵਿਚ ਕੰਨਿਆਦਾਨ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਲੋਕ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਕਰਵਾ ਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਖਾਣਗੇ। ਪੰਜਵਾਂ ਯੁਧਿਸ਼ਟਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਮੈਨੂੰ ਪਹਾੜ ਤੋਂ ਲੱਖਾਂ ਮਣਾਂ ਦਾ ਪੱਥਰ ਰੁੜਦਾ ਦਿਸਿਐ ਜੋ ਕਿ ਸਭ ਕਾਸੇ ਨੂੰ ਮਲੀਆ ਮੇਟ ਕਰਦਾ ਆ ਰਿਹੈ ਤੇ ਦਰਖਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੋੜਦਾ ਆਉਂਦੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਾਨੇ ਦੇ ਤੀਲੇ ਨੂੰ ਤੋੜੀਦਾ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਇਕ ਘਾਹ ਦਾ ਤੀਲਾ ਅੱਗੇ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹ ਰੁਕ ਗਿਆ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਕਲਜੁਗ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਦੱਸੀ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਰਤ, ਸੰਜਮ, ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ, ਹੋਰ ਯੱਗ ਆਦਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਮੁਲ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਘਾਹ ਦਾ ਤੀਲਾ ਦੋ ਅੱਖਰ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ ਰਾਮ। ਦੋ ਅੱਖਰ ਨਾਮ ਹੈ ਅੱਲਾ, ਚਾਰ ਅੱਖਰ ਦਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਮ ਤੇ ਚਾਰ ਅੱਖਰ ਨਾਰਾਇਣ ਨਾਮ, ਇਸ ਨਾਮ ਦੇ ਵਿਚ ਐਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਏਗੀ ਕਿ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਲਵੇਗਾ। ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਬਾਕੀ ਕਰਮ ਧਰਮ ਸਾਰੇ ਛੁਟ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਮੁਖੋਂ ਇਹ ਵਾਰਤਾ ਸੁਣੀ ਤਾਂ ਪਾਂਡਵ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਲਜੁਗ ਤਾਂ ਬੜਾ ਮਾੜਾ ਯੁਗ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਰਹਿਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਸਰਵਣ ਕਰਦਿਆਂ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਗੁਜਰ ਗਏ। ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਕਦਮੇ ਦੀ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਪੇਸ਼ੀ ਪਾਈ ਹੋਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਉਹ ਮੁਕਦਮਾ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਬਦਲ ਗਏ। ਪਹਿਲਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਮੁਕਦਮਾ ਵਾਪਸ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਦੱਬਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਸ ਉਤੇ ਮੇਰਾ ਹੱਕ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਸਿਰਫ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਦੱਬਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਹ ਨਹੀਂ ਵੇਚਿਆ ਤੇ ਸੋਨੇ ਦੀ ਗਾਗਰ ਮੇਰੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਉਤੇ ਮੇਰਾ ਹੱਕ ਹੈ ਸੋ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੇ ਕਲਜੁਗੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਾਰਨ ਨਵਾਂ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਿਆ। ਕਲਜੁਗ ਨੇ ਖਿਆਲ ਬਦਲਾ ਦਿੱਤੇ, ਪਰੰਤੂ ਕੋਈ ਤਾਰਾ, ਗ੍ਰਹਿ ਜਾਂ ਚੰਦ, ਸੂਰਜ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਖਿਆਲਾਂ ਵਿਚ ਫਰਕ ਪੈ ਗਿਆ। ਖਿਆਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਫਰਕ ਪੈਣ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਕਲਜੁਗ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਲਜੁਗ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਪਾਂਡਵਾਂ ਨੇ ਤਪੱਸਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਤੇ ਅਖੀਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਬਰਫ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਗਲ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੋਤਾ ਰਾਜਾ ਪਰੀਛਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਦਿਨ ਬਾਹਰ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਉਥੇ ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਕਾਲੇ ਕਪੜਿਆਂ ਵਾਲਾ ਬੈਲ ਨੂੰ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਾਜਾ ਪ੍ਰੀਛਤ ਨੇੜੇ ਗਿਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈਂ ਜੋ ਮੇਰੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਛੁਰੇ ਨਾਲ ਬੈਲ ਨੂੰ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈਂ? ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿਆਂਗਾ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਰਾਜਨ! ਮੈਂ ਕਲਜੁਗ ਹਾਂ। ਪਰੀਛਤ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਬੈਲ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਇਹ ਬੈਲ ਰੂਪੀ ਧਰਮ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਕਲਜੁਗ ਵਿਚ ਧਰਮ ਨਾਮ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦੇਣੀ। ਪਰੀਛਤ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਫੇਰ ਮੈਂ ਵੀ ਤੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਾ, ਤੇਰਾ ਬੱਧ ਕਰ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਤਲਵਾਰ ਕੱਢ ਕੇ ਜਦੋਂ ਪਰੀਛਤ ਮਾਰਨ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਕਲਜੁਗ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਔਗੁਣ ਬਹੁਤ ਹਨ ਪਰ ਗੁਣ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹਨ। ਮੈਂ ਔਗੁਣ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਹੀ ਦਿਤੇ ਹਨ ਕਿ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਕੀ ਔਗੁਣ ਹਨ ਤੇ ਮੇਰੇ ਯੁਗ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ ਪਾਪ ਹੀ ਪਾਪ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਾਖੰਡ ਫੈਲ ਜਾਏਗਾ ਤੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਗੁਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਜੋ ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਸਤਿਜੁਗ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਜੁਗ ਵਿਚ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਤਪੱਸਿਆ ਕਰੇ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਤ੍ਰੇਤੇ ਜੁਗ ਵਿਚ ਜੇ ਕੋਈ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਤਪੱਸਿਆ ਕਰੇ ਅਤੇ ਫੇਰ ਦੁਆਪਰ ਵਿਚ ਇਕ ਸੌ ਸਾਲ ਤਪੱਸਿਆ ਕਰੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਫਲ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਮੇਰੇ ਯੁਗ ਵਿਚ ਇਕ ਘੜੀ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਤੁਲ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਗੁਰੂ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਉਸ ਤੋਂ ਨਾਮ ਲੈ ਲਵੇ ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਤੋਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਰਾਮ, ਅੱਲਾ, ਹਰੀ ਨਿਕਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਉਧਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਚੀ ਤੋਂ ਉਚੀ ਗਤੀ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਮੇਰੇ ਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਚਲਣੀ ਹੈ। ਸੋ ਬਾਕੀ ਜਿਥੇ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਔਗੁਣ ਹਨ ਉਥੇ ਗੁਣ ਵੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਨ ਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਨਾਮ ਜਪ ਲਵੇਗਾ ਉਸ ਦਾ ਉਧਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ–

ਏਕ ਚਿਤ ਜਿ ਇਕ ਛਿਨ ਧਿਆਇਓ॥
ਕਾਲ ਫਾਸ ਕੇ ਬੀਚ ਨਾ ਆਇਓ॥

ਜੇ ਕੋਈ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਨਾਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ, ਇਕ ਚਿਤ ਹੋ ਕੇ, ਅੱਖ ਦੇ ਝਮਕਣ ਜਿੰਨੇ ਚਿਰ ਵਿਚ ਵੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਰਾਮ, ਅੱਲਾ ਕਹਿ ਦੇਵੇ ਉਸ ਦਾ ਫਲ ਵੀ ਇਤਨਾ ਵੱਡਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦੈ ਕਿ ਉਹ ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਰਦਾ। ਸਾਰੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹ ਲਵੋ।

ਧਾਰਨਾ – ਕੱਟੀ ਜਾਵੇਗੀ ਚੁਰਾਸੀ ਤੇਰੀ,
ਇਕ ਵਾਰੀ ਬੋਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ –2, 2.
ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ, ਬਈ ਇਕ ਵਾਰੀ ਬੋਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ –2, 2.
ਵਾਹਵਾ-ਵਾਹਵਾ, ਬਈ ਇਕ ਵਾਰੀ ਬੋਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ –2, 2.
ਕੱਟੀ ਜਾਵੇਗੀ ਚੁਰਾਸੀ ਤੇਰੀ, ... –2.

ਇਕ ਛਿਨ, ਅੱਖ ਦੇ ਝਮਕਣ ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ, ਇਕ ਚਿਤ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਜੇਕਰ ਐਨਾ ਕੁ ਚਿਰ ਵੀ ਆਦਮੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਧਿਆ ਲਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਕਾਲ ਫਾਸ ਤੋਂ ਛੁਟ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ

ਹੈ। ਦੂਜਾ ਸਵਾਲ ਆਦਮੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਕੇਵਲ ਕਹਿਣ ਮਾਤਰ ਹੈ ਕਿ ਕਦੀ ਕੋਈ ਅੱਜ ਤਕ ਛੁਟਿਆ ਵੀ ਹੈ, ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਛੁਟਕਾਰਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਇਆ ਹੈ? ਕਿਉਂਕਿ ਮੰਨਿਆ ਤਾਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੇ ਕੋਈ ਐਸੀ ਠੋਸ ਗਵਾਹੀ ਹੋਵੇ। ਗੁਰੂ ਨੌਂਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ –

ਅਜਾਮਲ ਕਉ ਅੰਤ ਕਾਲ ਮਹਿ ਨਾਰਾਇਨ ਸੁਧਿ ਆਈ॥
ਜਾਂ ਗਤਿ ਕਉ ਜੋਗੀਸੁਰ ਬਾਛਤ ਸੋ ਗਤਿ ਛਿਨ ਮਹਿ ਪਾਈ॥
ਪੰਨਾ – 902

ਅਜਾਮਲ ਇਕ ਰਾਜ ਪੰਡਤ ਦਾ ਲੜਕਾ ਸੀ। ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਾਮਲ ਗੁਰੂ ਦੇ ਪਾਸ ਪੜ੍ਹਨ ਲਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਇਹ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਚਾਰੇ ਵੇਦ ਤੇ ਛੇ ਸਾਸ਼ਤਰ ਪੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲ ਦਾ ਜੁਆਨ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਾਮਲ! ਬਾਹਰਲੀ ਸੜਕ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨੂੰ ਜਾਇਆ ਕਰੀਂ ਤੇ ਇਹ ਜੋ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਸੜਕ ਹੈ ਇਸ ਤੋਂ ਨਾ ਜਾਵੀਂ। ਦਰਅੱਸਲ ਇਸ ਰਸਤੇ ਵੇਸ਼ਵਾਵਾਂ ਦਾ ਬਜ਼ਾਰ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਧਰਮ ਦਾ ਬਜ਼ਾਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮਨ ਵਿਚ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਇਧਰੋਂ ਦੀ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਕਿਉਂ ਵਰਜਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਹੁਣ ਸਾਰਾ ਗਿਆਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਕੀ ਗਲਤ ਹੈ, ਕੀ ਠੀਕ ਹੈ ਤੇ ਮੇਰੇ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਅਸਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਜੁਆਨੀ ਦਾ ਮਾਣ ਤੇ ਦੂਜਾ ਗਿਆਨ ਦਾ ਮਾਣ, ਇਸ ਤੋਂ ਰਿਹਾ ਨਾ ਗਿਆ। ਜਿਧਰੋਂ ਦੀ ਗੁਰੂ ਨੇ ਵਰਜਿਆ ਸੀ ਉਧਰੋਂ ਦੀ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਉਥੇ ਇਕ ਵੇਸਵਾ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ, ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਗੱਲ ਫੈਲ ਗਈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿਤਾ ਕਿ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਬਚਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਤੇ ਹੁਣ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਨਾ ਆਇਆ ਕਰ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਿਚ ਗੱਲ ਚਲਦੀ ਚਲਦੀ ਰਾਜੇ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਤੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਅਜਾਮਲ ਵੇਕਾਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਬੁਰੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਪੈ ਗਿਆ ਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ। ਰਾਜ ਪੰਡਤ ਦਾ ਪੁਤਰ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਕਰਨਾ ਸੋਭਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਅਜਾਮਲ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ। ਜਦੋਂ ਨਾ ਮੰਨਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਬੇਦਖਲ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਬੇਦਾਵਾ ਦੇ ਦਿਤਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿਤਾ। ਵੇਸਵਾ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤੇ ਝੌਂਪੜੀ ਬਣਾ ਕੇ ਉਥੇ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਉਥੇ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੀ ਵਿਦਿਆ ਭਰਿਸ਼ਟ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਜਾਲ ਬਣਾ ਕੇ ਪੰਛੀਆਂ ਨੂੰ ਫੜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚ ਕੇ ਤੇ ਖਾ ਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਨ ਲਗ ਪਿਆ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਸਮਾਂ ਬੀਤਦਾ ਗਿਆ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਛੇ ਪੁੱਤਰ ਹੋਏ। ਇਕ ਦਿਨ ਇਕ ਮਹਾਤਮਾ ਆ ਕੇ ਇਹਦੇ ਘਰ ਦੇ ਅੱਗੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਘਰਵਾਲੀ ਨੇ ਇਕ ਮੁਠੀ ਛੋਲਿਆਂ ਦੀ ਜੋ ਘਰ ਵਿਚ ਸੀ, ਉਹ ਲਿਆ ਕੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤੀ। ਮੰਜੇ ਤੇ ਬੈਠਾਏ, ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਛੋਲੇ ਖਾ ਕੇ ਪਾਣੀ ਪੀ ਲਿਆ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਆਪ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਹੋਏ ਤੇ ਇਤਨੀ ਦੇਰ ਨੂੰ ਅਜਾਮਲ ਵੀ ਆ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਪੰਛੀ ਫਸੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਆ ਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਅਜਾਮਲ ਐਨਾ ਪਾਪ ਕਰਦੈਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਫੜਕੇ ਤੂੰ ਖਾਂਦਾ ਹੈਂ ਤੇ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਵੇਚਦਾ ਹੈਂ। ਇਹ ਲੇਖੇ ਕਿਥੇ ਦੇਵੇਂਗਾ, ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ? ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਹਾਂ, ਸਭ ਪਤਾ ਹੈ ਪਰ ਮੇਰੀ ਕਿਸਮਤ ਫੁੱਟ ਗਈ, ਮੇਰੀ ਕਿਸਮਤ ਮਾੜੀ ਹੋ ਗਈ, ਮੈਂ ਕੁਸੰਗ ਦੇ ਵਿਚ ਪੈ ਗਿਆ, ਕੁਸੰਗ ਦਾ ਅਸਰ ਮੇਰੇ ਮਨ ਤੇ ਪੈ ਗਿਆ।

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਇਕ ਸਤਿਸੰਗ ਹੋਇਆ ਕਰਦੈ ਤੇ ਇਕ ਕੁਸੰਗ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸਤਸੰਗਤਿ ਕੈਸੀ ਜਾਣੀਐ॥
ਜਿਥੈ ਏਕੋ ਨਾਮੁ ਵਖਾਣੀਐ॥ ***ਪੰਨਾ – 72***

ਜਿਥੇ ਨਾਮ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਸਤਿਪੁਰਸ਼ਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੋਵੇ ਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਬੈਠ ਕੇ ਹਰੀ ਜਸ ਸੁਣਨ ਤੇ ਗਾਉਣ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਤਿਸੰਗ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਸਤਿਸੰਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਖਾਸ ਨਿਵਾਸ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੂਸਰੀ ਕੁਸੰਗ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਆਦਮੀ ਦਾ ਮਨ ਪਾਪਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣੀ, ਚੋਰੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ, ਜੂਆ ਖੇਡਣਾ, ਗੁਸਤਾਖ ਹੋ ਜਾਣਾ ਤੇ ਉਲਟੇ ਚਕਰਾਂ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਣਾ, ਇਹ ਕੁਸੰਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਦਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਜਾਮਲ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਨੂੰ ਕੁਸੰਗ ਹੋ ਗਿਆ, ਕੁਸੰਗ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਮੇਰੀ ਇਹ ਹਾਲਤ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਹੁਣ ਸੁਧਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰਾ ਮਨ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਆਦਤ ਆਦਮੀ ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਦਮੀ ਬੜਾ ਦੁਖੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਆ ਕੇ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਮੈਂ ਪੁਛਦਾ ਹਾਂ, ਭਾਈ ਰੋਂਦਾ ਕਿਉਂ ਹੈਂ? ਕਹਿੰਦਾ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੇਰੀ ਸ਼ਰਾਬ ਛਡਾ ਦਿਓ। ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਹੀਏ ਕਿ ਭਾਈ ਤੂੰ ਛੱਡ ਦੇ ਇਸ ਨੂੰ, ਤੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਫੜਿਆ ਹੋਇਐ, ਜੇ ਬੋਤਲ ਫੜੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਛੱਡ ਦੇ, ਆਪੇ ਧਰਤੀ ਤੇ ਡਿਗ ਕੇ ਫੁਟ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਉਸ ਦੇ ਉਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਦੀ ਆਦਤ ਸਵਾਰ ਹੋ ਗਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਰਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਤੇ ਆਪਣਾ ਨੁਕਸਾਨ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਆਇਆ, ਕਹਿੰਦਾ ਜੀ! ਮੈਂ ਇਹ ਗੱਲ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸ਼ਰਾਬ ਬਹੁਤ ਬੁਰੀ ਚੀਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ

ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਮੇਰੀ ਮੌਤ ਹੋਵੇਗੀ ਲੇਕਿਨ ਮੈਂ ਛੱਡ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਪਰਸੋਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀ ਜੇਬ ਵਿਚ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਿਆ ਸੀ ਤੇ ਮੈਂ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਕੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਗਿਰ ਗਿਆ, ਕੁਦਰਤੀ ਪੈਸੇ ਬਚ ਗਏ, ਹੋ ਸਕਦੈ ਜੇ ਕੋਈ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈ ਲੈਂਦਾ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਬੇਹੋਸ਼ ਪਿਐ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰਾ ਗਲ ਵੀ ਘੁਟ ਦਿੰਦਾ ਤੇ ਪੈਸੇ ਲੈ ਕੇ ਰਾਹ ਪੈ ਜਾਂਦਾ। ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਵਾਲਾ ਆਪਣਾ ਕਿੰਨਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਦੈ, ਪੈਸੇ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾਲ ਸਿਹਤ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਵੀ ਕਰੀ ਜਾਂਦੈ, ਜਾਣਦੇ ਬੁਝਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਆਦਮੀ ਛੁਟਕਾਰਾ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਆਦਤ ਸਵਾਰ ਹੋ ਗਈ। ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਨਾਲ ਨਫਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਬੀਮਾਰ ਹੋ ਗਿਐ, ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਗਿਐ ਤੇ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਕੇ ਜ਼ਰਦਾ ਖਾਂਦੈ, ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਂਦੈ, ਪਰ ਸਿਆਣਾ ਬੰਦਾ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਇਹ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਆਦਤ ਛਡਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਮੇਰੇ ਤੇ ਇਹ ਭੈੜੀ ਆਦਤ ਸਵਾਰ ਹੋ ਗਈ। ਮੇਰਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਕਰਵਾ ਦੇਵੋ। ਬਾਲਮੀਕ ਵਰਗੇ ਦਾ ਭਲਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਗਨਕਾ ਦਾ ਭਲਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ, ਮੇਰਾ ਵੀ ਭਲਾ ਕਰ ਦੇਵੋ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸੁਣ ਕੇ ਨੇਤਰ ਬੰਦ ਕਰ ਲਏ। ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨੇਤਰ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਦੇਖ ਅਜਾਮਲ! ਜੇ ਤੈਨੂੰ ਕਹੀਏ ਕਿ ਨਾਮ ਜਪਿਆ ਕਰ, ਤੈਥੋਂ ਜਪਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਕਿਉਂਕਿ ਤੇਰੇ ਸੰਸਕਾਰ ਮਾੜੇ ਹੋ ਗਏ। ਤੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰੀਂ ਤੇਰੇ ਸੱਤਵਾਂ ਪੁੱਤਰ ਇਕ ਹੋਰ ਆਵੇਗਾ, ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਨਰਾਇਣ ਰੱਖ ਲਵੀਂ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਿਆਰ ਕਰੀਂ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਨ ਰਾਤ ਹਾਕਾਂ ਮਾਰਦਾ ਰਿਹਾ ਕਰੀਂ। ਅਜਾਮਲ ਦਾ ਸੱਤਵਾਂ ਪੁੱਤਰ ਹੋਇਆ ਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸਭ ਕੁਝ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਉਮਰ ਦੀ ਡੋਰ ਟੁਟੀ, ਜਮਦੂਤ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਆ ਗਏ ਤੇ ਜਿਸ ਵਕਤ ਜਾਨ ਕੱਢਣ ਲੱਗੇ, ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਜਦੋਂ ਜਮਦੂਤ ਜਾਨ ਕੱਢਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਬੜੀ ਤਕਲੀਫ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਾਰ ਸੌ ਤਲਵਾਰ ਇਕ ਥਾਂ ਤੇ ਲੱਗੇ, ਜਿੰਨਾ ਦਰਦ ਉਸਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੌ ਬਿਛੂ ਲੜ ਜਾਵੇ ਜਿੰਨਾ ਉਸ ਦਾ ਦਰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਤਨਾ ਦੁਖ ਜਮਾਂ ਦੇ ਠੇਂਗੇ ਦਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਕਬੀਰ ਜਮੁ ਕਾ ਠੇਂਗਾ ਬੁਰਾ ਹੈ ਓਹੁ ਨਹੀ ਸਹਿਆ ਜਾਇ॥

ਪੰਨਾ – 1368

ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸਹਿਨ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਵੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਜਾਨ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਜਿਸ ਵਕਤ ਕੱਢਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਹੱਡਾਂ ਨੂੰ ਕੜਕਾ ਕੇ ਕਢਦੇ ਹਨ।

ਧਾਰਨਾ – ਹੱਡਾਂ ਨੂੰ ਕੜਕਾ ਕੇ ਕੱਢਣੀ ਜਿੰਦੜੀ ਨਿਮਾਣੀ -2, 2.
ਹੱਡਾਂ ਨੂੰ ਕੜਕਾ ਕੇ ਕਢਣੀ ਜਿੰਦੜੀ ਨਿਮਾਣੀ -4.

ਜਿਤੁ ਦਿਹਾੜੈ ਧਨ ਵਰੀ ਸਾਹੇ ਲਏ ਲਿਖਾਇ॥
ਮਲਕੁ ਜਿ ਕੰਨੀ ਸੁਣੀਦਾ ਮੁਹੁ ਦੇਖਾਲੇ ਆਇ॥
ਜਿੰਦੁ ਨਿਮਾਣੀ ਕਢੀਐ ਹਡਾ ਕੂ ਕੜਕਾਇ॥
ਸਾਹੇ ਲਿਖੇ ਨ ਚਲਨੀ ਜਿੰਦੂ ਕੂੰ ਸਮਝਾਇ॥
ਜਿੰਦੁ ਵਹੁਟੀ ਮਰਣੁ ਵਰੁ ਲੈ ਜਾਸੀ ਪਰਨਾਇ॥
ਆਪਣ ਹਥੀ ਜੋਲਿ ਕੈ ਕੈ ਗਲਿ ਲਗੈ ਧਾਇ॥
ਵਾਲਹੁ ਨਿਕੀ ਪੁਰਸਲਾਤ ਕੰਨੀ ਨ ਸੁਣੀ ਆਇ॥
ਫਰੀਦਾ ਕਿੜੀ ਪਵੰਦੀਈ ਖੜਾ ਨ ਆਪੁ ਮੁਹਾਇ॥

ਪੰਨਾ – 1377

ਸੋ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਜਿੰਦ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਪਿੰਜਰ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਛੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮਨੁਖ ਹਨ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗਤੀ ਛੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਉਹ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਨਸ਼ਿਆ ਵਿਚ ਮਸਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਭੋਗਾਂ ਵਿਚ ਮਸਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਵਿਭਚਾਰ, ਈਰਖਾ, ਬਖੀਲੀ, ਨਿੰਦਿਆ, ਚੁਗਲੀ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਜਪਦੇ, ਗੁਰੂ ਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤੇ ਨਿਗੁਰੇ ਹੀ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਜਮਦੂਤ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਆਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਧਰਮਰਾਜ ਦੀ ਕਚਿਹਰੀ ਵਿਚ ਮਾਰਦੇ ਕੁੱਟਦੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦੂਸਰੇ ਉਹ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਬੰਦੇ ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਪਾਪ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤੇ ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਜਦੋਂ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਰਦੇ, ਪਰ ਉਹ ਦੂਤ ਧਰਮਰਾਜ ਵਲੋਂ ਹੀ ਆਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਰਸਤੇ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੰਨ ਲੁੱਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਧਰਮਰਾਜ ਦੀ ਕਚਿਹਰੀ ਤੀਕਰ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਪੁੰਨ ਬਚਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਵਰਗ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਚੰਗੀ ਜੂਨੀ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤੀਸਰੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਦੇ ਹਨ, ਮਨ ਨੂੰ ਦੌੜਨ ਤੋਂ ਰੋਕਦੇ ਹਨ, ਵਿਕਾਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚੋਂ ਸਰੀਰ ਛੱਡਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਬ੍ਰਹਮ ਲੋਕ ਵਿਚ ਚਲੇ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਰੋੜਾਂ ਸਾਲ ਬ੍ਰਹਮ ਲੋਕ ਰਹਿ ਕੇ ਮੁੜ ਕੇ ਫੇਰ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਜੂਨੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਚੌਥੇ ਉਹ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆ ਕੇ, ਗੁਰੂ ਧਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਹਨ, ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਜਦੋਂ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਿਬਾਨ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਆਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਥਾਂ ਮਿਲਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਵੀਂ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕਾਰਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ

ਜਿਹੜੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਛੇਵੀਂ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਥੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਗਿਆਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਤਾਂ ਬੁਧੀ ਮੰਡਲ ਦਾ (inttlectual) ਗਿਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਨ ਦੇ ਮੰਡਲ ਦਾ ਗਿਆਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਦੂਜਾ ਵਲਵਲੇ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਤਮ ਮੰਡਲ ਦਾ ਗਿਆਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਆਤਮ ਮੰਡਲ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿਚ ਸਭ ਕੁਝ ਪ੍ਰਤੱਖ ਨਜ਼ਰ ਆ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਮਨ ਮੰਡਲ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੁੰਦੈ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਕਿਆਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਹੈ ਤੇ ਆਹ ਸਾਰਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੀ ਹੈ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੂੰ ਬਿਪਤਾ ਪੈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਠਹਿਰਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਡੋਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਘਾਟਾ ਪੈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਅਗਿਆਨੀਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਰੋਂਦਾ ਹੈ, ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਅਗਿਆਨੀਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਕਲਪਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਉਸ ਦੀ ਨਿਰਾਦਰੀ ਕਰ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਅਗਿਆਨੀ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਗੁੱਸਾ ਕਰੇਗਾ, ਜੇ ਮਾਣ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਫੁਲ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੋ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦਾ ਬੀਜ ਨਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ ਕਰਦਾ, ਸਿਰਫ ਮਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਹੈ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪਰੀਪੂਰਨ ਹੈ, ਆਹ ਮੇਰੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਸਾਰੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ।

ਜਿਮੀ ਜਮਾਨ ਕੇ ਬਿਖੈ ਸਮੱਸਤਿ ਏਕ ਜੋਤ ਹੈ॥
ਨਾ ਘਾਟ ਹੈ ਨ ਬਾਢ ਹੈ, ਨ ਘਾਟਿ ਬਾਢਿ ਹੋਤ ਹੈ॥
(ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ)

ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਅਵਸਥਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਮ, ਫੇਰ ਉਪਾਸ਼ਨਾ, ਤੀਸਰਾ ਗਿਆਨ ਫੇਰ ਵਿਗਿਆਨ। ਜੇਕਰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਮ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਲੰਘਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਸਿੱਧ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਵੇਕ ਬਿਰਤੀ ਜਾਗਦੀ ਹੈ। ਵਿਵੇਕ ਬਿਰਤੀ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਗਿਆਨ ਹੈ ਉਹ ਪੱਕਾ ਗਿਆਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੇਰ ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਜੀਵਨ ਆਇਆ ਕਰਦੈ ਤੇ ਫੇਰ ਆਦਮੀ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਨੇਤਰ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਘਟ ਘਟ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਲਾਹ ਰਹੇ ਹਨ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਲਾਹੁਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰੋਟੀਆਂ ਚੋਪੜਨ ਵਾਸਤੇ ਅੰਦਰੋਂ ਕੋਠੀ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਘਿਉ ਦਾ ਕੁੱਜਾ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਚਲੇ ਗਏ ਤੇ ਰੋਟੀਆਂ ਪੋਣੇ ਵਿਚ ਬੰਨ ਗਏ। ਇਨੇ ਨੂੰ ਇਕ ਕੁੱਤਾ ਆਇਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਰੋਟੀਆਂ ਦਾ ਪੋਣਾ ਚੁਕ ਲਿਆ। ਜਦੋਂ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਘਿਓ ਦਾ ਕੁੱਜਾ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਤਾਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਰੋਟੀਆਂ ਤਾਂ ਕੁੱਤਾ ਚੁੱਕੀਂ ਜਾ ਰਿਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਇਕ ਦਮ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਦੇਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਰੁਖੀਆਂ ਨਾ ਖਾਇਓ, ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਰੁਖੀਆਂ ਨਾ ਖਾਇਓ, ਰੋਟੀਆਂ ਚੋਪੜ ਲੈਣ ਦਿਓ, ਇਨੀ ਕਾਹਲੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਾਹਦੀ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਚੋਪੜ ਤਾਂ ਲੈਣ ਦਿਓ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਕੁੱਤਾ ਅੱਗੇ ਅੱਗੇ ਤੇ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਪਿਛੇ ਪਿਛੇ, ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਮੀਲ ਦੌੜੇ ਹੀ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਹ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਨਾਲ ਰੋਂਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਰੁਖੀਆਂ ਨਾ ਖਾਇਓ। ਅਖੀਰ ਕੁੱਤਾ ਹੰਭ ਗਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਰੋਟੀਆਂ ਮੂੰਹ ਵਿਚੋਂ ਛੱਡ ਦਿਤੀਆਂ ਤੇ ਨਾਮਦੇਵ ਨੂੰ ਚਾਉ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ, ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਤੇ ਪੈਰੀਂ ਪਈ ਜਾਂਦੈ ਤੇ ਕੁੱਜੇ 'ਚੋਂ ਘਿਉ ਕੱਢ ਕੇ ਰੋਟੀਆਂ ਚੋਪੜਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਪ੍ਰਭੂ! ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਰੋਟੀਆਂ ਛੱਕਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੋ। ਸਾਹਮਣੇ ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁੱਤਾ ਤਾਂ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਉਥੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਜੀ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾਮਦੇਵ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਛੱਕ ਰਹੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਭੂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਨਾਮਦੇਵ! ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਕੁਤਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪਛਾਣ ਲਿਆ। ਨਾਮਦੇਵ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮਹਾਰਾਜ! ਉਹ ਕਿਹੜਾ ਥਾਂ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਚ ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਥਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਿਥੇ ਤੂੰ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਨੂੰ ਯਥਾਰਥ ਗਿਆਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ, ਬਾਬਾ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਸਤੂਆਣੇ ਵਾਲੇ, ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਵਾਪਿਸ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਉਂਦੇ ਆਉਂਦੇ ਜਦੋਂ ਵਿੰਧੀਆਚਲ ਪਰਬਤ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਲੰਘੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਥੇ ਇਕ ਸ਼ੇਰ ਆ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋ ਸਿੰਘ ਪਿੱਛੇ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਉਹ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਖਾਤਰ ਇਕ ਦਰਖਤ ਦੇ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਤੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਮਸਤੀ ਵਿਚ ਤੁਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਸ਼ੇਰ ਆ ਗਿਆ, ਬਾਬਾ ਜੀ ਖੜ੍ਹ ਗਏ, ਸ਼ੇਰ ਨੇ ਸੁੰਘਿਆ ਤੇ ਸੁੰਘ ਕੇ ਪੂਛ ਹਿਲਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਾਲ ਦੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਛਾਲ ਮਾਰੀ ਤੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਸੇਵਾਦਾਰ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਸ਼ੇਰ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਦਰਖਤ ਤੋਂ ਉਤਰਿਆ ਤੇ ਕਾਹਲੀ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨਾਲ ਜਾ ਰਲਿਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਦਰਖਤ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਬਚਿਆ ਹਾਂ ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਸਿਧੇ ਹੀ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਹੋ ਗਏ, ਬਿਲਕੁਲ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੁੰਘ ਕੇ ਗਿਐ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਭਾਈ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ! ਸ਼ੇਰ ਕਿਥੇ ਸੀ?" ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, "ਮਹਾਰਾਜ! ਉਹ ਪਿਛੇ ਹਟ ਕੇ ਉਥੇ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆ ਕੇ ਗਿਆ ਹੈ।" ਬਾਬਾ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਪ੍ਰੇਮੀਆ! ਤੇਰੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਦੇ ਵਿਚ ਸ਼ੇਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਮੇਰੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਵਿਚ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਇਕੋ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।" ਸੋ ਇਹ ਯਥਾਰਥ ਗਿਆਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਦੂਸਰਾ ਗਿਆਨ ਹੁੰਦੈ ਉਹ

ਕੇਵਲ ਮਨ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਭਰਿਸ਼ਟ ਗਿਆਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਗਿਆਨ ਵੱਡੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਭਗਤੀ ਵੱਡੀ ਹੈ? ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭਾਈ ਦੋਵੇਂ ਠੀਕ ਹਨ। ਪਰ ਜੇ ਇਕੱਲਾ ਗਿਆਨ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਲਵੋ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਘਿਓ ਖਾ ਲਵੇ, ਘਿਉ ਖਾਣ ਨਾਲ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਬਦਹਜ਼ਮੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ, ਅਤੀਸਾਰ ਲੱਗ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਇਕੱਲਾ ਘਿਓ ਖਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹਜ਼ਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕਰ ਵਿਚ ਰਲਾ ਕੇ, ਕੜਾਹ ਆਦਿ ਬਣਾ ਕੇ ਖਾਧਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਹਜ਼ਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇਕਰ ਗਿਆਨ ਇਕੱਲਾ ਹੈ ਤੇ ਭਗਤੀ ਸਹਿਤ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਨਾਸਤਿਕ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਰਸ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਕਰਦਾ, ਨਿਰੱਸ ਜੀਵਨ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਗਿਲਾਨੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਕਰਦੀ। ਸੋ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਹੜਾ ਪਰਤੱਖ ਗਿਆਨ ਹੁੰਦੈ ਉਹ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਇਹ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਹੁੰਦੈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਕਉ ਖੋਜਹਿ ਮਹੇਸੁਰ॥
ਨਾਨਕ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਆਪਿ ਪਰਮੇਸੁਰ॥

ਪੰਨਾ - 273

ਉਸ ਦੀ ਗਤੀ ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਮੌਤ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਇਹਦਾ ਸਰੀਰ ਛੁੱਟਦੈ, ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਤੋਂ ਆਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਤੇ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਤੇ ਜਾਂਦਾ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਜੋਤ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਚੁਬੱਚੇ ਵਿਚ ਘੜਾ ਪਿਆ ਹੋਵੇ, ਚੁਬਚਾ ਪਾਨੀ ਦਾ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ ਤੇ ਘੜਾ ਵੀ ਪਾਨੀ ਦਾ ਭਰਿਆ ਹੋਇਐ ਹੋਵੇ। ਜੇਕਰ ਘੜੇ ਨੂੰ ਭੰਨ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਪਾਨੀ ਕਿਥੇ ਜਾਵੇਗਾ? ਉਹ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚੁਬੱਚੇ ਦੇ ਪਾਨੀ ਵਿਚ ਰਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਧਰ ਉਧਰ ਕਿਧਰੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ, ਪਰ ਬਿਆਧੀ ਸਰੀਰ ਦੀ ਟੁਟ ਗਈ। ਸੋ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ ਛੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਗਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਵਿਚੋਂ ਜਿਹੜੀ ਪਾਪੀਆਂ ਦੀ ਗਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਪਾਪੀਆਂ ਨੂੰ ਜਮਦੂਤ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਆਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਮਾਰਦੇ ਕੁਟਦੇ ਧਰਮ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਖਿਆਲ ਆ ਜਾਂਦੈ ਕਿ ਕੇਵਲ ਡਰਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਲਿਖ ਦਿਤਾ ਤੇ ਇਹ ਹੁੰਦੇ ਵੀ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ?

ਇਕ ਦਿਨ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਬਾਨੀ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ ਬਾਨੀ ਦਾ ਖੋਜੀ, ਚੰਗਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਇਆ ਤੇ ਪੁਛਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ! ਜਮਦੂਤ ਸੱਚੀ-ਮੁਚੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਐਵੇਂ ਡਰਾਵਾ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ? ਮੈਂ ਆਖਿਆ ਫੇਰ ਤੂੰ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ, ਐਵੇਂ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈਂ ਤੇ ਤੈਨੂੰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਮਾਂ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਕਿਹਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ 'ਤੂੰ ਅੰਦਰ ਨਾ ਜਾਂਈ ਤੈਨੂੰ ਫਲਾਨੀ ਚੀਜ਼ ਫੜ ਲਵੇਗੀ' ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਗੁਰੂ ਪੀਰ ਡਰਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਜੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਕਿ ਅੰਦਰ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਹੈ ਫੇਰ ਡਰਨ ਤੋਂ ਹਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਹਾਂ ਜੀ! ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਫੇਰ ਤੂੰ ਤਾਂ ਹੁਣ ਡਰਨ ਤੇ ਹੱਟ ਗਿਆ। ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਨਰਕ ਤਾਂ ਹੈਗੇ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਜਵਾਬ ਤਲਬੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਤਾਂ ਆਦਮੀ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਵੇਗਾ, ਪਾਪ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੈ, ਰਿਸ਼ਵਤ ਵੀ ਖਾ ਸਕਦੈ, ਚੋਰੀਆਂ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਗਲਤ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਰਹੇ, ਜੋ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਸੋ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਜੈਸੀ ਮੈ ਆਵੈ ਖਸਮ ਕੀ ਬਾਣੀ
ਤੈਸੜਾ ਕਰੀ ਗਿਆਨੁ ਵੇ ਲਾਲੋ॥ ਪੰਨਾ - 722

ਹਉ ਆਪਹੁ ਬੋਲਿ ਨ ਜਾਣਦਾ
ਮੈ ਕਹਿਆ ਸਭੁ ਹੁਕਮਾਉ ਜੀਉ॥ ਪੰਨਾ - 763

ਇਕ ਥਾਂ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ -

ਹਰ ਦਰ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਨਾਨਕ ਆਖ ਸੁਨਾਵੈ॥

ਜੋ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਵਿਚ ਵਰਤਾਰਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਅਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਡਰਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸੱਚੀ ਤੇ ਸਹੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਨਾਨਕੁ ਆਖੈ ਰੇ ਮਨਾ ਸੁਣੀਐ ਸਿਖ ਸਹੀ॥
ਲੇਖਾ ਰਬੁ ਮੰਗੇਸੀਆ ਬੈਠਾ ਕਢਿ ਵਹੀ॥
ਤਲਬਾ ਪਉਸਨਿ ਆਕੀਆ ਬਾਕੀ ਜਿਨਾ ਰਹੀ॥
ਅਜਰਾਈਲੁ ਫਰੇਸਤਾ ਹੋਸੀ ਆਇ ਤਈ॥
ਆਵਣੁ ਜਾਣੁ ਨ ਸੁਝਈ ਭੀੜੀ ਗਲੀ ਫਹੀ॥
ਕੂੜ ਨਿਖੁਟੇ ਨਾਨਕਾ ਓੜਕਿ ਸਚਿ ਰਹੀ॥

ਪੰਨਾ - 953

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਐ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕੋ ਤੁਸੀਂ ਸਾਥੋਂ ਸਹੀ ਗਲ ਸੁਣੋ ਕਿ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਵਿਚ ਲੇਖਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਉਥੇ ਭੀੜੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਥਾਈਂ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਲਵੋ।

ਧਾਰਨਾ - ਉਥੇ ਭੀੜੀਆਂ ਸੁਣੀਂਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ,
ਜਿਥੋਂ ਦੀ ਜਮ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਗੇ -2, 2.
ਜਿਥੋਂ ਦੀ ਜਮ ਜੀ, ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਗੇ -2, 2.
ਉਥੇ ਭੀੜੀਆਂ ਸੁਣੀਂਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ,.. -2.

ਆਪੀਨੈ ਭੋਗ ਭੋਗਿ ਕੈ ਹੋਇ ਭਸਮੜਿ ਭਉਰੁ ਸਿਧਾਇਆ॥
ਵਡਾ ਹੋਆ ਦੁਨੀਦਾਰੁ ਗਲਿ ਸੰਗਲੁ ਘਤਿ ਚਲਾਇਆ॥
ਅਗੈ ਕਰਣੀ ਕੀਰਤਿ ਵਾਚੀਐ ਬਹਿ ਲੇਖਾ ਕਰਿ ਸਮਝਾਇਆ॥

ਥਾਉ ਨ ਹੋਵੀ ਪਉਦੀਈ ਹੁਣਿ ਸੁਣੀਐ ਕਿਆ ਰੂਆਇਆ॥
ਮਨਿ ਅੰਧੈ ਜਨਮੁ ਗਵਾਇਆ॥ ਪੰਨਾ – 464

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਡਰਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ, ਜੋ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਉਹ ਆਪ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਥੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਇਕ ਪੜੋਸੀ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਕ ਮਾਈ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਆਈ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਉਹ 34 ਸੈਕਟਰ ਦੇ ਗੁਰਦਆਰੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਾਸ਼ਨ ਦਾ ਸਮਾਨ ਲੈ ਕੇ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦਾਲ, ਚੀਨੀ, ਨਮਕ ਤੇ ਆਟਾ ਆਦਿ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਬੰਨੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਦਿਨ ਤੁਹਾਡੇ ਬੀਜੀ (ਮੇਰੀ ਧਰਮ ਸੁਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ) ਪੁਛਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਭੈਣ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਐਨੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪੋਟਲੀਆਂ ਕਿਉਂ ਬੰਨ੍ਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ? ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਭੈਣ ਜੀ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖ ਕੇ ਆਈ ਹੋਈ ਹਾਂ, ਤੁਸੀਂ ਬੈਠੋ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਰਗਾਹ ਦੀ ਬਾਤ ਸੁਣਾਵਾਂ ਜੋ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਬੀਤੀ ਸੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਮੈਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਾਲ ਹੋਏ ਮਰ ਗਈ ਸੀ, ਮੈਂ ਪਾਠ ਕਰਦੀ ਹੁੰਦੀ ਤੇ ਕੁਝ ਥੋੜ੍ਹੇ ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ ਕਰਮ ਵੀ ਕਰਿਆ ਕਰਦੀ ਸੀ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਜਮਦੂਤ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਆ ਗਏ, ਮਾਰਨ ਕੁਟਣ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਲੰਮੇ ਰਸਤੇ ਲੈ ਕੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਮੈਂ ਅੱਗੇ ਗਈ, ਉਥੇ ਬਹੁਤ ਗਰਮੀ ਸੀ, ਮੇਰੇ ਦਮ ਟੁਟਦਾ ਜਾਵੇ, ਮੈਨੂੰ ਪਿਆਸ ਲੱਗੀ ਤੇ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਮਦੂਤਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾ ਦਿਉ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਅੱਛਾ! ਦੇਖਦੇ ਦੇਖਦੇ ਇਕ ਦਮ ਪਾਣੀ ਹੀ ਪਾਣੀ ਵੰਨ ਸਵੰਨੇ ਬਰਤਨਾਂ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਸੋਹਣਾ ਲੱਗੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਬੀਬੀ! ਜਲ ਪੀ ਲੈ, ਜਿਸ ਵਕਤ ਮੈਂ ਪੀਣ ਲੱਗੀ, ਜਿਹੜੇ ਬਰਤਨ ਨੂੰ ਮੈਂ ਹੱਥ ਲਾਇਆ ਕਰਾਂ, ਉਹਦਾ ਪਾਣੀ ਸੁਕ ਜਾਇਆ ਕਰੇ ਫੇਰ ਬਰਤਨ 'ਚ ਪਾਣੀ ਪਾਵਾਂ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਪਾਣੀ ਸੁਕ ਜਾਇਆ ਕਰੇ, ਜਿਹੜੇ ਬਰਤਨ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾਵਾਂ ਉਸ ਦਾ ਪਾਣੀ ਸੁਕ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਅਖੀਰ ਸਾਰੇ ਬਰਤਨਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਸੁਕ ਗਿਆ ਤੇ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਭਾਈ ਇਹ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਸੁਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਕਿਉਂ ਸੁੱਕ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਪਿਆਸ ਬਹੁਤ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਬੀਬੀ! ਇਥੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਕਿ ਐਵੇਂ ਮਿਲ ਜਾਵੇ, ਜਿਹੜਾ ਕੁਝ ਮਾਤਲੋਕ ਵਿਚ ਬੀਜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸਿਰਫ ਉਹੀ ਇਥੇ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਤੇ ਜਲ ਦਾ ਪੌਲ ਲੁਆਇਆ ਹੋਵੇ, ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਤੇ ਜਿਥੇ ਰੋਹੀ ਹੋਵੇ, ਉਥੇ ਨਲਕਾ ਲਵਾਇਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਥੇ ਵੀ ਮਿਲ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਕਲਜੁਗ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਹੁਤ ਹੈ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਤੇ ਨਲਕਾ ਲੱਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਹੱਥੀ ਹੀ ਖੋਲ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਤੇ ਘੜੇ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਹੋਣ, ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਵਾਸਤੇ ਤੇ ਘੜੇ ਹੀ ਭੰਨ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਛਾਂ ਵਾਸਤੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦਰਖਤ ਲੁਵਾਏ ਹੋਣ, ਦਰਖਤ ਹੀ ਪੁਟ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਬੀਬੀ ਦੱਸ ਰਹੀ ਸੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਮੈਂ ਪਿਆਸੀ ਰਹੀ ਤੇ ਫੇਰ ਮੈਨੂੰ ਭੁਖ ਲੱਗੀ ਤੇ ਮੈਂ ਜਮਦੂਤਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਈ ਮੈਨੂੰ ਪਰਸ਼ਾਦਾ ਤਾਂ ਛਕਾਉ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਭੁਖ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਇਕ ਦਮ ਪਰਸ਼ਾਦੇ ਦੇ ਥਾਲ ਹੀ ਥਾਲ ਆ ਗਏ, ਜਿਹੜੇ ਥਾਲ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾਵਾਂ ਤੇ ਹੱਥ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਡ ਜਾਇਆ ਕਰੇ ਤੇ ਮੈਂ ਭੁਖੀ ਹੀ ਰਹੀ ਤੇ ਰੋਂਦੀ ਕੁਰਲਾਂਦੀ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦੀ ਧਰਮਰਾਜ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਚਲੀ ਗਈ ਤੇ ਧਰਮਰਾਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਮਦੂਤਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਭੁੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਇਹ ਬੀਬੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਇਸੇ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਇਸ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣਾ ਸੀ। ਦੂਤਾਂ ਨੂੰ ਤਾੜ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਜਲਦੀ ਇਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਕੇ ਜਾਉ ਕਿਤੇ ਇਸ ਦੇ ਘਰ ਵਾਲੇ ਇਸ ਦਾ ਪਿੰਜਰ ਨਾ ਸਾੜ ਦੇਣ ਭਾਵ ਇਸ ਦੇ ਸਥੂਲ ਸਰੀਰ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਨਾ ਕਰ ਦੇਣ। ਉਹ ਫਟਾ ਫਟ ਲੈ ਆਏ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਨੁਹਾ ਧੁਆ ਕੇ ਅਰਥੀ ਤੇ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਸੀ ਤੇ ਅਚਾਨਕ ਮੇਰਾ ਪੈਰ ਹਿਲ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਜਾਨ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੈਰ ਦਾ ਅੰਗੂਠਾ ਹਿਲਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਸਿਆਣੇ ਲੋਕ ਬੈਠੇ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਦਮ ਦੇਖਿਆ, ਕਹਿੰਦੇ, ਪੈਰ ਹਿਲਿਐ, ਇਹ ਜਿਊਂਦੀ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਦੂਜਾ ਪੈਰ ਵੀ ਹਿੱਲ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮੇਰਾ ਕੱਫਣ ਲਾਹ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਸਾਹ ਵੀ ਚਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ, ਅੱਖਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈਆਂ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਮੈਂ ਬੈਠ ਗਈ। ਸਾਰੇ ਘਰ ਵਾਲੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਲਉ ਬਈ ਜਿਊਂਦੀ ਹੋ ਗਈ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਜਿਊਂਦੀ ਹੋ ਗਈ ਪਰ ਆਪਣੀ ਪਿਛਲੀ ਪੜੋਸਣ ਮਰ ਗਈ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਕਹਿਣ ਦੀ ਦੇਰ ਸੀ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਪਿਛਲੇ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰੋਣਾ ਪਿਟਣਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਪੁਛਿਆ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਹੁਣੇ ਚੰਗੀ ਭਲੀ ਸੀ, ਬੈਠੀ ਬੈਠੀ ਮਰ ਗਈ। ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ heart (ਦਿਲ) ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਇਹ ਤਾਂ ਮਰਨ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਘਾਟ ਫੂਕਣ ਵਾਸਤੇ ਲੈ ਗਏ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਜਿੰਨਾ ਕੁਛ ਵੀ ਖਾਣ ਪੀਣ ਵਾਸਤੇ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਹਿਨਣ ਵਾਸਤੇ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਬੀਜਦੀ ਹਾਂ ਤੇ ਰੋਜ਼ ਨਾ ਆ ਸਕਾਂ ਤਾਂ ਪੰਜਾਂ-ਸੱਤਾਂ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਇਕੱਠਾ ਲੈ ਕੇ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ।

ਸੋ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਈ ਕੌਤਕ ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਆਏ ਹਨ। ਇਕ ਸੰਤ ਛਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੱਦ ਛੇ ਫੁਟ ਤੋਂ ਵੀ ਉਚਾ ਸੀ ਤੇ ਬਹੁਤ ਭਜਨ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਏ। ਫੌਜ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਿੰਡ ਆਏ ਹੋਏ ਸੀ ਤੇ ਉਥੇ ਸਰੀਰ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਜਮਦੂਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮਰਾਜ ਦੇ ਲੈ ਕੇ ਗਏ ਤਾਂ ਧਰਮਰਾਜ ਨੇ ਦੂਤਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਛਿਆਮ ਸਿੰਘ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਿਆਉਣਾ, ਤੁਸੀਂ ਛਿਆਮ ਸਿੰਘ ਰਾਮਗੜੀਏ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ

ਆਉਣਾ ਸੀ। ਜਲਦੀ ਜਾਉ ਇਸ ਦੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਇਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਪਾਉ। ਇਹ ਵਾਰਤਾ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਸੁਣਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਜਿਸ ਵਕਤ ਮੈਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਮੈਂ ਦੂਤਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲਈ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ, ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਨਰਕ ਤੇ ਸੁਰਗ ਤਾਂ ਦਿਖਾ ਦਿਓ। ਮੈਂ ਜਾ ਕੇ ਦਸਾਂ ਤਾਂ ਸਹੀ ਕਿ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਨਰਕ ਹੈ ਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁਰਗ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਨਹੀਂ ਭਾਈ, ਜੇ ਦੇਰ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਪਿੰਜਰ ਸੜ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿਖਾ ਦਿਓ। ਜਦੋਂ ਬਾਰ ਬਾਰ ਕਹੀ ਗਏ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਚਲੋ ਤੈਨੂੰ ਨਰਕ ਤੇ ਸੁਰਗ ਦੇ ਉਪਰ ਦੀ ਲੰਘਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਤੋਂ ਦੇਖ ਲਈ। ਜਦੋਂ ਨਰਕਾਂ ਦੇ ਉਤੋਂ ਦੀ ਲੰਘਾਇਆ ਤਾਂ ਉਥੇ ਕੀ ਦੇਖਦੇ ਹਨ ਕਿ –

ਫਰੀਦਾ ਮਉਤੈ ਦਾ ਬੰਨਾ ਏਵੈ ਦਿਸੈ ਜਿਉ ਦਰੀਆਵੈ ਢਾਹਾ॥
ਅਗੈ ਦੋਜਕੁ ਤਪਿਆ ਸੁਣੀਐ ਹੂਲ ਪਵੈ ਕਾਹਾਹਾ॥

ਪੰਨਾ – 1383

ਤੇ ਉਥੇ ਹਾਹਾਕਾਰ ਮਚੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਧਾਰਨਾ – ਪਾਪੀ ਕਰਮ ਕਮਾਵਦੇ ਕਰਦੇ ਹਾਏ ਹਾਇ –2, 2.
ਨਾਨਕ ਜਿਉ ਮਥਨਿ ਮਾਧਾਣੀਆ ਤਿਉ ਮਥੇ ਧ੍ਰਮ ਰਾਇ 2, 2.

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਹਾਇ ਕੁਰਲਾਪ ਸੁਣੀ ਤੇ ਦੂਤ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਭਾਈ! ਇਹ ਨਰਕ ਹੈ, ਇਥੇ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਪਾਪਾਂ ਵਿਚ, ਕੁਕਰਮਾਂ ਵਿਚ, ਠੱਗੀ, ਚੋਰੀ ਯਾਰੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਰਕਾਂ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਸੜਨ ਵਾਸਤੇ ਸੁਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਲੈ ਫਾਹੇ ਰਾਤੀ ਤੁਰਹਿ ਪ੍ਰਭੁ ਜਾਣੈ ਪ੍ਰਾਣੀ॥
ਤਕਹਿ ਨਾਰਿ ਪਰਾਈਆ ਲੁਕਿ ਅੰਦਰਿ ਠਾਣੀ॥
ਸੰਨ੍ਹੀ ਦੇਨ੍ਹਿ ਵਿਖੰਮ ਥਾਇ ਮਿਠਾ ਮਦੁ ਮਾਣੀ॥
ਕਰਮੀ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਆਪੇ ਪਛੁਤਾਣੀ॥
ਅਜਰਾਈਲੁ ਫਰੇਸਤਾ ਤਿਲ ਪੀੜੇ ਘਾਣੀ॥

ਪੰਨਾ – 315

ਜਿਵੇਂ ਘਾਣੀ ਵਿਚ ਤਿਲ ਪੀੜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿੰਦੜੀ ਉਥੇ ਪੀੜੀ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਇਹ ਤਾਂ ਮੈਂ ਦੇਖ ਲਿਆ ਹੁਣ ਸੁਰਗ ਵੀ ਦਿਖਾ ਦਿਓ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਐਨਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਖੀਰ ਸੰਤ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਜਦ ਮੈਂ ਬਾਰ ਬਾਰ ਕਿਹਾ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਵੀ ਦਿਖਾਲ ਦਿਤਾ। ਦੱਸਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਇਹਦੀ ਚਿਤਾ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿਤੀ ਤੇ ਦੂਤ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਛੇਤੀ ਕਰੀਏ ਇਹਦੇ ਪਿੰਜਰ ਨੂੰ ਤਾਂ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿਤੀ। ਇਕ ਦਮ ਜਦੋਂ ਜਾਨ ਪਾਈ, ਇਹ ਤਕੜੇ ਸਨ, ਝਟਕਾ ਮਾਰ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ ਤੇ ਚਿਤਾ ਢਹਿ ਗਈ ਤੇ ਜਿਊਂਦੇ ਹੋ ਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰਦੇ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ। ਪਰ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਕਰਕੇ ਲੱਤ ਨੂੰ ਸੇਕ ਲਗ ਗਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਲੱਤ ਸੜੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਪੁਛਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਲੀ ਹੋਈ ਲੱਤ ਦਿਖਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਠ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਘਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਚੰਗਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਜਿਊਂਦਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਜੀਊਂਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਛਿਆਮ ਸਿੰਘ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਕਿਥੇ ਹੈ, ਹੁਣ ਉਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਗੇ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਉਹ ਤਾਂ ਇਥੇ ਹੀ, ਹੁਣੇ ਲਕੜੀਆਂ ਪਾੜ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਔਹ ਦੇਖੋ ਕਿਕਰ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਇਕ ਟਾਹਣਾ ਵੱਢਣ ਲੱਗਿਐ। ਜਦ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਕੁਹਾੜਾ ਮਾਰਿਆ, ਉਹ ਟਾਹਣੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਨਾ ਲਗਿਆ ਆਪ ਝੂਟਾ ਖਾ ਕੇ ਗਰਦਨ ਪਰਨੇ ਹੇਠ ਡਿਗ ਪਿਆ। ਸੰਤ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਮੈਨੂੰ ਛੱਡ ਗਏ ਤੇ ਹੁਣ ਉਹਦੀ ਵਾਰੀ ਹੈ। ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਛਿਆਮ ਸਿੰਘ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਉਥੇ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖ ਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਸਾਰੇ ਘਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਦੇਖੋ ਬਈ, ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਮਰ ਗਿਆ ਸੀ ਨਾ, ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਨਾ ਕਰੋ, ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਜਿਊਂਦੇ ਹੋ ਗਏ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮੈਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਲਉ ਕਿ ਮੈਂ ਚਿਖਾ ਵਿਚ ਸੜ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਜੀਵਨ ਦਿਤਾ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਤਾਂ ਹੁਣ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰਨੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਨਰਕਾਂ ਨਾਲ ਫੇਰ ਵਾਹ ਨਾ ਪਵੇ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ! ਉਹ ਘਰ ਨਹੀਂ ਗਏ ਤੇ ਉਥੋਂ ਹੀ ਸਭ ਨੂੰ ਫਤਹਿ ਬੁਲਾ ਕੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਪਾਸ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਕੁਟੀਆ ਪਾ ਕੇ ਬਹੁਤ ਬੰਦਗੀ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਇਹ ਆਪਣੀ ਹੱਡ ਬੀਤੀ ਸਭ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸੁਣਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਹੜੇ ਮਨਮੁਖ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਫੇਰ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿ ਕੇ ਖਹਿੜਾ ਛੁਡਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿ –

ਇਹ ਜਗ ਮਿਠਾ ਅਗਲਾ ਕਿਨ ਡਿੱਠਾ।

ਇਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਡਿੱਠਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਡਿੱਠਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਟਾਂਵੇ ਟਾਂਵੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਡਿੱਠਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਇਕ ਪੰਡਤ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਸੰਸਾਰੀ ਸੀ, 1910 ਦੇ ਕਰੀਬ ਜਦੋਂ ਪਲੇਗ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਮਰ ਗਿਆ। ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਵੀਹ ਬੰਦੇ ਮਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਵੱਡਾ ਸੀ ਤੇ ਸਾਰੇ ਮੁਰਦੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਗੱਡੇ ਤੇ ਲੈ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸੀ ਤੇ ਮੜ੍ਹੀਆਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਫੂਕ ਕੇ ਆ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਬੁੱਢੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਸਣੇ ਵੀਹ ਬੰਦੇ ਰੋਜ਼ ਦੀ ਔਸਤ ਸੀ, ਉਸ ਬਿਮਾਰੀ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਦੁਨੀਆਂ ਮਰੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹਨੂੰ ਮੜ੍ਹੀਆਂ ਵਿਚ ਫੂਕਣ ਵਾਸਤੇ ਲੈ ਕੇ ਗਏ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਚਿਖਾ ਉਤੇ ਧਰਨ ਲੱਗੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਜਾਨ ਪੈ ਗਈ। ਸਾਰੇ ਹੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਲਉ ਬਈ ਇਹ ਤਾਂ ਜਿਊਂਦਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਹ ਰਾਮ ਰਾਮ ਕਰਦਾ ਉਠ ਖੜਿਆ। ਬੜਾ ਚੰਗਾ ਬੰਦਾ ਸੀ, ਸਾਰੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਚੰਗਾ ਹੋ ਗਿਆ ਭਾਈ ਤੂੰ ਜਿਊਂਦਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਮੈਂ ਤਾਂ ਆ ਗਿਆ ਪਰ ਹੁਣ ਮੇਰਾ ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਮੇਲਾ

ਰਾਮ ਜਾਊਗਾ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਮੈਨੂੰ ਛੱਡ ਗਏ, ਹੁਣ ਉਧਰ ਨੂੰ ਜਮਦੂਤ ਉਸ ਨੂੰ ਲੈਣ ਗਏ ਹਨ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਂ ਹੁਣੇ ਨਾਲ ਹੀ ਤੁਰਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੁੰਡੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਨਾਲ ਤਾਂ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਅੱਧ 'ਚੋਂ ਵਾਪਸ ਮੁੜ ਗਿਆ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੋਣੈ। ਹੋਣੈ ਕੀ ਹੈ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਮੌਤ ਨੇ ਪ੍ਰੇਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਘਰ ਜਾਂਦੀ ਸਾਰ ਹੀ ਮਰ ਗਿਆ। ਇਹ ਸੰਸਾਰੀ ਰਾਮ ਜਿਉਂਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਪੰਡਿਤ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਉਧਰ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ।

ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁਛਣਾ ਕਿ ਦਾਦਾ ਜੀ! ਦੱਸੋ ਤਾਂ ਸਹੀ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਕਿੱਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਬਸ ਉਸ ਨੇ ਰਾਮ-ਰਾਮ-ਰਾਮ ਕਰੀ ਜਾਣਾ ਤੇ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਰਾਮ-ਰਾਮ ਹੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਈ ਇਹ ਡਰਾਉਣ ਵਾਲੀ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਨਾਨਕੁ ਆਖੈ ਰੇ ਮਨਾ ਸੁਣੀਐ ਸਿਖ ਸਹੀ॥

ਪੰਨਾ - 953

ਤੁਸੀਂ ਸਹੀ ਸਿਖਿਆ ਸੁਣੋ।

ਕਪੜੁ ਰੂਪੁ ਸੁਹਾਵਣਾ ਛਡਿ ਦੁਨੀਆ ਅੰਦਰਿ ਜਾਵਣਾ॥
ਮੰਦਾ ਚੰਗਾ ਆਪਣਾ ਆਪੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਪਾਵਣਾ॥
ਹੁਕਮ ਕੀਏ ਮਨਿ ਭਾਵਦੇ ਰਾਹਿ ਭੀੜੈ ਅਗੈ ਜਾਵਣਾ॥
ਨੰਗਾ ਦੋਜਕਿ ਚਾਲਿਆ ਤਾ ਦਿਸੈ ਖਰਾ ਡਰਾਵਣਾ॥
ਕਰਿ ਅਉਗਣ ਪਛੋਤਾਵਣਾ॥ ਪੰਨਾ - 470

ਇਹ ਉਥੇ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਲੈ ਕੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਇਹ ਨਗਨ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆ ਕੇ ਆਦਮੀ ਪਾਪ ਕਰਦੈ, ਰਿਸ਼ਵਤਾਂ ਖਾਂਦੈ, ਬਲੈਕਾਂ ਕਰ ਕਰ ਕੇ ਬੇਈਮਾਨੀਆਂ ਕਰਦੈ, ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਾਵਟਾਂ ਕਰਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦੁਖੀ ਕਰਦੈ ਤੇ ਪੈਸੇ ਜੋੜਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਈ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਜੋੜ ਲਵੇਂਗਾ, ਤੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਜਿਹੜੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਧਨਵਾਨ ਕਰੋੜਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੋਏ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵੀ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਨੰਗੇ ਪੈਰ ਸਨ ਤੇ ਹੱਥ ਖਾਲੀ ਸਨ।

ਧਾਰਨਾ - ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਉਤੋਂ ਜਾਣਗੇ,
ਮਾਲਕ ਕਰੋੜਾਂ ਦੇ -2, 2.
ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ, ਮਾਲਕ ਕਰੋੜਾਂ ਦੇ -2, 2.
ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਉਤੋਂ ਜਾਣਗੇ,.. -2.

ਕਬੀਰ ਇਹੁ ਤਨੁ ਜਾਇਗਾ ਸਕਹੁ ਤ ਲੇਹੁ ਬਹੋਰਿ॥
ਨਾਗੇ ਪਾਵਹੁ ਤੇ ਗਏ ਜਿਨ ਕੇ ਲਾਖ ਕਰੋਰਿ॥

ਪੰਨਾ - 1365

ਕਿੱਡਾ ਹੀ ਵੱਡਾ ਆਦਮੀ ਹੋਵੇ, ਬੈਂਕ ਰੁਪਈਆਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਵੇ, ਲੇਕਿਨ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਕੀ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਇਕ ਚੀਜ਼ ਵੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ, ਸਗੋਂ ਸਰੀਰ ਵੀ ਇਥੇ ਰਹਿ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਨਾਲ ਕੁਝ ਜਾਂਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਾਲ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਬੁਰੇ ਕੰਮ ਨਾਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਚੰਗੇ ਕੰਮ ਵੀ ਨਾਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਫਰੀਦਾ ਮਉਤੈ ਦਾ ਬੰਨਾ ਏਵੈ ਦਿਸੈ ਜਿਉ ਦਰੀਆਵੈ ਢਾਹਾ॥
ਅਗੈ ਦੋਜਕੁ ਤਪਿਆ ਸੁਣੀਐ ਹੂਲ ਪਵੈ ਕਾਹਾਹਾ॥
ਇਕਨਾ ਨੋ ਸਭ ਸੋਝੀ ਆਈ ਇਕਿ ਫਿਰਦੇ ਵੇਪਰਵਾਹਾ।.
ਅਮਲ ਜਿ ਕੀਤਿਆ ਦੁਨੀ ਵਿਚਿ ਸੇ ਦਰਗਹ ਓਗਾਹਾ॥

ਪੰਨਾ - 1383

ਜੇ ਮਾੜੇ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤਾਂ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਉਥੇ ਪਾਪ ਬੰਨ ਕੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕਬੀਰ ਬੇੜਾ ਜਰਜਰਾ ਫੂਟੇ ਛੇਕ ਹਜਾਰ॥
ਹਰੂਏ ਹਰੂਏ ਤਿਰਿ ਗਏ ਡੂਬੇ ਜਿਨ ਸਿਰ ਭਾਰ॥

ਪੰਨਾ - 1366

ਜਿਸ ਬੇੜੇ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਛੇਕ ਹੋਏ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਜਰਜਰਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਹੌਲੇ ਸਨ ਉਹ ਤਾਂ ਤਰ ਗਏ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਭਾਰ ਬੰਨੇ ਹੋਏ ਸਨ ਉਹ ਭਵਜਲ ਸਾਗਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਡੁਬ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਧਾਰਨਾ - ਉਹ ਦਰਗਹ ਡੁਬ ਗਏ ਜੀ,
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਰ ਪਾਪ ਦੇ ਬੰਨ੍ਹੇ -2, 2.

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਬੋਝ ਲੱਦੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਨਿੰਦਿਆ ਦੇ, ਈਰਖਾ ਦੇ, ਵੈਰ ਦੇ, ਵਿਰੋਧ ਦੇ, ਮੋਹ ਦੇ, ਲੋਭ ਦੇ, ਕਾਮ ਦੇ ਤੇ ਕਰੋਧ ਦੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਰ ਥੱਲੇ ਦੱਬ ਕੇ ਬੇੜਾ ਡੁੱਬ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਮਹਾਤਮਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਅਜਾਮਲ! ਤੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਕੀ ਹਾਲ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਲਗਿਆ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਨੂੰ ਸਭ ਪਤਾ ਹੈ ਪਰ ਮੇਰੀ ਮੱਤ ਐਸੀ ਪੁੱਠੀ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਐਨੀਆਂ ਭੈੜੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਪੈ ਗਈਆਂ, ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਲਦਲ ਵਿਚ ਐਨਾ ਖੁਭ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਿਕਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਆਪ ਕੋਈ ਐਸੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਵੀ ਪਾਪੀ ਦਾ ਉਧਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਮਹਾਤਮਾ ਜੁਗਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਉਧਾਰ ਕਰ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਉਸ ਦੇ ਸੰਤ ਹਨ -

ਕਬੀਰ ਸੇਵਾ ਕਉ ਦੁਇ ਭਲੇ ਏਕੁ ਸੰਤੁ ਇਕੁ ਰਾਮੁ॥
ਰਾਮੁ ਜੁ ਦਾਤਾ ਮੁਕਤਿ ਕੋ ਸੰਤੁ ਜਪਾਵੈ ਨਾਮੁ॥

ਪੰਨਾ - 1373

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਦਾਤਾ ਹੁੰਦੈ ਤੇ ਸੰਤ ਦਾ ਕੰਮ ਨਾਮ ਜਪਾਉਣਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਧਾਰਨਾ - ਪਿਆਰੇ ਸੰਤ ਜਪਾਉਂਦੇ ਨੇ ਨਾਮ,
ਰਾਮ ਦਾਤਾ ਮੁਕਤੀ ਦਾ -2, 2.
ਰਾਮ ਦਾਤਾ ਜੀ ਮੁਕਤੀ ਦਾ -2, 2.
ਪਿਆਰੇ ਸੰਤ ਜਪਾਉਂਦੇ ਨੇ ਨਾਮ,..... -2.

ਗਨਕਾ ਇਕ ਵੇਸਵਾ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਪਾਪਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਹੋਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਕ ਸੰਤ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ, ਇਕ ਦਿਨ ਮੀਂਹ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਪਿਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਛੱਪਰੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚੋਣ ਲੱਗ ਪਈ, ਮੀਂਹ ਥੋੜ੍ਹਾ ਰੁਕਿਆ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਚਣ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਏ। ਹੱਥ ਦੇ ਵਿਚ ਇਕ ਪਿੰਜਰਾ ਹੈ ਤੇ ਪਿੰਜਰੇ ਵਿਚ ਇਕ ਤੋਤਾ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਇਕ ਦਰਵਾਜਾ ਦੇਖਿਆ।

ਸੇਜ ਸੋਹਨੀ ਚੰਦਨੁ ਚੋਆ ਨਰਕ ਘੋਰ ਕਾ ਦੁਆਰਾ॥
ਪੰਨਾ – 642

ਇਹ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਇਕ ਵੇਸਵਾ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਸੀ, ਜਿਥੇ ਘੋਰ ਨਰਕਾਂ ਦੇ ਟਿਕਟ ਮਿਲਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਪਾਪ ਦਾ ਇਹ ਸਾਕਾਰ ਰੂਪ ਸੀ। ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਮਹਾਤਮਾ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਦੇਖੋ ਇਸ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਮਾਨਸ ਜਨਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਐ, ਦੇਖੋ ਕੀ ਇਸ ਦੀ ਮੱਤ ਪੁਠੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਚਾਰ ਦਮੜਿਆਂ ਪਿਛੇ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮਾਨਸ ਜਨਮ ਬਰਬਾਦ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਮਨੁਖ ਕਿਰਮ ਬਣਨ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ ਸਗੋਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਬਣਨ ਵਾਸਤੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਤੋਂ ਬੀਬੀ ਨੇ ਦੇਖ ਲਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਮਹਾਤਮਾ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ, ਉਸ ਨੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਬੁਲਾ ਲਿਆ। ਮਹਾਤਮਾ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਪਈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਨਿਰਮਲ ਹੋ ਗਿਆ, ਵੇਸਵਾ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧੂ-ਮਹਾਤਮਾ ਮੇਰੇ ਘਰ ਆ ਗਏ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜ ਤੱਕ ਤਾਂ ਇਥੇ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਸਾਧੂ ਆਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਇਹ ਤਾਂ ਪਾਪ ਦਾ ਘਰ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਚੰਗੇ ਭਾਗ ਬਣੇ ਹਨ। ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਹਾਤਮਾ ਦੇ ਅੱਗੇ ਅੰਗੀਠੀ ਲਾ ਕੇ ਕੱਪੜੇ ਸੁਕਾਏ ਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਪੰਜ-ਸੱਤ ਘੰਟੇ ਉਥੇ ਰਹੇ ਤੇ ਬੀਬੀ ਨੇ ਬੜੀ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਪਾਨੀ ਛਕਾਇਆ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਤੁਰਨ ਲੱਗੇ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਮਹਾਰਾਜ! ਮੇਰਾ ਵੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹੀਲਾ-ਉਪਾਅ ਦਸੋ ਕਿ ਮੈਂ ਵੀ ਤਰ ਸਕਦੀ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਕੀੜਾ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸਭ ਪਾਪ ਹੀ ਪਾਪ ਹਨ।

ਗਨਿਕਾ ਪਾਪਣਿ ਹੋਇ ਕੈ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਗਲਿ ਹਾਰੁ ਪਰੋਤਾ॥
ਮਹਾ ਪੁਰਖੁ ਅਚਾਣਚਕ ਗਨਿਕਾ ਵਾੜੇ ਆਏ ਖਲੋਤਾ॥
ਦੁਰਮਤਿ ਦੇਖਿ ਦਇਆਲ ਹੋਇ ਹਥਹੁ ਉਸਨੋ ਦਿਤੋਨੁ ਤੋਤਾ॥
ਰਾਮ ਨਾਮ ਉਪਦੇਸੁ ਕਰਿ ਖੇਲਿ ਗਇਆ ਦੇ ਵਣਜੁ ਸਉਤਾ॥
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 10/21

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਤਮਾ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਸੁਣੀ ਤੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਆਈ ਕਿ ਇਹ ਨਾਮ ਤਾਂ ਜਪ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨੇ ਪਾਪ ਬਹੁਤ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਜੁਗਤ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਇਸ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਤੁਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਬੀਬੀ! ਆਹ ਤੋਤਾ ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠਿਆ ਕਰ ਤੇ ਉਠ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁਹਾਰਨੀ ਕਹਾਇਆ ਕਰ, ਇਕ ਵਾਰੀ ਤੂੰ ਰਾਮ-ਰਾਮ ਕਹੀਂ ਤੇ ਫੇਰ ਇਹ ਕਹੇਗਾ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੀ ਰਿਹਾ ਕਰੀਂ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਸਤਿ ਬਚਨ ਮਹਾਰਾਜ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ ਕਰਦੇ ਉਸ ਦੀ ਲਿਵ ਲੱਗ ਗਈ ਤੇ ਨਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਪਰੀਤੀ ਲੱਗ ਗਈ ਤੇ ਅਖੀਰ ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਕੀ ਹੋਇਆ ਕਿ

ਪਤਿਤ ਉਧਾਰਣੁ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਦੁਰਮਤਿ ਪਾਪ ਕਲੇਵਰੁ ਧੋਤਾ॥
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 10/21

ਬੁਰੀ ਮੱਤ ਤੇ ਪਾਪਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਜੋ ਹਿਰਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਮ ਨੇ ਧੋ ਦਿਤਾ।

ਅੰਤਕਾਲੁ ਜਮ ਜਾਲੁ ਤੋੜਿ ਨਰਕੈ ਵਿਚਿ ਨ ਖਾਧੁਸੁ ਗੋਤਾ॥
ਗਈ ਬੈਕੁੰਠਿ ਬਿਬਾਣਿ ਚੜ੍ਹਿ ਨਾਉ ਨਰਾਇਣੁ ਛੋਤਿ ਅਛੋਤਾ॥
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 10/21

ਜਦੋਂ ਅਖੀਰ ਸਮਾਂ ਆਇਆ ਤਾਂ ਰਾਮ ਰਾਮ ਕਰਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣ ਨਿਕਲ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ ਪਿੰਜਰੇ ਵਿਚ ਸੱਪ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਤੋਤੇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਾ ਆਉਣ ਕਰਕੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਹਿਲਾਉਣ ਲਗੀ ਤਾਂ ਸੱਪ ਨੇ ਡੰਗ ਮਾਰਿਆ ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਈ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਿਵਾਨ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਆ ਗਏ ਤੇ ਬੈਕੁੰਠ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰੋ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਜਾਵੋ।

ਮਨ ਰੇ ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਸਰਨਿ ਬਿਚਾਰੋ॥
ਜਿਹ ਸਿਮਰਤ ਗਨਕਾ ਸੀ ਉਧਰੀ ਤਾ ਕੋ ਜਸੁ ਉਰ ਧਾਰੋ॥
ਪੰਨਾ – 632

ਐਸਾ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿਮਰ ਕੇ ਮਹਾਂ ਪਾਪਣ ਗਨਕਾ ਦਾ ਉਧਾਰ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਸ ਦਾ ਜਸ ਤੁਸੀਂ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਧਾਰਨ ਕਰੋ, ਜੁਗਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਆਦਮੀ ਤਰ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਮਹਾਤਮਾ ਅਜਾਮਲ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਤੇਰੇ ਇਕ ਸੱਤਵਾਂ ਪੁੱਤਰ ਹੋਵੇਗਾ ਤੂੰ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਨਰਾਇਣ ਰੱਖ ਲਵੀਂ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹੀ ਹਾਕਾਂ ਮਾਰੀ ਜਾਇਆ ਕਰੀਂ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਲੈ ਕੇ ਬੁਲਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਕਰੀਂ ਤੇ ਕਦੇ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਅਸਲੀ ਨਰਾਇਣ ਦਾ ਧਿਆਨ ਆ ਹੀ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਖੀਰ ਹੋਇਆ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਅਖੀਰ ਸਮਾਂ ਆਇਆ ਤਾਂ ਜਮਦੂਤ ਆ ਕੇ ਖੜ੍ਹ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਡਰ ਗਿਆ ਤੇ ਫੇਰ ਇਸ ਨੇ ਪੁਤਰ ਨੂੰ ਅਵਾਜ਼ ਦਿਤੀ, ਪੁਤਰ ਨਰਾਇਣ! ਪੁਤਰ ਨਰਾਇਣ!! ਦੋ ਵਾਰੀ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਇਕ ਸਾਹ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਐਥੇ ਮੇਰੀ ਕੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਨਰਾਇਣ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਾ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰਾਂ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਅਖੀਰਲੇ ਇਕ ਸਾਹ ਦੇ ਵਿਚ ਹੇ.........ਨਾ ....ਰਾ........ਇ........ਣ (ਨਾਰਾਇਣ) ਐਨਾ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਤੇ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਸਾਹ ਨਿਕਲ ਗਏ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ –

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 38 ਤੇ)

ਜੇਲ੍ਹ ਚਿੱਠੀਆਂ

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਨੋਟ: ਅਸੀਂ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਅੰਕਾ ਵਿਚ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁਖ ਰਚਨਾ 'ਰੰਗਲੇ ਸੱਜਣ' ਲੜੀਵਾਰ ਛਾਪਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜੋ ਪਾਠਕਾਂ ਵਲੋਂ ਬਹੁਤ ਸਲਾਹੀ ਗਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਿਲ ਟੁੰਬਵੀਂ ਰਚਨਾ 'ਜੇਲ੍ਹ ਚਿੱਠੀਆਂ' ਲੜੀਵਾਰ ਛਾਪਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਲੈ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹ-ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਹੰਢਾਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਸੱਚ ਰੂਪਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਤਸ਼ਦਦ ਅਤੇ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਪਾਠਕ ਦਾ ਮਨ ਪਤੀਜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਜੀ ਇਕ ਮਹਾਨ ਰੂਹਾਨੀ ਸਖਸੀਅਤ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮਹਾਨ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਵੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਸਦਕਾ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਇਕ ਮਹਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਸਗੋਂ ਇਕ ਲਹਿਰ ਸਨ, ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਸੰਗੀ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹਕੂਮਤ ਤੇ ਜਬਰ ਸਹਿ ਕੇ ਹਿੰਦ ਦੀ ਬੰਦ ਖਲਾਸੀ ਕੀਤੀ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਨੇਹ ਸੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਖੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠਾਂ ਅਤੇ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਪਰਵਾਹ ਚਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਤੇ ਨਿਕਟ ਸੰਗਤ ਮਾਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਪਿਆਰ ਸਦਕਾ ਹੀ ਉਹ ਆਪ ਜੀ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਪਾਠਕਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਕਿਵੇਂ ਲੱਗਾ ?

ੴ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹ॥

ਪਿਆਰੇ ਵੀਰ ਭਾਈ ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਜੀ!

ਪਹਿਲੀ ਅਵਸਥਾ

ਜੋ ਆਪ ਪੁਛਦੇ ਹੋ ਕਿ ਗੁਰਸਿਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਇਆ? ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਖਾਸ ਕਲਾ ਕੁਦਰਤੋਂ ਹੀ ਵਰਤੀ, ਨਹੀਂ ਤਾ ਐਸਾ ਕੋਈ ਮਾਨ ਗੁਮਾਨ ਭੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦਾਸ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਕੁਦਰਤੀ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਮਾਦਾ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨੋਂ ਛੋਟੇ ਹੁੰਦੇ ਤੋਂ ਸੀ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਖੋਜ ਖੋਜ ਤੇ ਹੰਢ ਹੰਢ ਕੇ ਵੇਖ ਚੁਕਾ ਸਾਂ ਕਿ ਸੱਚਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਤੋੜ ਨਿਭ ਜਾਵੇ ਕਿਵੇਂ ਮਿਲੇ? ਪਰ ਕੋਈ ਭੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਭਾ। ਏਤਨੀ ਨਿਰਾਸਤਾ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਭੀ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਕਣੀ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਤੇ ਦਸਦੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰੇਮ ਕਣੀ ਜੀਵਨ ਬੂਟੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਗੰਮੀ ਪ੍ਰੇਮ ਚਸ਼ਮੇ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਕੇਵਲ ਕਣੀ ਮਾਤ੍ਰ ਹੀ ਹਸਤੀ ਵਿਚ ਟਿਮ ਟਿਮਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਪਰ ਕੁਦਰਤੀ ਨਜ਼ਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਤੇ ਸਰਲਤਾ ਸੁਤੇ ਹੀ ਇਕ ਖਿੱਚਵਾਂ ਅਸਰ ਪਾ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਤੇ ਮੈਂ ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਬਿਸਮਾਦੀ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਭੋਲੇ ਭਾਇ ਇਕ ਚਮਤਕਾਰਕ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ ਸਮਝਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਪਰੰਤੂ ਇਹ ਉੱਕਾ ਹੀ ਮਾਨ ਗੁਮਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਪਿਛੇ ਇਸ ਰਚਨਾ ਦਾ ਰਚਨਹਾਰ ਭੀ ਕੋਈ ਹੈ। ਚਿੱਤ੍ਰ ਬਚਿਤ੍ਰ ਰਚਨਾ ਦੀ ਨਾਨ੍ਹਾ ਰੰਗੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਪੇਖ ਪੇਖ ਅੰਤਰਗਤੀ ਆਪ ਮਹਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰੇਮ ਲਹਿਰਾਂ ਉਠਣੀਆਂ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਸੁੰਦਰਤਾ ਵਲ ਖਿਚੇ ਜਾਣਾ, ਰੰਗ ਬਰੰਗੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਨੇ ਰੰਗ ਵਟਾ ਜਾਣਾ ਤੇ ਨਿਸਾਰਤਾ ਉਪਜਣੀ, ਪਰ ਖਿੱਚ ਦੀ ਕਣੀ ਸਾਵੀਂ ਦੀ ਸਾਵੀਂ ਰਹਿਣੀ। ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਣ ਮਾਤਰ ਨੇ ਇਹ ਦਸਣਾ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਪ੍ਰੇਮ ਕਣੀ ਅਬਿਨਾਸ਼ੀ ਹੈ ਤਿਵੇਂ ਉਹ ਅਬਿਨਾਸ਼ੀ ਚੀਜ਼ ਭੀ ਅਵੱਸ਼ ਹੋਣੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਲਾ ਕੇ ਫਿਰ ਨਿਰਾਸਤਾ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਦੀ ਘਟਨਾ ਅਤਿ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਹੀ ਘਟਦੀ ਰਹੀ, ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ ਪਰਮਾਰਥ ਸੰਦੀ ਕੁਝ ਸੂਝ ਬੂਝ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਲਾਹੌਰ ਮਿਸ਼ਨ ਕਾਲਜ ਦਾ ਸਮਾਂ

ਸੰਨ 1899 ਤੇ 1900 ਈ: ਦੇ ਸਮਾਚਾਰ

ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੰਸਾਰਕ ਵਿਦਯਾ ਪਰਾਪਤੀ ਦੇ ਧੰਧ ਬੰਧ ਵਿਚ ਸਮਾਂ ਲੰਘਦਾ ਲੰਘਦਾ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਕਈ ਮੋੜ ਘੋੜ ਕੁਸੰਗ ਦੇ ਭੀ ਆ ਕੇ ਵਾਪਰੇ, ਪਰੰਤੂ ਜੀਵਨ ਦੀ ਇਖਲਾਕੀ ਅੰਸ ਆਚਾਰ ਉਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੇਰਾਂ ਘੇਰਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਾ ਪਿਆ; ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਪਤਿਤ ਕਰਮ ਆਖਦੇ ਹਾਂ, ਇਸ ਤੋਂ ਸੁਚੇ ਹੀ ਬਚਾਉ ਰਿਹਾ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਹੁਣ ਇਉਂ ਹੀ ਕਹਾਂਗਾ, ਕਿ ਰੱਖਣਹਾਰ ਨੇ ਆਪ ਹੱਥ ਦੇ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਆਪ ਆਪਣੇ ਬਲ ਪਰਤਾਪ ਨਾਲ ਕਦੇ ਬਚਾਉ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਲਾਹੌਰ ਜਾ ਕੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੀ ਖੜਖੱਸ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕੁਸੰਗ ਦਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਗਰਮ; ਤੀਜੇ ਓਰ ਅਨੇਕਾਂ ਮਤਾਂ ਮਤਾਂਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਗਾੜ੍ਹ ਮਚਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਹਰ ਇਕ ਮਜ਼ਹਬੀ ਮਜਲਿਸ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦਾ ਭੁਸ ਪੈ ਗਿਆ ਪਰ ਚੁਫੇਰੇ ਖੁਸ਼ਕੀ ਵਰਤੀ ਹੋਈ ਤੇ ਬਹਿਸ ਮੁਬਾਹਸੇ ਦਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਗਰਮ ਦੇਖ ਕੇ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਖਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਲ ਨਾ ਹੋਈ। ਸਾਰੇ ਮਤਾਂ ਮਤਾਂਤ੍ਰਾਂ ਵਿਚ "ਸਚ ਕਿਨਾਰੇ ਰਹਿ ਗਿਆ" ਪਰਗਟ ਪਹਾਰੇ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਤੇ ਪ੍ਰਮ ਅੰਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੁਝਦਾ।

ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ ਚਿੱਠੀ –

ਇਤਨੇ ਨੂੰ ਬੀ.ਏ. ਦਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਸਿਰ ਤੇ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਧਰ ਵਕਾਲਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਰੇਣੀ ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਭੀ ਕਰਨੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਘਰੋਂ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ ਤਕੀਦੀ ਚਿੱਠੀ ਆਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ – 'ਤੈਂ ਦੋ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੇਣੇ ਹਨ, ਜੇ ਪਾਸ ਹੋਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਵੇਰੇ 'ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ' ਦਾ ਤੇ ਆਥਣੇ 'ਰਹਿਰਾਸ' ਦਾ ਪਾਠ

ਕਰਿਆ ਕਰ, ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਗੁਟਕਾ ਭੀ ਭੇਜ ਦਿਤਾ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮਤਲਬ ਨੂੰ ਪਾਠ ਕਰਨ ਲਗ ਪਿਆ। ਗੁਰਮੁਖੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅਗੇ ਹੀ ਖਾਸੀ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਪਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਥਵਾ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਪੋਥੀ ਓਦੋਂ ਤੀਕ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੜ੍ਹੀ, ਪਰ ਵਾਹ ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਰੰਗ "ਅਪਨੇ ਲੋਭ ਕਉ ਕੀਨੋ ਮੀਤੁ॥ ਸਗਲ ਮਨੋਰਥ ਮੁਕਤਿ ਪਦੁ ਦੀਤੁ॥" ਗੁਰਵਾਕ ਦੇ ਭਾਵ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੋਈ। ਪ੍ਰੇਮ ਅੰਸ਼ੀ ਹੰਸਲੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਮੋਤੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮ ਚੋਗ ਮਿਲ ਗਈ ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਮਿਲੀ ਕਿ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਵਿਸਰ ਗਈਆਂ।

ਵੈਰਾਗ –

ਬਾਣੀ ਦਾ ਰਹੱਸ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਪਰਬਲ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਵੈਰਾਗ ਨੇ ਅਣਡਿਠੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀ ਖੋਜ ਦਾ ਬਾਵਰਾ ਬਣਾ ਦਿਤਾ। ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਤੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਬਸ ਦੇਹੀ ਸੁੰਨ ਸਮਾ ਗਈ। ਰਹਿਰਾਸ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਅਜਿਹੇ ਵੈਰਾਗ ਸੁਰ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਕਿ ਸੁਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਭੀ ਮੋਮ ਹੋ ਜਾਣਾ ਤੇ ਆਪ ਢਲ ਜਾਣਾ। ਓੜਕ ਇਕ ਦਿਨ 'ਭਈ ਪਰਾਪਤਿ ਮਾਨੁਖ ਦੇਹੁਰੀਆ" ਵਾਲੀ ਪਉੜੀ ਦਾ ਘਾਉ ਨੀਸਾਨੇ ਅਜਿਹਾ ਪਰਿਆ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਚੋਟ ਲੱਗੀ ਕਿ ਦਿਨ ਰੈਣ ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਨ ਦੀਆਂ ਤਾਂਘਾਂ ਲਗੀਆਂ ਰਹਿਣ, ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਪੜ੍ਹਾਈਆਂ ਕਿਧਰੇ ਭੁਲ ਗਈਆਂ! ਕਾਲਜ ਵਿਖੇ ਜਾਣਾ, ਡੈਸਕ ਉਪਰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਬਰਾਨਾਮ ਦਿਖਾਵੇ ਮਾਤ੍ਰ ਰਖ ਛਡਣੀ। ਨੀਚੇ ਗੁਪਤ ਖਾਨੇ ਵਿਚ ਬਾਈ ਵਾਰਾਂ ਜਾਂ ਭਗਤ ਬਾਣੀ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਦਾ ਹਰ ਦਮ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਅਤੇ "ਨੀਰ ਵਹੇ ਵਹਿ" ਚਲਦੇ ਰਹਿਣਾ। ਕੇਵਲ ਬਾਈਬਲ ਦੇ ਘੰਟੇ ਕੁਛ ਸੁਰਤੀ ਚਰਚਾ ਵਿਚਾਰ ਵਲ ਦੇਣੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਸੰਬੰਧੀ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਭੇਦ ਸਭ ਮਤਾਂ ਮਤਾਂਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਤੋਂ ਸਰੇਸ਼ਟ ਸਿਧ ਕਰ ਦਿਖਾਉਣੇ। ਬਸ, ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਸੁਰਤੀ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ। ਵੈਰਾਗ ਦੇ ਵਹਿਣ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਲੀਨ ਹੋਇਆ ਕਿ ਅੱਖ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਘੜਨੀ ਹੀ ਨਾ! ਜਦ ਆਪਣੇ ਨਿਵਾਸ ਅਸਥਾਨ ਨਾਭਾ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਤਦ ਭੀ ਇਵੇਂ ਹੀ ਰਹਿਣਾ, ਪੜ੍ਹਨਾ ਗੁੜ੍ਹਨਾ ਕੱਖ ਨਾ। ਇਹ ਗੱਲ ਦੇਖ ਕੇ ਨਾਲ ਦੇ ਨਿਵਾਸੀ ਸੱਜਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਦਿਤੀ ਕਿ – 'ਪੜ੍ਹਦਾ ਗੁਣਦਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ, ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਦਾ ਪਾਗਲਪਣਾ ਵਿਆਪ ਗਿਆ ਹੈ, ਆ ਕੇ ਸਾਰ ਸਮ੍ਹਾਲ ਲਵੋ।'

ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ ਸਿੱਖ ਮਤ –

ਪਿਤਾ ਵਿਚਾਰੇ ਮਮਤਾ ਦੇ ਮਾਰੇ ਕਾਲਜਾ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜੀ ਆਏ। ਆਉਣ ਸਾਰ ਜਦ ਮੈਨੂੰ ਡਿੱਠਾ ਤਾਂ ਪੋਥੀ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਨੀਰ ਜਾਰੀ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਬਹੁ ਬਿਧ ਸਮਝਾਇਆ ਬੁਝਾਇਆ। ਮੈਂ ਬੜੀ ਨਿੰਮ੍ਰਤਾ ਨਾਲ ਉਤਰ ਦਿਤਾ ਕਿ 'ਆਪ ਨੇ ਹੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਇਤ ਵਲ ਲਾਇਆ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਅਭਾਗੇ ਨੂੰ ਕੀ ਸਾਰ ਸੀ?' ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬਹੁਤ ਲੰਮੀਆਂ ਚੌੜੀਆਂ ਸਮਝੌਤੀਆਂ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਮੈਂ ਧੌਣ ਸਿਟੀ ਸੁਣਦਾ ਰਿਹਾ। ਓੜਕ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝਾ ਬੁਝਾ ਕੇ ਚਲੇ ਗਏ, ਪਰ ਮੇਰੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਦੀਆਂ ਤਰਬਾਂ ਉਥੇ ਦੀਆਂ ਉਥੇ ਹੀ ਰਹੀਆਂ ਤੇ ਮੈਂ ਹੁਣ ਵਾਹ ਲਗਦੀ ਆਪਣੇ ਵੈਰਾਗ ਵਹਿਣਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਪਾਸੋਂ ਛੁਪਾਉਣ ਲਗ ਪਿਆ, ਕਿਸੇ ਪਰ ਪ੍ਰਗਟ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇਵਾਂ ਤੇ ਗੁਪਤੋ ਗੁਪਤੀ ਲੱਗਾ ਰਹਾਂ। ਕਦੇ ਕਦੇ ਫੇਰ ਕੋਈ ਪਿਤਾ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਭਾਜੜਾਂ ਪੁਵਾ ਦੇਵੇ। ਵਕਾਲਤ ਪੇਸ਼ੇ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਲੋਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਫਰਤ ਖਾ ਚੁਕਾ ਸੀ। ਬੀ.ਏ. ਦਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਆਇਆ ਤਾਂ ਪਰਚੇ ਲਿਖਦਿਆਂ ਲਿਖਦਿਆਂ ਕਦੇ ਵੈਰਾਗ ਦੀ ਕਾਂਗ ਐਸੀ ਛਿੜ ਪਵੇ ਕਿ ਕਲਮ ਜਿਥੇ ਹੋਵੇ, ਉਥੇ ਹੀ ਫੜੀ ਰਹਿ ਜਾਵੇ। ਜੇ ਚੱਲੇ ਭੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੀ ਲਿਖ ਗਿਆ ਹਾਂ।

ਇਕ ਕਰਾਮਾਤੀ ਸਾਧੂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ –

ਹਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਅਚਰਜ ਘਟਨਾ ਇਹ ਹੋਈ ਕਿ ਇਕ ਦਿਨ ਮਿਸ਼ਨ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਰਾਹ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਨੂੰ ਜਦ ਕਿ ਮੈਂ ਵੈਰਾਗ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਏਹੀ ਚਿਤਵਦਾ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਦੇ ਉਚ ਰੰਗਾਂ ਵਾਲੇ ਸਾਧੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਣ, ਮੈਂ ਅਚਾਨਕ ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਮ੍ਹਣਿਓਂ ਕੰਬਲ ਦੇ ਲੰਮੇ ਚੋਲੇ ਵਿਚ ਵਲੇਟਿਆ ਹੋਇਆ ਇਕ ਮਸਤ ਫਕੀਰ ਆਪਣੇ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਝੂਲਦਾ ਚਲਿਆ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਉਹ ਮੇਰੇ ਨੇੜੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਮੇਰੀ ਵਲ ਅਜਿਹੀ ਕਟਾਖਸ਼ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਦੇਖਦੇ ਸਾਰ ਫਟਕ ਗਿਆ ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕੜੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਉਥੇ ਹੀ ਸਿਟਕੇ ਬਾਵਰਾ ਜਿਹਾ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਗੈਲ ਲਗ ਪਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਤੁਕ ਦਾ ਭਾਵ ਮੇਰੇ ਰੋਮ ਰੋਮ ਵਿਚ ਰਚ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਤੁਕ ਮੈਨੂੰ ਤਾਬੜ ਤੋੜ ਯਾਦ ਆ ਗਈ। ਯਥਾ –

ਕਬੀਰ ਸੰਤ ਕੀ ਗੈਲ ਨ ਛੋਡੀਐ ਮਾਰਗਿ ਲਾਗਾ ਜਾਉ॥
ਪੇਖਤ ਹੀ ਪੁੰਨੀਤ ਹੋਇ ਭੇਟਤ ਜਪੀਐ ਨਾਉ॥

ਮੈਂ ਵਾਹੋ ਦਾਹ ਮਗਰ ਲਗ ਪਿਆ। ਮੇਰਾ ਇਕ ਸਾਥੀ ਮੇਰੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਚੁਕ ਸੰਮ੍ਹਾਲ ਕੇ ਉਹ ਭੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਲਗ ਪਿਆ, ਪਰ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਖ ਵੇਖ ਕੇ ਮੋੜਨ ਲਗਾ ਪਰ ਉਹ ਨਾ ਮੁੜੇ, ਜੇ ਮੁੜੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਨਾਲ ਮੋੜੇ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੁਰਵਾਕ ਦਾ ਭੈਅ ਮਾਰੇ ਕਿ –

"ਕਬੀਰ ਸਾਧੂ ਕਉ ਮਿਲਨੇ ਜਾਈਐ ਸਾਥਿ ਨ ਲੀਜੈ ਕੋਇ॥
ਪਾਛੈ ਪਾਉ ਨ ਦੀਜੀਐ ਆਗੈ ਹੋਇ ਸੁ ਹੋਇ॥"

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਗੁਰਵਾਕ ਬਾਣੀ ਮੇਰੇ ਸਰਲ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਗੱਲ ਕੀ ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਮੋੜਨ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਹੀ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਉਸ ਸਾਧੂ ਦੇ ਮਗਰ ਐਉਂ ਲਗ ਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਲਾਇਆ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਪਿਛੇ ਖਿੱਚੀਂਦਾ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਲਾਜ ਤੇ ਸੰਕੋਚ ਸਿਆਣਪ ਨਾ ਰਹੀ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਭੀ ਵਿਸਰ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਥੇ, ਕਿਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਤੇ ਕਿਸ ਸੜਕ ਤੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਲਾਂਮ੍ਹ ਛਾਂਮ੍ਹ ਵਲ ਤੇ ਹੇਠਾਂ ਉਤੇ ਅੱਖ ਪੱਟ ਕੇ ਦੇਖਣ ਦੀ ਵੀ ਤਾਬ ਨਾ ਰਹੀ।

ਉਸ ਸਾਧੂ ਦੀ ਲਟਪਟੀ ਰਫਤਾਰ ਉਤੇ ਮੇਰੀ ਟਿਕਟਕੀ ਬੱਝੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਪਰਛਾਵੇਂ ਵਾਂਗੂ ਕੁਛ ਵਿੱਥ ਉਤੇ ਪਿਛੇ ਪਿਛੇ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਨੇੜੇ ਢੁਕਣ ਤੋਂ ਭੈ ਲਗਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਈ ਛਾਬੜੀਆਂ ਵਾਲੇ ਮਿਠਾਈ ਨਜ਼ਰ ਕਰਦੇ ਦੇਖੇ, ਕਈ ਫਲਾਂ ਵਾਲੇ ਫਲ ਮੇਵੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਦੇਖੇ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਤੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵਲ ਝਾਕਿਆ ਭੀ ਨਹੀਂ। ਮੈਨੂੰ ਉਹਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਹੀ ਗੱਡੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਭਾਸਣ। ਚਾਹੇ ਉਹ ਮੇਰੇ ਵਲ ਪਿਠ ਕਰੀ ਮੇਰੇ ਮੂਹਰੇ ਮੂਹਰੇ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਪਿੱਠ ਉਤੇ ਓਹੀ ਜਾਦੂ ਭਰੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਾਲੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਲਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਦਿਸਣ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਓਰ ਟਿਕਟਕੀ ਬੰਨ੍ਹੀ ਮਾਨੋਂ ਮੈਨੂੰ ਵਾਹੋ ਦਾਹ ਮਗਰੇ ਘੜੀਸੀ ਜਾਣ। ਓੜਕ ਇਕ ਫੁਹਾਰੇ ਉਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਜੋ ਚੀਫ ਕੋਰਟ ਦੇ ਕੋਰਟ ਯਾਰਡ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਬਗੀਚੀ ਵਿਚ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਫੁਹਾਰਾ ਸਦਾ ਵਗਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਦਾ ਹੌਜ਼ ਜਲ ਨਾਲ ਸਦਾ ਪੂਰਤ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਥੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨਿਰੋਲ ਇਕਾਂਤ ਸ਼ਾਂਤ ਵਰਤ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਥੇ ਉਸ ਸਾਧੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੰਬਲੀ ਚੋਲੇ ਨੂੰ ਉਤਾਰ ਕੇ ਪਾਸੇ ਰਖ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਵਿਚ ਤੋਂ ਨਗਨ ਜਟਾ ਜੂਟ ਨਿਕਲ ਆਇਆ। ਮੇਰੇ ਵਲ ਘੂਰ ਘੂਰ ਕੇ ਵੇਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਮਾਨੋਂ ਮੈਨੂੰ ਡਰਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਰ ਕੇ ਮੁੜ ਜਾਵੇ। ਮੈਨੂੰ ਰਤਾ ਭੀ ਡਰ ਨਾ ਲੱਗਾ। ਦੂਰ ਖੜਾ ਉਹਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇਖਦਾ ਰਿਹਾ। ਫੇਰ ਉਸ ਚਿੱਘੀ ਲਾ ਕੇ ਉਥੋਂ ਜਲ ਛਕਿਆ ਅਤੇ ਛਕ ਕੇ ਡੰਡਉਤ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਮੈਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਭਾਸੇ ਕਿ ਮਾਨੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਤ੍ਰਿਕਾਲ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਦਿੱਬ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਖੁਲੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਿਬ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰੀ-ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਝਾਕੇ ਦਿਦਾਰੇ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਵੇਖਦਾ ਹੋਇਆ ਉਸ ਨੂੰ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਝਰਨਾਟ ਜਿਹੀ ਫਿਰ ਗਈ, ਮੇਰੀ ਰੋਮਾਵਲੀ ਦੇ ਲੂੰ ਲੂੰ ਵਿਚੋਂ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ ਦੀ ਮਧੁਰ ਧੁਨੀ ਆ ਮੁਹਾਰੀ ਨਿਕਲਣ ਲਗ ਪਈ। ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਚੱਕਰ ਜਿਹਾ ਆਇਆ, ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖੀਆਂ ਦੇ ਅਗੋਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਪਸਾਰੇ ਦਾ ਸਭ ਨਜ਼ਾਰਾ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਹੋਰ ਹੀ ਬਿਸਮਾਦ ਵਰਤ ਗਿਆ ਜੇਹੜਾ ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਅਗੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵਰਤਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਮਾਨੋਂ ਪ੍ਰੀ-ਪੂਰਨ ਬਿਸਮਾਦ ਮੰਡਲ ਦਾ ਆਕਾਸ਼ ਹੀ ਆਕਾਸ਼ ਨਜ਼ਰੀ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਕੰਨ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ ਦੀ ਅਖੰਡ ਧੁਨੀ ਆ ਰਹੀ ਸੀ, ਜੋ ਮੇਰੇ ਹੀ ਅੰਦਰੋਂ ਨਿਕਲਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਾ ਉਹ ਸਾਧੂ ਪਿਆ ਦਿਸਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਉਹ ਹੌਜ਼, ਨਾ ਉਹ ਬਗੀਚੀ। ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਚੱਕਰ ਆਇਆ। ਮੈਂ ਧੜੰਮ ਕਰਦਾ ਡੰਡਉਤ ਪਰਨੇ ਮੂਧਾ ਜਾ ਡਿਗਿਆ ਪਰ ਇਸ ਡਿੱਗਣ ਵਿਚ ਭੀ ਮੈਨੂੰ ਅਨੰਦ ਆਇਆ। ਖਬਰ ਨਹੀਂ, ਕਿਤਨਾ ਚਿਰ ਡਿੱਗਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਉਹ ਦਸ਼ਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਲਟੀ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਉਠਿਆ? ਪਰ ਜਦ ਉਠਿਆ ਤਾਂ ਫੇਰ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹੀ ਬਗੀਚਾ, ਉਹੀ ਹੌਜ਼ ਤੇ ਉਹੀ ਸਾਧੂ ਉਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਡੰਡਉਤ ਵਿਚ ਉਸੇ ਥਾਂ ਪਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਚੌਂਕੜੀ ਮਾਰ ਕੇ ਰਤਾ ਫਰਕ ਨਾਲ ਬੈਠ ਗਿਆ ਤੇ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਹੀ ਸੁਰਤੀ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਕਈ ਘੰਟੇ ਪਿਛੋਂ ਸਾਧੂ ਉਠਿਆ। ਉਠਣਸਾਰ ਆਪਣਾ ਕੰਬਲ ਉਦਾਲੇ ਵਲੇਟ ਮੇਰੇ ਵਲ ਦੇਖਿਆ ਤੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਿਛੇ ਮੁੜ ਜਾਹ। ਮੈਥੋਂ ਕਦ ਮੁੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ? ਉਹ ਠੰਢੀ-ਸੜਕ ਪਰ ਖੇਲਦਾ ਮੇਲ੍ਹਦਾ ਆਪਣੀਆਂ ਲਟਕਾਂ ਮਟਕਾਂ ਵਿਚ ਤੁਰਿਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਮਗਰੇ ਮੈਂ ਤੁਰਿਆ ਜਾਵਾਂ। ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਦੋ ਮੀਲ ਬਾਹਰ ਵਾਰ ਲਾਰੰਸ ਗਾਰਡਨ ਵਲ ਜਾ ਨਿਕਲੇ। ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਸੜਕ ਦੇ ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਬੜੀਆਂ ਬੜੀਆਂ ਕੋਠੀਆਂ ਤੇ ਬੰਗਲੇ ਆਏ। ਉਹ ਸਾਧੂ ਜਦ ਚਾਹੇ ਕਿਸੇ ਕੋਠੀ ਬੰਗਲੇ ਤੇ ਸੌਦਾਗਰਾਂ ਦੇ ਮਾਲ ਖਜ਼ਾਨਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾ ਵੜੇ, ਮਾਨੋ ਸੈਰ ਕਰਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਾ ਰੋਕੇ, ਮਗਰੇ ਉਸ ਦੇ ਮੈਂ ਜਾ ਵੜਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਭੀ ਕੋਈ ਨਾ ਹਟਾਵੇ। ਐਸਾ ਜਾਪੇ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਦੇਖਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਅਸੀਂ ਸਭ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ। ਲਈਦੇ ਦੇਈਦੇ ਲਾਰੰਸ ਗਾਰਡਨ ਤੋਂ ਭੀ ਪਰ੍ਹਾਂ ਨਿਕਲ ਗਏ। ਓਦੂੰ ਪਰੇ ਮੈਂ ਕਦੇ ਗਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਐਸੇ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਸੈਰ ਕਰਾਈ ਜਿਹੜੇ ਮੈਂ ਕਦੇ ਦੇਖੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਸਾਰੇ ਲਾਹੌਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਦੋ ਮੀਲ ਪਰੇਡੇ ਦੀ ਵਿੱਥ ਤੇ ਘੁੰਮੇ। ਕਈ ਦੁਮੰਜ਼ਲੇ, ਤਿਮੰਜ਼ਲੇ ਧਉਲਰਾਂ ਤੇ ਅਟਾਰੀਆਂ ਉਪਰ ਭੀ ਚੜ੍ਹੇ ਉਤਰੇ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਹੋੜਿਆ। ਚੀਫਸ ਕਾਲਜ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਉਤਲੇ ਸਾਰੇ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਸਾਰ ਪਾਰ ਲੰਘ ਗਏ, ਵਿਚੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਪਏ ਫਿਰਨ ਤੇ ਜਮਾਤਾਂ ਦੀਆਂ ਪੜ੍ਹਾਈਆਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਕਿਤੇ ਭੀ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਟੋਕਿਆ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਸੈਲ ਸਪੱਟੇ ਕਰਦੇ ਕਰਾਉਂਦੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਉਦਾਲੇ ਦਾ ਚੱਕਰ ਦਿਨ ਛਿਪਦੇ ਤਕ ਮੁਕਿਆ। ਓੜਕ ਉਹ ਫਕੀਰ ਸ਼ਾਹਆਲਮੀ ਦਰਵਾਜੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਵਾਰ ਇਕ ਚੁਗਾਨ ਵਿਚ ਆ ਬੈਠਾ ਜਿਥੇ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਮੱਤਾਂ ਦੇ ਸਾਧਾਂ ਦੇ ਟੋਲੇ ਅੱਡੋ ਅੱਡੀ ਅਖਾੜੇ ਜਮਾਈ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਪਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਟੋਲੇ ਵਿਚ ਨਾ ਰਲਿਆ। ਇਕ ਅਟੰਕ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਵੱਖਰਾ ਜਾ ਬੈਠਾ। ਉਸ ਦੇ ਅਗੇ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਆ ਲੱਗੇ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਮੂਹਰੇ ਕੀ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਟਟਾਰੇ ਲਗ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਝਮਕਦੀਆਂ ਭੀ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਮਾਨੋਂ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਅਕਾਸ਼ ਦਾ ਤਮਾਸ਼ਾ ਦੇਖ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਮੈਂ ਸਾਹਮਣੇ ਥੋੜੀ ਦੂਰ ਖੜਾ ਉਸ ਵੱਲ ਦੇਖੀ ਜਾਵਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਸੁਧ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੋਈ ਮੈਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਭੀ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਮੂੰਹ ਨ੍ਹੇਰਾ ਹੋਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਰਹਿਰਾਸ ਦੇ ਪਾਠ ਦੀ ਸੋਝੀ ਆਈ। ਮੈਂ ਪਾਠ ਕਰਨ ਨਮਿਤ ਇਕਲਵਾਂਜੇ ਜਾ ਬੈਠਾ। ਭੋਗ ਪਾ ਕੇ ਜਦੋਂ ਉਤੇ ਵਲ ਫੇਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਫਕੀਰ ਨੂੰ ਉਥੇ ਨਾ ਪਾਇਆ। ਵਿਆਕੁਲ ਹੋ ਕੇ ਇਧਰ ਉਧਰ ਬਥੇਰੀ ਢੂੰਡ ਭਾਲ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਕੁਝ ਪਤਾ ਨਾ ਮਿਲਿਆ। ਓੜਕ ਮੈਂ ਨਿਰਾਸ ਹੋ ਕੇ ਨਾਭਾ ਹਾਊਸ ਨੂੰ ਚਲਿਆ ਆਇਆ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਰੋੜੇ ਮੰਜੇ ਤੇ ਆ ਡਿੱਗਾ। ਅੰਨ ਜਲ ਕੁਝ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਉਸਲਵੱਟਿਆਂ ਵਿਚ ਲੰਘੀ। ਇਕ ਇਹੋ ਲਗਨ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਉਸ

ਫਕੀਰ ਦੇ ਫੇਰ ਮੇਲੇ ਹੋਣ। ਪਰ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਦੇ ਹੀ ਮੇਰੇ ਸਾਥੀ ਮੈਨੂੰ ਧੂ ਘੜੀਸ ਕੇ ਕਾਲਜ ਵਲ ਲੈ ਤੁਰੇ। ਪੁਰਾਣੀ ਅਨਾਰਕਲੀ ਵਿਚ ਜਾ ਪਹੁੰਚੇ। ਇਕ ਘੜੀ ਸਾਜ਼ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਸਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਘੜੀ ਲੈਣੀ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਉਥੇ ਜਾ ਵੜੇ। ਮੇਰੀ ਨਿਗਾਹ ਬਾਹਰ ਵਲ ਲਗੀ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਮਤੇ ਉਹੋ ਫਕੀਰ ਨਜ਼ਰੀਂ ਪੈ ਜਾਵੇ। ਇਸੇ ਖਿਆਲ ਵਿਚ ਖੜਾ ਸੀ ਕਿ ਝੱਟ ਪੱਟ ਉਹੋ ਫਕੀਰ ਉਸੇ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਅਗੇ ਕਿਧਰੋਂ ਆ ਨਿਕਲਿਆ। ਖੜੋਂਦੇ ਸਾਰ ਮੇਰੀ ਵੱਲ ਤੱਕਿਆ ਤੇ ਮੁਸਕਰਾਇਆ ਅਤੇ ਖਿੱਚ ਦੁਾਰਾ ਮੈਨੂੰ ਮਗਰੇ ਧੂ ਕੇ ਲੈ ਤੁਰਿਆ। ਮੇਰੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਉਥੇ ਹੀ ਪਈਆਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ। ਮੈਨੂੰ ਕਾਲਜ ਜਾਣਾ ਭੁਲ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਕਮਲਾ ਜਿਹਾ ਹੋ ਕੇ ਸਾਧੂ ਦੇ ਪਿਛੇ ਲਗ ਗਿਆ। ਕੱਲ੍ਹ ਵਾਂਗੂੰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸੇ ਫੁਹਾਰੇ ਵਾਲੇ ਹੌਜ਼ ਦੇ ਚਮਨ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ। ਉਥੇ ਉਹ ਖੜੇ ਖੜੋਤੇ ਮੈਨੂੰ ਧਿਆਨ ਮਗਨ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਇਆ। ਮੈਥੋਂ ਰਿਹਾ ਨਾ ਗਿਆ, ਧਾ ਕੇ ਚਰਨ ਫੜਨ ਨੂੰ ਔਹਲਿਆ, ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਵੇਂ ਤਾੜ ਲਿਆ, ਮੇਰੀ ਠੋਡੀ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਹੱਛ ਪਾ ਕੇ ਉਪਰੋਂ ਬੋਚ ਲਿਆ। ਮੈਂ ਬੁੱਤ ਵਾਂਗੂੰ ਖੜਾ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹ ਰਮਤੇ ਹੋ ਤੁਰੇ। ਅਜੇ ਥੋੜੀ ਹੀ ਦੂਰ ਗਏ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਨਵਾਂ ਨਿਰੋਆ ਹੋ ਕੇ ਫਿਰ ਪਿਛੇ ਜਾ ਲਗਿਆ। ਹੋਰ ਸਾਰਾ ਵਿਸਥਾਰ ਕੀ ਦਸਾਂ। ਉਹ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਤਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਅਗੇ ਤੇ ਮੈਂ ਪੰਜ ਕੁ ਕਦਮ ਦੀ ਵਿਥ ਤੇ ਪਿਛੇ। ਬੜੇ ਉਤਾਰ ਚੜ੍ਹਾਉ ਮੈਨੂੰ ਦਿਖਾਏ, ਪਰ ਮੈਂ ਪਿੱਛਾ ਨਾ ਛੱਡਿਆ। ਗੱਲ ਬਾਤ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਅਤੇ ਉਹ ਬੋਲਦੇ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਅੰਦਰ ਇਸ ਗੁਰਵਾਕ ਵਾਲੀ ਸ਼ਰਧਾ ਬੈਠੀ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ –

ਕਬੀਰ ਸੰਤ ਕੀ ਗੈਲ ਨ ਛੋਡੀਐ ਮਾਰਗਿ ਲਾਗਾ ਜਾਉ॥
ਪੇਖਤ ਹੀ ਪੁੰਨੀਤ ਹੋਇ ਭੇਟਤ ਜਪੀਐ ਨਾਉ॥

ਸੋ ਮੈਂ ਗੈਲ ਨਾ ਛੱਡੀ, ਮਗਰ ਲੱਗਾ ਹੀ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੁਕਾਂ ਦੇ ਇਹੋ ਸਾਧਾਰਨ ਭਾਵ ਅਰਥ ਹੀ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਸਨ। ਅੱਜ ਵੀ ਕਲ੍ਹ ਵਾਂਗੂੰ ਰੰਗਾ ਰੰਗੀ ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਰਚਨਾ ਮਹਿਲ ਮਾੜੀਆਂ ਦੇ ਰੰਗ ਤਮਾਸ਼ੇ ਦੇਖੇ ਜੋ ਮੈਂ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖੇ ਸਨ; ਪ੍ਰਤੱਖ ਤਾਂ ਕੀ ਦੇਖਣੇ ਸਨ। ਮੁਕਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਅੱਜ ਦਾ ਗੇੜ ਵੀ ਕਲ੍ਹ ਵਾਂਗੂੰ ਹੀ ਲੱਗਾ ਤੇ ਸਾਰੇ ਦਿਨ ਵਿਚ ਦੀ ਮੁਕਿਆ। ਆਥਣੇ ਜਿੱਥੇ ਕਲ੍ਹ ਆ ਕੇ ਬੈਠੇ ਸੀ, ਆ ਕੇ ਦਮ ਲਿਆ।

ਸਾਧੂ ਉਪਰੋਂ ਸ਼ਰਧਾ ਉਠ ਜਾਣੀ –

ਮੇਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨੀ ਉਸ ਫਕੀਰ ਪਰ ਕਲ੍ਹ ਨਾਲੋਂ ਭੀ ਅਧਿਕ ਵੱਧ ਗਈ। ਤੇ ਵਧਦੇ ਵਧਦੇ ਹੋਰ ਹੀ ਵਹਿਣ ਦੇ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਪੈਣ ਲੱਗੀ ਸੀ ਕਿ ਅਚਾਨਕ ਭਾਣਾ ਹੋਰ ਹੀ ਵਰਤ ਗਿਆ। ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਬੀਤ ਰਾਗ ਸਾਧੂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਜਾਣ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੇ ਮਾਇਕ ਪਦਾਰਥ ਪੋਹ ਤਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਪਉਣਹਾਰੀ ਨਿਰਾਹਾਰ ਫਕੀਰ ਮਨ ਬਚ ਕ੍ਰਮ ਕਰਕੇ ਸਮਝ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅਗੇ ਭਾਂਤ ਭਾਂਤ ਦੇ ਪਕਵਾਨ ਭੋਜਨ ਤੇ ਮੇਵਿਆ ਦੇ ਢੇਰ ਲਗੇ ਪਏ ਹਨ ਕਿਸੇ ਵਲ ਤਕਦਾ ਭੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਲਓ! ਅਚਾਨਕ ਮੇਰੀ ਨਿਰਾਸਤਾ ਨੂੰ ਕੀ ਭਾਣਾ ਵਰਤ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਆਦਮੀ ਸੁਲਫੇ ਦੀ ਚਿਲਮ ਅੱਗ ਨਾਲ ਭਖਦੀ ਉਸ ਦੇ ਅਗੇ ਲਿਔਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਫਕੀਰ ਬਗੈਰ ਕਿਸੇ ਸੰਕੋਚ ਦੇ ਤਾਬੜ ਤੋੜ ਉਸ ਚਿਲਮ ਨੂੰ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜ ਕੇ ਸੂਟੇ ਲਾਉਣ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੇਖਣ ਸਾਰ ਮੇਰਾ ਕਾਲਜਾ ਪਾਟ ਗਿਆ, ਮੇਰੇ ਕੋਮਲ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਹਿਰਦੇ ਉਤੇ ਐਸੀ ਬੱਜਰ ਬਿੱਜ ਪਈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠੋਂ ਮਿੱਟੀ ਨਿਕਲ ਗਈ ਤੇ ਧੜੰਮ ਦੇ ਕੇ ਗਸ਼ ਖਾ ਕੇ ਡਿੱਗਾ। ਹਾਲ ਹਾਲ ਹੋ ਗਈ। ਮੈਨੂੰ ਖਬਰ ਨਹੀਂ, ਕਿਵੇਂ ਹੋਸ਼ ਆਈ; ਪਰ ਹੋਸ਼ ਆਉਣ ਸਾਰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕਾਲਜੇ ਨੂੰ ਥੰਮ੍ਹ ਕੇ ਉਥੋਂ ਤੁਰਨ ਦੀ ਕੀਤੀ। ਮੈਨੂੰ ਤੁਰਦੇ ਨੂੰ ਹੀ ਉਸ ਕਦੇ ਨਾ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਨ ਹਾਰੇ ਫਕੀਰ ਨੇ ਆਣ ਵੰਗਾਰਿਆ ਕਿ–

ਕਿਉਂ! ਇਤਨੀ ਹੀ ਜੀਰਾਂਦ ਸੀ? ਥੋੜੇ ਵਿਚ ਹੀ ਪਰਖੇ ਗਏ ਤੇ ਅਸ਼ਰਧਕ ਹੋ ਕੇ ਮੂੰਹ ਮੋੜ ਚੱਲੇ?"

ਮੈਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਜੇ ਹੁਣ ਤੂੰ ਰੱਬ ਬਣ ਕੇ ਭੀ ਆਵੇਂ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇਰੇ ਉਤੇ ਨਹੀਂ ਜੰਮੇਗੀ। ਤੇ ਮੈਂ ਇਹ ਤੁਕ ਪੜ੍ਹੀ –

"ਮੈਂ ਜਾਨਿਆ ਵਡਹੰਸੁ ਹੈ ਤਾ ਮੈ ਕੀਆ ਸੰਗੁ॥
ਜੇ ਜਾਣਾ ਬਗੁ ਬਪੁੜਾ ਤ ਜਨਮਿ ਨ ਦੇਦੀ ਅੰਗੁ॥"

ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਉਸ ਥੋਂ ਪੱਲਾ ਛੁਡਾ ਕੇ ਚਲਦਾ ਲੱਗਾ। ਮੇਰੇ ਪਿਛੇ ਇਕ ਹੋਰ ਆਦਮੀ ਦੌੜਦਾ ਆਇਆ ਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਤੁਰ ਪਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਛੇੜ ਛੇੜਿਆ –

ਉਹ ਆਦਮੀ – ਭਾਈ! ਜਿਸ ਨੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਨਹੀਂ ਤੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਸਾਈਂ ਫਕੀਰ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਆਪ ਬੁਲਾਇਆ ਹੈ, ਤੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਪਿਠ ਦੇ ਕੇ ਤੁਰ ਪਿਆ, ਇਹ ਤੇਰੇ ਬੜੇ ਅਭਾਗ ਹਨ। ਇਹ ਬੜਾ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਸਾਧੂ ਫਕੀਰ ਹੈ ਤੇ ਬੜੀ ਉਚੀ ਕੁਲ ਦਾ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹੈ, ਜੋ ਕਈ ਬਰਸਾਂ ਤੋਂ ਵਿਰੱਕਤ ਬੀਤ ਰਾਗ ਹੋ ਕੇ ਏਥੇ ਵਿਚਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੋਨਧਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਮਸਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਪਹਿਲਾ ਦਿਨ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਤੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕੀ ਆਈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਮੋੜ ਚਲਿਆ ਹੈਂ?

ਮੈਂ – ਭਾਈ! ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਕਿਤਨਾ ਹੀ ਵੱਡਾ ਫਕੀਰ ਹੋਵੇ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਕਸੌਟੀ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਪਰਖਣਾ ਹੈ। ਉਚ ਕੁਲ ਤੇ ਲੋਕਿਕ ਵਡਿਕਰਨੀ ਦੀ ਇਥੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਪਰਖ ਨਹੀਂ –

ਨੀਚਾ ਅੰਦਰਿ ਨੀਚ ਜਾਤਿ ਨੀਚੀ ਹੂ ਅਤਿ ਨੀਚੁ॥
ਨਾਨਕੁ ਤਿਨ ਕੈ ਸੰਗਿ ਸਾਥਿ ਵਡਿਆ ਸਿਉ ਕਿਆ ਰੀਸ॥

ਉਹ ਆਦਮੀ – ਫੇਰ ਤੈਂ ਉਸ ਵਿਚ ਕੀ ਐਬ ਦੇਖਿਆ?

ਮੈਂ – ਕਿਸੇ ਦੇ ਐਬ ਦੇਖਣ ਦਾ ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ। ਮਨ ਨਹੀਂ ਪੁੜਿਆ, ਮਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ, ਬੇੜਾ ਜਰਜਰਾ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ 'ਉਤਰ ਪਰਿਉ ਹਉ ਫਰਕ'। ਬਸ ਏਦੂੰ ਵਧ ਹੋਰ ਬਾਹਲੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਰਾਹ ਲਗੋ, ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰਾਹ ਜਾਣ ਦਿਓ।

ਗੱਲ ਕੀ ਉਸ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਓੜਕ ਖਿਸਕਣਾ ਹੀ ਪਿਆ ਅਤੇ ਮੈਂ ਗੋਲ ਬਾਗ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਏਕਾਂਤ ਅਸਥਾਨ ਬੈਠ ਕੇ ਰਹਿਰਾਸ ਦਾ ਪਾਠ ਬੜੀ ਵੈਰਾਗ ਬ੍ਰਿਤੀ ਵਿਚ ਕੀਤਾ। ਭੋਗ ਪਾ ਕੇ ਅਰਦਾਸਾ ਸੋਧਿਆ –

ਪ੍ਰੇਮ ਭਿੰਨਾ ਅਰਦਾਸਾ –

'ਹੇ ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਇਸ ਭਰਮ ਭੁਲੇ ਭਟਕਣਹਾਰ ਆਪਣੇ ਇਆਣੇ ਬਾਲਕ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤੈਂ ਆਪਣੀ ਅਪਾਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਿ ਉਭਾਰਿਆ ਹੈ। ਤੇਰੀ ਲਾਈ ਹੋਈ ਸਿੱਕ ਲਗੀ। ਤੈਂ ਹੀ ਇਸ ਦਾਸ ਨੂੰ ਖੋਜ ਬੈਰਾਗੀ ਬਣਾਇਆ। ਤੂੰ ਹੀ ਰਸ ਕਸਵੱਟੀ ਲਾਵਣਹਾਰ ਹੈਂ; ਤੂੰ ਹੀ ਪਰਖ ਖਜ਼ਾਨੇ ਪਾਵਣਹਾਰ ਹੈਂ; ਤੂੰ ਹੀ ਲਗੀ ਪ੍ਰੀਤ ਨੂੰ ਓੜ ਨਿਭਾਵਣਹਾਰ ਹੈਂ, ਅਡੋਲ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨੀ ਵਾਲੀ ਗੁਰਮਤਿ ਪਰਦਾਨ ਕਰ ਤੇ ਤੇਰੇ ਹੀ ਘਰ ਦੇ ਸੰਤਾਂ, ਭਗਤਾਂ, ਸਾਧੂਆਂ ਅਤੇ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੀ ਚਰਨ ਸਰਨ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਅਸੂਲਾਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਸਦਾ ਆਪਣੇ ਇਸ ਆਸਾ ਵੰਤ ਦਾਸ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖੀਂ!'

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਭਾਵ ਦੀ ਜੋਦੜੀ ਅਰਦਾਸੇ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਤੇ ਠੰਢਾ ਠਾਰ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਜਾ ਬਰਾਜਿਆ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਛੁੱਟੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਹੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਪਾਠ ਕਰਕੇ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਦੇ ਸਾਰ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨੀ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਜੁੜਨ ਦੇ ਲਾਹੇ ਲਈ ਉਤਾਵਲਾ ਹੋ ਕੇ ਨਿਕਲ ਤੁਰਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਸੂਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਕਿਤ ਵਲ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਐਵੇਂ ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਹੋਈ ਕਿ ਚਲੋ ਅੱਜ ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਗੰਜ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਚਲ ਕਰੀਏ। ਅਤੀਤ ਬੈਰਾਗੀ ਹੋ ਕੇ ਉਤ ਵਲ ਚਲ ਨਿਕਲਿਆ।

ਇਕ ਗੈਬੀ ਬ੍ਰਿਧ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ –

ਜਦ ਮੈਂ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਅਜੇ ਸ਼ਹੀਦ ਗੰਜ ਦੇ ਬੂਹੇ ਵੜਨ ਹੀ ਲਗਾ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਬਿਰਧ ਸਿੰਘ ਸੁਜਾਨ ਚਿੱਟੇ ਦਾੜ੍ਹੇ ਵਾਲੇ ਮੈਨੂੰ ਆ ਮਿਲੇ। ਦਾਸ ਨੇ ਦੋਇ ਕਰ ਜੋੜ ਫਤਹ ਬੁਲਾਈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਗੇ ਨਿਉਂਕੇ ਖਲੋਇਆ। ਉਹਨਾਂ ਮੈਨੂੰ ਥਾਪਣਾ ਦੇ ਕੇ ਆਖਿਆ –

'ਜਾਹ ਤੇਰੇ ਉਤੇ ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਹਨ। ਤੂੰ ਸੁਲਫਈ ਫਕੀਰ ਉਤੇ ਨਹੀਂ ਰੀਝਿਆ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਸੰਤਾਂ ਸੰਗ ਹੀ ਤੇਰੀ ਵਿਹਾਵੇਗੀ। ਜਾਹ! ਅੰਦਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ। ਇਹੀ ਕਲਿਜੁਗ ਦੇ ਸੱਚੇ ਗੁਰੂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੜ ਲਗਿਆਂ ਹੀ ਪਾਰ ਉਤਾਰਾ ਹੋਵਸੀ। ਨਿਤ ਉਠ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੀ ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਠ ਕੀਤਾ ਕਰ।'

ਇਤਨੇ ਬਚਨ ਕਹਿ ਕੇ ਉਹ ਬਿਰਧ ਸਿੰਘ ਲੋਪ ਹੋ ਗਿਆ। ਦਾਸ ਰਸ ਪ੍ਰੇਮ ਭਰਿਆ ਸ਼ਹੀਦ ਅਸਥਾਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਇਆ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਠ ਕੀਤੇ। ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਸ ਵਕਤ ਕਿਹੜਾ ਗੁਰਵਾਕ ਆਇਆ, ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਭਾਵ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦਾਤਾ ਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਉਭਾਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਬਸ! ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਨੇਮ ਪ੍ਰੇਮ ਅਰੰਭ ਹੋ ਗਿਆ, ਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਟਹਿਲ ਮਹਿਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਲਗ ਪਈ। ਮੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਸੱਚੀ ਵਿੱਦਯਾ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿੱਦਯਾ ਦੇ ਗੁਪਤ ਖਜ਼ਾਨੇ ਖੁਲ੍ਹ ਗਏ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰੀ ਵਿੱਦਯਾ ਅਵਿੱਦਯਾ ਹੀ ਭਾਸਣ ਲਗ ਪਈ। ਉਧਰ ਰੁਚੀ ਹੀ ਨਾ ਜਾਵੇ, ਐਵੇਂ ਬੱਧਾ ਚੱਟੀ ਭਰਦਾ ਰਹਾਂ।

ਬੀ.ਏ. ਦਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਸੰਨ 1900 ਈ: –

ਬੀ.ਏ. ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੇ ਦਿਨ ਆ ਗਏ ਤੇ ਐਸੇ ਸਮੇਂ ਆਏ ਕਿ ਜਦੋਂ ਗੁਰਮਤ ਬੈਰਾਗ ਬ੍ਰਿਤੀ ਆਪਣੇ ਪੂਰੇ ਜੋਬਨਾਂ ਤੇ ਸੀ ਅਤੇ ਅੰਤਰ ਗਤਿ ਹਰ ਦਮ ਪ੍ਰਮਾਰਥੀ ਲਗਨ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਉਠਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਬੈਠੇ ਬੈਠੇ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਅਜੇਹਾ ਗੋਤਾ ਖਾ ਜਾਣਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦਾ ਪਤਾ ਹੀ ਕੁਛ ਨਾ ਰਹਿਣਾ। ਐਗਜ਼ਾਮੀਨੇਸ਼ਨ ਹਾਲ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਪਰਚਾ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਲਿਖਦੇ ਲਿਖਦੇ ਨੂੰ ਅੰਤਰ ਗਤਿ ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਦੀ ਕੋਈ ਲਹਿਰ ਉਠੀ। ਬਸ ਕਲਮ ਉਥੇ ਦੀ ਉਥੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਈ। ਪਰਚਾ ਲਿਖਣ ਦੀ ਸੁਧ ਬੁਧ ਨਾ ਰਹੀ। ਪਰਚਾ ਜਿਥੇ ਤਕ ਲਿਖਿਆ ਉਥੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਅਗਾਂਹ ਤੁਰਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਤੋਰੇ ਕੌਣ! ਤੋਰਨ ਹਾਰੇ ਦੀਆਂ ਝਤਾਂ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਥਾਉਂ ਫਸ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਐਸੇ ਇਸ਼ਕ ਪੇਚੇ ਪੈ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਪੇਚੀਂ ਪਈ ਡੋਰ ਨੂੰ ਤੁਣਕਣ ਦੀ ਤਾਬ ਹੀ ਨਾ ਰਹੀ।

ਐਹੋ ਜਿਹੇ ਬਾਵਰੇ ਵਹਿਣਾਂ ਵਿਚ ਵੇਲਾ ਧੂ ਘੜੀਸ ਕੇ ਟਪਾਇਆ। ਪਿਤਾ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਜਾ ਪਹੁੰਚਦੀਆਂ ਸਨ। ਆਪ ਲਾਹੌਰ ਆ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਗਏ, ਤੇ ਲਿਜਾ ਕੇ ਹੋਰ ਚਾਵੇ ਪ੍ਰਚਾਵੇ ਲਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨ ਤੀਚੇ। ਮੇਰੇ ਪੁਛੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਨਾਇਬ ਤਸੀਲਦਾਰੀ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਮਣਕਾ ਪਿਰੋ ਦਿਤਾ। ਮੈਨੂੰ ਫਸੇ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਉਥੇ ਸਮਾਂ ਨਿਭਾਉਣਾ ਪਿਆ, ਉਹ ਫੇਰ ਤਰੰਗ ਉਠੀ ਤਾਂ ਵਰਨਣ ਕਰਾਂਗਾ। ਹੁਣ ਅੱਕ ਗਿਆ ਹਾਂ ਤੇ ਅੱਕ ਕੇ ਆਗਿਆ ਮੰਗਦਾ ਹਾਂ।

ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ

✡ ✡ ✡ ✡ ✡ ✡ ✡ ✡ ✡ ✡

ਅਬਿਨਾਸ਼ੀ ਜੋਤ

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਬਾਨੀ ਤੇ ਮੁਖੀ ਵਿ. ਗੁ. ਰੂ. ਮਿਸ਼ਨ।

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਅਗਸਤ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ - 36)

ਗਰੀਬ ਬੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਤੂੰ ਰਿਸ਼ਵਤਾਂ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਰੁਪਈਏ ਲਓ, ਕਹਿੰਦੇ ਜੀ! ਪੱਚੀ ਹਜ਼ਾਰ ਮੰਜ਼ੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਮਿਲ ਗਿਆ?"

ਕਹਿੰਦੇ, "ਬੈਂਕ ਮੈਨੇਜਰ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਮੰਗਦਾ ਹੈ। ਵੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦਾ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਰਹਿਣ ਦੇ, ਪੱਚੀ ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰੋ।"

ਪੱਚੀ ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਪਤਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਕਿ ਦੇਣਾ ਕਿੰਨਾ ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ ਫੇਰ। ਵਿਆਜ ਹੀ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ 18%; ਢਾਈ ਗੁਣਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਫੇਰ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਕਦੀ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰ ਲਓ, ਕਿਤੇ ਵੀ ਕੋਈ ਇਕ ਮਹਿਕਮਾ ਨਹੀਂ, ਸਾਰੇ ਚੋਰਾਂ ਦੇ ਮਹਿਕਮੇ ਹੋ ਗਏ, ਠੱਗੀ ਹੀ ਠੱਗੀ ਹੋ ਗਈ, ਧੋਖਾ ਹੀ ਧੋਖਾ, ਦੁਨੀਆਂ ਦੁਖੀ ਹੋਈ ਪਈ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਵੀ ਚੈਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਅਮਨ ਦਾ ਸਾਹ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਜਿਵੇਂ ਜੋਕਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਐਉਂ ਲੱਗ ਗਈਆਂ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਹੋਏਗਾ ਕੀ?

ਆਇਆ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਬੁਢਾਪਾ ਫੇਰ ਰੋਏਂਗਾ ਜਦੋਂ ਜਮਦੂਤਾਂ ਨੇ ਆ ਕੇ ਖਿੱਚ ਲਿਆ ਨਾ, ਫੇਰ ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਏਂਗਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਹੁਣ ਤਾਂ ਤੂੰ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ-

ਧਾਰਨਾ - ਜਿੰਦੇ ਰੋਵੇਂਗੀ ਤੇ ਰੋ-ਰੋ ਪਛੋਤਾਂਵੇਗੀ,
ਫੇਰ ਤੇਰਾ ਕੋਈ ਨਾ ਬਣੇ -2, 2.
ਫੇਰ ਤੇਰਾ ਜੀ, ਕੋਈ ਨਾ ਬਣੇ -2, 2.
ਜਿੰਦੇ ਰੋਵੇਂਗੀ ਤੇ ਰੋ-ਰੋ ਪਛੋਤਾਂਵੇਗੀ,.. -2.

ਆਪੀਨੈ ਭੋਗ ਭੋਗਿ ਕੈ ਹੋਇ ਭਸਮੜਿ ਭਉਰੁ ਸਿਧਾਇਆ॥
ਵਡਾ ਹੋਆ ਦੁਨੀਦਾਰੁ ਗਲਿ ਸੰਗਲੁ ਘਤਿ ਚਲਾਇਆ॥
ਅਗੈ ਕਰਣੀ ਕੀਰਤਿ ਵਾਚੀਐ ਬਹਿ ਲੇਖਾ ਕਰਿ ਸਮਝਾਇਆ॥
ਥਾਉ ਨ ਹੋਵੀ ਪਉਦੀਈ ਹੁਣਿ ਸੁਣੀਐ ਕਿਆ ਰੂਆਇਆ॥
ਮਨਿ ਅੰਧੈ ਜਨਮੁ ਗਵਾਇਆ॥
ਪੰਨਾ - 464

ਜਨਮ ਗਵਾ ਕੇ ਰੋਂਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਜਦੋਂ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਇਥੇ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣਾ ਜਾਹ! ਹੁਣ ਕੁਤਿਆਂ ਬਿੱਲਿਆਂ ਦੀ ਜੂਨੀ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾ ਕੇ, ਕਹਿੰਦੇ ਨਰਕਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤੇਰੀ ਕਰਨੀ -

ਤਨੁ ਧਨੁ ਆਪਨ ਥਾਪਿਓ ਹਰਿ ਜਪੁ ਨ ਨਿਮਖ ਜਾਪਿਓ
ਅਰਥੁ ਦ੍ਰਬੁ ਦੇਖੁ ਕਛੁ ਸੰਗਿ ਨਾਹੀ ਚਲਨਾ॥

ਪੰਨਾ - 678

ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਤਾਂ ਕੁਝ ਜਾਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਵੇਂ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਨਰਕਾਂ ਨੂੰ? ਜਿਹੜਾ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪੈਸਾ-ਪੈਸਾ, ਕੋਠੀਆਂ, ਜ਼ਮੀਨ-ਜ਼ਮੀਨ ਕਰਦਾ ਮਰ ਜਾਏਗਾ ਉਸ ਦੀ ਗਤੀ ਮਾੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਅੰਤਿ ਕਾਲਿ ਜੋ ਲਛਮੀ ਸਿਮਰੈ ਐਸੀ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਜੇ ਮਰੈ॥
ਸਰਪ ਜੋਨਿ ਵਲਿ ਵਲਿ ਅਉਤਰੈ॥ ਪੰਨਾ - 526

ਸੱਪ ਬਣ ਜਾਏਗਾ। ਗੁਰੂ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਇਕ ਪਿੰਡ ਲਧਾਈਕੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਖੜ੍ਹੇ ਨੇ ਰੋਹੀ ਵਿਚ। ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਸਰਕੜੇ ਖੜ੍ਹੇ ਨੇ। ਸਰਕੜਿਆਂ ਵਿਚ ਐਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਦੋ ਸਾਂਡ ਭਿੜਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਸਿੱਖ ਕਹਿੰਦੇ, "ਏਧਰ ਮਹਾਰਾਜ! ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਖੜਕਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਦੇਖੀਏ?"

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, "ਕੋਈ ਨਾ ਇਥੇ ਹੀ ਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਖੜਕੇ ਨੇ।"

ਦੇਖਦੇ-ਦੇਖਦੇ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਸਰਾਲ ਨਿਕਲੀ। ਜਿਥੇ ਸਾਡੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਸੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਉਥੇ 18 ਇੰਚ ਚੌੜੇ ਤੇ 22 ਫੁੱਟ ਲੰਮੀਆਂ ਸਰਾਲਾਂ ਸੀ, ਬੱਕਰੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤੀ ਨੂੰ ਨਘਾਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸੀ, ਹਿਰਨ ਪੇਟ 'ਚ ਪਏ ਹੁੰਦੇ, 3-3 ਜਾਨਵਰ ਪੇਟ 'ਚੋਂ ਕੱਢੇ। ਉਹ ਜਿਸ ਵਕਤ ਮਹਾਰਾਜ ਵੱਲ ਨੂੰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਕਹਿੰਦੇ, "ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ।" ਕਹਿੰਦੇ, "ਆ ਜਾਣ ਦਿਓ।" ਜਦੋਂ ਨੇੜੇ ਆਈ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਚਰਨ ਛੁਹਾ ਦਿੱਤਾ। ਚਰਨ ਛੂੰਹਦੀ ਸਾਰ ਕੀ ਦੇਖਦੇ ਨੇ ਧੂੰਆਂ ਜਿਹਾ ਨਿਕਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਚਾਨ੍ਹਣਾ ਜਿਹਾ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਵਰਗੀ ਸ਼ਕਲ ਬਣ ਗਈ।

ਕਹਿੰਦੇ, "ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਇਹ ਕੌਣ ਹੋਇਆ?"

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, "ਭਾਈ! ਕੌਣ ਹੈਂ ਤੂੰ? ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਆਪਣਾ

ਪਰਿਚਯ ਦੇ।"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਸੀ, ਕੱਚਾ ਗੁਰੂ, ਪਖੰਡੀ ਗੁਰੂ ਤੇ ਮੈਂ ਪੈਸਾ ਹੀ ਪੈਸਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਕਿ ਤੂੰ ਵੀ ਦਸਵੰਧ ਦੇਹ, ਤੂੰ ਵੀ ਦੇਹ। ਦਸਵੰਧ ਲੈਂਦਾ-ਲੈਂਦਾ ਮੈਂ ਕੋਈ ਨੇਕੀ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ, ਆਪਣੀ ਐਸ਼ੋ-ਇਸ਼ਰਤ ਤੇ ਪੈਸੇ ਖਰਚਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਮਰਨ ਵੇਲੇ ਬੇਅੰਤ ਧਨ ਮੇਰਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਸੁਰਤ ਪੈਸੇ ਵਿਚ ਰਹਿ ਗਈ ਤੇ ਮੈਂ ਸੱਪ ਬਣ ਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹੋਇਆ। ਜਿਹੜੇ ਮੇਰੇ ਚੇਲੇ ਸੀ ਉਹ ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਧਰਦੇ ਸੀ, ਹੁਣ ਉਹ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਕੀੜੇ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ! ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਵੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ।"

ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਵੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਕੀ ਦਿਤਾ ਸੁਖ ਪੈਸੇ ਨੇ, ਸੱਪ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ।

ਅਰੀ ਬਾਈ ਗੋਬਿਦ ਨਾਮੁ ਮਤਿ ਬੀਸਰੈ॥
ਪੰਨਾ - 526

ਅੰਤਿ ਕਾਲਿ ਜੋ ਲੜਿਕੇ ਸਿਮਰੈ ਐਸੀ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਜੇ ਮਰੈ॥
ਸੂਕਰ ਜੋਨਿ ਵਲਿ ਵਲਿ ਅਉਤਰੈ॥
ਪੰਨਾ - 526

ਸੂਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਲੜਕਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਜੋੜੀ ਬਣ ਜਾਵੇ, ਇਕ ਹੈ। ਜੇ ਉਹ ਮਰ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸੂਰੀ ਬਣਦਾ ਹੈ 12-12 ਜੰਮਦੇ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਹੀ, 6-6 ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ।

ਅੰਤਿ ਕਾਲਿ ਜੋ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸਿਮਰੈ ਐਸੀ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਜੇ ਮਰੈ॥
ਬੇਸਵਾ ਜੋਨਿ ਵਲਿ ਵਲਿ ਅਉਤਰੈ॥
ਪੰਨਾ - 526

ਇਸਤ੍ਰੀ ਵਿਚ ਧਿਆਨ ਰਹਿ ਜਾਵੇ ਵੇਸਵਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅੰਤਿ ਕਾਲਿ ਜੋ ਮੰਦਰ ਸਿਮਰੈ ਐਸੀ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਜੇ ਮਰੈ॥
ਪ੍ਰੇਤ ਜੋਨਿ ਵਲਿ ਵਲਿ ਅਉਤਰੈ॥ ਪੰਨਾ - 526

ਜਾਇਦਾਦ ਵਿਚ ਜੇ ਧਿਆਨ ਜਾਵੇ ਕੋਠੀਆਂ ਵਿਚ, ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿਚ ਤਾਂ ਪ੍ਰੇਤ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਪੀਰਾਂ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ

ਜੇ ਰੱਬ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੈ -

ਅੰਤਿ ਕਾਲਿ ਨਾਰਾਇਣੁ ਸਿਮਰੈ ਐਸੀ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਜੇ ਮਰੈ॥
ਬਦਤਿ ਤਿਲੋਚਨੁ ਤੇ ਨਰ ਮੁਕਤਾ ਪੀਤੰਬਰੁ ਵਾ ਕੇ ਰਿਦੈ ਬਸੈ॥
ਪੰਨਾ - 526

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਉਸ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਿੱਧਾ ਹੀ ਸਚਖੰਡ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਨਰਕਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੇ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਗਲਤ ਕਰੇ। ਪਿਆਰ ਨਾ ਪਾ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ - ਇਹ ਤਾਂ -

ਦਮੜਾ ਤਿਸੀਕਾ ਜੋ ਖਰਚੈ ਅਰ ਖਾਏ॥
ਦੇਵੈ ਦਿਲਾਵੈ ਰਜਾਵੈ ਖੁਦਾਇ॥
ਹੋਤਾ ਨ ਰਾਖੈ ਅਕੇਲਾ ਨ ਖਾਇ॥
ਤਹਕੀਕ ਦਿਲਦਾਨੀ ਵਹੀ ਭਿਸ਼ਤ ਜਾਇ॥
ਨਸੀਹਤਨਾਮਾ

ਵਾਧੂ ਦਿਤਾ ਹੈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ, ਭਲੇ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰ ਲੈ, ਜੋ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਇਹ ਧਨ -

ਬਾਬਾ ਮਾਇਆ ਸਾਥਿ ਨ ਹੋਇ॥
ਇਨਿ ਮਾਇਆ ਜਗੁ ਮੋਹਿਆ ਵਿਰਲਾ ਬੂਝੈ ਕੋਇ॥
ਪੰਨਾ - 595

ਤੇ ਮਾਇਆ ਹੀ ਸਾਰੇ ਝਗੜਿਆਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਹਿੰਦੇ -

ਮਾਇਆ ਸੰਚਿ ਰਾਜੇ ਅਹੰਕਾਰੀ॥
ਮਾਇਆ ਸਾਥਿ ਨ ਚਲੈ ਪਿਆਰੀ॥ ਪੰਨਾ - 1342

ਪਿਆਰੀ ਕਰਕੇ ਤਾਂ ਰੱਖ ਲਈ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ -

ਮਾਇਆ ਮਮਤਾ ਹੈ ਬਹੁ ਰੰਗੀ॥
ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ ਕੋ ਸਾਥਿ ਨ ਸੰਗੀ॥
ਪੰਨਾ - 1342

ਕਹਿੰਦੇ ਇਕ ਰੰਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪੁੱਤਰ ਵੀ ਮਾਇਆ ਹੈ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਵੀ ਮਾਇਆ ਨੇ, ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਵੀ ਮਾਇਆ ਨੇ, ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਭਤਾ ਵੀ ਮਾਇਆ ਹੈ, ਆਪਣਾ ਅਹੁਦਾ ਵੀ ਮਾਇਆ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਚਿਤ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈਂ ਤੂੰ ਨਾਮ ਵਲ ਚਿਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦਾ, ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੁਝ ਵੀ

ਜਾਣਾ –

ਮਾਇ ਬਾਪ ਪੂਤ ਹਿਤ ਭ੍ਰਾਤਾ ਉਨਿ ਘਰਿ ਘਰਿ ਮੇਲਿਓ ਦੂਆ॥ ਪੰਨਾ – 673

ਭਾਈ ਨੂੰ ਭਾਈ ਵੱਢਦਾ ਹੈ, ਕਹਿੰਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਭਾਈ ਇਕ ਵੱਡਾ ਹੈ, ਸਾਰਾ ਰੱਖ ਲਿਆ ਆਪ ਹੀ, ਛੋਟੇ ਤੁਰੇ ਫਿਰਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਫੇਰ ਘਟ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਉਹ ਵੀ ਮਾਰਨ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਨੇ –

***ਕਿਸ ਹੀ ਵਾਧਿ ਘਾਟਿ ਕਿਸਹੀ ਪਹਿ ਸਗਲੇ ਲਰਿ ਲਰਿ ਮੂਆ॥
ਪੰਨਾ – 673***

ਕਹਿੰਦੇ ਲੜਾਉਂਦੀ ਹੈ ਇਹ ਮਾਇਆ, ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਮ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਲੜਾਉਂਦਾ। ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਉਂ ਤਾਂ ਆਪ ਵੀ ਸੁਖ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਨੇੜੇ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਉਸਦੀ ਵੀ ਬੁੱਧੀ ਨਿਰਮਲ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ! ਇਹ ਅੱਗ ਦਿਸਦੀ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ ਪਰ ਗੁੱਝੀ ਅੱਗ ਹੈ। ਇਹ ਹੋਰ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਇਕ ਸੰਤ ਨਹੀਂ ਜਲਦੇ ਇਸ ਤੋਂ।"

***ਹਉ ਬਲਿਹਾਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਆਪੁਨੇ ਜਿਨਿ ਇਹੁ ਚਲਤੁ ਦਿਖਾਇਆ॥
ਗੂਝੀ ਭਾਹਿ ਜਲੈ ਸੰਸਾਰਾ ਭਗਤ ਨ ਬਿਆਪੈ ਮਾਇਆ॥ ਪੰਨਾ – 673
ਛਲ ਨਾਗਨਿ ਸਿਉ ਮੇਰੀ ਟੂਟਨਿ ਹੋਈ॥
ਪੰਨਾ – 1347***

ਕਹਿੰਦੇ, ਸੰਤ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿੱਤਰਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਤੋੜ ਕੇ ਰਖਦੇ ਨੇ। ਜਦੋਂ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਦੋਂ ਹੀ ਸੋਚਦੇ ਨੇ ਕਿ ਕਿਥੇ ਲਾਈਏ ਇਸ ਨੂੰ। ਜੇ ਆਪਣਾ ਸਭ ਕੁਝ ਬਣ ਗਿਆ, ਫੇਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਲਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਬਣਾ ਦਿਓ, ਓਹ ਪਿੰਡ ਦਾ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਬਣਾ ਦਿਓ, ਉਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਸਕੂਲ ਬਣਾ ਦਿਓ। ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਕਿ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰ ਦਿਓ।

***ਛਲ ਨਾਗਨਿ ਸਿਉ ਮੇਰੀ ਟੂਟਨਿ ਹੋਈ॥
ਗੁਰਿ ਕਹਿਆ ਇਹ ਝੂਠੀ ਧੋਹੀ॥
ਪੰਨਾ – 1347***

ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਦੱਸ ਦਿਤਾ ਕਿ ਇਹ ਝੂਠੀ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾ ਪਿਆਰ ਪਾਈਂ। ਨੇੜੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੰਦੇ। ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗੁਰ ਭਾਈ ਸੀ। ਇਕ ਸੇਵਕ ਸੀ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦਾ ਤੇ ਉਹ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਖਾਨ ਸਾਹਿਬ! ਤੁਸੀਂ ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਨਹੀਂ ਕਦੇ ਗਏ?"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਨਾ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਗਿਆ ਨਹੀਂ ਕਦੇ।"

ਕਹਿੰਦੇ, "ਦੇਖੋ! ਸਾਡੇ ਗੁਰ ਭਾਈ ਨੇ, ਤੁਸੀਂ ਜਾਇਓ। ਬੜੇ ਚੰਗੇ ਨੇ, ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਰੂਪ ਨੇ ਉਹ ਤਾਂ।"

ਸੋ ਚੱਲਣ ਲੱਗਿਆ। ਹੁਣ ਸੰਤਾਂ ਕੋਲ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਸੰਤਾਂ ਕੋਲ ਜਾਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਜੇ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਮੁੜ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਸ਼ਰਧਾ, ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਫੁੱਲ ਹੀ ਲੈ ਜਾਵੇ, ਚਾਹੇ ਦਾਤਣ ਹੀ ਲੈ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਪੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਇਸ ਚੀਜ਼ ਤੋਂ। ਸੋ ਇਸ ਦੇ ਘਰ ਇਕ ਹੀਰਾ ਪਿਆ ਸੀ ਬਹੁਤ ਕੀਮਤੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਗੁਰਦੇਵ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਮੈਂ ਹੀਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੇਟਾ ਕਰਾਂ। ਸੋ ਹੀਰਾ ਲੈ ਕੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਭੇਟਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਆਪ ਨੇ ਗੌਲਿਆ ਹੀ ਨਾ (ਧਿਆਨ ਹੀ ਨਾ ਦਿਤਾ) ਉਸ ਨੂੰ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਹੀਰਾ ਬੜਾ ਕੀਮਤੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਸਮਝਦੇ ਨੇ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਐਵੇ ਹੀ ਕੋਈ ਕੱਚ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਰੱਖ ਦਿਤਾ।

ਕਹਿੰਦਾ, "ਭਗਤ ਜੀ! ਇਹ ਹੀਰਾ ਹੈ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰੁਪਏ ਦਾ, ਬਹੁਤ ਕੀਮਤੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਖਾਨਦਾਨ ਵਿਚ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।"

ਕਹਿੰਦੇ, "ਅੱਛਾ! ਬਹੁਤ ਕੀਮਤੀ ਹੈ?"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫੇਰ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ 5-7 ਵਾਰੀ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਿਥੇ ਜੁੱਤੀਆਂ ਦੇ, ਚਮੜੇ ਦੇ ਪੱਚਰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਸੁਟਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ ਟੋਏ ਵਿਚ, ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਪੱਚਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੁੱਟ ਦਿਤਾ। ਉਹ ਆਥਣ ਵੇਲੇ ਸਾਰੇ ਪੱਚਰ ਕੱਢ ਕੇ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਮਨ ਬੜਾ ਉਦਾਸ ਹੋਇਆ ਕੋਈ ਬਚਨ ਨਾ ਕਰਿਆ, ਨਮਸ਼ਕਾਰ ਕਰਕੇ ਮੁੜ ਆਇਆ। ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ।

ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ, "ਖਾਨ ਜੀ! ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਤਾਂ ਚਿੱਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ ਕਰਦੈ, ਤੁਸੀਂ ਮੁਰਝਾ ਕਿਉਂ ਗਏ? ਅਸਲੀ ਗੱਲ ਦੱਸੋ।"

"ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਹੀਰਾ ਭੇਟ ਕਰਿਆ, ਬਹੁਤ ਕੀਮਤੀ।"

"ਫੇਰ।"

"ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੱਚਰਾਂ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਜਿਥੇ ਚਮੜੇ ਦੀਆਂ ਪੱਚਰਾਂ ਕੱਟ ਕੇ ਸੁੱਟਦੇ ਨੇ।"

"ਤੁਸੀਂ ਦੱਸ ਦੇਣਾ ਸੀ।"

"ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਬੜਾ ਦੱਸਿਆ।"

ਫੇਰ?"

"ਮਹਾਰਾਜ! ਉਹ ਤਾਂ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਸੁੱਟ ਦੇਣਗੇ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਲੱਗੇ। ਜੇ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ

ਚੰਗਾ ਹੈ।"

"ਚੱਲ! ਮੈਂ ਚਲਦਾ ਹਾਂ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਸੰਗਦੇ ਨੇ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਨਹੀਂ।"

ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆ ਗਏ। ਦੋਏ ਮਿਲੇ, ਬੜਾ ਪਿਆਰ ਕਰਿਆ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਤੁਸੀਂ ਸਿਰ੍ਹਾਣੇ ਵੱਲ ਬੈਠੋ, ਉਹ ਕਹਿਣ ਤੁਸੀਂ ਬੈਠੋ। ਅਖੀਰ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਬਿਠਾਇਆ ਗੱਦੀ ਤੇ, ਆਪ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰ ਕੇ ਬਹਿ ਗਏ।

ਕਹਿੰਦੇ, "ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ! ਇਹ ਖਾਨ ਸਾਹਿਬ ਭੇਜੇ ਸੀ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ।"

"ਹਾਂ! ਆਏ ਸੀ, ਬੜੇ ਗੁਰਮੁਖ ਬੰਦੇ ਨੇ।"

"ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੀਰਾ ਭੇਟਾ ਕਰਿਆ ਸੀ?"

"ਹਾਂ! ਕਰਿਆ ਸੀ।"

"ਬਹੁਤ ਕੀਮਤੀ ਹੈ।"

ਕਹਿੰਦੇ, "ਹਾਂ! ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ।"

"ਫੇਰ ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿਓ। ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਸੁੱਟ ਹੀ ਦੇਣਾ ਹੈ।"

"ਕਿੱਥੇ ਸੁਟਿਆ ਸੀ ਪ੍ਰੇਮੀਆ?"

"ਆਹ ਪੱਚਰਾਂ ਵਿਚ ਸੁਟਿਆ ਸੀ।"

"ਕੱਢ ਲੈ ਆਪਣਾ ਹੀਰਾ।"

ਜਦੋਂ ਪੱਚਰਾਂ ਉਤੋਂ ਚੁਕੀਆਂ ਚਮੜੇ ਦੀਆਂ ਹੇਠਾਂ ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਹੀਰਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ ਟੋਆ। ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਲਿਆ ਉਂਜਲ ਭਰ ਕੇ। ਇਸ ਦਾ ਹੀਰਾ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਤੇ ਬਾਕੀ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਪਏ ਨੇ। ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਬਹੁਤ ਕਿ ਮੈਂ ਇਕ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਹੀਰਾ ਦੇ ਕੇ ਸੰਤਾਂ ਤੇ ਅਹਿਸਾਨ ਕਰਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਤਾਂ ਮਾਲਕ ਨੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕਿੱਡੇ-ਕਿੱਡੇ ਹੀਰੇ ਪਏ ਨੇ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ! ਤੂੰ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਦਾ ਹੈਂ ਤੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਨਹੀਂ ਕਿ ਹੀਰਾ ਵੱਡਾ ਕਿਹੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੰਤਾਂ ਕੋਲ ਤਾਂ ਉਹ ਹੀਰਾ ਹੈ ਜੇ ਇਕ ਨਿਗ੍ਹਾ ਕਰ ਦੇਣ, ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਹੀਰਿਆਂ ਦੀ ਕਰ ਦੇਣ।"

ਹਰਿ ਸੋ ਹੀਰਾ ਛਾਡਿ ਕੈ ਕਰਹਿ ਆਨ ਕੀ ਆਸ॥
ਤੇ ਨਰ ਦੋਜਕ ਜਾਹਿਗੇ ਸਤਿ ਭਾਖੈ ਰਵਿਦਾਸ॥

ਪੰਨਾ - 1377

ਕਹਿੰਦੇ, "ਉਹ ਤਾਂ ਦੋਜ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਗੇ।"

ਸੋ ਸੰਤ ਨਹੀਂ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਬਣਾਉਂਦੇ -

ਛਲ ਨਾਗਨਿ ਸਿਉ ਮੇਰੀ ਟੂਟਨਿ ਹੋਈ॥
ਗੁਰਿ ਕਹਿਆ ਇਹ ਝੂਠੀ ਧੋਹੀ॥
ਪੰਨਾ - 1347

ਇਹ ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਹੈ।

ਮੁਖਿ ਮੀਠੀ ਖਾਇ ਕਉਰਾਇ॥
ਪੰਨਾ - 1347

ਜਦੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਖਾਂਦੇ ਹਾਂ ਫੇਰ ਕੌੜੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਫੇਰ ਚਿੰਤਾ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਨਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇ, ਘਰਵਾਲੀ ਨੂੰ ਨਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇ, ਇਸ ਬੈਂਕ ਦੇ ਖਾਤੇ ਦਾ ਨਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇ। ਫੇਰ ਘਰ ਵਾਲੇ ਕਹਿੰਦੇ, ਬੁੜ੍ਹੇ ਦਾ ਗਲ ਘੋਟੋ ਛੇਤੀ। ਇਹ ਮਰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਾਲੇ ਕਾਂ ਖਾ ਕੇ ਜੰਮਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਦਿੰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਕਹਿੰਦੇ ਬਾਪੂ ਸਾਡੇ ਨਾਉਂ ਕਰਾ ਦੇ ਕੁਝ, ਅਸੀਂ ਹੀ ਮਰਾਂਗੇ? ਤੂੰ ਤਾਂ ਮਰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਜਦੋਂ ਨਾਉਂ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਰੋਟੀ ਉਹ ਦੇਣ ਤੋਂ ਵੀ ਹਟ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਐਂ ਝਗੜਦੇ ਨੇ, ਕੌੜੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ -

ਮੁਖਿ ਮੀਠੀ ਖਾਈ ਕਉਰਾਇ॥
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮਿ ਮਨੁ ਰਹਿਆ ਅਘਾਇ॥
ਲੋਭ ਮੋਹ ਸਿਉ ਗਈ ਵਿਖੋਟਿ॥
ਪੰਨਾ - 1347

ਖੋਟਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਲੋਭ ਤੇ ਮੋਹ ਵਿਚ ਆ ਕੇ। ਲੋਭ ਛੋਟਾ ਵੀ ਤੇ ਵੱਡਾ ਵੀ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਕ ਲੋਭੀ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੀ ਸੰਤਾਂ ਕੋਲ ਚਲਿਆ ਗਿਆ।

ਸੰਤ ਕਹਿੰਦੇ, "ਪ੍ਰੇਮੀਆ! ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਣਾ ਹੈ?"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਹਾਂ ਜੀ!"

ਕਹਿੰਦੇ, "ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ। ਬੈਠ ਤੂੰ ਹੁਣੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।"

ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਇਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਆਇਆ। ਉਸ ਨੇ 6 ਪਰਾਂਠੇ ਲੈ ਆਂਦੇ, ਨਾਲ ਦਾਲ-ਸਬਜ਼ੀ ਲੈ ਆਇਆ।

ਸੰਤ ਕਹਿੰਦੇ, "ਲੈ ਭਾਈ ਪ੍ਰੇਮੀਆ! ਉਥੇ ਰੱਖ ਦੇਹ।"

ਉਥੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ।

ਸੰਤ ਕਹਿੰਦੇ, "ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰੋ, ਹੁਣ ਆਪਾਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਲਈਏ, ਚੱਲ ਕੇ। ਫੇਰ ਆ ਕੇ ਅਰਾਮ ਨਾਲ ਛਕਾਂਗੇ।"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਮੈਂ ਤਾਂ ਜੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਘਰੋਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਤੁਰਿਆ ਸੀ।"

ਸੰਤ ਕਹਿੰਦੇ, "ਚੰਗਾ! ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਆਈਏ, ਤੂੰ ਇਥੇ ਬੈਠ ਕੇ ਆਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖੀਂ।"

ਕਹਿੰਦਾ,"ਜੀ! ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਰਖਾਂਗਾ, ਫਿਕਰ ਨਾ

ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ

ਕਰੋ।"

ਮਨ 'ਚ ਲੋਭ ਆ ਗਿਆ, ਲਾਲਚ ਛੋਟੀ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਵੀ, ਲਾਲਚ ਵੱਡੀ ਦਾ ਵੀ, ਨਿੱਕੀ ਤੋਂ ਨਿੱਕੀ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਵੀ ਲਾਲਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਲਾਲਚ ਇਕ ਆਦਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਲਾਲਚੀ ਬੰਦੇ ਦਾ ਵਿਸਾਹ ਨਾ ਕਰੀਂ -

ਲੋਭੀ ਕਾ ਵੇਸਾਹੁ ਨ ਕੀਜੈ ਜੇ ਕਾ ਪਾਰਿ ਵਸਾਇ॥
ਅੰਤਿ ਕਾਲਿ ਤਿਥੈ ਧੁਹੈ ਜਿਥੈ ਹਥੁ ਨ ਪਾਇ॥

ਪੰਨਾ - 1417

ਜਿਥੇ ਹੱਥ ਨਾ ਪਵੈ ਲੋਭ ਉਥੇ ਸੁਟਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਸੰਤ ਤਾਂ ਨਹਾ ਰਹੇ ਨੇ ਨਦੀ 'ਚ ਤੇ ਸਮਾਂ ਲਾਉਣਗੇ। ਆਪਾਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਦੇਖੀਏ ਕਿ ਕੀ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਪਰੋਂਠੇ ਵਧੀਆ। ਸੋਚਿਆ ਇਹ ਛੇ ਨੇ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਚਾਰ ਮਿਲਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਨੇ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਕਿਹੜਾ ਗਿਣੇ ਨੇ, ਚੁਪ ਕਰਕੇ ਦੋ ਖਾ ਲਓ। ਦੋ ਪਰੌਂਠੇ ਖਾ ਲਏ। ਸੰਤ ਆ ਗਏ। ਰੋਅਬ ਨਾਲ ਬਹਿ ਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਸੰਤ ਕਹਿੰਦੇ, "ਆ ਜਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ! ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਛਕੀਏ।"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਚਲੋ ਮਹਾਰਾਜ! ਛਕ ਲਓ।"

ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਪੋਣਾ ਤਾਂ ਚਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ।

ਕਹਿੰਦੇ,"ਪ੍ਰੇਮੀਆ! ਅੱਗੇ ਛੇ ਆਉਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਇਹ ਚਾਰ ਨੇ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਖਾਧੇ?"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਨਾਂਹ ਮਹਾਰਾਜ ਮੈਂ ਕਿਥੇ ਖਾਣੇ ਸੀ? ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਖਾਧੇ।"

ਕਹਿੰਦੇ, "ਨਾਂਹ, ਤੇਰਾ ਕਿਤੇ ਜੀਅ ਕਰ ਗਿਆ ਹੋਣੈ?"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਨਾਂਹ-ਨਾਂਹ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਬੰਦਾ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਪਰੌਂਠੇ ਹੀ ਖਾ ਲਵਾਂਗਾ ਚੋਰੀ। ਤੁਹਾਡਾ ਹੋਰ ਸਮਾਨ ਵੀ ਤਾਂ ਪਿਆ ਹੈ ਮੈਂ ਉਧਰ ਝਾਕਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ।"

ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਦੋ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਦੋ ਆਪ ਲੈ ਲਏ। ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਇਆ ਕਿ ਕੁਝ ਹੋਵੇ ਇਸ ਤੋਂ ਸੱਚ ਬੁਲਾ ਕੇ ਛੱਡਣਾ ਹੈ, ਲੋਭੀ ਬੰਦਾ ਹੈ ਇਹ।

ਸੰਤ ਕਹਿੰਦੇ, "ਕਿਥੇ ਜਾਣਾ ਹੈ?"

"ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ।"

"ਅੱਗੇ ਤਾਂ ਨਦੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।"

"ਜੀ! ਉਥੋਂ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੰਘ ਜਾਵਾਂਗੇ, ਕੋਈ ਕਿਸ਼ਤੀ ਹੋਏਗੀ, ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੋਏਗਾ।"

"ਮੈਂ ਵੀ ਚਲਣਾ ਹੈ।" ਨਾਲ ਹੀ ਤੁਰ ਪਏ। ਅੱਗੇ ਗਏ ਤਾਂ ਨਦੀ ਛੱਲਾਂ ਮਾਰਦੀ ਹੈ। ਕਿਸ਼ਤੀ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, ਜੀ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਕਿਸ਼ਤੀ ਉਲਟ ਜਾਏਗੀ।

ਸੰਤ ਕਹਿੰਦੇ, "ਆ ਜਾ! ਰਾਮ ਰਾਮ ਕਹਿ ਕੇ ਲੰਘਦੇ ਹਾਂ।" ਸੰਤ ਰਾਮ-ਰਾਮ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਇਸ ਨੇ ਵੀ ਪੈਰ ਧਰ ਲਿਆ, ਲੰਘ ਗਿਆ ਨਦੀ ਤੋਂ।

ਕਹਿੰਦੇ, "ਦੇਖਿਆ! ਰਾਮ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ।"

"ਹਾਂ, ਮਹਾਰਾਜ!"

"ਹੁਣ ਤੂੰ ਉਸ ਰਾਮ ਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰ-ਨਾਜ਼ਰ ਜਾਣ ਕੇ ਦੱਸ ਕਿ ਪਰੌਂਠੇ ਖਾਧੇ ਸੀ?"

"ਮਹਾਰਾਜ! ਪਰੌਂਠੇ? ਪਰੌਂਠੇ ਮੈਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਖਾਧੇ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਹਿਮ ਹੋ ਗਿਆ ਮੇਰੇ ਤੇ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਖਾਧੇ।"

ਅੱਗੇ ਚਲੇ ਗਏ, ਸ਼ੇਰ ਮਿਲ ਗਿਆ।

ਕਹਿੰਦਾ, "ਮਹਾਰਾਜ! ਇਹ ਤਾਂ ਖਾ ਜਾਏਗਾ।"

ਸੰਤ ਕਹਿੰਦੇ, "ਰਾਮ-ਰਾਮ ਕਰ।" ਰਾਮ ਰਾਮ ਕਰਦੇ ਲੰਘ ਗਏ। ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਪਿਛੇ ਮੁੜ ਕੇ ਦੇਖਿਆ।

ਕਹਿੰਦੇ, "ਦੇਖਿਆ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ! ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ?"

"ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ! ਇਹ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ।"

"ਹੁਣ ਦਸ ਦੇ, ਤੂੰ ਪਰੌਂਠੇ ਖਾਧੇ ਸੀ?"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਮਹਾਰਾਜ! ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਾਂ ਵਹਿਮ ਹੋ ਗਿਆ, ਰੋਟੀ ਤਾਂ ਕੀ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਖਾ ਲਈ।"

ਅਗੇ ਚਲੇ ਗਏ ਅੱਗ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਜੰਗਲ ਨੂੰ।

ਉਥੇ ਗਏ ਤਾਂ ਸੰਤ ਕਹਿੰਦੇ, "ਰਾਮ-ਰਾਮ ਕਹਿ ਕੇ ਆ ਜਾ, ਨਿਕਲ ਚੱਲੀਏ, ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।"

ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਨਿਕਲ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਸੰਤ ਮੁੜ ਕੇ ਪਿਛੇ ਦੇਖਣ ਲੱਗੇ, ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ, "ਤੁਸੀਂ ਪਰੌਠਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਫੇਰ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਹੋ।"

"ਹਾਂ!"

"ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਾਂ ਵਹਿਮ ਪੈ ਗਿਆ।"

ਅੱਗੇ ਕੁਝ ਦੇਖਿਆ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਪ੍ਰੇਮੀਆ! ਉਹ ਕੁਝ ਪਿਆ ਹੈ ਤੇ ਆਪਾਂ ਇਹ ਹਿੱਸੇ ਕਰਕੇ ਵੰਡਾਂਗੇ।"

ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਮੋਹਰਾਂ ਦੀ ਭਰੀ ਹੋਈ ਥੈਲੀ। ਸੰਤ ਕਹਿੰਦੇ, "ਕੀ ਗਿਣਨੀ ਹੈ, ਉਜਲਾਂ ਨਾਲ ਲਾ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਢੇਰੀਆਂ।"

ਤਿੰਨ ਢੇਰੀਆਂ ਲਾ ਲਈਆਂ। ਕਹਿੰਦਾ, "ਮਹਾਰਾਜ! ਆਪਾਂ ਤਾਂ ਦੋ ਜਣੇ ਹਾਂ ਤੇ ਢੇਰੀਆਂ ਤਿੰਨ ਨੇ।"

ਕਹਿੰਦੇ, "ਆਹ ਤਾਂ ਤੇਰੀ, ਆਹ ਮੇਰੀ ਤੇ ਆਹ ਓਹਦੀ ਜਿਸਨੇ ਦੋ ਪਰੌਂਠੇ ਖਾਧੇ ਨੇ।"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਉਹ ਤਾਂ ਮੈਂ ਹੀ ਖਾਧੇ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਸੰਗ ਪੈ ਗਈ। ਮੈਂ ਦਸਦਾ ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ! ਉਹ ਤਾਂ ਮੈਂ ਖਾਧੇ ਸੀ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਨਹਾਉਂਦੇ ਸੀ।"

ਕਹਿੰਦੇ, "ਤੂੰ ਤਾਂ ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਖਾਧੇ ਨਹੀਂ।"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਨਾ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਹੁਣ ਸੱਚ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਰੱਬ ਨੂੰ ਹਾਜਰ ਨਾਜਰ ਜਾਣ ਕੇ ਕਿ ਮੈਂ ਹੀ ਖਾਧੇ ਸੀ।"

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਐਸੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਇਹ -

ਲੋਭ ਮੋਹ ਸਿਉ ਗਈ ਵਿਖੋਟਿ॥
ਗੁਰਿ ਕ੍ਰਿਪਾਲਿ ਮੋਹਿ ਕੀਨੀ ਛੋਟਿ॥ ਪੰਨਾ - 1347

ਕਹਿੰਦੇ ਰੱਬ ਨੇ, ਗੁਰੂ ਨੇ, ਬਚਾ ਲਿਆ ਸਾਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਇਕ ਘਰ ਨਹੀਂ ਗਾਲਿਆ ਇਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਘਰ ਗਾਲੇ ਨੇ -

ਇਹ ਠਗਵਾਰੀ ਬਹੁਤੁ ਘਰ ਗਾਲੇ॥
ਹਮ ਗੁਰਿ ਰਾਖਿ ਲੀਏ ਕਿਰਪਾਲੇ॥
ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਸਿਉ ਠਾਟੁ ਨ ਬਨਿਆ॥
ਗੁਰ ਉਪਦੇਸੁ ਮੋਹਿ ਕਾਨੀ ਸੁਨਿਆ॥
ਪੰਨਾ - 1347

ਜਹ ਦੇਖਉ ਤਹ ਮਹਾ ਚੰਡਾਲ॥
ਰਾਖਿ ਲੀਏ ਅਪੁਨੈ ਗੁਰਿ ਗੋਪਾਲ॥ ਪੰਨਾ - 1347

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਇਸ ਮਾਇਆ ਦੀ ਗੁੱਝੀ ਅੱਗ ਦੇ ਵਿਚ ਜਲਦਾ ਹੈ, ਨਿਕਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਇਹ ਐਸੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਐਂ ਸਮਝ ਲਓ ਕਿ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਖਾ ਹੀ ਲਿਆ। ਐਸਾ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ-

ਧਾਰਨਾ - ਮਾਇਆ ਮੋਹਣੀ ਨੇ ਖਾ ਲਿਆ ਜਗ ਸਾਰਾ, ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਨਾ ਆਵੇ -2, 2.
ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ, ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਨਾ ਆਵੇ -2, 2.
ਮਾਇਆ ਮੋਹਣੀ ਨੇ.................-2

ਮਾਇਆ ਮਮਤਾ ਮੋਹਣੀ ਜਿਨਿ ਵਿਣੁ ਦੰਤਾ ਜਗੁ ਖਾਇਆ॥
ਮਨਮੁਖ ਖਾਧੇ ਗੁਰਮੁਖਿ ਉਬਰੇ ਜਿਨੀ ਸਚਿ ਨਾਮਿ ਚਿਤੁ ਲਾਇਆ॥ ਪੰਨਾ - 643

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਮਨਮੁਖ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਇਸ ਨੇ ਖਾ ਲਏ। ਦਿਸਦੇ ਨੇ ਤੁਰਦੇ-ਫਿਰਦੇ ਪਰ ਮਾਇਆ ਦੇ ਖਾਧੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਕਿੰਨੀ ਬੇ-ਅਮਨੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਹੈ, ਰਾਜ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀ ਬੇ-ਅਮਨੀ ਹੈ, ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਕਿੰਨੀ ਬੇ-ਅਮਨੀ ਹੈ। ਸਭ ਮਾਇਆ ਨੇ ਖਾ ਲਏ, ਸ਼ਾਸ਼ਕ ਵੀ ਖਾਏ, ਜਿਹੜੇ ਰਾਜ ਕਰ ਵਾਲੇ ਸੀ - ਕੁਰਸੀਆਂ ਨੇ ਖਾ ਲਏ। ਕਿੰਨੀ ਤਕਲੀਫ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ? ਪੁੱਛੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਕਿੰਨੀ ਔਖ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਸਾਰਾ ਮਾਇਆ ਦਾ ਫਸਾਦ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਕੁਰਸੀਆਂ ਦਾ ਫਸਾਦ ਹੈ, ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ!

ਕੌਣ ਉਭਦੇ ਨੇ?

.... ਜਿਨੀ ਸਚਿ ਨਾਮਿ ਚਿਤੁ ਲਾਇਆ॥ ਪੰਨਾ - 643
ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ ਜਗੁ ਕਮਲਾ ਫਿਰੈ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਦਰੀ ਆਇਆ॥ ਪੰਨਾ - 643

ਕਹਿੰਦੇ, ਪਾਗਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੰਸਾਰ -

ਧੰਧਾ ਕਰਤਿਆ ਨਿਹਫਲੁ ਜਨਮੁ ਗਵਾਇਆ
ਸੁਖਦਾਤਾ ਮਨਿ ਨ ਵਸਾਇਆ॥
ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਤਿਨਾ ਕਉ ਮਿਲਿਆ
ਜਿਨ ਕਉ ਧੁਰਿ ਲਿਖਿ ਪਾਇਆ॥ ਪੰਨਾ - 643

ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਤਾਂ ਬਾਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਗਲਤ ਖਿਤਾਬ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਤਾਂ ਸਰਪਨੀ ਹੈ ਸਰਪਨੀ –

ਸਰਪਨੀ ਤੇ ਊਪਰਿ ਨਹੀ ਬਲੀਆ॥ ਪੰਨਾ – 480

ਇਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵਧੇਰੇ ਬਲੀ ਪੁਰਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਹ ਜਿੰਨਾ ਸੰਸਾਰ ਹੈ ਸਿਵਾਏ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਤੋਂ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਛਡਦੀ, ਨਾ ਦੇਵੀਆਂ ਨੂੰ, ਨਾ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ, ਨਾ ਛੋਟਿਆਂ ਨੂੰ, ਨਾ ਵੱਡਿਆਂ ਨੂੰ –

ਸਰਪਨੀ ਤੇ ਊਪਰਿ ਨਹੀ ਬਲੀਆ॥
ਜਿਨਿ ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨੁ ਮਹਾਦੇਉ ਛਲੀਆ॥
ਪੰਨਾ – 480

ਤਪ ਕਰਤੇ ਤਪਸੀ ਭੂਲਾਏ॥ ਪੰਨਾ – 370

ਕਹਿੰਦੇ ਤਪ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਤਪੱਸਵੀ ਵੀ ਭੁਲਾ ਦਿੱਤੇ। ਇਕ ਤਪੀਆ ਸੀ। ਇਕ ਕੋਈ ਪ੍ਰੇਮੀ ਆ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਬੜਾ ਤਪ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਹ ਤਾਂ ਸਮਾਧੀ ਲਾ ਕੇ ਹੀ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ ਪ੍ਰੇਮੀ ਆਇਆ, ਇਹ ਪਹਿਰੇ ਤੇ ਬੈਠਾ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਪੰਜ ਮੋਹਰਾਂ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਂ ਦਾ ਖੜਕਾ ਅੱਡ–ਅੱਡ ਹੋਇਆ, ਪਹਿਲੀ ਦੇ ਉਪਰ ਦੂਈ ਮਾਰੀ, ਤੀਜੀ ਮਾਰੀ, ਚੌਥੀ ਮਾਰੀ, ਪੰਜਵੀਂ ਮਾਰੀ। ਸੇਵਾਦਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਤ ਤਾਂ ਸਮਾਧੀ ਵਿਚ ਨੇ, ਇਕ ਆਪਾਂ ਜੇਬ 'ਚ ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਕੰਮ ਆਏਗੀ। ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਸੇਵਕ ਉਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹੜਾ ਪਤਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਜੇਬ 'ਚ ਪਾ ਲਈ – ਇਕ ਮੋਹਰ ਚੁੱਕ ਕੇ। ਜਦੋਂ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਨੇਤਰ ਖੋਲ੍ਹੇ ਦੇਖਿਆ ਤੇ ਜਦੋਂ ਗਿਣੀਆਂ ਤਾਂ ਚਾਰ ਸਨ।

ਸੰਤ ਕਹਿੰਦੇ, "ਪ੍ਰੇਮੀਆ! ਪੰਜ ਮੋਹਰਾਂ ਮੱਥਾ ਟੇਕੀਆਂ ਸਨ।"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸੀ ਮਹਾਰਾਜ।"

ਕਹਿੰਦੇ, "ਮੈਂ ਕੰਨ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਕੰਨਾਂ ਨਾਲ ਸੁਣਿਆ ਸੀ ਖੜਕਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ।"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਮਹਾਰਾਜ! ਫੇਰ ਤੁਹਾਡਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਸੀ, ਰੱਬ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ।"

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਤਪ ਕਰਦੇ ਤਪਸੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਭੁਲਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਇਹ –

ਜਿਨਿ ਲਾਈ ਪ੍ਰੀਤਿ ਸੋਈ ਫਿਰਿ ਖਾਇਆ॥
ਪੰਨਾ – 370

ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਪਾ ਲਿਆ, ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਖਾਧਾ ਗਿਆ ਸਮਝੋ –

ਜਿਨਿ ਸੁਖਿ ਬੈਠਾਲੀ ਤਿਸੁ ਭਉ ਬਹੁਤੁ ਦਿਖਾਇਆ॥ ਪੰਨਾ – 370

ਕਹਿੰਦੇ ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਖੀ ਰਖਦਾ ਹੈ ਖਰਚਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਮਿਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦਾ, ਕਹਿੰਦੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫੇਰ ਬਹੁਤ ਡਰ ਪਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਹਰ ਵਕਤ ਕਿ ਕੋਈ ਲੈ ਨਾ ਜਾਏ, ਆਮਦਨ ਕਰ ਵਾਲੇ ਨਾ ਛਾਪਾ ਮਾਰ ਦੇਣ, ਮੁੰਡਾ ਨਾ ਖੋਹ ਲਏ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, "ਛੋਟਿਆਂ–ਛੋਟਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਛੱਡੋ –

ਮੁਨਿ ਜੋਗੀ ਸਾਸਤ੍ਰਿਗਿ ਕਹਾਵਤ ਸਭ ਕੀਨੇ ਬਸਿ ਅਪਨਹੀ॥ ਪੰਨਾ – 498

ਮੁਨੀ, ਜੋਗੀ ਵੱਡੇ–ਵੱਡੇ ਪੰਡਤ, ਸ਼ਾਸਤ੍ਰੀ –

ਤੀਨਿ ਦੇਵ ਅਰੁ ਕੋੜਿ ਤੇਤੀਸਾ ....॥

ਪੰਨਾ – 498

ਕਹਿੰਦੇ ਤਿੰਨ ਦੇਵਤੇ – ਬਰਮ੍ਹਾ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਤੇ ਮਹੇਸ਼ ਤੇ 33 ਕਰੋੜ ਦੇਵਤਾ –

.... ***ਤਿਨ ਕੀ ਹੈਰਤ ਕਛੁ ਨ ਰਹੀ॥***
ਪੰਨਾ – 498

ਮਾਇਆ ਨੇ ਮੋਹ ਕੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੇ ਸਾਰੇ –

ਬਲਵੰਤਿ ਬਿਆਪਿ ਰਹੀ ਸਭ ਮਹੀ॥ ਪੰਨਾ – 499

ਕਹਿੰਦੇ ਬਰਮਾ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ, ਮਹੇਸ਼ ਤਿੰਨ ਵੱਡੇ ਦੇਵਤੇ ਨੇ ਕਹਿੰਦੇ ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾ ਗਈ ਮਾਇਆ। ਕਿਵੇਂ ਖਾ ਗਈ? ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਨੇ ਕਿ –

ਚਾਰੇ ਬੇਦ ਵਖਾਣਦਾ ਚਤੁਰਮੁਖੀ ਹੋਇ ਖਰਾ ਸਿਆਣਾ॥ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਵਾਰ 12/7

ਚਾਰ ਵੇਦ – ਜਿਸ ਨੂੰ ਈਸ਼ਵਰੀ ਬਾਣੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਉਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਚਤਰ ਮੁਖੀ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਚਾਰ ਮੂੰਹ ਨੇ ਉਸ ਦੇ। ਉਸ ਦੀ ਲੜਕੀ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸਰਸਵਤੀ ਸੀ।

ਲੋਕਾਂ ਨੋ ਸਮਝਾਇਦਾ ਦੇਖ ਸੁਰਸਤੀ ਰੂਪ ਲੁਭਾਣਾ॥ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਵਾਰ 12/7

ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਕੇ ਸਰਸਵਤੀ ਬਹਿ ਗਈ, ਐਸੀ ਕਾਮ–ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੈਦਾ ਹੋਈ (ਬਰ੍ਹਮਾ ਦੇ) ਕਿ ਲੜਕੀ ਵੱਲ ਝਾਕੀ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਬੁਰੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ। ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਰਚਣ ਵਾਲੇ ਦੇਵਤੇ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ – ਮਾੜੇ ਧੀੜੇ ਦੀ ਨਹੀਂ

ਕਰਦਾ। ਲੜਕੀ ਨੇ ਦੇਖ ਲਿਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਨਿਗ੍ਹਾ ਬਹੁਤ ਬੁਰੀ ਹੈ ਇਸ ਦੀ, ਉਹ ਪਾਸੇ ਹੋ ਗਈ। ਉਹ ਓਧਰਲੇ ਸਿਰ ਨਾਲ ਦੇਖਣ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਹੋ ਗਈ ਉਹ ਓਧਰ ਦੇਖਣ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਹੋ ਗਈ ਉਹ ਓਧਰ ਦੇਖਣ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਅਖੀਰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਉਡ ਚਲੀ ਇਸ ਨੇ ਪੰਜਵਾਂ ਸਿਰ ਲਾ ਲਿਆ। ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਬੈਠੇ ਸੀ ਕੋਲ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕਿੱਡਾ ਬੇਅਣਖ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਦੇਵਤੇ ਬੈਠੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਲੜਕੀ ਤੇ ਮੋਹਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤ੍ਰਿਸ਼ੂਲ ਲੈ ਕੇ ਸਿਰ ਵੱਢ ਦਿਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਸਿਰ ਚਿੰਬੜ ਗਿਆ –

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਦੇਖੋ! ਐਡਾ ਵੱਡਾ ਦੇਵਤਾ –

ਤੀਨਿ ਦੇਵ ਅਰੁ ਕੋੜਿ ਤੇਤੀਸਾ ....॥

ਪੰਨਾ – 498

ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਜੀ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਦੇਵਤੇ ਨੇ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਪਾਰਬਤੀ ਹਾਰ-ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਲਾ ਕੇ ਬੈਠੀ ਹੈ ਤੇ ਜਲੰਧਰ ਇਕ ਦੈਂਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੇ ਦੇਵਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ–

ਕਹਿ ਸ਼ਿਵ ਨਾਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਕੈ ਮਮ ਗ੍ਰਹਿ ਦੇਇ ਬਿਠਾਇ॥

ਕਹਿੰਦਾ, "ਤੇਰੀ ਨਾਰੀ ਨੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਲਾਏ ਹੋਏ ਨੇ ਸ਼ਿਵ। ਮੇਰੇ ਘਰ ਭੇਜ ਦੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅੱਜ।"

ਨਾ ਤ੍ਰਿਸ਼ੂਲ ਸੰਭਾਲ ਕੈ ਸੰਗਿ ਲਰੋ ਮੋਹਿ ਆਇ॥

ਕਹਿੰਦਾ, "ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤ੍ਰਿਸ਼ੂਲ ਚੁੱਕ ਲੈ ਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਕਰ।" ਉਸ ਨੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਤਕੜਾ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਵਸ ਨਹੀਂ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਚਲਦਾ, ਤੁਸੀਂ ਕਰੋ ਕਿਰਪਾ ਮੇਰੀ ਮੱਦਦ ਕਰੋ। ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਜੀ ਵੀ ਮੱਦਦ ਕਰਨ ਲੱਗੇ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੀ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਜਾਣ ਦੇਵੇ। ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਜੀ ਨੇ ਅੰਤਰ-ਧਿਆਨ ਹੋ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਤਾਕਤ ਕਿਥੋਂ ਆਈ ਹੈ? ਉਸ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸੀ ਉਹ ਪਤੀ ਬ੍ਰਤਾ ਸੀ। ਪਤੀ ਬ੍ਰਤਾ ਇਸਤਰੀਆਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ-ਵੱਡੀ ਗਿਣੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ ਸੀ ਕਿ ਸਚਖੰਡ ਵਿਚੋਂ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਆ ਗਈ ਪਤੀ-ਬ੍ਰਤਾ ਦੇ ਬਲ ਕਰਕੇ।

ਸੋ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਦਾ ਸਤਿ ਨਹੀਂ ਟੁੱਟਦਾ ਉਨਾਂ ਚਿਰ ਨਹੀਂ ਇਸ ਨੇ ਹਾਰਨਾ। ਸੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੇ (ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਨੇ) ਇਸ ਦਾ (ਜਲੰਧਰੀ ਦੈਂਤ ਦਾ) ਰੂਪ ਧਾਰ ਲਿਆ। ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸੀ ਬਿੰਦਰਾ। ਜਲੰਧਰੀ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਬਿੰਦਰਾ ਦੇ ਪਾਸ ਚਲਿਆ ਗਿਆ, ਜਾ ਕੇ ਗੱਲਾਂ-ਬਾਤਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਗਿਆ ਤੇ ਅਖੀਰ ਉਸ ਦਾ ਸਤ ਭੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਛਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਸਰਾਪ ਦੇ ਦਿਤਾ ਕਿ ਜਾਹ! ਤੂੰ ਧਰਤੀ ਤੇ ਪੱਥਰ ਬਣ ਕੇ ਗਿਰ ਤੇ ਤੇਰੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਉਤੇ ਚਿੱਟੀ ਧਾਰੀ ਹੋਏਗੀ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਲਗ੍ਰਾਮ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ –

ਉਸ ਵੇਲੇ ਗਿਰਦੇ-ਗਿਰਦੇ ਕਹਿੰਦਾ, "ਮੈਂ ਤਾਂ ਗਿਰਾਂਗਾ ਪਰ ਤੈਨੂੰ ਵੀ ਤੁਲਸੀ ਬਣਾਵਾਂਗਾ, ਵਿਆਹ ਮੇਰਾ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਰਿਆ ਕਰਨਗੇ ਲੋਕ।" ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਐਂ ਭੁਲਦੇ ਨੇ।

ਤੇ ਹੁਣ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰਤਾ ਸੁਣੋ, ਜਦੋਂ ਸਮੁੰਦਰ ਰਿੜਕਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਮੋਹਣੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨਿਕਲੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਲੁਭਾ ਗਿਆ। ਸੀ ਉਹ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਨੇ ਹੀ ਰੂਪ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ। ਮਗਰ-ਮਗਰ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਹੈ ਤੇ ਅੱਗੇ-ਅੱਗੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ (ਇਸਤ੍ਰੀ ਰੂਪ ਵਿਚ) ਨੱਠਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਹੋਰ ਕਿਸ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਹੈ ਪ੍ਰੇਮੀਓ! –

ਤੀਨਿ ਦੇਵ ਅਰੁ ਕੋੜਿ ਤੇਤੀਸਾ
ਤਿਨ ਕੀ ਹੈਰਤ ਕਛੁ ਨ ਰਹੀ॥
ਪੰਨਾ – 498

ਪਰ ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਇਹ ਕਾਬੂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਧਾਰਨਾ– ਦਾਸੀ ਹੋ ਕੇ ਕਾਰ ਕਮਾਵੇ,
ਮਾਇਆ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ –2, 2.
ਮਾਇਆ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ –4, 2.
ਦਾਸੀ ਹੋ ਕੇ ਕਾਰ ਕਮਾਵੇ,............
–2.

ਹੋਰ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਕਹਿੰਦੀ ਮੈਂ ਭੈਣ-ਭਾਣਜੀ ਲਗਦੀ ਹਾਂ ਪਰ ਮੈਂ ਚੇਰੀ ਓਹਦੀ ਹਾਂ ਜਿਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਮੈਂ ਸੇਵਾ ਕਰਦੀ ਫਿਰਦੀ ਹਾਂ।

ਮਾਇਆ ਦਾਸੀ ਭਗਤਾ ਕੀ ਕਾਰ ਕਮਾਵੈ॥
ਚਰਣੀ ਲਾਗੈ ਤਾ ਮਹਲੁ ਪਾਵੈ॥
ਪੰਨਾ – 231

ਉਸ ਦਾ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਉਧਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਚਰਨੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ –

ਸਦ ਹੀ ਨਿਰਮਲੁ ਸਹਜਿ ਸਮਾਵੈ॥ ਪੰਨਾ – 231
ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਜਿਨੀ ਆਰਾਧਿਆ
ਅਨਦਿਨੁ ਹਰਿ ਲਿਵ ਤਾਰ॥

ਮਾਇਆ ਬੰਦੀ ਖਸਮ ਕੀ ਤਿਨ ਅਗੈ ਕਮਾਵੈ ਕਾਰ॥ ਪੰਨਾ - 90

ਤੁਰੀ ਫਿਰਦੀ ਹੈ ਅੱਗੇ-ਅੱਗ -

ਜਿਨਿ ਲਾਈ ਪ੍ਰੀਤਿ ਸੋਈ ਫਿਰਿ ਖਾਇਆ॥
ਜਿਨਿ ਸੁਖਿ ਬੈਠਾਲੀ ਤਿਸੁ ਭਉ ਬਹੁਤੁ ਦਿਖਾਇਆ॥
ਭਾਈ ਮੀਤ ਕੁਟੰਬ ਦੇਖਿ ਬਿਬਾਦੇ॥
ਹਮ ਆਈ ਵਸਗਤਿ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੇ॥
ਪੰਨਾ - 370

ਜਿਸ ਦੇ ਉੱਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਹੋਵੇ ਕਹਿੰਦੇ ਉਸ ਦੇ ਵਸ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਐਸਾ ਦੇਖਿ ਬਿਮੋਹਿਤ ਹੋਏ॥
ਸਾਧਿਕ ਸਿਧ ਸੁਰਦੇਵ ਮਨੁਖਾ ਬਿਨੁ ਸਾਧੂ ਸਭਿ ਧ੍ਰੋਹਨਿ ਧ੍ਰੋਹੇ॥ ਪੰਨਾ - 370

ਸੰਤਾਂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕਹਿੰਦੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਧੋਖਾ ਖਾ ਗਏ। ਕੋਈ ਇਕ-ਅੱਧਾ ਨਹੀਂ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਮਾਇਆ ਦਾ ਧੋਖਾ ਖਾਧਾ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਹੈ ਤਾਂ ਇਥੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪਰ ਨਜ਼ਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ - ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੰਦੀ -

ਇਕਿ ਫਿਰਹਿ ਉਦਾਸੀ ਤਿਨ ਕਾਮਿ ਵਿਆਪੈ॥

ਪੰਨਾ - 370

ਘਰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ, ਸਭ ਕੁਝ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਕਾਮ ਨਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖਹਿੜਾ ਛੱਡਦਾ।

ਇਕਿ ਸੰਚਹਿ ਗਿਰਹੀ ਤਿਨ ਹੋਇ ਨ ਆਪੈ॥
ਇਕਿ ਸਤੀ ਕਹਾਵਹਿ ਤਿਨ ਬਹੁਤੁ ਕਲਪਾਵੈ॥

ਪੰਨਾ - 370

ਇਕ ਪੈਸਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਬੈਂਕਾ 'ਚ ਭਰਦੇ ਨੇ, ਕਹਿੰਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਬਣਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਕਿ ਸਤੀ ਕਹਾਵਹਿ ਤਿਨ ਬਹੁਤੁ ਕਲਪਾਵੈ॥
ਹਮ ਹਰਿ ਰਾਖੇ ਲਗਿ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਵੈ॥
ਤਪੁ ਕਰਤੇ ਤਪਸੀ ਭੂਲਾਏ॥
ਪੰਡਿਤ ਮੋਹੇ ਲੋਭਿ ਸਬਾਏ॥ ਪੰਨਾ - 370

ਕਹਿੰਦੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਕਿੰਨੇ ਮੋਹੇ ਹੋਏ ਨੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਰਾਗੀਆਂ ਤੋਂ ਕੀਰਤਨ ਕਰਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਦੱਸੇ ਕਹਿੰਦਾ ਜੀ! ਅਸੀਂ ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ ਕਰਿਆ ਸੀ, ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਆਏ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ ਰਾਗੀਆਂ 'ਚ ਆ ਕੇ। ਸਾਡਾ ਤਾਂ ਸਿੱਧਾ-ਜਿਹਾ ਕੰਮ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਸਭ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਬੋਲਦੇ ਹਾਂ।"

ਕਹਿੰਦਾ, ਤੁਸੀਂ ਜ਼ਰੂਰ ਆਉਣਾ ਸੀ।"

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਥੇ ਨਹੀਂ ਸੀ।"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਘਰ ਗਏ ਸੀ।"

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਖਰਚ ਕੀ ਕਰਿਆ? ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਤਾਂ ਖਰਚ, ਮੈਂ ਸੁਣਿਆ ਸੀ, ਬਹੁਤ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।"

ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, "ਇਕ ਰਾਗੀ ਕੋਲ ਗਏ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਇਕ ਘੰਟੇ ਦਾ ਮੇਰਾ 5000/-ਰੁ: ਹੈ। ਜਦੋਂ ਦੂਜੇ ਕੋਲ ਗਿਆ ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਮੇਰਾ 5000/- ਰੁਪਏ ਮੁੱਲ ਹੈ। ਉਹ ਵੱਡੇ ਰਾਗੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਪੰਥ ਵਿਚ। ਤੀਸਰੇ ਕੋਲ ਗਿਆ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਦੇਖ ਕਾਕਾ! ਇਕ ਘੰਟੇ ਦੇ 3200/- ਰੁਪਏ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ, ਇਸ ਤੋਂ ਘੱਟ ਚੌਥੇ ਕੋਲ ਗਿਆ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਇਕ ਘੰਟੇ ਦਾ 3000/- ਰੇਟ ਹੈ।"

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਫੇਰ ਪੈਸੇ ਕਿਵੇਂ ਦੇ ਦਿੱਤੇ?"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਪੈਸੇ ਦੀ ਕੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ? ਸੰਗਤ ਬਹੁਤ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਚੜ੍ਹਾਵੇ ਦਾ ਅਸੀਂ ਹਿਸਾਬ ਲਾਇਆ ਕਿ ਔਸਤ ਕੀ ਬਣਦੀ ਹੈ - ਸਾਰੇ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ, ਪੱਲਿਓਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਦੇਣੇ ਨਹੀਂ ਤੇ ਅਸੀਂ ਔਸਤ ਕੱਢੀ ਤਾਂ 3000/- ਵਾਲੇ ਨੂੰ 2000/- ਬਣੀ, 5000/- ਵਾਲੇ ਨੂੰ 3,500/- ਬਣੀ। ਅਸੀਂ ਢੇਰੀ ਲਾ ਕੇ ਰੱਖੀ ਗਏ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਹੁਣ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਹੁਣ ਕੀਰਤਨ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਰਾ ਲਿਆ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ ਹੁਣ ਕੀ ਕਰ ਲੈਣਗੇ ਇਹ? ਤੇ ਉਹ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਚੁੱਕੀ ਗਏ, ਹਾਂ! ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਕਹੀ ਗਏ ਕਿ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਘੱਟ ਲੈਣਾ ਰੇਟ ਮੇਰਾ ਪੱਕਾ ਹੈ।"

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੁਲਾਉਂਦੀ ਹੈ ਪ੍ਰੇਮੀਓ, ਇਹ-

ਤਪੁ ਕਰਤੇ ਤਪਸੀ ਭੂਲਾਏ॥
ਪੰਡਿਤ ਮੋਹੇ ਲੋਭਿ ਸਬਾਏ॥ ਪੰਨਾ - 370

ਕਥਾ ਕਰਨਗੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਦੀ ਲੇਕਿਨ ਆਪਣਾ ਮੁੱਲ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਤ੍ਰੈ ਗੁਣ ਮੋਹੇ ਮੋਹਿਆ ਆਕਾਸੁ॥
ਹਮ ਸਤਿਗੁਰ ਰਾਖੇ ਦੇ ਕਰਿ ਹਾਥੁ॥ਪੰਨਾ - 370

ਕਹਿੰਦੇ ਮਾਇਆ ਨੇ ਤਾਂ ਆਕਾਸ਼ ਵੀ ਮੋਹ ਲਿਆ। ਰਜੋ ਗੁਣ, ਸਤੋ ਗੁਣ, ਤਮੋ ਗੁਣ ਤਿੰਨਾਂ ਗੁਣਾਂ 'ਚ ਸਾਰੇ ਹੀ ਦੇਵਤੇ ਮੋਹੇ ਪਏ ਨੇ -

ਗਿਆਨੀ ਕੀ ਹੋਇ ਵਰਤੀ ਦਾਸਿ॥
ਕਰਿ ਜੋੜੇ ਸੇਵਾ ਕਰੇ ਅਰਦਾਸਿ॥

ਪੰਨਾ - 370

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਾਸੀ ਹੋ ਕੇ ਵਰਤਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਦੀ ਹੈ -

ਜੋ ਤੂੰ ਕਹਹਿ ਸੁ ਕਾਰ ਕਮਾਵਾ॥
ਜਨ ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖ ਨੇੜਿ ਨ ਆਵਾ॥
ਪੰਨਾ - 370

ਕਹਿੰਦੇ ਜਿਹੜਾ ਕੁਝ ਕਹੇ ਮੈਂ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰਾਂਗੀ।

ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਧੋਖਾ ਨਹੀਂ ਦੇਵਾਂਗੀ। ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸਤ੍ਰੀ ਮਾਇਆ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸਤ੍ਰੀ ਵਾਸਤੇ ਪਤੀ ਵੀ ਮਾਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੇ ਉਹ ਗਲਤ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸਾਥ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਭਜਨ-ਬੰਦਗੀ, ਸੇਵਾ ਸਭ ਕੁਝ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸਾਥ ਨ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਦੇ-ਕਰਾਉਂਦੇ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਕ ਮਹਾਤਮਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਘਰਵਾਲੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਸੰਤ ਜੀ! ਜੇ ਤੁਹਾਡੀ ਮਦਦ ਮੈਂ ਨਾ ਕਰਾਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਨਾ ਪੁਛੇ। ਇਹ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਹੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੰਤ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਕਹਿੰਦੇ, "ਤੂੰ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈਂ?"

ਕਹਿੰਦੀ, "ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਰਕੇ ਦਿਖਾ ਦਿੰਦੀ ਹਾਂ, ਗੁੱਸੇ ਨਾ ਹੋਇਓ।"

ਕਹਿੰਦੇ, "ਜਾਹ! ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਮਾਫ ਕਰਿਆ।"

ਕਹਿੰਦੀ, "ਤੁਸੀਂ ਗੁੱਸੇ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਰ ਤਾਂ ਦਿੰਦੀ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਕੀ ਹੈ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਨੇ ਇੰਨੇ ਨਾਲ ਹੀ ਤੁਹਾਡਾ ਕੁਝ ਤੇ ਕੁਝ ਬਣ ਜਾਏਗਾ।"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਕਰਕੇ ਦੇਖ ਲੈ।"

ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ, "ਚੰਗਾ! ਗੁੱਸੇ ਨਾ ਹੋਇਓ ਫੇਰ।"

ਉਸ ਨੇ ਕੀ ਕਰਿਆ? ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਇਕ ਮੋਹਲਾ ਖਰੀਦ ਲਿਆ ਤੇ ਇਕ ਰੱਸਾ ਖਰੀਦ ਲਿਆਂਦਾ। ਇਕ ਸੰਤ ਆ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਵਾਲੇ, ਜਿਹੜੇ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਆਉਂਦੀ ਸੀ।

ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, "ਸੰਤ ਜੀ! ਕਿਥੇ ਗਏ ਨੇ?"

ਇਹ ਢਿੱਲਾ ਜਿਹਾ ਬੋਲੀ।

ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, "ਕੀ ਗੱਲ ਬੀਬੀ! ਢਿੱਲਾ ਜਿਹਾ ਬੋਲੀ ਹੈਂ ਤੂੰ?"

ਕਹਿੰਦੀ, "ਮੈਂ ਕੀ ਦੱਸਾਂ! ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਤੌਰ-ਤਰੀਕਾ ਹੀ ਬਦਲ ਗਿਆ।"

ਕਹਿੰਦੇ, "ਕੀ ਬਦਲ ਗਿਆ?"

ਕਹਿੰਦੀ, "ਦੇਖੋ! ਅੱਗੇ ਕਿੰਨੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਮੈਂ ਵੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸੰਤ ਨੂੰ ਆਏ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਵੀ ਨਾ ਪੁੱਛੀਂ, ਪਰਸ਼ਾਦਾ ਨਾ ਪੁੱਛੀਂ, ਨਹੀਂ ਤੈਨੂੰ ਕੁਟਾਂਗਾ ਮੈਂ ਤੇ ਹੁਣ ਜਿਹੜੇ ਵੀ ਸੰਤ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਆਪ ਮੋਹਲਾ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਰੱਸੇ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਕੁੱਟਦੇ ਨੇ, ਕਈ ਵਿਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਹੱਡ ਤੋੜ ਦਿੱਤੇ, ਮੈਂ ਮਸਾਂ ਛਡਾਉਂਦੀ ਹਾਂ ਤੇ ਹੁਣ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਹੀ ਨੇ।"

ਉਧਰੋਂ ਉਹ ਆ ਰਹੇ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਦੇਖ ਲਏ। ਉਹ ਕਾਹਲੀ-ਕਾਹਲੀ ਦੂਜੇ ਰਸਤੇ ਭੱਜ ਚਲਿਆ। ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਸੰਤ ਜੀ ਵੀ ਆ ਗਏ।

ਕਹਿੰਦੇ, "ਕੋਈ ਮਹਾਤਮਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਆਏ?"

ਕਹਿੰਦੀ, "ਆਏ ਸੀ।"

ਕਹਿੰਦੇ, "ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ-ਪਾਣੀ ਛਕਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ?"

ਕਹਿੰਦੀ, "ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ-ਪਾਣੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਛਕਣਾ ਨਹੀਂ, ਆਹ ਮੋਹਲਾ ਤੇ ਰੱਸੀ ਮੰਗਦੇ ਸੀ, ਮੈਂ ਲੈ ਕੇ ਆਈ ਹਾਂ ਤੇ ਜਰਾ ਕੁ ਦੇਰ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਦੇਰ ਕਿਉਂ ਕਰੀ ਹੈ ਤੇ ਆਏਂ ਮਰੋੜਾ ਜਿਹਾ ਮਾਰ ਕੇ ਤੁਰ ਗਏ ਨੇ। ਉਹ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।"

ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਜਿਉਂ ਚੁਕਿਆ ਮੋਹਲਾ ਤੇ ਰੱਸਾ ਤੇ ਮਗਰ ਭੱਜ ਲਏ ਤੇ ਹਾਕਾਂ ਮਾਰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਸੰਤ ਜੀ! ਠਹਿਰ ਜਾਓ-ਠਹਿਰ ਜਾਓ। ਉਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਮੋਹਲਾ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ ਤੇ ਰੱਸਾ ਵੀ ਫੜੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਅੱਜ ਭੰਨੇਗਾ ਮੈਨੂੰ। ਉਹ ਸੰਤ ਮੋਹਰੇ-ਮੋਹਰੇ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਿਛੇ-ਪਿਛੇ ਅਖੀਰ ਹਫ ਗਏ ਨੱਠ-ਨੱਠ ਕੇ।

ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, "ਲੈ ਬਈ! ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਵਿਚ ਨਾ ਮਾਰੀਂ, ਦੇਖੀਂ ਕਿਤੇ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹੀਂ ਨਾ, ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ?"

ਕਹਿੰਦੇ, "ਗੱਲ ਕੀ ਹੈ? ਤੁਸੀਂ ਨਾਲੇ ਮੋਹਲਾ ਮੰਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲੇ ਰੱਸਾ ਮੰਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਉਂ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ? ਜੇ ਦੇਰ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਕੀ ਫਰਕ ਪੈਂਦਾ ਹੈ? ਉਹ ਲੈ ਤਾਂ ਆਈ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਗੁੱਸਾ ਕਰਕੇ ਆ ਗਏ।"

ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, "ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਗੁੱਸਾ ਕਰਕੇ ਆਇਆ। ਉਹ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਸੰਤ ਜੀ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਪਹਿਲਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਲੈਂਦੇ ਨੇ ਰੱਸੇ ਨਾਲ, ਫੇਰ ਮੋਹਲਿਆਂ ਨਾਲ ਕੁੱਟਦੇ ਨੇ।"

ਕਹਿੰਦੇ, "ਅੱਛਾ! ਕੰਮ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਕਰਿਆ।" ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ।

ਕਹਿੰਦੇ, "ਤੂੰ ਇਹ ਕੀ ਗੱਲ ਕਰੀ ਹੈ?"

ਕਹਿੰਦੀ, "ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ

ਮੈਨੂੰ ਮਾਇਆ-ਮਾਇਆ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹੋ। ਜੇ ਮੈਂ ਮਾਇਆ ਬਣ ਜਾਵਾਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਸੰਤਪੁਣਾ ਕੁਝ ਨਾ ਚੱਲੇ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਬਦਨਾਮ ਕਰਕੇ ਰੱਖ ਦਿੰਦੀ ਹਾਂ। ਗੱਲਾਂ ਹੀ ਕਰਨੀਆਂ ਨੇ।"

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਹਾਇਤਾ ਵੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਆਹ ਗੱਡੀਆਂ ਨੇ, ਉਹ ਛੇਤੀ-ਛੇਤੀ ਜਾ ਸਕਦੇ ਨੇ। ਇਕ-ਇਕ ਦਿਨ ਵਿਚ ਕਈ-ਕਈ ਦੀਵਾਨ ਲਾ ਸਕਦੇ ਨੇ। ਜੇ ਨਾ ਹੋਣ ਤਾਂ ਪੈਦਲ ਤੁਰਨਾ ਤੇ ਵਾਜੇ ਚੁਕਣੇ ਹੀ ਔਖੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਸੋ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਮਾੜੀ ਹੈ ਸਹੀ ਖਰਚੀ ਹੋਈ ਇਹ ਸਹਾਇਕ ਹੈ, ਰੱਬ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਗਲਤ ਵਰਤੋਂ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੋਂ ਤੋੜ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਕ ਮਾਇਆ ਹੋਰ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਪੈਸੇ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਕ ਮਾਇਆ ਹੋਰ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਦਿਸਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਗਿਆਨ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਉਸ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਬੁਰਾ ਕੰਮ ਇਹ ਕਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਪੈਣ ਦਿੰਦੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਇਨਿ ਮਾਇਆ ਜਗਦੀਸ ਗੁਸਾਈ ਤੁਮਰੇ ਚਰਨ ਬਿਸਾਰੇ ॥
ਕਿੰਚਤ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨ ਉਪਜੈ ਜਨ ਕਉ ਜਨ ਕਹਾ ਕਰਹਿ ਬੇਚਾਰੇ ॥ ਪੰਨਾ - 857

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਆਹ ਜਿਹੜੀ ਮਾਇਆ ਹੈ, ਇਹ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਖਤਰਨਾਕ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹਾਜ਼ਰ-ਨਾਜ਼ਰ ਹੈ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਵਿਚ, ਆਪਾਂ ਰਹਿੰਦੇ ਹੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਿਚ ਹਾਂ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਲਾਹੌਰ ਰਾਵੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਬੈਠੇ ਨੇ। ਸੰਗਤਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜ ਕੋਲ ਇਕ ਬੱਚਾ ਨੌਜਵਾਨ 21 ਸਾਲ ਦਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਬੜੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਮੁਲਤਾਨੀ ਮੱਲ ਹੈ। ਇਕ ਦਿਨ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਪਿਛੇ ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਕਹਿੰਦਾ, "ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੈਨੂੰ ਮਾਇਆ-ਮਾਇਆ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਮਾਇਆ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ, ਸੰਤ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਦਿਖਾ ਤਾਂ ਦਿਓ ਕਿਹੋ-ਜਿਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?"

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, "ਕੀ ਕਰਨੈ ਦੇਖ ਕੇ? ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹੋਰ ਕੀ ਹੈ।" ਮਾਇਆ ਦਾ ਲੱਛਣ ਇਹੀ ਹੈ -

ਏਹ ਮਾਇਆ ਜਿਤੁ ਹਰਿ ਵਿਸਰੈ
ਮੋਹੁ ਉਪਜੈ ਭਾਉ ਦੂਜਾ ਲਾਇਆ ॥
ਪੰਨਾ - 921

ਮਾਇਆ ਕਰਕੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ, ਆਹ ਸਰੀਰ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਹੱਥ ਦਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ -

ਮਨ ਤੂੰ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪੁ ਹੈ ਆਪਣਾ ਮੂਲੁ ਪਛਾਣੁ ॥

ਪੰਨਾ - 441

ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਸਮਝਾਈ ਜਾਹ, ਸਮਝਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਆਹੀ ਗੱਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਮਾਇਆ ਤਾਂ ਦਿਖਾ ਦਿਓ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, "ਜਾਹ! ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਆ।"

ਰਾਵੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਬੈਠੇ ਸੀ। ਕੱਪੜੇ ਲਾਹ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਇਹ ਮੇਰੇ ਬਸਤ੍ਰ ਨੇ, ਆਹ ਕਮੰਡਲ ਹੈ। ਨਾਲ ਸਾਥੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਦੋਸਤ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ, "ਲੈ ਭਾਈ ਆਹ ਮੇਰੇ ਕੱਪੜੇ ਸਾਂਭਿਓ।"

ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, "ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰ।"

ਉਹ ਜਦੋਂ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਵੜਿਆ ਤਾਂ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਇਕ ਮੱਛ ਨੇ ਨਿਗਲ ਲਿਆ। ਮੱਛ ਚੱਲ ਪਿਆ ਰਾਵੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮੁਲਤਾਨ ਜਾ ਕੇ ਨਿਕਲਿਆ। ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚੋਂ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਬੱਚਾ ਬਣਾ ਕੇ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ, ਨਿਕਾ ਜਿਹਾ। ਉਥੇ ਸੇਠ ਤੇ ਸੇਠਾਣੀ ਨਹਾਉਣ ਆਏ ਹੋਏ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਆਹ ਬੱਚਾ ਕੰਢੇ ਤੇ ਪਿਆ ਰੋਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਔਲਾਦ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪੁੱਤਰ ਬਣਾ ਲਈਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪੁੱਤਰ ਬਣਾ ਲਿਆ, ਪੜ੍ਹਾਇਆ-ਲਿਖਾਇਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਨਾਉਂ ਮੁਲਤਾਨੀ-ਮੱਲ ਹੀ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਵਿਆਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਇਧਰ ਵੀ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ-ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਥੇ ਮਰਿਆ ਸੀ, ਉਧਰ ਵਿਆਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਬੱਚੇ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੇਟਾ! ਹੁਣ ਤੂੰ ਕੰਮ ਕਰਿਆ ਕਰ। ਬੜਾ-ਸੋਝੀਵਾਨ ਸੀ, ਬੜਾ ਵਪਾਰ ਚਲਾਇਆ ਤੇ ਈਮਾਨਦਾਰ ਐਨਾ ਲੋਕ ਅਮਾਨਤਾਂ ਰੱਖਦੇ ਸੀ।

ਇਕ ਹਰੀ ਰਾਮ ਸੰਤ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਕੋਲ 100 ਮੋਹਰ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ। ਕਹਿੰਦੇ, "ਲੈ ਭਾਈ ਮੁਲਤਾਨੀ ਮੱਲ। ਮੈਂ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤੀਰਥ-ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ। ਜੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਜੀਉਂਦਾ ਆ ਗਿਆ, ਫੇਰ ਤਾਂ ਮੈਂ ਲੈ ਲਵਾਂਗਾ, ਜੇ ਮਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਤੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੰਨ-ਦਾਨ ਕਰ ਦੇਈਂ। ਆਪ ਨਾ ਰੱਖੀਂ।"

ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, "ਠੀਕ ਹੈ।" ਉਹ ਪੇਟੀ ਦੇ ਥੱਲੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ। 21 ਸਾਲ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਇਕ ਦਿਨ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਗਿਆ ਤੇ ਮੱਛ ਨੇ ਨਿਗਲ ਲਿਆ ਤੇ ਲਿਆ ਕੇ ਲਾਹੌਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਤਾਂ ਡੌਰ-ਭੌਰ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਹੈ

ਕਿ ਕਿੱਥੇ ਆ ਗਿਆ। ਨਾਲ ਦੇ ਕਹਿੰਦੇ, "ਕੀ ਗੱਲ ਤੈਨੂੰ ਕੁਝ ਵਹਿਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਤੂੰ ਤਾਂ ਹੁਣੇ ਨਹਾਉਣ ਵੜਿਆ ਸੀ ਪਾਣੀ ਵਿਚ। ਮੁਲਤਾਨੀ ਮੱਲ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ?"

ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, "ਨਾਉਂ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਮੁਲਤਾਨੀ ਮੱਲ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਂ ਕਿਥੇ ਹਾਂ?"

ਕਹਿੰਦੇ, "ਲਾਹੌਰ।"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਮੈਂ ਤਾਂ ਮੁਲਤਾਨ ਦਾ ਹਾਂ।"

ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, "ਆਹ ਕੱਪੜੇ ਕਿਸ ਦੇ ਨੇ?"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਕੱਪੜੇ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਹੀ ਲਗਦੇ ਨੇ, ਆਹ ਜੁੱਤੀ ਵੀ ਮੇਰੀ ਹੀ ਲਗਦੀ ਹੈ, ਸਭ ਕੁਝ ਮੇਰਾ ਹੀ ਲਗਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮੈਂ ਤਾਂ ਭਾਈ ਮੁਲਤਾਨ ਦਾ ਹਾਂ। ਰੋਣ ਲੱਗ ਗਿਆ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਕਿ ਮੇਰੇ ਉਥੇ ਬੱਚੇ ਨੇ। ਮਾਂ-ਬਾਪ ਆ ਗਏ, ਉਥੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਏ ਹੋਏ ਸੀ।"

ਮਾਂ ਬਾਪ ਕਹਿੰਦੇ, "ਬੇਟਾ! ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਨਹਾਉਣ ਤਾਂ ਤੂੰ ਹੁਣੇ ਗਿਆ ਹੈਂ ਅਜੇ, ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ?"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਤੁਹਾਡਾ ਪੁੱਤਰ, ਮੇਰੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਤਾਂ ਹੋਰ ਨੇ।" ਰੌਲਾ ਪੈ ਗਿਆ ਬਹੁਤ, ਅਖੀਰ ਉਹ ਘਰ ਲੈ ਗਏ ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਆਹ ਤੇਰੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਹੈ।

ਕਹਿੰਦਾ, "ਹੈ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਪਰ ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਹੋਰ ਹੈ।"

ਕਹਿੰਦੇ, "ਆਹ ਬੱਚਾ ਤੇਰਾ ਹੈ।"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਇਹ ਬੱਚਾ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਹੈ ਪਰ ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਹੋਰ ਹੈ।" ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਪਾਗਲ ਹੋ ਗਿਆ ਇਹ। ਮੰਨਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਲਾਜ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋ ਗਿਆ।

ਕਹਿੰਦੇ, "ਤੂੰ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਨਹਾਉਣ ਵੜਿਆ ਸੀ ਤੇ ਨਹਾ ਕੇ ਤੂੰ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਤੇ ਐਨੀ ਛੇਤੀ ਬੇਸੁਰਤ ਹੋ ਗਿਆ?"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਮੇਰੇ ਤਾਂ ਘਰ ਦੇ ਉਥੇ ਨੇ।"

ਓਧਰ ਉਹ ਸੰਤ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਆ ਕੇ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ 100 ਮੋਹਰ ਮੈਂ ਰੱਖੀ ਸੀ ਅਮਾਨਤ, ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਵਾਪਸ ਦਿਓ। ਕਹਿੰਦੇ, " ਤੁਹਾਡਾ ਲੜਕਾ ਕਿਥੇ ਹੈ?"

ਕਹਿੰਦੇ, "ਉਹ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਗਿਆ।"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਮੇਰੀਆਂ ਮੋਹਰਾਂ ਸੀ।"

ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, "ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ।" ਬਥੇਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾਇਆ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, "ਜਦੋਂ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਦੇਈਏ ਕਿਥੋਂ?"

ਅਖੀਰ ਚਲਦਾ-ਚਲਦਾ ਲਾਹੌਰ ਆ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਹੱਟੀ ਤੇ ਬੈਠਾ ਦੇਖ ਲਿਆ।

ਕਹਿੰਦਾ, "ਮੁਲਤਾਨੀ ਮੱਲ।"

ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਪਛਾਣ ਲਿਆ।

ਕਹਿੰਦਾ, "ਸੰਤ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਆ ਗਏ?"

ਕਹਿੰਦੇ, "ਹਾਂ! ਆ ਗਏ। ਤੂੰ ਇਥੇ ਬੈਠਾ ਹੈ?"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ? ਇਥੇ ਵੀ ਮੈਂ ਹਾਂ, ਉਥੇ ਵੀ ਮੈਂ ਸੀ।"

ਕਹਿੰਦੇ, "ਮੋਹਰ ਸੀ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਦਿੱਤੀ।"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਪੇਟੀ ਦੇ ਥੱਲੇ ਹੈ, ਮੈਂ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।" ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਦਿੱਤੀ। ਮਾਂ ਬਾਪ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਦਿਖਾਈ।

ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, "ਇਹ ਤਾਂ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਹੀ ਅੱਖਰ ਨੇ।"

ਉਹ ਮੋਹਰਾਂ ਵੀ ਲੱਭ ਗਈਆਂ ਪੇਟੀ ਦੇ ਥੱਲਿਓਂ ਤੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਵੀ ਆ ਗਏ। ਇਧਰ ਜਦੋਂ ਮੋਹਰ ਲੱਭੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਓਨੇ ਚਿਰ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਦਾਵਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਦਾਵਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋਈ ਜਾਵੇ।

ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਨਵਾਬ ਦੇ ਕੋਲ ਕੇਸ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਨਵਾਬ ਸੀ ਚੰਗਾ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਾਂ, ਇਹ ਕੇਸ ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਨਾਲੇ ਇਹ ਬੰਦਾ-ਮੁਲਤਾਨ ਦਾ ਹੈ ਨਾਲੇ ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਵੀ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਨਾਉਂ ਹੈ ਉਥੇ ਵੀ ਨਾਉਂ ਹੈ। ਇਥੇ ਵੀ 21 ਸਾਲ ਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਵੀ 21 ਸਾਲ ਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਵੀ ਘਰਵਾਲੀ ਦਾ ਇਹ ਨਾਉਂ ਉਥੇ ਵੀ ਇਹੀ ਨਾਉਂ ਹੈ। ਇਥੇ ਵੀ ਮਾਂ ਬਾਪ ਦਾ ਇਹ ਨਾਉਂ ਹੈ, ਉਥੇ ਵੀ ਇਹੀ ਨਾਉਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀ ਕਰਾਂ।

ਅਖੀਰ ਉਹ ਸੰਤ ਆ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ, "ਮੈਨੂੰ ਲੱਭਦੇ-ਫਿਰਦੇ ਹੋ?"

ਕਹਿੰਦੇ, "ਹਾਂ!"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਪੈਸੇ ਤਾਂ ਉਥੇ ਪਏ ਨੇ।"

ਅਖੀਰ ਨਵਾਬ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਦੇ ਕੋਲ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਗੱਲ ਕੀ ਹੈ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, "ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ ਗੱਲ।" ਉਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ, "ਜਾਹ! ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਆ, ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਏਗਾ।"

ਜਦੋਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਿਆ, ਨਾ ਉਥੇ ਕੋਈ ਨਵਾਬ ਬੈਠਾ, ਨਾ ਸੰਤ ਬੈਠਾ, ਨਾ ਮਾਂ ਬਾਪ ਬੈਠੇ ਨੇ, ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਸਿਰਫ

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਬੈਠੇ ਨੇ।

ਕਹਿੰਦੇ, "ਆ ਜਾ!" ਆ ਗਿਆ।

ਕਹਿੰਦਾ, "ਮਹਾਰਾਜ! ਕਿਥੇ ਚਲੇ ਗਏ ਮਾਂ ਬਾਪ ਸਾਰੇ ਇਥੇ ਬੈਠੇ ਸੀ।"

ਕਹਿੰਦੇ, "ਮੁਲਤਾਨੀ! ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਮਾਇਆ ਪਾਈ ਸੀ ਤੇਰੇ ਤੇ। ਇਸ ਮਾਇਆ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਭੁਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਨਾ ਤੂੰ ਮਾਂ ਬਾਪ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਿਆ, ਨਾ ਤੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦਾ ਪਤਾ ਰਿਹਾ। ਪ੍ਰੇਮੀਆ! ਆਹ ਮਾਇਆ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਉਤੇ ਰੱਬ ਨੇ ਪਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਮਾਇਆ ਪਾ ਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ। ਆਪਣਾ ਸਰੂਪ ਕੀ ਹੈ? ਇਸ ਨੂੰ ਭੁਲੀ ਬੈਠੇ ਨੇ।"

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ –

ਇਨਿ ਮਾਇਆ ਜਗਦੀਸ ਗੁਸਾਈ ਤੁਮਰੇ ਚਰਨ ਬਿਸਾਰੇ॥
ਕਿੰਚਤ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨ ਉਪਜੈ ਜਨ ਕਉ ਜਨ ਕਹਾ ਕਰਹਿ ਬੇਚਾਰੇ॥ ਪੰਨਾ – 857

ਸੋ ਜਦੋਂ ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨ ਸੁਣੇ। ਕਹਿੰਦੇ, "ਮਹਾਰਾਜ! ਫੇਰ ਇਸ ਦਾ ਰੂਪ ਕੀ ਹੋਇਆ?"

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, "ਦੇਖ ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ! ਆਹ ਸੰਸਾਰ ਕੀ ਹੈ? ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਸਾਰਾ ਹੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ।"

ਬ੍ਰਹਮੁ ਦੀਸੈ ਬ੍ਰਹਮੁ ਸੁਣੀਐ ਏਕੁ ਏਕੁ ਵਖਾਣੀਐ॥
ਆਤਮ ਪਸਾਰਾ ਕਰਣਹਾਰਾ ਪ੍ਰਭ ਬਿਨਾ ਨਹੀ ਜਾਣੀਐ॥ ਪੰਨਾ – 846

ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ ਇਥੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੀ, ਹੋਰ ਇਥੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਮਾਇਆ ਪੈਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੀ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਤੇ ਰੱਬ ਜਿਹੜਾ ਹਰ ਵਕਤ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਭੁੱਲ ਗਿਆ। ਇਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਜਦੋਂ ਪੁਛੋ ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈਂ? ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ, ਆਹ ਹਾਂ ਮੈਂ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਹੱਥ ਦੀ ਤੇਰੀ ਦੇਹ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ ਤੂੰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਹ ਗੱਲ ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਸੁਣੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਸੇ ਨੂੰ ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਅਜੇ ਤੱਕ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਮਾਇਆ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਨਾ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੈ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਤਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਤਾਂ ਪੂਰਾ ਗੁਰੂ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਤਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਇਉਂ ਪੜ੍ਹ ਲਓ –

ਧਾਰਨਾ – ਬਿਨਾ ਗੁਰੂਆਂ ਤੋਂ ਤਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ,
ਮਾਇਆ ਵਾਲਾ ਸਾਗਰ ਅੱਗ ਦਾ – 2, 2.
ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ, ਮਾਇਆ ਵਾਲਾ ਸਾਗਰ ਅੱਗ ਦਾ –2, 2.
ਬਿਨਾ ਗੁਰੂਆਂ ਤੋਂ ਤਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ,........ –2.

ਅੱਗ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਹੋਵੇ, ਕੋਈ ਤਰ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਨਾ ਜਹਾਜ਼ ਲੰਘ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਬੇੜੀ ਲੰਘ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਅੱਗ ਦੇ ਸਾਗਰ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ –

ਮਹਾ ਅਗਾਹ ਅਗਨਿ ਕਾ ਸਾਗਰੁ॥
ਗੁਰੁ ਬੋਹਿਥੁ ਤਾਰੇ ਰਤਨਾਗਰੁ॥
ਪੰਨਾ – 377

ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਦਾ ਜਹਾਜ਼ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਸਕਦਾ ਹੈ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਲੰਘ ਸਕਦੇ –

ਦੁਤਰ ਅੰਧ ਬਿਖਮ ਇਹ ਮਾਇਆ॥ ਪੰਨਾ – 377

ਜੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਜਹਾਜ ਚਲਦੇ ਨੇ ਉਥੇ ਚਾਨਣਾ ਹੈ, ਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸੇਧ ਹੈ, (ਉਤਰੀ ਧਰੁਵ) ਦੀ ਉਥੇ ਘੜੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਤੂੰ ਕਿਧਰ ਨੂੰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਹੁਣ ਕਿਧਰ ਨੂੰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਹ ਗੁਰੂ ਕੋਲ ਹੈ ਸਾਰੀ ਚੀਜ਼ –

ਦੁਤਰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਤਰ ਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਦੁਤਰ ....॥
ਪੰਨਾ – 377

ਅੰਧ ਭਾਵ, ਹਨ੍ਹੇਰ, ਗੁਬਾਰ, ਬਿਖਮ ਭਾਵ ਔਖੀ –

ਗੁਰਿ ਪੂਰੈ ਪਰਗਟੁ ਮਾਰਗੁ ਦਿਖਾਇਆ॥
ਪੰਨਾ – 377

ਜੇ ਪੂਰਾ ਗੁਰੂ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇਤਰਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਮੋਤੀਆ–ਬਿੰਦ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ ਜਿੰਨੇ ਬੈਠੇ ਨੇ, ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੋਏਗਾ ਜਿਸ ਦੇ ਨਹੀਂ ਪਿਆ। ਮੋਤੀਏ ਦੇ ਵਿਚ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਕੁਝ ਦਿਸਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੰਧਕਾਰ ਛਾ ਗਿਆ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹਾਜ਼ਰ–ਨਾਜ਼ਰ ਹੈ ਕਿਤੇ ਗਿਆ ਨਹੀਂ। ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਹੈ –

ਕਾਹੇ ਰੇ ਬਨ ਖੋਜਨ ਜਾਈ॥
ਸਰਬ ਨਿਵਾਸੀ ਸਦਾ ਅਲੇਪਾ ਤੋਹੀ ਸੰਗਿ ਸਮਾਈ॥
ਪੁਹਪ ਮਧਿ ਜਿਉ ਬਾਸੁ ਬਸਤੁ ਹੈ ਮੁਕਰ ਮਾਹਿ ਜੈਸੇ ਛਾਈ॥

ਤੈਸੇ ਹੀ ਹਰਿ ਬਸੇ ਨਿਰੰਤਰਿ ਘਟ ਹੀ ਖੋਜਹੁ ਭਾਈ॥
ਬਾਹਰਿ ਭੀਤਰਿ ਏਕੋ ਜਾਨਹੁ ਇਹੁ ਗੁਰ ਗਿਆਨੁ ਬਤਾਈ॥
ਜਨ ਨਾਨਕ ਬਿਨੁ ਆਪਾ ਚੀਨੈ ਮਿਟੈ ਨ ਭ੍ਰਮ ਕੀ ਕਾਈ॥ ਪੰਨਾ - 684

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅੰਦਰ ਵੀ ਹੈ ਬਾਹਰ ਵੀ। ਆਹ ਮਹਾਰਾਜ ਤਾਂ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦੇ। ਗੁਰੂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ? ਮੋਤੀਆ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਸੁਰਮਾ ਲੈ ਲੈ ਗੁਰੂ ਤੋਂ -

ਗਿਆਨ ਅੰਜਨ ਗੁਰਿ ਦੀਆ ਅਗਿਆਨ ਅੰਧੇਰ ਬਿਨਾਸੁ॥
ਹਰਿ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਸੰਤ ਭੇਟਿਆ ਨਾਨਕ ਮਨਿ ਪਰਗਾਸੁ॥ ਪੰਨਾ - 293

ਪਰ ਇਹ ਸੁਰਮਾ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਧਨ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਧਾਰਨ ਕਰੋ। ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੇਮੀ ਗੁਰੂ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਛੁੱਟੀ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜੀ ਬਸ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣ ਗਏ। ਫੇਰ ਕੀ ਬਣ ਗਿਆ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਬਣ ਗਏ ਅੱਗੇ ਅੱਖਾਂ ਤਾਂ ਖੋਲ੍ਹੋ। ਅੱਖਾਂ ਕਿਵੇਂ ਖੁਲ੍ਹਣਗੀਆਂ? ਪਹਿਲਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਸਮਝੋ - ਤਿੰਨ ਦੋਸ਼ ਨੇ - 1. ਮਲ ਹੈ 2. ਵਿਖਸ਼ੇਪ ਹੈ 3. ਆਵਰਨ ਹੈ।

ਮਲ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਮੈਲ ਨੂੰ -

ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੀ ਇਸੁ ਮਨ ਕਉ ਮਲੁ ਲਾਗੀ ਕਾਲਾ ਹੋਆ ਸਿਆਹੁ॥
ਪੰਨਾ - 651

ਬੇਅੰਤ ਮਾੜੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਸਾਡੇ ਮਨ ਦੇ ਵਿਚ ਪਈਆਂ ਨੇ - ਚੁਗਲੀਆਂ, ਨਿੰਦਿਆ, ਈਰਖਾ-ਬਖੀਲੀ, ਆਸ਼ਾ-ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ, ਬੇਅੰਤ ਚੀਜ਼ਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਲੱਗੀ ਪਈ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਮਾੜੇ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਦੀਆਂ ਤਹਿਆਂ ਜੰਮੀ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਉਸ ਮੈਲ ਨੇ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਧੁੰਦਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਮੈਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੂਰ ਕਰ ਸ਼ੁਭ ਕਰਮਾਂ ਨਾਲ, ਸੇਵਾ ਨਾਲ, ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ, ਦਾਨ ਕਰਨ ਨਾਲ, ਨੇਕ ਕਰਮ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਹ ਤੇਰੀ ਮੈਲ ਦੂਰ ਹੋਏਗੀ -

ਭਰੀਐ ਮਤਿ ਪਾਪਾ ਕੈ ਸੰਗਿ॥
ਓਹੁ ਧੋਪੈ ਨਾਵੈ ਕੈ ਰੰਗਿ॥ ਪੰਨਾ - 4

ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਨਾਮ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਜਪੇਗਾ ਉਦੋਂ ਤੇਰੀ ਮੈਲ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਫੇਰ ਅਗਲਾ ਦੋਸ਼ ਕੀ ਹੈ?

ਉਹ ਹੈ ਵਿਖਸ਼ੇਪਤਾ - ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕਈਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਦੇ ਨੇ ਜੀ ਮਨ ਨਹੀਂ ਟਿਕਦਾ, ਜਦੋਂ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ ਮਨ ਛਾਲਾਂ ਹੀ ਮਾਰਦਾ ਹੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਚੁਪ-ਚੁਪੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਦੀਆਂ ਛਾਲਾਂ ਦਾ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੂੰ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨੱਠਿਆ ਫਿਰਦਾ ਸੀ। ਗੁਟਕਾ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੋਵੇ ਤੁਕ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਹੋਵੇ ਫੇਰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਹੀ ਪੜ੍ਹ ਲਿਆ - ਕਦੋਂ ਪੜ੍ਹ ਲਈਆਂ ਪਉੜੀਆਂ? ਉਦੋਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਮਨ ਨੂੰ, ਉਹ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਖਸ਼ੇਪਤਾ ਹੈ, ਬਹੁਤੇ ਪਾਸੇ ਖਿੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਦੂਜੈ ਬਹੁਤੇ ਰਾਹ ਮਨ ਕੀਆ ਮਤੀ ਖਿੰਡੀਆਂ॥

ਪੰਨਾ - 145

ਜਿਵੇਂ ਖੂਹ ਵਿਚੋਂ ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਕੱਢਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ ਲੱਜਾਂ (ਮੋਟੀ ਰੱਸੀਆਂ) ਦੇ ਨਾਲ, ਉਥੇ ਲਾਸਾਂ ਪੈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸੀ, ਕਰੂਵ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਸੀ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਤੇ ਸਿਆਣੇ ਬੰਦੇ ਨੇ ਰੱਸੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਨਾ ਕੱਢਣਾ, ਉਸ ਤੋਂ ਉਪਰ ਰੱਖਣਾ ਜਿਹੜਾ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਇਥੋਂ ਕੱਢਣਾ ਹੈ ਪਰ ਲੱਜ ਫੇਰ ਵਿਚ ਗਿਰ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਡੋਲ ਦਾ ਵੀ ਪਾਣੀ ਡੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਐਂ ਤੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਵਿਚ ਕਰੂਵ ਪਏ ਹੋਏ ਨੇ, ਧਾਰੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ। ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਭਜਨ ਬੰਦਗੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਮਨ ਨਹੀਂ ਟਿਕਦਾ, ਧੜੰਮ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਗਿਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਦੇ ਮੁਕਦਮੇ ਵੱਲ ਨੂੰ, ਖਾਦ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਖਾਦ ਵੱਲ ਨੂੰ, ਜੇ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਫਸਲ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਵੱਲ ਨੂੰ ਚਲਿਆ ਜਾਏਗਾ, ਜੇ ਕਿਸੇ ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਝਗੜਾ ਹੈ ਤਾਂ ਓਧਰ ਨੂੰ ਚਲਿਆ ਜਾਏਗਾ, ਜੇ ਘਰ ਵਿਚ ਕਲੇਸ਼ ਹੈ ਤਾਂ ਓਧਰ ਨੂੰ ਚਲਿਆ ਜਾਏਗਾ।

ਫੇਰ ਕਿਵੇਂ ਮਨ ਟਿਕ ਜਾਏਗਾ? ਮਨ ਨਹੀਂ ਟਿਕਦਾ। ਸੋ ਉਸ ਨੂੰ ਟਿਕਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਮ ਦਾ ਜਾਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਲ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੰਤਰ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੇ ਦੇ ਦਿੱਤਾ - ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਪੋ ਬੈਠ ਕੇ। ਫੇਰ ਸ੍ਵਾਸ ਦੇ ਨਾਲ ਜਪੋ, ਜੀਭ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਆਪੇ ਹੀ। ਬਹੁਤ ਜਪਣ ਨਾਲ, ਲੱਖਾਂ ਵਾਰੀ ਜਪਣ ਨਾਲ, ਕਰੋੜਾਂ ਵਾਰੀ ਜਪਣ ਨਾਲ। ਜੇ ਚਲਣਾ ਹੈ ਏਸ ਰਸਤੇ ਤੇ ਤਾਂ ਬਚਪਨ ਵਿਚ 75,000 ਵਾਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹੇ ਜੇ ਕੋਈ, ਉਸ ਦਾ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਨਾਮ ਚੱਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਕਈ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜੀ! ਨਾਮ ਚਲਾ ਦਿਓ - ਨਾਮ ਕਿਤੇ ਇਉਂ ਛੇਤੀ ਦੇ ਕੇ ਚਲਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਲਈ ਤਾਂ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਮੁਸ਼ਕਤ ਘਾਲਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ -

ਜਿਨੀ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ ਗਏ ਮਸਕਤਿ ਘਾਲਿ॥

ਪੰਨਾ - 8

ਮੁਸ਼ਕੱਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਘਾਲੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ, ਨਾਮ ਇਉਂ ਨਹੀਂ ਵਸਦਾ ਕਿ ਦੋ ਘੰਟੇ ਬੈਠੇ, ਅੱਧਾ ਊਂਘ ਕੇ ਲੰਘਾ ਦਿੱਤਾ, ਅੱਧਾ ਮਨ ਨੇ ਨੱਠ ਭੱਜ ਕੇ ਲੰਘਾ ਦਿੱਤਾ, ਐਂ ਨਾਮ ਮਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਵਸਣਾ। ਨਾਮ ਦੇ ਵਸਾਉਣ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਰਾ ਸਰੀਰ ਸੁੱਚਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਮਨ ਸੁੱਚਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਬੁੱਧੀ ਸੁੱਚੀ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਫੇਰ ਜਾ ਕੇ ਨਾਮ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸਦਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਵਸਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਐਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਨਾਲੇ ਤਾਂ ਕਲੇਸ਼ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਨਾਲੇ ਨਾਮ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸਾ ਦਿਓ - ਨਾਮ ਕਿਵੇਂ ਵਸ ਜਾਏਗਾ? ਸੇਵਾ ਕਰ, ਸਿਮਰਨ ਕਰ, ਜੱਦੋ-ਜ਼ਹਿਦ ਕਰ ਜਿਵੇਂ ਪੈਸੇ ਕਮਾਉਣ ਵਿਚ ਕਰਦਾ ਹੈਂ ਇਉਂ ਨਾਮ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸਾਉਣ ਲਈ ਕਰ ਫੇਰ ਵਸ ਜਾਏਗਾ, ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਸੰਤ ਤਰੀਕਾ ਦੱਸ ਦੇਣਗੇ, ਸੰਤ ਜੁਗਤ ਦੱਸ ਦਿੰਦੇ ਨੇ -

ਕਬੀਰ ਸੇਵਾ ਕਉ ਦੁਇ ਭਲੇ ਏਕੁ ਸੰਤੁ ਇਕੁ ਰਾਮੁ॥
ਰਾਮੁ ਜੁ ਦਾਤਾ ਮੁਕਤਿ ਕੋ ਸੰਤੁ ਜਪਾਵੈ ਨਾਮੁ॥

ਪੰਨਾ - 1373

ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਨਾਮ ਜਪਾਉਣਾ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੰਘ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਵਿਖਸ਼ੇਪਤਾ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਮ ਜਪੋ, ਰਸਨਾ ਨਾਲ ਜਪੋ, ਜਿੰਨਾ ਜਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਪੋ। ਛੇਤੀ-ਛੇਤੀ ਜਪਦੇ ਹੋ, ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ ਜਪੋ, ਬਹੁਤ ਛੇਤੀ ਜਪਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਛੇਤੀ ਜਪੋ। ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ ਕਿ 75000 ਵਾਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਕਹਿ ਲੈਣਾ ਹੈ।

ਜੇ ਜਪਦਾ ਹੈ ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਤਾਂ 108 ਮਾਲਾ ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਦੀਆਂ ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਕਰਨੀਆਂ ਤਾਂ ਇਹ ਰਸਤਾ ਲਭਦਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਲਭਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਐਨਾ ਕਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫੇਰ ਜੀਭ ਹਿਲਣ ਤੋਂ ਹਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਵਾਸ ਤੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਵਾਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਕੰਠ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਨਾਭੀ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਆਗਿਆ ਚੱਕਰ ਵਿਚ, ਫੇਰ ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਨਾਮ। ਜਦੋਂ ਆਗਿਆ-ਚੱਕਰ 'ਚ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਇਥੇ ਅਵਸਥਾ ਬਦਲਦੀ ਹੈ, ਇਥੇ ਧਿਆਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ -

ਗੁਰ ਕੀ ਮੂਰਤਿ ਮਨ ਮਹਿ ਧਿਆਨੁ॥
ਪੰਨਾ - 864

ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮੂਰਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰਾਂਗੇ। ਚਾਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮੂਰਤ ਹੈ ਗੁਰੂ ਦੀ।

1 ਇਕ ਤਾਂ ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਗੁਰੂ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਉਹੋ ਜਿਹੀ।

2 ਇਕ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ - ਗੁਰ ਮੂਰਤ ਗੁਰ ਸਬਦ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰਨਾ sound (ਧੁਨੀ) ਦਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਧੁਨ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ।

3. ਇਕ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਜੋਤੀ ਸਰੂਪ ਜਾਣ ਕੇ ਜੋਤੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰਨਾ।

4. ਚੌਥਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਪਰੀਪੂਰਨ ਜਾਣ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਧਿਆਨ ਕਰਨਾ - ਅੰਹਗ੍ਰਹਿ ਧਿਆਨ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ।

ਫੇਰ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੈ ਵਿਖਸ਼ੇਪਤਾ, ਤੇ ਆਵਰਨ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਪਰਦਾ! ਪਰਦਾ ਜੋ ਹੈ ਉਹ ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਹੈ, ਜੀਵ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ। ਪੂਰਾ ਗੁਰੂ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਦਸਦਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਉਹ ਪਰਦਾ ਨਹੀਂ ਹਟਿਆ ਕਰਦਾ।

ਸੋ -

ਦੁਤਰ ਅੰਧ ਬਿਖਮ ਇਹ ਮਾਇਆ॥
ਗੁਰਿ ਪੂਰੈ ਪਰਗਟੁ ਮਾਰਗੁ ਦਿਖਾਇਆ॥
ਪੰਨਾ - 377

ਗੁਰੂ ਕੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਦਾ ਸੁਰਮਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਵਾਸਤੇ। ਜਦੋਂ ਸੁਰਮਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ -

ਗਿਆਨ ਅੰਜਨੁ ਗੁਰਿ ਦੀਆ ਅਗਿਆਨ ਅੰਧੇਰ ਬਿਨਾਸੁ॥
ਹਰਿ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਸੰਤ ਭੇਟਿਆ ਨਾਨਕ ਮਨਿ ਪਰਗਾਸੁ॥ ਪੰਨਾ - 293

ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਗਿਆਨ ਦਾ ਸੁਰਮਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਅੱਖਾਂ ਖੁੱਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ-

ਗੁਰਹਿ ਦਿਖਾਇਓ ਲੋਇਨਾ॥
ਈਤਹਿ ਊਤਹਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਤੂੰਹੀ ਤੂੰਹੀ ਮੋਹਿਨਾ॥
ਪੰਨਾ - 407

ਫੇਰ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁਕਾਰ ਉਠਦਾ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਰਾਮ ਬੋਲੇ, ਰਾਮ ਬੋਲੇ, ਰਾਮ ਬੋਲਦੈ,
ਸਾਰੀਆਂ ਘਟਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਰਾਮ ਬੋਲਦੈ -2, 4

ਸਭੈ ਘਟ ਰਾਮੁ ਬੋਲੈ ਰਾਮਾ ਬੋਲੈ॥
ਰਾਮ ਬਿਨਾ ਕੋ ਬੋਲੇ ਰੇ॥ ਪੰਨਾ - 988

ਕਿਉਂਕਿ ਨੇਤਰ ਖੁਲ੍ਹ ਗਏ -

ਬਿਸਰਿ ਗਈ ਸਭ ਤਾਤਿ ਪਰਾਈ॥

ਜਬ ਤੇ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਮੋਹਿ ਪਾਈ॥
ਨਾ ਕੋ ਬੈਰੀ ਨਹੀ ਬਿਗਾਨਾ
ਸਗਲ ਸੰਗਿ ਹਮ ਕਉ ਬਨਿ ਆਈ॥
ਪੰਨਾ - 1299

ਫੇਰ ਵੈਰੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਰਿਹਾ ਕਿਉਂਕਿ ਰੱਬ ਹੀ ਦਿੱਸਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸਾਰੇ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਗੁਰਿ ਪੂਰੈ ਪਰਗਟੁ ਮਾਰਗੁ ਦਿਖਾਇਆ॥
ਪੰਨਾ - 377

ਫੇਰ ਰਸਤਾ ਦਿਖਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਮਾਇਆ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿਸ ਨੂੰ ਨੇ -

ਮਾਇਆ ਕਿਸ ਨੋ ਆਖੀਐ ਕਿਆ ਮਾਇਆ ਕਰਮ ਕਮਾਇ॥ ਪੰਨਾ - 67

ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਫੇਰ ਮਾਇਆ ਹੋਈ ਕੀ? ਇਹ ਕੰਮ ਕੀ ਕਰਦੀ ਹੈ? ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ -

ਦੁਖਿ ਸੁਖਿ ਏਹੁ ਜੀਉ ਬਧੁ ਹੈ ....॥

ਪੰਨਾ - 67

ਇਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਰੱਖਦੀ ਹੈ -

.... ਹਉਮੈ ਕਰਮ ਕਮਾਇ॥
ਪੰਨਾ - 67

ਹਉਮੈ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੰਮਦਾ-ਮਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੁੰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਾਪ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਉਸ ਦਾ ਫਲ ਭੋਗਣ ਵਾਸਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਫਲ ਭੋਗਣ ਵਾਸਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਜੰਮਦਾ-ਮਰਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਤਬ ਹੀ ਛੂਟਉ ਜਉ ਮਾਇਆ ਨਹ ਲਪਟਾਵਉ॥ ਪੰਨਾ - 693

ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਮਾਇਆ ਹੈ ਓਨਾਂ ਚਿਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਛੁਟ ਸਕਦਾ -

ਮਾਇਆ ਨਾਮੁ ਗਰਭ ਜੋਨਿ ਕਾ ਤਿਹ ਤਜਿ ਦਰਸਨੁ ਪਾਵਉ॥ ਪੰਨਾ - 693

ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਛਡਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ego ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਹਉਮੈ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਇਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਖੇਡ ਕਰੀ ਹੋਈ ਹੈ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਜੇ ਤਾਂ ਐਨੀ ਕੁ ਗੱਲ ਇਥੇ ਹੀ ਮੰਨ ਲਈਏ ਤਾਂ ਮਾਇਆ ਦਾ ਖਹਿੜਾ ਸਾਥੋਂ ਹੁਣੇ ਛੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਐਡੀ ਵੱਡੀ ਚੀਜ਼ ਪਾ ਦਿਤੀ ਆਪਣੀ ਖੇਡ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ -

ਜਿਨਿ ਰਚਿ ਰਚਿਆ ਪੁਰਖਿ ਬਿਧਾਤੈ ਨਾਲੇ ਹਉਮੈ ਪਾਈ॥
ਜਨਮ ਮਰਣੁ ਉਸ ਹੀ ਕਉ ਹੈ ਰੇ ਓਹਾ ਆਵੈ ਜਾਈ॥ ਪੰਨਾ - 999

ਨਾਲ ਹੀ ਹਉਮੈ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਜੰਮਣਾ-ਮਰਨਾ ਉਸੇ ਨੂੰ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਹਉਮੈ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਕਹਿੰਦੇ ਛੋਟਿਆਂ ਛੋਟਿਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜਾ ਬੈਕੁੰਠ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਜੀ, ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਲੋਕ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸ਼ਿਵ ਜੀ, ਬ੍ਰਹਮ ਲੋਕ ਦਾ ਮਾਲਕ ਬ੍ਰਹਮਾ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਵੀ ਮਾਇਆ ਪਾਈ ਹੋਈ ਹੈ -

ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨ ਮਹਾਦੇਉ ਤ੍ਰੈ ਗੁਣ ਰੋਗੀ
ਵਿਚਿ ਹਉਮੈ ਕਾਰ ਕਮਾਈ॥
ਜਿਨਿ ਕੀਏ ਤਿਸਹਿ ਨ ਚੇਤਹਿ ਬਪੁੜੇ
ਹਰਿ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੋਝੀ ਪਾਈ॥ ਪੰਨਾ - 735

ਇਹ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਹੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਸੋਝੀ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾਂ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਇਹ ਰੱਬ ਹੈ ਤੇ ਫੇਰ ਸੰਸਾਰ ਕਿਵੇਂ ਬਣ ਗਿਆ ਇਹ ਰੱਬ ਤੋਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕਰਿਆ -

ਕਿਤੁ ਕਿਤੁ ਬਿਧਿ ਜਗੁ ਉਪਜੈ ਪੁਰਖਾ
ਕਿਤੁ ਕਿਤੁ ਦੁਖਿ ਬਿਨਸਿ ਜਾਈ॥ ਪੰਨਾ - 946

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਹਉਮੈ ਵਿਚਿ ਜਗੁ ਉਪਜੈ ਪੁਰਖਾ ਨਾਮਿ ਵਿਸਰਿਐ ਦੁਖੁ ਪਾਈ॥ ਪੰਨਾ - 946

ਹਉਮੈ ਵਿਚ ਆਹ ਸੰਸਾਰ ਦਿਸਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਹਉਮੈ ਹਟ ਜਾਵੇ ਫੇਰ ਇਹ ਰੱਬ ਦਿਸਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੋਵੈ ਸੁ ਗਿਆਨੁ ਤਤੁ ਬੀਚਾਰੈ ਹਉਮੈ ਸਬਦਿ ਜਲਾਏ॥ ਪੰਨਾ - 946

ਗੁਰੂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਜੇ ਗੁਰੂ ਧਾਰਿਆ ਜਾਵੇ ਪੂਰਾ ਤੇ ਗੁਰੂ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਦੇਵੇ ਤੇ ਫੇਰ ਗਿਆਨ ਤੱਤ ਦੀ ਸੋਝੀ ਦੇਵੇ ਤੇ ਫੇਰ ਉਸ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇ। ਨਾਮ ਦੇ ਵੀ ਦਰਜੇ ਨੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਨਾਮ ਇਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਜਿਹੜਾ ਨਾਮ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਪਦੇ ਹਾਂ, ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਨਾਮ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਾਮ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਨਾਮੀ ਹੀ ਦਿਸਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਸੀਂ ਨਾਮ ਲੈਂਦੇ ਸੀ। ਸੋ ਗਿਆਨ ਦੇ ਤੱਤ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ -

ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੋਵੈ ਸੁ ਗਿਆਨੁ ਤਤੁ ਬੀਚਾਰੈ ਹਉਮੈ ਸਬਦਿ ਜਲਾਏ॥ ਪੰਨਾ - 946

ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਸ਼ਬਦ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਨਾਮ ਜਪਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਓਅੰਕਾਰ' ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਜਦੋਂ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਾਡੀ ਸੁਰਤੀ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ -

ਧੁਨਿ ਮਹਿ ਧਿਆਨੁ ਧਿਆਨ ਮਹਿ ਜਾਨਿਆ

ਗੁਰਮੁਖਿ ਅਕਥ ਕਹਾਨੀ॥
ਪੰਨਾ - 879

ਫੇਰ ਇਹ ਹਉਮੈ ਜਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ -

ਤਨੁ ਮਨੁ ਨਿਰਮਲੁ ਨਿਰਮਲ ਬਾਣੀ ਸਾਚੈ ਰਹੈ ਸਮਾਏ॥ ਪੰਨਾ - 946

ਫੇਰ ਤਨ ਵੀ ਨਿਰਮਲ, ਮਨ ਵੀ ਨਿਰਮਲ ਤੇ ਫੇਰ ਜਿਹੜਾ ਕੁਝ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਨਿਰਮਲ। ਸੋ ਏਸ ਕਰਕੇ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਨੂੰ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਪ੍ਰੇਮੀਓ! ਉਚੇ ਉਠੋ-

ਧਾਰਨਾ - ਮਨ ਭੋਲਿਆ ਹਉਮੈ ਸੁਰਤਿ ਵਿਸਾਰ -2, 2.
ਹਉਮੈ ਸੁਰਤਿ ਵਿਸਾਰ, -2, 2.
ਮਨ ਭੋਲਿਆ, ... -2.

ਭੋਲਿਆ ਹਉਮੈ ਸੁਰਤਿ ਵਿਸਾਰਿ॥
ਪੰਨਾ - 1168

ਦੋ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸੁਰਤ ਹੈ। ਇਕ ਤਾਂ ਜਿਹੜੀ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸੁਰਤ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਸਿੰਘ, ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਹਾਦਸਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਹਸਪਤਾਲ P.G.I ਲੈ ਗਏ, ਦੋ ਦਿਨ ਸੁਰਤ ਨਹੀਂ ਆਈ, ਤੀਸਰੇ ਦਿਨ ਆਈ। ਤੀਸਰੇ ਦਿਨ ਹੋਸ਼ ਆਈ ਤਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ- ਬੀਬੀ ਕਮਲ। ਉਸ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕੌਣ ਹੈ, ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, ਇਹ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੇਰੀ ਘਰਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੁਰਤ ਦੇ ਵਿਚ ਫਰਕ ਪੈ ਗਿਆ। ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਪੁਛਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਹ ਕੌਣ ਨੇ ਤਾਂ ਹੋਰ ਹੀ ਨਾਂ ਲੈ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਰਤ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਨੁਕਸ ਪੈ ਜਾਵੇ ਫੇਰ ਕੁਝ ਦਾ ਕੁਝ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਅਸਲੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਤੇਰੀ ਸੁਰਤ ਵਿਚ ਨੁਕਸ ਪੈ ਗਿਆ ਹਉਮੈ ਦਾ, ਮਾਇਆ ਦਾ, ਇਸ ਨੂੰ ਭੁਲ ਜਾਹ -

ਹਉਮੈ ਮਾਰਿ ਬੀਚਾਰਿ ਮਨ ਗੁਣ ਵਿਚਿ ਗੁਣੁ ਲੈ ਸਾਰਿ॥ ਪੰਨਾ - 1168

ਤੂੰ ਇਸ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਮਾਰ, ਵਿਚਾਰ ਕਰ। ਕਹਿੰਦੇ ਕਹੀ ਤਾਂ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਸਾਰੇ ਕਿ ਇਥੇ ਰੱਬ ਹੈ, ਰੱਬ ਹੈ -

ਏਕੋ ਏਕ ਕਹੈ ਸਭੁ ਕੋਈ ਹਉਮੈ ਗਰਬੁ ਵਿਆਪੈ॥ ਪੰਨਾ - 930

ਲੇਕਿਨ ਹਉਮੈ ਵਿਚ ਹੋ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਥੇ ਰੱਬ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਫੇਰ ਵੱਖਰਾ ਜਾਣਦੇ ਨੇ -

ਅੰਤਰਿ ਬਾਹਰਿ ਏਕੁ ਪਛਾਣੈ ਇਉ ਘਰੁ ਮਹਲੁ ਸਿਞਾਪੈ॥
ਪ੍ਰਭੁ ਨੇੜੈ ਹਰਿ ਦੂਰਿ ਨ ਜਾਣਹੁ ਏਕੋ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਸਬਾਈ॥
ਏਕੰਕਾਰੁ ਅਵਰੁ ਨਹੀ ਦੂਜਾ ਨਾਨਕ ਏਕੁ ਸਮਾਈ॥ ਪੰਨਾ - 930

ਸੋ ਇਹ ਔਖੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੇ ਥੋੜੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਸੋ ਅਸਲੀ ਗੱਲ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ! ਇਹ ਮਾਇਆ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਭੁਲਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਆਈ ਸੀ, ਸਾਥੋਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮੰਗਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿਓ ਪਰ ਅਸੀਂ ਦਿੰਦੇ ਨਹੀਂ, ਅਸੀਂ 12 ਕੋਹ ਦੂਰ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਤੈਥੋਂ ਇਹ 6 ਕੋਹ ਦੂਰ ਰਹੇਗੀ, ਤੀਸਰੇ ਸਰੂਪ ਤੋਂ 1 ਕੋਹ ਦੂਰ ਰਹੇਗੀ, ਚੌਥੇ ਵਿਚ ਇਸ ਨੇ ਅੰਦਰ ਵੜ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਸੋਨੇ ਦੇ ਮੰਦਰ ਬਣਨਗੇ ਫੇਰ ਬਿਖੇੜਾ ਵੀ ਪੈ ਜਾਣਾ ਹੈ।"

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦੇ ਅਸਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਇਉਂ ਪੜ੍ਹ ਲਓ -

ਧਾਰਨਾ - ਆਪੇ ਸਾਰਿਆਂ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਖੇਡਦੈ,
ਆਪੇ ਵੇਖਣਹਾਰਾ ਹੋ ਗਿਐ -2, 2.
ਪਿਆਰਿਓ! ਆਪੇ ਵੇਖਣਹਾਰਾ ਹੋ ਗਿਆ -2, 2.
ਆਪੇ ਸਾਰਿਆਂ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਖੇਡਦੈਂ,.. -2.

ਅਪਨੀ ਮਾਇਆ ਆਪਿ ਪਸਾਰੀ ਆਪਹਿ ਦੇਖਨਹਾਰਾ॥
ਨਾਨਾ ਰੂਪੁ ਧਰੇ ਬਹੁ ਰੰਗੀ ਸਭ ਤੇ ਰਹੈ ਨਿਆਰਾ॥ ਪੰਨਾ - 537

ਆਪੀਨੈ ਆਪੁ ਸਾਜਿਓ ਆਪੀਨੈ ਰਚਿਓ ਨਾਉ॥
ਦੁਯੀ ਕੁਦਰਤਿ ਸਾਜੀਐ ਕਰਿ ਆਸਣੁ ਡਿਠੋ ਚਾਉ॥ ਪੰਨਾ - 463

ਆਪੇ ਹਰਿ ਇਕ ਰੰਗੁ ਹੈ ਆਪੇ ਬਹੁ ਰੰਗੀ॥
ਜੋ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਨਾਨਕਾ ਸਾਈ ਗਲ ਚੰਗੀ॥
ਪੰਨਾ - 726

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਸਮਾਂ

ਕੋਠੀ ਨੰ: 781, 3ਬੀ1, ਮੋਹਾਲੀ ਵਿਖੇ ਕੇਵਲ ਹਰ ਸ਼ਨਿੱਚਰਵਾਰ ਦੁਪਹਿਰ 12.00 ਵਜੇ ਤੋਂ 1.00 ਵਜੇ ਤੱਕ।

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਹਰ ਐਤਵਾਰ, ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ, ਸੰਗਰਾਂਦ ਨੂੰ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਆਪੇ ਹੀ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਕਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਨਾ ਮਾਇਆ ਸੀ ਨਾ ਚੰਦ, ਨਾ ਸੂਰਜ, ਨਾ ਧਰਤੀ, ਨਾ ਪਉਣ, ਨਾ ਪਾਣੀ, ਨਾ ਕੋਈ ਦੇਵੀ ਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਦੇਵਤਾ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਨਿਰੰਕਾਰ ਸੀ ਤੇ ਨਿਰੰਕਾਰ ਨੇ ਜਦੋਂ ਸਾਕਾਰ ਰੂਪ ਧਾਰਿਆ 'ਏਕੰਕਾਰ' ੴ ਦਾ ਇਸੇ

'ਹਮ ਲਾਵੈ ਆਪਨ ਪਾਲੀ'

ਪ੍ਰਭਜੋਤ ਕੌਰ

ਗੁਰਸਿੱਖ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਵਿਚ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹੀ ਇਕ ਰਿਸ਼ਤਾ, ਇਕ ਸਾਂਝ ਕਾਇਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਿਨ ਸਿੱਖ ਚਾਉ ਵਿਚ ਆ ਕੇ, ਉਮਾਹ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਹੀ ਖਿੱਚ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਖਿੱਚ, ਲਿਵ, ਯਾਦ ਬੈਰਾਗ ਇਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਇਕ ਐਸੀ ਪ੍ਰੀਤ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਜਿਹੜੀ ਤੋੜਿਆਂ ਤੁਟਦੀ ਨਹੀਂ, ਛੋੜਿਆਂ ਛੁਟਦੀ ਨਹੀਂ।

ਮੂ ਲਾਲਨ ਸਿਉ ਪ੍ਰੀਤਿ ਬਨੀ॥
ਤੋਰੀ ਨ ਤੂਟੈ ਛੋਰੀ ਨ ਛੂਟੈ ਐਸੀ ਮਾਧੋ ਖਿੰਚ ਤਨੀ॥
ਪੰਨਾ – 827

ਇਹ ਪ੍ਰੀਤਾਂ ਅਟੁੱਟ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਟੁੱਟ ਪ੍ਰੀਤਾਂ ਵਲ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਇਉਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇੰਨਾ ਤਾਣ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਪ੍ਰੀਤ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖੇ। ਜ਼ਰੂਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਪਿਛੇ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੀਤਾਂ ਨੂੰ ਪਾਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਜ਼ਰੂਰ ਕੋਈ ਸੂਰਜ ਹੈ ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਰੂਪ ਗੁਰਮੁਖ ਰੂਹਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੜ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਰਮਜ਼ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਇਕ ਸ਼ਬਦ 'ਤ੍ਵਪ੍ਰਸਾਦਿ' ਵਿਚ ਵਿਦਮਾਨ ਹੈ।

ਭਾਵੇਂ ਹੇ ਅਕਾਲਪੁਰਖ, ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਕਰਤੇ ਸੁਆਮੀ, ਤੇਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ! ਖਿੱਚਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ, ਉੜਕ ਪ੍ਰੀਤਾਂ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੀਨਾਂ ਦੇ ਦਇਆਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਦਇਆ! ਬਸ ਇਕੋ ਦਇਆ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖ ਬਚਦਾ ਹੈ। ਜਿੰਨੇ ਇਨਸਾਨ ਔਗੁਣ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਾਪ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਕਿਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਇਆ ਨਾ ਕਰਨ, ਯਕੀਨ ਕਰਨਾ ਬੰਦਾ ਕਦੇ ਬਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਦਇਆ ਧਰਮ ਦੀ ਮਾਂ ਹੈ। ਧਰਮ ਦਇਆ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ। ਯਥਾ ਗੁਰਵਾਕ ਹੈ –

ਧੌਲੁ ਧਰਮੁ ਦਇਆ ਕਾ ਪੂਤੁ॥
ਸੰਤੋਖੁ ਥਾਪਿ ਰਖਿਆ ਜਿਨਿ ਸੂਤਿ॥ ਪੰਨਾ – 3

ਸਤਿਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਪੰਜ ਸੀਸ ਮੰਗੇ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਸੀਸ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਦਇਆ ਰਾਮ ਜੀ ਨੇ ਦਿਤਾ। ਉਹ ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦਇਆ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਦਇਆ ਆਈ, ਫਿਰ ਧਰਮ ਆਇਆ, ਜਿਥੇ ਦਇਆ ਅਤੇ ਧਰਮ ਹੋਣ ਉਥੇ ਹਿੰਮਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਤਿੰਨੋ ਗੁਣ ਰਲ ਜਾਣ ਉਥੇ ਮੋਹਕਮ ਆਪੇ ਹੀ ਆ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਦਇਆ, ਧਰਮ, ਹਿੰਮਤ, ਮੋਹਕਮ ਚਾਰੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਣ ਉਥੇ ਸਾਹਿਬੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਵਾਂ ਸੀਸ ਲੈ ਕੇ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਸਰਵ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਗੁਣ ਦਇਆ ਹੈ।

ਸਤਗੁਰੁ ਦਇਆ ਕਰੇ ਸੁਖਦਾਤਾ ਹਮ ਲਾਵੈ ਆਪਨ ਪਾਲੀ।।
ਪੰਨਾ – 667

ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਹਜ਼ੂਰ ਦਇਆ ਕਰਨ, ਰਹਿਮ ਕਰਨ, ਉਹ ਸੁਖਾਂ ਦੇ ਦਾਤੇ ਹਨ, ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਤੇ ਰਹਿਮਤਾਂ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਹਨ ਜੇ ਉਹ ਆਪ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੱਲੇ ਲਾ ਲੈਣ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਸਮਰਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਤਰਲਾ ਹੈ। ਗੁਰਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਦੀ ਚਾਲੀ ਤੇ ਉਦੋਂ ਤਕ ਨਹੀਂ ਚਲ ਸਕਦਾ ਜੇ ਕਰ ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾ ਕਰੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਨੂੰ ਆਪ ਤਰਲਾ ਕਰਨਾ ਸਿਖਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹੋ ਸਰਬ ਘਟਾ ਦੀਆਂ ਜਾਨਣ ਵਾਲੇ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਬੇਨਤੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਆਉਂਦੀ। ਸੋ ਇਹ ਇਕ ਬੜਾ ਵਿਲਕਦਾ ਤਰਲਾ ਹੈ ਇਕ ਦਾਤਾ ਹੈ, ਇਕ ਮੰਗਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਮੰਗਤਾ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਲੋੜ ਉਸਨੂੰ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਕੀ ਕਰੇਗਾ, ਬੇਨਤੀ ਹੀ ਕਰੇਗਾ ਉਸ ਪਾਸ ਧੰਨ ਨਹੀਂ, ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨਹੀਂ, ਤਾਣ ਨਹੀਂ। ਉਧਰ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਦਾਤਾ ਹੈ। ਆਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਮਾੜੇ ਮੋਟੇ ਅਮੀਰ ਨਹੀਂ ਮਾਣ ਹੁੰਦੇ, ਤੇ ਮੈਂ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੀ ਹਾਂ ਉਹ ਅਰਸ਼ਾਂ ਕੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦੀ, ਖਬਰੇ ਉਹਨੂੰ ਕੀ ਪਸੰਦ ਆਵੇ। ਦਇਆ ਵੀ ਉਹ ਤਾਂ ਕਰੇਗਾ ਜੇ ਅਸੀਂ ਝੋਲੀ ਅੱਡ ਕੇ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਪਰ ਖਿਆਲ ਕਰਨਾ, ਝੋਲੀ ਵੀ ਉਹਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਅੱਡੀ ਜਾਣੀ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਵੀ ਉਹਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ, ਸਾਡੇ ਹਰ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਦਇਆ ਹੀ ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਦਾਤਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਦਾਤਿਆਂ ਵਰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਹੈ। ਕੋਈ ਦੀਨ ਬਣ ਕੇ ਜਦੋਂ ਇਸ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਦਇਆਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਮੀਰਾਂ ਪਰ ਤਾਂ ਹਰ ਕੋਈ ਮਿਹਰਬਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਵਿਚਾਰੇ ਗਰੀਬ ਕੀ ਕਰਨ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬੋਲੇ, ਘਬਰਾਉ ਨਾ, ਗਰੀਬੀ ਗਦਾ ਹਮਾਰੀ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਨਿਰਮਾਣਤਾ ਹੀ ਪਸੰਦ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਤੂੰ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਗਰੀਬ ਬਣ ਕੇ ਆ ਤਾਂ ਸਹੀ ਤੇ ਦਇਆਲਤਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੇਰੇ ਤੇ ਹੀ ਕਰਨਗੇ। ਹਜ਼ੂਰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸਦਾ ਸਦਾ ਸਦਾ ਦਇਆਲ॥
ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਨਾਨਕ ਭਏ ਨਿਹਾਲ॥ ਪੰਨਾ – 275

ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਤੇ ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਲਈ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ, ਕੋਈ ਘੰਟੇ ਲਈ, ਕੋਈ ਸਾਲ ਲਈ। ਪਰ ਦੇਖੋ ਨਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਇਹਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਔਗੁਣ ਨਜ਼ਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਜੋ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਬਾਹਾਂ ਅੱਡ ਕੇ ਵਾਜਾ ਮਾਰ ਰਿਹੈ, ਐ ਸਿਖਾ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਚਲ ਕੇ ਆ ਤਾਂ ਸਹੀ, ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਜੋ ਮੰਗੇ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਜੀ, ਇਹ ਦਇਆਲਤਾ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਰੂਪ ਬਣਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਮਾਂ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਲਾਡ-ਪਿਆਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਰੂਪ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ। ਚੰਦਨ ਬਾਂਸ ਨੂੰ ਸੁਗੰਧ ਤਾਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਆਪਣਾ ਚੰਦਨ ਗੁਣ

'ਆਤਮ ਮਾਰਗ', ਸਤੰਬਰ, 2001

ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਮੇਰਾ ਸਾਹਿਬ ਤਾਂ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਰੂਪ ਬਖਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਕੋਈ ਐਸਾ ਗੁਰੂ ਹੈ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ? ਨਹੀਂ। ਤੱਕੋ ਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਚਾਕਰੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ ਬਣਾ ਦਿਤਾ।

ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਰਸਤਾ ਦਇਆ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਰਸਤਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਸਭ ਕੁਝ ਤਿਆਗ ਕੇ ਆਉਣਾ ਪਏਗਾ। ਮਾਣ-ਤਾਣ, ਅਕਲਾਂ, ਹੰਕਾਰ ਸਭ ਛੱਡਣੇ ਪੈਣਗੇ। ਫਿਰ ਵੀ ਕੁਝ ਬਣੇ ਨਾ ਬਣੇ ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਹੱਥ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਦਇਆਲਤਾ ਦੇ ਪਾਤਰ ਬਣਨਾ ਐਨਾ ਸੌਖਾ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਨੇ 24 ਸਾਲ ਘੋਰ ਤਪ ਕੀਤਾ, ਮੁਰਸ਼ਦ ਦੀ ਸੇਵਾ 14 ਸਾਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਜਾ ਕੇ ਕਿਤੇ ਰਹਿਮਤ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਆਏ। ਬਾਕੀ ਜੇ ਗਨਕਾ, ਅਜਾਮਲ, ਬਾਲਮੀਕ ਜੀ ਤਰ ਗਏ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਧੀਰਜ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਗੁਰੂ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ, ਬਖਸ਼ੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਹਨ, ਉਹ ਹਰ ਵਕਤ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਅਰਦਾਸ ਹੈ, ਹੇ ਦੀਨਾਂ ਤੇ ਦਇਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੀਤਮ, ਹੇ ਸੁਆਮੀ! ਮਿਹਰ ਕਰੋ, ਜਿਥੇ ਆਹ ਸੰਗਤ ਤੇ ਐਸੇ ਰੰਗਲੇ ਸੱਜਣਾਂ ਦੇ ਮੇਲ ਕਰਾਏ ਹਨ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ ਸਾਡਾ ਪੱਲਾ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਲੈ ਲਵੋ। ਜਿਥੇ ਐਸੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਆਪਣੇ ਲੜ ਲਾ ਲਵੋ। ਇਹ ਕੂਕ ਦਿਨ ਰਾਤ ਦਿੰਦੇ ਰਹੀਏ, ਯਕੀਨਨ ਉਹ ਦਿਨ ਜ਼ਰੂਰ ਆਏਗਾ। ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਜੀ ਸਾਡੇ ਪਰ ਰਹਿਮਤ ਕਰਨਗੇ ਤੇ 'ਹਮ ਲਾਵੈ ਆਪਨ ਪਾਲੀ' ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਪੂਰਾ ਹੋਏਗਾ।

ਗ਼ਫ਼ਲਤੀ

ਗਾਫ਼ਲਾ ਵੇ ਗ਼ਫ਼ਲਤੀ ਦਾ ਰਤਾ ਨਹੀਂ ਡਰ ਤੈਨੂੰ
ਬਹੁਤਾ ਹੈ ਭਰੋਸਾ ਤੈਨੂੰ ਮਿਤਰ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦਾ।
ਔਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਤੂੰ ਦਸ ਕਿਹਦੇ ਤੋਂ ਪਿਆ ਲੁਕਾਵੇਂ।
ਉਹਨੂੰ ਤੇ ਪਤਾ ਸਾਰਾ, ਤੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਕਾਰਿਆਂ ਦਾ।
ਮਿੱਤਰ ਭਾਈ ਰਿਸ਼ਤੇ ਸਾਰੇ ਕੂੜੇ ਨੇ ਸਭ ਪਸਾਰੇ
ਸਮਝ ਕਿਉਂ ਨਾ ਆਏ ਤੈਨੂੰ ਧੋਖਾ ਹੈ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ।
ਪਾਪਾਂ ਵਾਲੀ ਨਦੀ ਵਿਚ ਫਿਰ ਵੀ ਤੂੰ ਵੜੀ ਜਾਨੈ
ਹਾਲ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਨਦੀ ਡੁੱਬਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਿਹਦੀ ਰੀਸ ਪਿਆ ਕਰਨੈ, ਕਿਹਦੀ ਚਾਲ ਪਿਆ ਚਲਨੈ
ਲੇਖਾ ਦੇਣਾ ਪੈਣਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਪਸਾਰਿਆਂ ਦਾ।
ਮੌਤ ਤੋਂ ਹੈ ਪਿਠ ਮੋੜੀ, ਜੀਣ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਮੰਨਿਆ
ਹਸ਼ਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚੰਗਾ, ਇਹੋ ਚਾਅ ਦੁਲਾਰਿਆਂ ਦਾ।
ਅਉਧ ਤੇ ਹੈ ਮੁੱਕ ਚੱਲੀ, ਸਿਰ ਤੇ ਹੈ ਕਰਜ਼ ਭਾਰਾ,
ਕਰਜ਼ਾ ਉਤਾਰ ਬਹਿ ਕੇ ਰੱਬੀ ਉਪਕਾਰਿਆਂ ਦਾ।
ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਛੁਪਾ ਕੇ, ਇਥੋਂ ਤੂੰ ਉਠ ਚਲੇਂਗਾ,
ਰੱਬ ਅੱਗੇ ਕੀ ਬਣੂੰਗਾ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਮਾਰਿਆਂ ਦਾ।
ਛੱਡ ਦੇ ਚਤੁਰਾਈਆਂ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਪੈ ਜਾ
ਚਾਹੁੰਨਾ ਜੇ ਭਲਾ ਤੂੰ, ਆਪੇ ਨਕਾਰਿਆਂ ਦਾ
ਰਹਿਣਾਂ ਨਹੀਂ ਸੰਸਾ ਫਿਰ ਪਾਰ ਉਤਾਰਿਆਂ ਦਾ
ਰਹਿਣਾਂ ਨਹੀਂ ਸੰਸਾ ਫਿਰ ਪਾਰ ਉਤਾਰਿਆਂ ਦਾ

✡ ✡ ✡ ✡ ✡ ✡ ✡ ✡ ✡ ✡ ✡

(ਪੰਨਾ 14 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਅਜਾਮਲ ਕਉ ਅੰਤ ਕਾਲ ਮਹਿ ਨਾਰਾਇਨ ਸੁਧਿ ਆਈ॥
ਪੰਨਾ - 902

ਜਦੋਂ ਨਰਾਇਣ ਦੀ ਸੁਧ ਆਈ ਤਾਂ ਇਕ ਵਾਰੀ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਰਾਇਣ ਕਿਹਾ ਹੋਇਆ ਹੀ-

ਜਾਂ ਗਤਿ ਕਉ ਜੋਗੀਸੁਰ ਬਾਛਤ ਸੋ ਗਤਿ ਛਿਨ ਮਹਿ ਪਾਈ॥
ਪੰਨਾ - 902

ਜਿਸ ਗਤੀ ਵਾਸਤੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਤਪੀ ਜੋਗੀ ਤਪਸਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅੱਖ ਝਮਕਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਉਹ ਗਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ। ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਬਿਬਾਨ ਆ ਗਏ ਤੇ ਦੇਵਗਣ ਉਸ ਨੂੰ ਬਿਬਾਨਾਂ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਲੈ ਗਏ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਗਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ।

ਧਾਰਨਾ - ਗਤੀ ਮਿਲ ਗਈ ਜੋਗੀਆਂ ਵਾਲੀ,
ਇਕ ਵਾਰੀ ਰਾਮ ਬੋਲ ਕੇ -2, 2.
ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ, ਇਕ ਵਾਰੀ ਰਾਮ ਬੋਲ ਕੇ -2, 2.
ਗਤੀ ਮਿਲ ਗਈ ਜੋਗੀਆਂ ਵਾਲੀ,... -2.

ਅਜਾਮਲੁ ਪਾਪੀ ਜਗੁ ਜਾਨੇ ਨਿਮਖ ਮਾਹਿ ਨਿਸਤਾਰਾ॥
ਪੰਨਾ - 632

ਅੱਖ ਦੇ ਝਮਕਣ ਜਿੰਨੇ ਚਿਰ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਨਿਸਤਾਰਾ ਹੋ ਗਿਆ -

ਅੰਤਿ ਕਾਲਿ ਨਾਰਾਇਣੁ ਸਿਮਰੈ ਐਸੀ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਜੇ ਮਰੈ॥
ਬਦਤਿ ਤਿਲੋਚਨੁ ਤੇ ਨਰ ਮੁਕਤਾ ਪੀਤੰਬਰੁ ਵਾ ਕੇ ਰਿਦੈ ਬਸੈ॥
ਪੰਨਾ - 526

ਜਿਸ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੇ ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਰਾਮ, ਅੱਲਾ, ਨਰਾਇਣ, ਗੋਬਿੰਦ ਕੋਈ ਵੀ ਨਾਮ ਚਿਤ ਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵੱਲ ਉਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਚਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਇਕ ਦਮ ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਹੋ ਕੇ ਬੜੀ ਉਤਮ ਗਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਕਲਜੁਗ ਰਾਜਾ ਪ੍ਰੀਛਤ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਗੁਣ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਅਉਗਣ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹਨ। ਤੇਰੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿਓ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਛੱਡ ਦਿਓ। ਰਾਜਾ ਪ੍ਰੀਛਤ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਹੇ ਕਲਜੁਗ! ਕਿ ਐਸਾ ਜੁਗ ਤਾਂ ਦੇਖਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਤੇਰੇ ਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਾਮ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵਡਿਆਈ ਹੈ।

ਕਲਿਜੁਗਿ ਨਾਵੈ ਕੀ ਵਡਿਆਈ॥
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 1/16

ਇਸ ਜੁਗ ਵਿਚ ਨਾਮ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਹੈ ਤੇ ਬਾਕੀ ਕਰਮ ਕਿਰਤ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ, ਸਾਰੇ ਕਰਮ ਧਰਮ ਟੁੱਟ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਜੇ ਕੋ ਸਤੁ ਕਰੇ ਸੋ ਛੀਜੈ ਤਪ ਘਰਿ ਤਪੁ ਨ ਹੋਈ॥
ਜੇ ਕੋ ਨਾਉ ਲਏ ਬਦਨਾਵੀ ਕਲਿ ਕੇ ਲਖਣ ਏਈ॥
ਪੰਨਾ - 902

ਸੋ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਲੱਛਣ ਹੀ ਐਸੇ ਹਨ।

✡ ✡ ✡ ✡ ✡ ✡ ✡ ✡ ✡ ✡ ✡

'ਚਲਦਾ'

ਭਗਵਤ ਗੀਤਾ ਦੀ ਚਿਰ ਸਥਾਈ ਆਤਮ ਵਿਦਿਆ

PERENNIAL PSYCHOLOGY OF THE BHAGVAD GITA

ਮੂਲ ਲੇਖਕ – ਡਾ. ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ

ਅਨੁਵਾਦਕ – ਡਾ. ਬੀਬੀ ਤੇਜਿੰਦਰ ਮਲਹੋਤਰਾ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਜੁਲਾਈ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ– 61)

21. ਕਿਹੜੇ ਗੁਣ ਜਗਿਆਸੂ ਵਿਚ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਅਰਜਨ ਨੂੰ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਮਨੁੱਖ ਹਨ, ਇਕ ਉਹ ਜੋ ਧੁਰੋਂ ਗੁਣ ਲੈ ਕੇ ਜਨਮ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਅਵਗੁਣਾਂ ਵਾਲੇ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਗੁਣ ਕੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਚੰਗੇ ਕਰਮ ਕਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਰਮ ਮਾਰਗ ਦਾ ਅਤੇ ਤਿਆਗ ਮਾਰਗ ਦਾ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਚੰਗੇ ਤੇ ਮਾੜੇ ਵਿਚ ਭੇਦ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਹੀ ਮੰਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤੇ ਦੁਖ ਭੋਗਣਾ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਭੋਗ ਭੋਗਣ ਲਈ ਹੀ ਜੀਉਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਪਵਿਤਰਤਾ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠ ਬੋਲ ਕੇ ਸਵਾਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਝੂਠ ਤੇ ਸੱਚ ਦਾ ਭੇਦ ਕਰਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬਾਹਰੋਂ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਪਵਿੱਤਰ, ਚੰਗੇ, ਸਨੇਹਮਈ ਲਗਦੇ ਹੋਣ ਪਰ ਮਨੋ ਤੇ ਹਿਰਦੇ ਤੋਂ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।

ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਮਨੁੱਖ ਰੱਬ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਰਖਦੇ। ਉਹ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਕੋਈ ਸੁਚੱਜੀ ਰਚਨਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ। ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਪਿਛੇ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਭੋਗਾਂ ਨੂੰ, ਤਮਾਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਉਤਮ ਜਾਣਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਨਾ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਇਸਨੂੰ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਅਗਿਆਨੀ ਲੋਕ ਭਰਮਾਏ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਪੂਰਾ ਮੌਜ ਮੇਲਾ ਮਨਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਮਨੋਰਥ ਹੈ eat drink and be merry for we shall have to die. ਖਾਓ, ਪੀਓ, ਮੌਜ ਕਰੋ ਕਿਉਂਕਿ ਆਖਰ ਸਭ ਨੇ ਮਰ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਮੌਜ ਮੇਲੇ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਹੀ ਸਥਾਨ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਰਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿੰਨੀ ਮੌਜ ਲੁੱਟਣੀ ਹੈ, ਲੁੱਟ ਲਵੋ ਤੇ ਇਹ ਮੌਜ ਮੇਲੇ ਹੀ ਲਭਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਭਰਮਾਏ ਲੋਕੀ ਸਦਾ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨਾਲ ਇਹ ਹੀ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਉਹ ਦੂਸਰਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭੋਗ ਭੋਗ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਐਨੀ ਬੁਧੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਦੇਖ ਸਕਣ ਤੇ ਮੰਨ ਸਕਣ ਉਹ ਸਦਾ ਦੂਸਰਿਆਂ ਲਈ ਦ੍ਵੈਸ਼ ਹੀ ਰਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦਾ ਬੁਰਾ ਹੀ ਸੋਚਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਦਾ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਲਈ ਵਿਉਂਤਾ ਹੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਸੇ ਹੀ ਉਧੇੜ ਬੁਣ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਜੇਤੂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕੇਵਲ ਆਪਣੀ ਸਰੀਰਕ ਤਾਕਤ ਤੇ ਮਾਇਆ ਦੀ ਤਾਕਤ ਵਧਾਉਣ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ। ਸਦਾ ਪਾਖੰਡ ਤੇ ਅਹੰਕਾਰ ਵਿਚ ਲਿਪਟੇ ਉਹ ਸਦਾ ਪਾਪੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੇ ਇਛਾਵਾਂ ਦਾ ਹੀ ਸੋਚਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਹੋਛੇ, ਸੁਆਰਥੀ, ਵੈਰੀ, ਦੁਰਾਚਾਰੀ ਲੋਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਦਾ ਹੀ ਹੰਕਾਰ ਨਾਲ ਆਫਰੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਸੋਚਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿਨਾਂ ਸਮਾਜ ਚੱਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਲੋਕੀ ਬੜੇ ਹਉਮੈਵਾਦੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸੋਚਦੇ ਹਨ, ਮੈਂ ਹੀ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਪੈਸਾ ਹੈ, ਦੌਲਤ ਹੈ। ਉਹ ਦਾਨ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਬਲੀ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਹਉਮੈ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦਾਨ ਬਾਰੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦਸਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਪਵਿਤਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਝੂਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਦਰਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਬਹੁਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਆਦਰਸ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦੀ ਵਲ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਉਹ ਸਦਾ ਹੀ ਚਿੰਤਾ ਨਾਲ ਘਿਰੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸਦਾ ਹੀ ਉਦਾਸ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨ ਵੀ ਸ਼ਾਂਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਰਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਕੇਵਲ ਇੰਦਰੀਆਂ ਦੀ ਭੁੱਖ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣਾ ਹੀ ਹੈ, ਇਹ ਹੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ, ਲਕਸ਼ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਭੋਗ ਕਿਉਂ ਨਾ ਭੋਗ ਲੈਣ, ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਮੌਜ ਮੇਲੇ ਕਿਉਂ ਨਾ ਮਾਣ ਲੈਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਕਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿ ਉਹ ਪੈਸਾ ਕਿਵੇਂ ਕਮਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿੰਨੇ ਧੋਖੇ ਠੱਗੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕਰਨ, ਦੌਲਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸਭ ਕੁਝ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚ ਨਿਆ ਵਰਗੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਇਛਾਵਾਂ ਬੇਅੰਤ ਤੇ ਨਾ ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਇਛਾਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਉਹ ਫੇਰ ਜੁਰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਪਰਾਧ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਇਛਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਥੱਲੇ ਉਹ ਸਦਾ ਹੀ ਉਖੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਵਾਸਤਵ ਦਾ ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਸਦਾ ਹੀ ਖਾਲੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਥੇ ਵੀ ਨਰਕ ਭੋਗਦੇ ਹਨ ਤੇ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁੰਭੀ ਨਰਕ ਹੀ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਹੰਕਾਰੀ, ਘੁਮੰਡੀ, ਲੋਭੀ, ਕ੍ਰੋਧੀ ਉਹ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਬਰਬਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹਿੰਸਾ ਕਰਕੇ ਉਹ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਛਾਵਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਉਹ ਸਦਾ ਹੀ ਬੇਚੈਨ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਲੜਦੇ ਤੇ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਬਾਹਰੀ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਚਮਕ ਦਮਕ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਦੀ ਹੀ ਹੁੰਦੀਹੈ ਇਹ ਛਿਨ ਭੰਗਰ ਹੈ, ਸੁਪਨੇਮਈ ਹੈ, ਇਥੇ ਰਹਿ ਕੇ ਭੋਗਾਂ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਕਦੇ ਵੀ ਕੋਈ ਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਾਪਤ

ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਅੰਦਰੋਂ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਸਥਾਈ ਖੁਸ਼ੀ ਸਥਾਈ ਅਨੰਦ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿਚ ਭਟਕ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਬਾਹਰੀ ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਹੀ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਹਰੀ ਸੰਸਾਰ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਤੁਛ ਮਾਤਰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਪਿਆਸ ਨਹੀਂ ਬੁਝਾ ਸਕਦੇ, ਅਸਲੀ ਅਨੰਦ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਤਾਂ ਅੰਦਰ ਹੀ ਹੈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕੀ ਤਾਂ ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਇਹ ਸੋਝੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਖਦੇ ਕਿ ਇਸ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹੋਰ ਪੱਖ ਵੀ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਵਧੇਰੇ ਸੁਹਾਵਣੇ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਈ ਹਨ। ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਨਾ ਕਰੇ ਜਿਹੜੇ ਸੂਝਵਾਨ ਨਾ ਹੋਣ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਨਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਉਲਝੇ ਪਏ ਹਨ ਤੇ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਭੋਗ ਭੋਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਲੋਕ ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਤਾੜਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹਿਆਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭੋਗਾਂ ਨੂੰ ਭੋਗਣ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਜਾਣ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਭੋਗਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡੁੱਬੇ ਪਏ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਹ ਤਾੜਨਾਵਾਂ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਰਖਦੀਆਂ। ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਜਨਮ ਲੈਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਭੋਗਾਂ ਦੀ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਲੈਣ ਲਈ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੱਖਾਂ ਜਨਮ ਲੈਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਚੌਰਾਸੀ ਦਾ ਗੇੜ ਮੁੜ ਮੁੜ ਕੇ ਕੱਟਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤਕ ਮਨੁੱਖ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭੋਗਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਉਸ ਇਕ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ।

21. ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ ਅਤੇ ਲੋਭ ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਨਰਕ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

22. ਹੇ ਕੌਂਤਯ! ਜੋ ਆਦਮੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦੁਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਛੁਟ ਜਾਏ ਉਹ ਹੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪਰਮ ਗਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਜੀਵਨ ਦੀ ਲੰਮੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਇਹ ਜੀਵਨ ਇਹ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਪਹਿਰੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਇਥੇ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਮੋਹ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਸਨੂੰ ਪਕੜ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਲੋਭੀ ਹਨ, ਭੋਗੀ ਹਨ, ਰੰਗ ਰਲੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਵਸਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭੋਗ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰੰਗ ਰਲੀਆਂ ਵਿਚ ਬਾਧਾ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਫੇਰ ਉਹ ਕ੍ਰੋਧਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ ਇਹ ਤਿੰਨ ਨਖੇਦੀ ਦੇ ਸੰਵੇਗ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਸੰਤਾਪ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਇਥੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਵੀ ਉਹ ਦੁਖਮਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੋਗਣ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਦਾਰਥ ਮਿਲ ਵੀ ਜਾਣ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਮਨੁੱਖ ਤਾਂ ਵੀ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਉਹ ਸਦਾ ਹੀ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਪਦਾਰਥ ਉਹ ਜਮਾਂ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਹ ਮਾਣ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਇਹ ਹੀ ਡਰ ਲੱਗਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਖੁਸ ਨਾ ਜਾਏ ਤੇ ਹੋਰ ਹੋਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਪਿਛੇ ਪਏ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਸੁਆਰਥੀ ਇਛਾਵਾਂ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ ਇਹ ਨਖੇਧੀ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਅਗਿਆਨੀ ਲੋਕ ਮਰਨ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਹਨ, ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਉਹ ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਦਾਨ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਹੋਰ ਭਲਾਈ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਉਹ ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਤਨ ਫਲ ਮਿਲੇਗਾ, ਉਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਕਿ ਇਹ ਸੋਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਅਸੀਂ ਇਸ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੇ ਸੰਸਕਾਰ ਅੱਗੇ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਜੇ ਕੋਈ ਇਸ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਦੁਖੀ ਹੈ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਗਲੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਸੁਖੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਆਤਮਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਨਾ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ, ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਪਏ ਖਜ਼ਾਨੇ ਤੋਂ ਵੀ ਬੇਸੁਧ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਉਹ ਦੁਰਬਲ, ਕ੍ਰੋਧੀ, ਕਮਜ਼ੋਰ, ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਹੀ ਲਿਪਟੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸੁਆਰਥੀ ਇਛਾਵਾਂ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੰਦਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਛੁਟਕਾਰਾ ਕਰਾਵੇ। ਸੁਆਰਥੀ ਇਛਾਵਾਂ ਮੋਹ ਦੀਆਂ ਬੇੜੀਆਂ ਜਕੜ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਕ੍ਰੋਧ ਅਤੇ ਲੋਭ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਕੁੰਭੀ ਨਰਕ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਅਰਜਨ ਜਿਹੜਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਅਵਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਜੇ ਜਗਿਆਸੂ ਪੂਰੀ ਤਨ ਦੇਹੀ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਚੀ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਅਵੱਸ਼ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

23. ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਧਰਮ ਰੀਤੀ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਕਾਮਨਾ ਦੇ ਪਿਛੇ ਲਗਦਾ ਹੈ ਉਹ ਨਾ ਸਿੱਧੀ, ਨਾ ਸੁਖ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪਰਮ ਗਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

24. ਕਰਨ ਤੇ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸਾਸ਼ਤਰਾਂ ਅਪ੍ਰਮਾਣ, ਮਨ ਅਤੇ ਸਾਸ਼ਤ੍ਰ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਨੀਅਤ ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਤੇ ਚਲ।

ਜੀਵਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੂਰਵਜਾਂ ਦੇ ਪਦ ਚਿੰਨਾਂ ਤੇ ਚਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਭਿਆਸ, ਅਨੁਭਵ ਸਾਸ਼ਤਰਾਂ ਵਿਚ ਦਿਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸਹੀ ਸਾਸ਼ਤਰ ਸਾਡਾ ਠੀਕ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਰਾਹ ਦਸਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਵਡੇਰਿਆਂ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪਣੀ ਮਨ ਮਰਜ਼ੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਕਦੀ ਵੀ ਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਨਾ ਹੀ ਕਦੀ ਜੀਵਨ ਆਦਰਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵੇਦ ਸਾਸ਼ਤਰ ਸਾਡੇ ਪੱਥ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਹਰ ਕਦਮ ਤੇ ਇਹ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤੇ ਕੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਸਾਧਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਜੋ ਵੀ ਅਨੁਭਵ ਹੋਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਨਾ

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 54 ਤੇ)

ਹਿਮਾਲੀਅਨ ਯੋਗੀ ਦਾ ਸੰਗ

(Walking With Himalayan Master)

ਡਾ. ਜਸਟਿਨ ਓਬਰਾਇਨ

ਅਨੁਵਾਦਕ - ਡਾ. ਬੀਬੀ ਤੇਜਿੰਦਰ ਮਲਹੋਤਰਾ

ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਅਤੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸਥਿਰ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਵਿਚਾਰ

ਸ੍ਵਾਸ ਲੈਂਦੇ ਸਮੇਂ ਚਾਰ ਮੁੱਖ ਗੱਲਾਂ ਦੇਖਣ ਯੋਗ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਇਹ ਕਿ ਹਰ ਸ੍ਵਾਸ ਨਾਲ ਫੇਫੜੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਦੂਸਰਾ ਇਹ ਕਿ ਸ੍ਵਾਸ ਅੰਦਰ ਲੈਣ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਲੈਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਤੀਸਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਵਾਸ ਬਿਲਕੁਲ ਨਿਰਵਿਘਨ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਝਟਕੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣੇ ਚਾਹੀਦੇ। ਅੰਤ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਵਾਸ ਅੰਦਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਬਾਹਰ ਕੱਢਦੇ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਸ੍ਵਾਸ ਲੈਣ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਵੋ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਤਰਕ ਹੋ ਕੇ ਕਰੋ। ਯੋਗ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਵਾਸ ਅਭਿਆਸ ਕਰਕੇ ਬੜੀ ਛੇਤੀ ਹੀ ਸ੍ਵਾਸ ਅੰਦਰ ਲੈਣ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਵਿਚ ਸਮ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸ੍ਵਾਸ ਦਾ ਬਾਹਰ ਅਤੇ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਦਾ ਤਾਲਮੇਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸ੍ਵਾਸਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਤੇ ਅੰਦਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਤਾਲਮੇਲ ਠੀਕ ਹੋਣ ਨਾਲ ਮਨ ਤੇ ਸਰੀਰ ਸਥਿਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨੋਟ – ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦੀ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਡਾ. ਜਸਟਿਨ ਓਬਰਾਇਨ ਦੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦੀ ਨਿਕਟਤਾ ਮਾਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਜੀਵਨੀ ਲਿਖੀ ਹੈ ਜੋ ਬਹੁਤ ਸਾਲਾਹੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ ਨੂੰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ, ਅਸੀਸ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਹਰ ਸਾਲ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਸਮੇਂ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਆਉਂਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਵਚਨ ਸੁਣ ਕੇ ਨਿਹਾਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਪੰਨੇ ਲੜੀਵਾਰ ਛਾਪਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਲੈ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਭੂਮਿਕਾ

1984 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਹਿਮਾਲੀਆ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਯੋਗੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਨੇ, ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਗੱਲ ਕਹੀ, 'ਜਸਟਿਨ ਕੀ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਕ ਕੰਮ ਕਰੇਂਗਾ? ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਜੋ ਇਹ ਅਸੀਂ ਇਕੱਠੇ ਬਿਤਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਉਸ ਬਾਰੇ ਲਿਖੇਂਗਾ? ਸਮਾਂ ਬੀਤਦਾ ਗਿਆ।

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਛੱਡਣ ਤੇ ਭਾਰਤ ਆਇਆ, ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਮੇਰੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ੋਰ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਗੂੰਜਣ ਲਗ ਪਏ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਮੇਰਾ ਸਾਰਾ ਧਿਆਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲ ਹੀ ਕੇਂਦਰਤ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ, ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਬਚਨ ਪੂਰਾ ਕਰਾਂ, ਬਚਨ ਜਿਹੜਾ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਦਿਤਾ ਸੀ।

ਡਾ. ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ

ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਪੰਝੀ ਸਾਲ ਰਿਹਾ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਪੂਰੀ ਡਾਇਰੀ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਹ ਲੱਭੀ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਸਾਂਭੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਸਾਰੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਭਰੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮੁੜ ਕੇ ਜੀਵਤ ਕੀਤਾ। ਸਭ ਕੁਝ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ, ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਕਾਗਜ਼ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਹ ਸਾਰੇ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਿੱਠੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਰਵੋਤਮ ਯੋਗੀ ਨਾਲ ਮੈਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸੀ, ਉਹ ਮੈਂ ਪੂਰੀ ਸੁਚੱਜਤਾ ਨਾਲ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ।

ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਉਹ ਭੰਡਾਰ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਰਹਿ ਕੇ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਸ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ, ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਹੈ, ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੋਣਾ ਹੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਮੈਂ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਲਿਖਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਮੈਂ ਹਰ ਸਮੇਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਕਿਹੜਾ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਤਰੀਕਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਐਨਾ ਸੋਚਦੇ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਕੁਰਸੀ ਕੰਪਿਊਟਰ ਤੋਂ ਪਿਛੇ ਖਿਸਕਾਈ, ਮੈਂ ਚੌਂਕ ਗਿਆ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੇ ਪਰਿੰਟਰ ਦੀਆਂ keys ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਚੱਲਣ ਲਗ ਪਈਆਂ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਸ਼ਬਦ ਛਪ ਕੇ ਉਪਰ ਆਇਆ ਉਹ ਸੀ 'ਅਨੁਭਵੀ ਹੋਵੋ।' ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਕਾਗਜ਼ ਤੇ ਚਾਲੀ ਵਾਰੀ ਛਪ ਗਿਆ ਇਹ ਉਦੋਂ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਇਹ ਇਕ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ ਹੈ ਤੇ ਵਿਚ ਹੀ ਛਪ ਗਿਆ, ਮੈਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ, ਮੈਂ ਅਨੁਭਵ ਤੋਂ ਹੀ ਲਿਖਾਂਗਾ।

ਦੋ ਹਫਤੇ ਬਾਅਦ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕ ਘਟਨਾ ਹੋਰ ਵਾਪਰੀ। ਮੇਰੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਤੇ edit ਸ਼ੁਧ ਕਰਕੇ ਛਾਪਣਾ ਸ਼ਬਦ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਮੈਂ ਉਥੇ ਹੀ ਕੰਮ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਜਿਹੜੇ ਕੁਝ ਪਤਰੇ ਮੈਂ ਟਾਈਪ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਤੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੰਕੇਤ, ਕੇਵਲ ਇਕ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਬੜਾ ਹੀ ਡੂੰਘਾ ਭਾਵ ਸੀ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਫੇਰ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਤੇ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਬਾਰੇ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਕ ਸਕਿੰਟ ਲਈ ਕੰਪਿਊਟਰ ਤੋਂ ਅੱਖਾਂ ਪਰ੍ਹੇ ਕੀਤੀਆਂ, ਮੈਂ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਕੰਪਿਊਟਰ ਤੇ ਛਪਿਆ ਪਿਆ ਹੈ, ਮੈਂ ਅਜੇ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਲਿਖਣ ਲਈ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਮੈਂ ਤੇ ਥਰੀਸਾ (Theresa) (ਲੇਖਕ ਦੀ ਪਤਨੀ) ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਤਕ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਾਂ। ਇਕ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਥੱਕ ਗਏ ਹਨ, ਉਹ ਸੋਚ ਹੀ ਰਹੇ ਸਨ, ਅੱਜ ਲਈ ਮੈਂ ਬੱਸ ਕਰਾਂ, ਐਨ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੀ ਛੱਤ ਤੋਂ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਬਲਬ ਗਿਰ ਗਿਆ ਤੇ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ ਹੀ ਬੈਠੇ ਰਹਿ ਗਏ, ਉਹ ਸਮਝ ਗਏ ਕਿ ਮੇਰੇ ਲਈ ਕੰਮ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਸੌਂ ਗਏ।

ਇਸ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਹੋਰ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਮੌਕੇ ਹੋਏ, ਘਟਨਾ ਘਟੀਆਂ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਮੇਰੀ ਹਰ ਸਮੇਂ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਮੇਰੇ ਬਚਨ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਉਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹਨ, ਉਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਰੂਪ ਦਿਤਾ।

ਕਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਵੀ ਪੁਸਤਕ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਪੂਰੇ ਅਨੁਭਵ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀ, ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨੀ ਹੀ ਸੰਪੂਰਨ ਤੇ ਮਹਾਨ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਪਤਰੇ ਮੈਂ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚੋਂ ਜੰਗਲ ਦੀਆਂ ਲੱਕੜੀਆਂ ਦੇ ਭਾਂਤੀ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਹਾਨ ਤੇ ਸੁੱਚੀ ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਫਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹਿਮਾਲਿਆ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਤਪਸਿਆ ਕਰਦੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਭੇਟਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਕੋਈ ਵੀ ਪੁਸਤਕ ਕਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਇਕ ਬੰਦਾ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਸਹਾਈ ਹੋਏ ਹਨ, ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਭਾਈ ਚਾਰਲਸ ਬੇਦਸ, ਲਾਡ ਕੋਰਿਸ਼ ਮੇਨਾਰਡ ਸਪੀਸ, ਹੈਰਲਡ ਤੇ ਹੈਲਨ ਕਿੰਗ, ਬਰਾਡ ਚਿਲਡਸ ਰੇਨੀ ਹੈਨਸਨ ਅਤੇ ਜੋ ਸਹਾਇਤਾ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਕੀਤੀ ਓਸ ਲਈ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਕੋਈ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ

(ਡਾ.) ਸਵਾਮੀ ਵੇਦ ਭਾਰਤੀ ਜੀ

ਹੱਥ ਵਾਲੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਦਿਤਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਇਕ ਵਰੋਸਾਈ ਰੂਹ ਦੀ ਦੇਣ ਹੈ। ਇਹ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਕ ਸਾਧਕ ਦੀ ਕਥਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਥਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਦੀ ਕਥਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੱਥ ਪਰਦਰਸ਼ਿਕ ਖੋਜਿਆ, ਅਧਿਆਤਮਕ ਗੁਰੂ ਖੋਜਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ 'ਮੈਂ' ਤੋਂ ਭਾਵ ਡਾਕਟਰ ਜਸਟਿਨ ਓਬਰਾਇਨ ਕੇਵਲ ਇਕ ਸੂਤਰਧਾਰ ਦੀ ਮਾਤਰ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੁਫਾ ਵਿਚ ਧੱਕ ਦਿਤਾ ਹੋਵੇ। ਕਈ ਤਾਂ ਜਨਮ ਤੋਂ ਹੀ ਵਰੋਸਾਇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਕਈਆਂ ਦੇ ਭਾਗ ਪਿਛੋਂ ਜਾਗਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਗੁਰੂ ਵਾਲਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਉਦੋਂ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਜਨਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਓਬਰਾਇਨ ਆਪਣੇ ਜਨਮ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਆਪਣੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਸਤਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਆਪਣੇ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਟੁਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਹਿਮਾਲੀਆ ਦੇ ਯੋਗੀ ਦੇ ਨਾਲ ਤੁਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਜਦੋਂ ਇਹ ਖਰੜਾ ਆਇਆ, ਮੈਂ ਪਕੜਿਆ ਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ। ਮੈਂ ਐਨਾ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਗਿਆ, ਇਕ ਪੈਰ੍ਹਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮੇਰਾ ਰੋਣਾ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਦੂਸਰਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮੈਂ ਖਿੜ ਖਿੜ ਕੇ ਹੱਸ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਸਾਰੀ ਪੁਸਤਕ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਗੁਰੂ ਦੇਵ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸੁਚੱਜੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਇਹ ਲੇਖਨੀ ਲਿਖਵਾਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਓਬਰਾਇਨ ਹਸਦੇ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਹਸਦੇ ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਉਹ ਉਦਾਸ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਉਦਾਸ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ।

ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਦੱਸ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਐਸ ਰਹੱਸ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਧਿਆਤਵਾਦ ਦੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਅਸੂਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚੁੱਪ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਅਨੁਭਵ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਰੂਹਾਨੀ ਅਨੁਭਵ ਬਾਰੇ ਵੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਕਿਤੇ ਹਉਮੈ ਵਿਚ ਨਾ ਆ ਜਾਓ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕੇਵਲ ਇਕ ਸਾਧਕ ਹੋ। ਜਸਟਿਨ ਨੇ ਸਭ ਕੁਝ ਬਿਆਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਖੁਲ੍ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਰੂਹਾਨੀ ਅਸੂਲ ਨੂੰ, ਚੁੱਪ ਦੇ ਅਸੂਲ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਤੋੜਿਆ।

ਮੈਂ ਜਸਟਿਨ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਹਿਮਾਲੀਅਨ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ ਪੈਲਾਟੀਨ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਓਸ ਥਾਂ ਹਾਲ ਵਿਚ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਪ੍ਰਵਚਨ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਸਾਨੂੰ ਬਿਠਾ ਕੇ ਸਿਖਿਆ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਉਥੇ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ।

ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਸਮਾਂ ਬੀਤਦਾ ਗਿਆ, ਜਸਟਿਨ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਬਦਲਾਵ ਆਇਆ। ਮੈਂ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਿਆ ਜਿਹੜੀ ਇਕ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉਤੇ ਸੀ ਉਹ ਇਕ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਸਹਿਜ ਬਣ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਚਮਕਣ ਲਗ ਪਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਧੇਰੇ ਮਿੱਠੀ ਤੇ ਕੋਮਲ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਮਿਸ਼ਰਨ ਕਾਰਨ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੂਸਰਿਆਂ ਲਈ ਕਰਨ ਲਗ ਪਏ ਸਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਾ ਹੋਇਆ ਪਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਸਾਰੇ ਸੰਸੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ। ਜਸਟਿਨ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਲਗ ਪਏ, ਇਹ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨ ਲਗ ਪਏ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਫਿਲੌਸਫੀ ਤੇ ਸਾਰੇ ਧਰਮ ਸਾਸ਼ਤਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਦਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ।

ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਪੁਸਤਕਾਂ ਨੇ ਇਕ ਕਿਸ਼ਤੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿਸ਼ਤੀ ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਕੰਢੇ ਤੋਂ ਦੂਸਰੇ ਕੰਢੇ ਤਕ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਸਟਿਨ ਨੂੰ ਦੂਸਰੇ ਕੰਢੇ ਤੇ ਲੈ ਆਂਦਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਕਿਸ਼ਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਣ ਦਾ। ਮੈਂ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਸੁਣਿਆ ਆਪਣੇ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਕਿ ਪੁਸਤਕਾਂ ਨੂੰ ਨਦੀ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿਓ, ਲੋੜ ਹੈ ਅਨੁਭਵ ਦੀ, ਪੁਸਤਕਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਉਧਾਰਾ ਹੈ, ਅਨੁਭਵ ਦਾ ਗਿਆਨ, ਆਪਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਅਸੀਂ ਇਲੀਨੌਇਸ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਦੇਖਿਆ।

ਬੁੱਧ ਮਜ਼ਹਬ ਵਿਚ ਦੱਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਪੁੰਨਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪੂਰਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਪਰਮਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ। ਇਕ ਉਹ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰ ਕਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਉਪਾਏ ਕੌਸ਼ਲ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਗਿਆਨ-ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਜਸਟਿਨ ਨੂੰ ਇਸ ਕਲਾ ਦੀ ਪੂਰੀ ਪੂਰੀ ਮਾਸਟਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦੀ ਇਸ ਕਲਾ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਟੁਰਦੇ ਸਨ, ਮੈਨੂੰ ਥਾਈਲੈਂਡ ਦੇ ਟੁਰਦੇ ਬੁੱਧ ਦੇ ਬੁੱਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਉਹੋ ਜਿਹੇ ਬੁੱਤ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੁੱਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ 26 ਸਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਹਾਤਮਾ ਬੁੱਧ ਨਾਲ ਤੁਰਨਾ ਕਿਵੇਂ ਲਗਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਈਸਾਮਸੀਹ ਨਾਲ ਤੁਰਨਾ ਕਿਵੇਂ ਲਗਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਚਮੁੱਚ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਬੁੱਧ ਨਾਲ, ਈਸਾਮਸੀਹ ਨਾਲ ਤੁਰ ਰਹੇ ਹੋ।

ਦਵੰਦ ਤੋਂ ਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਤਕ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਲੰਮਾ ਸਫਰ ਹੈ, ਇਹ ਸਫਰ ਮੈਂ ਜਸਟਿਨ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਕੇ ਉਸ ਥਾਂ ਤੇ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਜਿਥੇ ਉਹ ਇਸ ਸਮੇਂ ਹਨ। ਇਹ ਇਕ ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਪੱਥ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਕ ਵਾਲੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਇਕ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਹੈ, ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਜਗਿਆਸੂ ਕਿਵੇਂ ਅਨੁਸਾਸ਼ਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਏਥੇ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਇਹ ਫੁਰਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਉਤਮ ਸੇਵਕ ਹਾਂ, ਜਗਿਆਸੂ ਹਾਂ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦਾ ਪਤਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਇਹ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਇਹ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਨਾ ਵਾਪਰੇ ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਕਦੀ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਾ ਬਣੇ।

ਜਸਟਿਨ ਹਿਮਾਲੀਆ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਬਹੁਤ ਫਿਰੇ, ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨਾਲ ਜਾ ਕੇ ਉਹ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੰਤਾਂ, ਯੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ, ਕੁੰਭ ਦੇ ਮੇਲੇ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਅਨੇਕ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਚਰਨ ਛੋਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਸਰੇ ਸੰਤਾਂ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ, ਕਈ ਗੁਪਤ ਸੁਨੇਹੇ ਦੇ ਕੇ ਵੀ ਭੇਜਿਆ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਮੈਨੂੰ ਤੇ ਜਸਟਿਨ ਦੋਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਭੇਜਿਆ, ਮੈਂ ਅਸਫਲ ਹੋ ਕੇ ਮੁੜਿਆਂ, ਜਸਟਿਨ ਸਫਲ ਹੋ ਕੇ ਮੁੜੇ, ਮੈਂ ਪਿਛੇ ਰਿਹਾ ਤੇ ਸ਼ਰਮਦਾ ਰਿਹਾ, ਜਸਟਿਨ ਨਿਰਭੈ ਹੋ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਗਏ ਤੇ ਸਫਲ ਹੋਏ। ਮੈਨੂੰ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਕੋਲੋਂ ਡਾਂਟ ਪਈ ਪਰ ਜਸਟਿਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਮਿਲੀ।

ਜਸਟਿਨ ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਭਾਰਤ ਆਏ, ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਉਹ ਨੈਪਾਲ ਰਹੇ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਿਤਾਬਾਂ ਛੱਡ ਦੇਣ, ਸਾਧਨਾ ਕਰਨ। ਮੈਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਿਆਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨ ਕਿੰਨਾ ਸ਼ੁਧ ਹੁੰਦਾ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਧਰਮ ਸਾਸ਼ਤਰ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਇਹ ਇਕ ਗੁਰੂ ਹੀ ਕਰਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਭਾਵੇਂ ਸਰੀਰ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਸਾਡੇ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਤੇ ਪੱਥ ਪਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਇਕ ਜਗਿਆਸੂ ਦਾ ਮਨ ਅੰਦਰੋਂ ਇਹ ਹੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਤੁਰਦੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਆਪਣਾ ਹੈਂ, ਹਰ ਇਕ ਜਗਿਆਸੂ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਜਸਟਿਨ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਅਤਿ ਸੁਝਵਾਨ ਜਗਿਆਸੂ ਸਿੱਧ ਹੋਏ ਤੇ ਉਹ ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ ਦਾ ਸਾਥ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਰਹਿ ਕੇ ਮਾਣ ਸਕੇ। ਇਕ ਚੰਗੇ ਸਾਥੀ ਜਗਿਆਸੂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਬਾਹ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਕ ਜਗਿਆਸੂ ਗੁਰ ਭਾਈ ਦੂਸਰੇ ਜਗਿਆਸੂ ਗੁਰ ਭਾਈ ਲਈ ਜੋ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਮੈਂ ਉਹ ਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਜਸਟਿਨ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਪੂਰੀ ਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਦਾ ਦਾਨ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇ।

✡ ✡ ✡ ✡ ✡ ✡ ✡ ✡ ✡

ਅੰਦਰਲੀ ਖੋਜ

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਉਤਾਰਾ ਕਰਤਾ - ਬੀਬੀ ਦੇਵਿੰਦਰ ਕੌਰ

ਬਾਬਾ ਸ਼ੇਖ ਫਰੀਦ ਜੀ

ਅਨੁਵਾਦਕ ਦੇ ਭਾਵ

ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਜੀਵ ਕਰਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਆ ਕੇ ਬਿਲਕੁਲ ਭੁਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਸ ਜਨਮ ਕਿਸ ਮੰਤਵ ਵਾਸਤੇ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਬਸ ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਸਭ ਕੁਝ ਭੁਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਪਿਛਲਾ ਚੰਗਾ ਕਰਮ ਜਾਗ ਪਵੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼, ਸੰਤ, ਪੁੱਗੀ ਹੋਈ ਰੂਹ ਦਾ ਮੇਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਇਹ ਦੀਵਾਨ 24.3.85 ਨੂੰ ਮੁਹਾਲੀ ਵਿਖੇ ਸੁਣਨ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਸੰਤ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਭੁਲੇ-ਭਟਕੇ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਸ਼ਾਨ...।

ਸਤਿਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ
ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀਓ ਮਹਾਰਾਜ।

ਡੰਡਉਤਿ ਬੰਦਨ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰਥ॥
ਡੋਲਨ ਤੇ ਰਾਖਹੁ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਕਰਿ ਹਥ॥
ਪੰਨਾ - 256

ਫਿਰਤ ਫਿਰਤ ਪ੍ਰਭ ਆਇਆ ਪਰਿਆ ਤਉ ਸਰਨਾਇ॥
ਨਾਨਕ ਕੀ ਪ੍ਰਭ ਬੇਨਤੀ ਅਪਨੀ ਭਗਤੀ ਲਾਇ॥
ਪੰਨਾ - 289

ਧਾਰਨਾ - ਮੇਰੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੇਰਾ ਅੰਤ ਨਾ ਜਾਣਾ -2, 2.
ਤੇਰਾ ਅੰਤ ਨਾ ਜਾਣਾ -4, 2.
ਮੇਰੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ,............. -2.

ਕਉਣ ਤਰਾਜੀ ਕਵਣੁ ਤੁਲਾ ਤੇਰਾ ਕਵਣੁ ਸਰਾਫੁ ਬੁਲਾਵਾ॥
ਕਉਣੁ ਗੁਰੂ ਕੈ ਪਹਿ ਦੀਖਿਆ ਲੇਵਾ ਕੈ ਪਹਿ ਮੁਲੁ ਕਰਾਵਾ॥
ਮੇਰੇ ਲਾਲ ਜੀਉ ਤੇਰਾ ਅੰਤੁ ਨਾ ਜਾਣਾ॥
ਤੂੰ ਜਲਿ ਥਲਿ ਮਹੀਅਲਿ ਭਰਿਪੁਰਿ ਲੀਣਾ ਤੂੰ ਆਪੇ ਸਰਬ ਸਮਾਣਾ॥
ਮਨੁ ਤਾਰਾਜੀ ਚਿਤੁ ਤੁਲਾ ਤੇਰੀ ਸੇਵ ਸਰਾਫੁ ਕਮਾਵਾ॥
ਘਟ ਹੀ ਭੀਤਰਿ ਸੋ ਸਹੁ ਤੋਲੀ ਇਨ ਬਿਧਿ ਚਿਤੁ ਰਹਾਵਾ॥
ਆਪੇ ਕੰਡਾ ਤੋਲੁ ਤਰਾਜੀ ਆਪੇ ਤੋਲਣਹਾਰਾ॥
ਆਪੇ ਦੇਖੈ ਆਪੇ ਬੂਝੈ ਆਪੇ ਹੈ ਵਣਜਾਰਾ॥
ਅੰਧੁਲਾ ਨੀਚ ਜਾਤਿ ਪਰਦੇਸੀ ਖਿਨੁ ਆਵੈ ਤਿਲੁ ਜਾਵੈ॥
ਤਾ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਨਾਨਕੁ ਰਹਦਾ ਕਿਉ ਕਰਿ ਮੂੜਾ ਪਾਵੈ॥
ਪੰਨਾ - 731

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਗੱਜ ਕੇ ਬੋਲੋ ਸਤਿਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ। ਆਪ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸੰਕੋਚਦੇ ਹੋਏ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਂ, ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਆਪ ਨੇ ਪਿਛੇ ਵੀ ਫਰੀਦ ਜੀ ਬਾਰੇ ਸੁਣਿਆ, ਦੋ ਫਰੀਦ ਜੀ ਹੋਏ ਹਨ, ਇਕ ਫਰੀਦ ਉਹ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਰੀਦ 'ਸ਼ਕਰਗੰਜ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਬਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਹੋਏ। ਦੂਸਰੇ ਫਰੀਦ ਜੀ ਉਹ ਸਨ ਜੋ ਫਰੀਦ ਜੀ ਦੀ ਬਾਰਵੀਂ ਥਾਂ ਗੱਦੀ ਤੇ ਬੈਠੇ, ਦੋਨੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਪਸਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਨ, ਬਹੁਤ ਤਪੱਸਿਆ ਕੀਤੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ। ਜੋ ਦੂਸਰਾ ਫਰੀਦ ਹੈ, ਉਸਨੇ ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਹੀ ਛੱਡ ਦਿਤਾ ਸੀ, ਕਾਠ

ਬੀਬੀ ਰਜਨੀ ਆਪਣੇ ਨਰੋਏ ਹੋਏ ਪਤੀ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ

ਦੀ ਰੋਟੀ ਲੈ ਕੇ ਫਿਰਦੇ ਰਹੇ, ਰੁਖੀ ਸੁਖੀ ਖਾਂਦੇ ਰਹੇ ਜੋ ਪਹਿਲੇ ਫਰੀਦ ਸਨ, ਉਹ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਖਾਨਦਾਨ ਵਿਚੋਂ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਾਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਮਰੀਅਮ ਸੀ। ਮਾਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲ ਦੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤਪੱਸਿਆ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਸੂਫੀ ਪੀਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤਪੱਸਿਆ ਦਾ ਬਹੁਤ ਬੋਲ ਬਾਲਾ ਸੀ ਕਿ ਤਪੱਸਿਆ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋ ਪੰਜ ਵਿਸ਼ੇ ਹਨ - ਸ਼ਬਦ, ਸਪਰਸ਼, ਰੂਪ, ਰਸ, ਗੰਧ, ਪੰਜ ਚੋਰ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਅਹੰਕਾਰ ਪੰਜ ਠੱਗ ਰਾਜ, ਮਾਲ, ਰੂਪ, ਜਾਤ, ਜੋਬਨ ਪੰਜੇ ਠਗ ਹਨ, ਇਹ ਵਸ ਆ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਸ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਇੰਦਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਥਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਅੰਦਰੋਂ ਵਾਸਨਾ ਨਾ ਉਠੇ। ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਤਪੱਸਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਪਰ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕੱਲੀ ਤਪਸਿਆ ਨੂੰ ਵਡਿਆਈ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤਪੱਸਿਆ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ, ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਆਪ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਤਪੱਸਿਆ ਕੀਤੀ -

ਭਾਰੀ ਕਰੀ ਤਪਸਿਆ, ਵਡੇ ਭਾਗੁ ਹਰਿ ਸਿਉ ਬਣਿ ਆਈ।
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਵਾਰ 1/24

ਰੋੜਾਂ ਦੀ ਵਛਾਈ ਕਰਕੇ ਰੇਤ ਦਾ ਆਹਾਰ ਕੀਤਾ -

ਰੇਤੁ ਅਕੁ ਆਹਾਰੁ ਕਰਿ ਰੋੜਾ ਕੀ ਗੁਰ ਕਰੀ ਵਛਾਈ।
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਵਾਰ 1/24

ਆਪ ਨੇ ਤਪੱਸਿਆ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਤਪੱਸਿਆ ਬਗੈਰ ਸਰੀਰ ਨਹੀਂ ਸਾਧਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਸੁਸਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਰੋੜਾਂ ਦੀ ਸੇਜਾ ਤੇ ਸੌਂਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਅੱਕ ਖਾਂਦੇ ਰਹੇ, ਰੇਤਾ ਖਾਂਦੇ ਰਹੇ।

ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦੂਜੇ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਸੇਵਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤਪੱਸਿਆ ਕੀਤੀ। ਸੇਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਤਪਸਿਆ ਕੀਤੀ। ਸੇਵਾ ਤੇ ਤਪੱਸਿਆ ਜੋ ਨਿਰਾਰਥਕ ਸਾਧਨਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸਹੀ ਵਿਚ ਬਦਲਾ ਦਿਤਾ, ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਉਚੀ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਹੈ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ ਕਿ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਕਸ਼ਟ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਕੋਈ ਧੂਣੀਆਂ ਤਾਪਦਾ ਸੀ, ਕੋਈ ਜਲ ਧਾਰੇ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਕੋਈ ਪੁੱਠਾ ਲਟਕ ਕੇ ਤਪੱਸਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਕੋਈ ਕਿੰਨੇ ਦਿਨ ਭੁੱਖੇ ਰਹਿ ਕੇ ਤਪੱਸਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਸੋ ਐਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਤਪੱਸਿਆ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਮਾਤਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਆਪ ਐਸੀ ਤਪੱਸਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਲਕੜੀ ਵਾਂਗੂ ਸੁਕ ਗਏ, ਖੜ੍ਹੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਲੁਹਾਰ ਆਇਆ।

ਕੰਧਿ ਕੁਹਾੜਾ ਸਿਰਿ ਘੜਾ ਵਣਿ ਕੈ ਸਰੁ ਲੋਹਾਰੁ॥
ਪੰਨਾ - 1380

ਉਸਨੇ ਆ ਕੇ ਕੁਹਾੜੇ ਦਾ ਪੀਨ ਮਾਰਿਆ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਕੁਚੀਸ ਵੱਟੀ ਅਤੇ ਧੱਕੇ ਕਰਕੇ ਕਈ ਕਦਮ ਅੱਗੇ ਚਲੇ ਗਏ, ਗਿਰਨ ਤੋਂ ਬਚ ਗਏ। ਵੇਖਿਆ ਲੁਹਾਰ ਹੈ ਸੁੱਕੀ ਲੱਕੜ ਦੀ ਪਰਖ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੇ ਪੀਨ ਮਾਰਿਆ ਹੈ, ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਲੁਹਾਰ ਵੀਰਾ, ਤੂੰ ਸੁੱਕੀ ਲੱਕੜ ਪਰਖ ਕੇ ਕੋਇਲੇ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਵੇਖੀਂ ਮਤਾ ਇਸ ਸਰੀਰ ਦੇ ਕੋਇਲੇ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਤੈਨੂੰ ਭੁਲੇਖਾ ਲਗ ਜਾਵੇ, ਪਿਆਰਿਆ! ਤੈਨੂੰ ਭੀ ਤਲਾਸ਼ ਹੈ ਲੱਕੜਾਂ ਦੇ ਕੋਲੇ ਬਣਾ ਕੇ ਵੇਚ ਕੇ ਆਪਣਾ ਨਿਰਬਾਹ ਕਰਨ ਲਈ। ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਤੀਬਰ ਲਗਨ ਹੈ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੀ। ਸ਼ਬਦ ਬੋਲਦੇ ਹਨ -

ਧਾਰਨਾ - ਕਿਤੇ ਮਾਰ ਨ ਗੁਆਈਂ ਮੇਰੇ ਵੀਰਨਾਂ,
ਤੈਨੂੰ ਭਾਲ ਕੋਲਿਆਂ ਦੀ - 2
ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ, ਤੈਨੂੰ ਭਾਲ ਕੋਲਿਆਂ ਦੀ - 2
ਕਿਤੇ ਮਾਰ ਨ ਗੁਆਈਂ............।

ਤਪਸਿਆ ਦੀ ਥਾਂ ਭਗਤੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਭਗਤੀ ਪਿਆਰਾਂ ਭਰਿਆ ਮਾਰਗ ਹੈ, ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਕਦਮ ਗੁਰੂ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੀਤ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਉਹ ਨਾਮ ਤੀਕਰ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਧਾਰਨਾ - ਗੁਰ ਕੀ ਪਰਤੀਤ ਜੀ,
ਜਿਸਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੈ ਭਾਈ -2, 2.
ਜਿਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੈ ਭਾਈ -2, 2.
ਗੁਰ ਕੀ ਪਰਤੀਤ ਜੀ,............. -2.

ਜਾ ਕੈ ਮਨਿ ਗੁਰ ਕੀ ਪਰਤੀਤਿ॥
ਤਿਸੁ ਜਨ ਆਵੈ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਚੀਤਿ॥ ਪੰਨਾ - 283

ਹਰਿ ਪ੍ਰਭ ਪ੍ਰਤੀਤ ਵਾਲੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦੀ ਪਰਤੀਤ ਹੈ, ਉਹ ਚੀਜ਼ ਵੱਡੀ ਮੰਨੀ ਗਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਪੱਸਿਆ ਦੀ ਬਾਤ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਤਪ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਵੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸੁਸਤ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤਪ ਨਾ ਕਰੋ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਤਪ ਵੀ ਕਰੋ, ਅਸਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਮਨ ਮਾਰਨ ਦੀ, ਮਨ ਨੂੰ ਸਿਧਾਉਣ ਦੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਜੋਰ ਨਾਲ ਨਾ ਸਿਧਾਓ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮਰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਰਮੀ ਮਾਰੀ, ਸਾਂਪ ਨਾ ਮੂਆ। ਬਰਮੀ ਮਾਰੇ ਤੇ ਸੱਪ ਨਹੀਂ ਮਰਦਾ। ਇਹ ਸਹਿਜ ਤੇ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਮਰਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਤਪੱਸਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਬਿਰਹੋਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਬੈਰਾਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਫਿਰਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਬੈਰਾਗ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਬੈਰਾਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਪ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ -

ਬਿਰਹਾ ਬਿਰਹਾ ਆਖੀਐ ਬਿਰਹਾ ਤੂ ਸੁਲਤਾਨੁ॥
ਫਰੀਦਾ ਜਿਤੁ ਤਨਿ ਬਿਰਹੁ ਨ ਊਪਜੈ ਸੋ ਤਨੁ ਜਾਣੁ ਮਸਾਨੁ॥
ਪੰਨਾ -1379

ਉਹ ਤਾਂ ਮਸਾਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਿਆਰ ਦੀ, ਬੈਰਾਗ ਦੀ ਰੌਂ ਨਹੀਂ ਰੁਮਕਦੀ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁਛਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ, ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਪੁਛਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਬੇਹਬਲ ਹਿਰਦੇ ਦੇ ਭਾਵ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਧਾਰਨਾ - ਤੈਂ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਮੈਂ ਸਾਰ ਨ ਜਾਣੀ - 2, 2.

ਤਪਿ ਤਪਿ ਲੁਹਿ ਲੁਹਿ ਹਾਥ ਮਰੋਰਉ॥
ਬਾਵਲਿ ਹੋਈ ਸੋ ਸਹੁ ਲੋਰਉ॥
ਤੈ ਸਹਿ ਮਨ ਮਹਿ ਕੀਆ ਰੋਸੁ॥
ਮੁਝੁ ਅਵਗਨ ਸਹ ਨਾਹੀ ਦੋਸੁ॥
ਤੈ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਮੈ ਸਾਰ ਨ ਜਾਨੀ॥
ਜੋਬਨੁ ਖੋਇ ਪਾਛੈ ਪਛੁਤਾਨੀ॥ ਪੰਨਾ - 794

ਕੋਇਲ ਨੂੰ ਪੁਛਦੇ ਹਨ -

ਧਾਰਨਾ - ਦੱਸੀਂ ਕੋਇਲੇ ਰੰਗ ਕਾਲਾ ਕਾਹਤੋਂ ਹੋ ਗਿਆ-2
ਕਾਲਾ ਕਾਹਤੋਂ ਹੋ ਗਿਆ ਰੰਗ ਕਾਲਾ ਕਾਹਤੋਂ ਹੋ ਗਿਆ-2
ਦੱਸੀਂ ਕੋਇਲੇ ਰੰਗ,....................।

ਕਾਲੀ ਕੋਇਲ ਤੂ ਕਿਤ ਗੁਨ ਕਾਲੀ॥ ਪੰਨਾ - 794

ਅੱਗੋਂ ਜਵਾਬ ਆਉਂਦਾ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਜਾਲੀ ਪਿਆਰਿਆ ਮੈਂ ਤਾਂ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੇ ਵਿਜੋਗ ਨੇ -2, 2
ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੇ ਵਿਜੋਗ ਨੇ - 4, 2.
ਜਾਲੀ ਪਿਆਰਿਆ, ਮੈਂ ਤਾਂ................2

ਅਪਨੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੇ ਹਉ ਬਿਰਹੈ ਜਾਲੀ॥ ਪੰਨਾ - 794

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਪੱਸਿਆ ਕਰਦੇ ਕਰਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਲੰਘ ਗਏ, ਹੁਣ ਜਾ ਕੇ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਮਿਲਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਤਪੱਸਿਆ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ, ਫਿਰ ਦੂਜੀ ਤਪੱਸਿਆ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜਾਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਵਾਦੀਆਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਮੀਲ ਦੂਰ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਮਨ ਵਿਚ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਕੀ ਇਹਨਾਂ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਵੀ ਮਿਲੀ ਹੈ? ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ, ਜੇ ਤਾਂ ਚਿਲੇ ਕੱਟੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸਿਧ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਆਪ ਪਰਤਿਆ ਕੇ ਦੇਖ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਆਮ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਆਪ ਪਰਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਪਰਖ ਕੇ ਦੇਖ ਲਵਾਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਸ਼ਕਤੀ ਆਈ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ?

ਸੋ ਆਪ ਦਰਖਤ ਥੱਲੇ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਤਪੱਸਿਆ ਕਰਕੇ ਥੋੜਾ ਕ੍ਰੋਧ ਵੱਧ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਤਮੋਗੁਣੀ ਤਰੀਕਾ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਕਿਸਮ ਦੀ ਤਪੱਸਿਆ ਹੁੰਦੀ ਹੈ - ਤਮੋ ਗੁਣੀ, ਰਜੋ ਗੁਣੀ, ਸਤੋਗੁਣੀ। ਤਮੋ ਗੁਣੀ ਤਪੱਸਿਆ ਉਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਖੇਚਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਫਲ ਘਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਕਸ਼ਟ ਦੇਈ ਜਾਣਾ ਪਰ ਫਲ ਬਹੁਤ ਘਟ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਰਜੋ ਗੁਣੀ ਤਪੱਸਿਆ ਉਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਸਿਧ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ, ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ, ਕੋਈ ਤਪੱਸਿਆ, ਕੋਈ ਜਾਪ, ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਦੁਖ ਦੇ ਕੇ, ਉਹ ਮੰਤਵ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਉਹਨੂੰ ਰਜੋ ਗੁਣੀ ਤਪੱਸਿਆ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਤੋ ਗੁਣੀ ਤਪੱਸਿਆ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਖੇਚਲ ਕੋਈ ਨਾ ਦੇਣੀ, ਰਾਜ ਯੋਗ ਨਾਲ ਤਪੱਸਿਆ ਕਰਨੀ। ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਕਿ ਮਨ ਦੇ ਨਾਲ ਝਗੜਾ ਕਰਨਾ, ਮਨ ਨੂੰ ਪੰਜਾਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ, ਪੰਜਾਂ ਚੋਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਕਰਨੀ, ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ, ਜਦੋਂ ਮਨ ਦੌੜਦਾ ਭਜਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਰੋਕਣਾ।

ਸੋ ਇਹਨਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਤਪੱਸਿਆ ਵਿਚੋਂ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਤਮੋਗੁਣੀ ਤਪੱਸਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਖੇਚਲ ਬਹੁਤ ਸੀ, ਫਲ ਥੋੜਾ ਸੀ। ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਕੁਦਰਤੀ ਕ੍ਰੋਧ ਵਧ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਤਮੋਗੁਣੀ ਤਪੱਸਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਰਾਪ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਵਰ ਬਹੁਤ ਘੱਟ। ਜਦੋਂ ਆਪ ਦਰਖਤ ਥੱਲੇ ਬੈਠੇ ਸੀ ਤਾਂ ਦੇਖਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੀ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਵੀ ਆਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਧਰ ਚਿੜੀਆਂ ਬੋਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਚਹਿਚਹਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀਆਂ ਨਾ ਲੱਗੀਆਂ। ਫਰੀਦ ਨੇ ਉਪਰ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ ਚਿੜੀਓ ਮਰ ਜਾਓ। ਉਹ ਵਿਚਾਰੀਆਂ ਸਭ ਚਿੜੀਆਂ ਮਰ ਗਈਆਂ। ਫਿਰ ਮਨ ਵਿਚ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਚਿੜੀਆਂ ਨੇ ਕੀ ਕਸੂਰ ਕੀਤਾ ਹੈ? ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਕੀ ਦੋਸ਼ ਹੈ? ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਐਵੇਂ ਹੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਖਿਆਲ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਦੂਜਾ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਹੁਣ ਮੈਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦਾ ਕਰ ਦਿਆਂ ਤੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਚਿੜੀਓ ਜੀ ਜਾਓ, ਜੀ ਪਵੋ। ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਫਿਰ ਉਡ ਗਈਆਂ। ਫਰੀਦ ਜੀ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ ਕਿ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਆ ਗਈ, ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ ਮਾਂ ਪਾਸ ਮਿਲਣ ਨੂੰ ਚਲ ਪਿਆ।

ਅੱਗੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਗਰੀ ਆ ਗਈ। ਪਾਣੀ ਦੀ ਬਹੁਤ ਪਿਆਸ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਕ ਖੂਹ ਦੇ ਨੇੜੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਇਕ ਜਵਾਨ ਉਮਰ ਦੀ ਬੀਬੀ ਡੋਲ ਰਾਹੀਂ ਪਾਣੀ ਭਰਦੀ ਹੈ, ਫੇਰ ਡੋਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਪਾਣੀ ਭਰਦੀ ਹੈ, ਫੇਰ ਡੋਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਫਰੀਦ ਨੇ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਹ ਕੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਡੋਲਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਜਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਪਾਣੀ ਗਿਰਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਕੋਈ ਚਿੱਕੜ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਬੀਬਾ! ਏਸ ਦਰਵੇਸ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਓ, ਮੈਂ ਪਿਆਸਾ ਹਾਂ। ਪਰ ਬੀਬੀ ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ ਪਾਣੀ ਕੱਢਦੀ ਹੈ ਤੇ ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ ਡੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨੇ ਫਿਰ ਕਿਹਾ ਬੀਬਾ ਦਰਵੇਸ ਪਿਆਸਾ ਹੈ, ਛੇਤੀ ਪਾਣੀ ਪਲਾਓ। ਉਸ ਬੀਬੀ ਨੇ ਫੇਰ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਫਿਰ ਕ੍ਰੋਧ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਰਵੇਸ ਪਿਆਸਾ ਹੈ, ਛੇਤੀ ਪਾਣੀ ਪਲਾਓ। ਬੀਬੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਬਾਬਾ! ਉਥੇ ਬਹਿ ਜਾ ਇਹ ਕੋਈ ਚਿੜੀਆਂ ਨਹੀਂ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਵੇਂਗਾ ਤੇ ਫੇਰ ਜਿਊਂਦੀਆਂ ਕਰ ਦੇਵੇਂਗਾ। ਐਸੀ ਬਾਤ ਕਹਿ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਹ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਦੱਸ ਬਾਰਾਂ ਮੀਲ ਪਿਛੇ ਇਹ ਕੌਤਕ ਕਰਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ, ਇਹ ਬੀਬੀ ਤਾਂ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੀ ਹੈ, ਇਸਨੇ ਕਿਹੜੀ ਤਪੱਸਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਨਾ ਇਹਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਾਧਨ ਮਾਲੂਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਕਿਤਨੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਨੇ ਚਿੜੀਆਂ ਬਾਰੇ ਉਥੇ ਦੇਖ ਲਿਆ ਕੌਤਕ ਕਰਦੇ ਨੂੰ। ਸੋ ਆਪ ਬੈਠ ਗਏ ਅਤੇ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹੋਰ ਕੋਈ ਆਇਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਬੀਬੀ ਨੇ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਲੇਕਿਨ ਫਰੀਦ ਨੂੰ ਨਾ ਪਿਲਾਇਆ ਬਾਵਜੂਦ ਦੋ ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ

ਕਹਿਣ ਤੇ ਵੀ। ਫੇਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਆਓ ਦਰਵੇਸ ਸਾਈਂ, ਆ ਕੇ ਜਲ ਛਕੋ ਤੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸੇਵਾ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਦਸੋ। ਇਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਬੀਬਾ ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਪਿਆਸ ਬੁਝ ਗਈ। ਮੈਂ ਜਲ ਤਾਂ ਛਕਾਂਗਾ ਜੇਕਰ ਤੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉਤਰ ਦਏਂਗੀ। ਬੀਬੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਦਰਵੇਸ ਸਾਂਈ, ਪੁਛੋ ਜਿਥੇ ਤੱਕ ਮੇਰੀ ਪਹੁੰਚ ਹੈ ਮੈਂ ਦੱਸਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸੋ ਬੀਬੀ ਕਿ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਚਿੜੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਫਿਰ ਜਿਉਂਦੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ? ਦੂਜੀ ਬਾਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪਾਣੀ ਡੋਲਦੇ ਸੀ ਪਰ ਹੇਠਾਂ ਚਿੱਕੜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ, ਇਹ ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਤੀਜੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਪਾਣੀ ਮੰਗਿਆ ਮੈਨੂੰ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਪਲਾਇਆ? ਬੀਬੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਦਰਵੇਸ ਸਾਈਂ! ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਪਾਣੀ ਪਲਾਂਦੀ ਰਹੀ, ਉਹ ਨੇਤਰ ਹੀਣ ਪੁਰਸ਼ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੋ ਮੈਂ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਪਾਣੀ ਪਲਾਉਂਦੀ ਰਹੀ, ਤੂੰ ਨੇਤਰਾਂ ਵਾਲਾ ਸੀ, ਤੈਨੂੰ ਮੈਂ ਪਾਣੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਲਾਇਆ, ਤੈਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਪਾਣੀ ਡੋਲ ਰਹੀ ਸੀ।

ਸੋ ਤੇਰੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਦੋ ਪੁਛਾਂ ਦਾ ਉਤਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਜੋ ਏਥੋਂ ਵੀਹ ਮੀਲ ਦੇ ਫਾਸਲੇ ਤੇ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਗਈ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਪਿਛੋਂ ਅਚਾਨਕ ਉਸਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਪਾਣੀ ਡੋਲ੍ਹ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਅੱਗ ਬੁਝਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਫਰੀਦ ਨੇ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਸਤਿ ਮੰਨ ਲਈ। ਅਖੀਰ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਬੀਬਾ! ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਤਾਂ ਦੱਸ ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਕਿਥੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ? ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਭੈਣ ਦੇ ਘਰ ਅੱਗ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ, ਤੂੰ ਮੇਰੀਆਂ ਚਿੜੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ ਤੇ ਜਿਉਂਦੀਆਂ ਕਰਦੀਆਂ ਦੇਖ ਲਈਆਂ। ਤੇਰੀ ਉਮਰ ਵੀ ਕੇਵਲ ਵੀਹ ਸਾਲ ਦੀ ਹੈ, ਵਧ ਨਹੀਂ ਪਰ ਐਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੈਨੂੰ ਕਿਥੋਂ ਆ ਗਈ?ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, "ਫਕੀਰ ਸਾਈਂ! ਅਸੀਂ ਗ੍ਰਿਹਿਸਤੀ ਲੋਕ ਹਾਂ, ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਤਪੱਸਵੀ ਹੋ। ਸੋ ਸਾਡੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਪਾਲਨਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਸਾਸ਼ਤਰਾਂ ਨੇ ਸਿਖਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਰੀ ਦਾ ਜੋ ਧਰਮ ਹੈ, ਉਹ ਪਤੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਸਾਸ਼ਤਰ ਇਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਇਸਤਰੀ ਨੇ ਪਤੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਤਪ ਨੂੰ ਫਲ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ।

ਇਕ ਬੀਬੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਰਸਵਤੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਤਪੱਸਿਆ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਹੀ ਦਰਿਆ ਸਰਸਵਤੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਬਲ ਨਾਲ ਸਵਰਗ ਲੋਕ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲਗੀ ਤਾਂ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਰੋਕ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਪੁਛਣ ਲੱਗੀ, ਮੈਨੂੰ ਕਿਉਂ ਰੋਕਦੇ ਹੋ? ਮੈਂ ਤਾਂ ਤਪੱਸਿਆ ਕਰਕੇ ਤਪੱਸਿਆ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ ਜਾ ਰਹੀ ਹਾਂ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਤੂੰ ਅਜੇ ਟੈਕਸ ਫਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਟੌਲ ਟੈਕਸ ਲੈਂਦੇ ਹਨ – ਉਹ ਤੈਨੂੰ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਵਰਨਾ ਤੇਰੀ ਸਾਰੀ ਤਪੱਸਿਆ ਜਾਂਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਸੋ ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤੂੰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਜਾਹ ਤੇ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰਾ, ਸ਼ਾਦੀ ਕਰਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ, ਫੇਰ ਤੂੰ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈਂ। ਵਾਪਸ ਆ ਗਈ ਤੇ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਉਸਨੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਲਾਇਆ ਕਿ ਕੋਈ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰ ਲਵੇ। ਇਕ ਰਿਸ਼ੀ ਨੇ ਅੱਧਾ ਤਪ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਤੇ ਉਹ ਚਲੀ ਗਈ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਾਸ਼ਤਰਾਂ ਦਾ ਮਤ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਰੀ ਦਾ ਪਤੀ ਹੀ ਉਸਦਾ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਤੇ ਗਿਲਾਨੀ ਕਰਨੀ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾੜਾ ਸਮਝਣਾ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜਤ ਤਪ ਕਰਨੇ, ਉਹ ਫਲੀਭੂਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ। ਸੋ ਉਹ ਪਾਣੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਬੀਬੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਧਾਰ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰਾ ਪਤੀ ਭਾਵੇਂ ਕੈਸਾ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਰੂਪ ਸਮਝ ਕੇ ਉਸਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਆਗਿਆ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਜਿਸਨੇ ਵੀ ਆਗਿਆ ਦਾ ਪਾਲਨ ਕੀਤਾ ਉਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਪਦਵੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਪੱਟੀ ਦਾ ਰਾਜਾ ਜਿਸਦਾ ਨਾਮ ਦੁਨੀਚੰਦ ਸੀ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਭਿਮਾਨੀ ਤੇ ਖੁਸ਼ਾਮਦੀ ਸੀ। ਖੁਸ਼ਾਮਦ ਕਰਾ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਚੈਨ ਆਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਲੜਕੀਆਂ ਸਨ। ਇਕ ਦਿਨ ਸਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਈਨ ਵਿਚ ਖੜਾ ਕਰ ਲਿਆ, ਸਣੇ ਘਰਵਾਲੀ ਦੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਵੱਡੀ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਸੋਹਣੇ ਵਸਤ੍ਰ ਪਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਖਾਣ ਵਾਸਤੇ ਕਿਤਨੇ ਪਦਾਰਥ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਟੈਹਲਨਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਨੇਕ ਸੁਖਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ, ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਦਸ ਸਕਦੀਆਂ ਹੋ ਕਿ ਇਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੌਣ ਦਿੰਦਾ ਹੈ? ਵੱਡੀ ਲੜਕੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਪਿਤਾ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋ। ਹੋਰ ਕੌਣ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।" ਬੜਾ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ, ਫੇਰ ਦੂਜੀ ਕੁੜੀ ਨੂੰ, ਤੀਜੀ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ। ਛੇ ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਇਹੋ ਹੀ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਸੱਤਵੀਂ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਸੀ, ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਪਿਤਾ ਜੀ! ਮੈਂ ਇਕ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੀ ਹਾਂ, ਤੁਸੀਂ ਨਰਾਜ਼ ਨਾ ਹੋਣਾ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਉਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਹੈ ਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਾਤਾਂ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਦਾਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੀ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਰਾਹੀਂ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੋਟੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸੁਖ ਫਿਰ ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਹੋ। ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਹੀ ਸਾਰੇ ਸੁਖਾਂ ਦਾ ਦਾਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਪਿਤਾ ਬਹੁਤ ਗੁੱਸੇ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਤੇਰੀਆਂ ਛੇ ਭੈਣਾਂ ਝੂਠ ਬੋਲਦੀਆਂ ਹਨ? ਜੋ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਭ ਕੁਝ ਦਿੰਦੇ ਹੋ, ਤੇਰਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਉਹ ਸਭ ਗਲਤ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ? ਜਦੋਂ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਤਕਰਾਰ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨੇ ਤਾਂ ਇਹ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰੋ, ਚਿੰਤਾ ਕੇਵਲ ਉਸ ਨੂੰ ਹੈ ਜੋ ਸਭ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ

ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ***ਨਾ ਕਰਿ ਚਿੰਤ ਚਿੰਤਾ ਹੈ ਕਰਤੇ॥ ਪੰਨਾ – 1070*** ਉਸੇ ਨੂੰ ਹੀ ਸਭ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਹਰ ਥਾਂ ਤੇ ਰਿਜਕ ਵੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਹਰ ਥਾਂ ਤੇ ਸੁਖ ਵੀ ਪਹੁੰਚਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੈਸੀ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਲੈ ਕੇ ਕੋਈ ਆਇਆ ਹੈ ਵੈਸੀ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਪਿਤਾ ਜੀ ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਕਹਿ ਦੇਵਾਂ, ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ –

ਧਾਰਨਾ – ਰੋਜ਼ੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਪੱਥਰ ਦੇ ਕੀੜੇ ਨੂੰ,
ਤੈਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਾ ਦੇਵੇ ਬੰਦਿਆ –2, 2.
ਤੈਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਾ ਜੀ ਦੇਵੇ ਬੰਦਿਆ –2, 2.
ਰੋਜ਼ੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਪੱਥਰ ਦੇ ਕੀੜੇ ਨੂੰ,..... –2.

ਕਾਹੇ ਰੇ ਮਨ ਚਿਤਵਹਿ ਉਦਮੁ ਜਾ ਆਹਰਿ ਹਰਿ ਜੀਉ ਪਰਿਆ॥
ਸੈਲ ਪਥਰ ਮਹਿ ਜੰਤ ਉਪਾਏ ਤਾ ਕਾ ਰਿਜਕੁ ਆਗੈ ਕਰਿ ਧਰਿਆ॥
ਪੰਨਾ – 10

ਜੋ ਪੱਥਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕੀੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਲਕ ਰਿਜ਼ਕ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਪਿਤਾ ਜੀ, ਮੈਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਝੂਠ ਬੋਲ ਦਿਆਂ, ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਰਾਜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਆਪ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਸੁਖ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਦਿੱਤੇ, ਸੋ ਦੇਵਨਹਾਰ ਦਾਤੇ ਨੂੰ ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਦਾ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰਖਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੂੰ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਲਦਾ ਹੈਂ, ਅਸੀਂ ਸੱਤ ਭੈਣਾਂ ਹਾਂ, ਫੇਰ ਤੂੰ ਸਾਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈਂ, ਤੂੰ ਸਾਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਕੁਝ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਰਾਜਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਜਾਂ ਰੱਬ ਦਿੰਦਾ ਹੈ? ਸਿਧੀ ਗੱਲ ਮੁਕਾ। ਮਾਂ ਨੇ ਵਰਜਿਆ ਕਿ ਬੇਟੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਕਹਿ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਮਾਂ! ਮੈਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਝੂਠ ਬੋਲ ਦਿਆਂ। ਰਾਜਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਚੰਗਾ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਰੱਬ ਨੂੰ ਦੇਖਾਂਗਾ।

ਵਜੀਰ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਤੇ ਕਿਹਾ, ਇਸ ਛੋਟੀ ਲੜਕੀ ਰਜਨੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਵਜੀਰ ਨੇ ਪੁਛਿਆ, ਮਹਾਰਾਜ ਕੈਸਾ ਵਰ ਟੋਲਨਾ ਹੈ? ਰਾਜੇ ਨੇ ਉਤਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਐਸਾ ਵਰ ਟੋਲਨਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਨਾਕਸ ਬੰਦਾ ਹੋਵੇ। ਮੇਰੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਤਾਮੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਵਜ਼ੀਰ ਡਰ ਗਿਆ ਤੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਖੜਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਛੋਟੀ ਲੜਕੀ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਭਗਤ ਹੈ, ਉਸਦੇ ਖਿਆਲ ਬੜੇ ਸ਼ੁਧ ਹਨ। ਸੋ ਐਸੀਆਂ ਦੇਵੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਵੱਡਾ ਭਾਰੀ ਪੁੰਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਦੇਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਇਹ ਕਹਿ ਦਿਆਂ ਕਿ ਉਸਦੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕਰਕੇ ਹੀ ਆਪ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁਖ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਕੋਈ ਅਤਿਕਥਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਏਗੀ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਐਸੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ ਸੁਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਵਜ਼ੀਰ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਮਹਾਰਾਜ ਗੁੱਸਾ ਨਾ ਕਰੋ। ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਨਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਈਦਾ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਤਾਮੀਲ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੁਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਸੋ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਤਲਾਸ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ।

ਇਕ ਮੈਲੀ ਜਿਹੀ ਥਾਂ ਤੇ ਗੰਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਇਕ ਅਠਾਰਾਂ 19 ਸਾਲ ਦਾ ਲੜਕਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਸੁੱਕ ਕੇ ਪਿੰਜਰ ਬਣਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਕੋਈ ਅੰਗ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ, ਨਾ ਹੱਥ, ਨਾ ਪੈਰ, ਨਾ ਗੋਡੇ ਚਲਦੇ ਹਨ। ਧਰਤੀ ਤੇ ਰੁੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕੋਹੜ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਗੰਦ ਮੰਦ ਪਿਆ ਹੈ। ਸੋ ਵਜੀਰ ਨੇ ਆ ਕੇ ਬੜੇ ਭਰੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਦਸਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਬੰਦਾ ਤਾਂ ਤਲਾਸ਼ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਪੰਡਤਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਕਿ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਇਸ ਲੜਕੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਾਵੇ। ਬੀਬੀ ਰਜਨੀ ਨੂੰ ਦਿਖਾ ਦਿਤਾ ਕਿ ਤੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਆਹ ਪਤੀ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਦਸ ਰੱਬ ਤੈਨੂੰ ਦੇਵੇਗਾ? ਬੱਚੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਪਿਤਾ ਜੀ! ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਹੀ ਦੇਵੇਗਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦੇਣੀ ਸੀ, ਫੇਰੇ ਹੋ ਗਏ, ਸਾਰੇ ਸਨਾਟਾ ਛਾ ਗਿਆ। ਜਿਸਨੇ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦੇਣੀ ਸੀ, ਕੋਈ ਸ਼ਗਨ ਮਨਾਉਣੇ ਸਨ ਉਸਨੇ ਤਾਂ ਇਕ ਮਰੀ ਹੋਈ ਲੋਥ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜੋ ਹਿੱਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਚਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਕਿਰਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਜਿਸ ਤੋਂ ਦੁਰਗੰਧ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਨਾਲ ਬੀਬੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਕੋਹੜ ਦਾ ਪਾਣੀ ਸਿਮ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਦਮੀ ਉਸ ਵੱਲ ਦੇਖ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਦੇਖ ਕੇ ਵੀ ਦਿਲ ਖਰਾਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਵੇਲੇ ਯਾਦ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਲਟੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਐਸੀ ਭਿਆਨਕ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਬੰਦਾ, ਜਦੋਂ ਵਿਆਹ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਲਾਵਾਂ ਪੜੀਆਂ ਜਾ ਚੁਕੀਆਂ ਤਾਂ ਬੀਬੀ ਰਜਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਮੈਨੂੰ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ। ਪਰ ਪਿਤਾ ਜੀ ਮੈਂ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਆਪ ਤੋਂ ਹੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ। ਆਪ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚੋਂ ਚੰਗਾ ਪਤੀ ਚੁਣਕੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਬਸ ਇਹ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦਿਓ ਕਿ ਮੇਰੀ ਪਤੀ ਤੇ ਸਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤੀ ਬਣੀ ਰਹੇ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਸਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਤਤਪਰ ਰਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਵੱਡੇ ਭਾਗ ਹਨ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਪਤੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਮਿਲ ਗਈ। ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਭਾਗ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ। ਮੈਂ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਪਤੀ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਮੈਂ 24 ਘੰਟੇ ਤਤਪਰ ਰਹਾਂਗੀ।

ਸਾਰੀ ਪਰਜਾ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਸਭ ਦੇ ਨੇਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਗਲੇ ਵਿਚੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦੀ। ਸਭ ਹੌਂਕੇ ਲੈ ਲੈ ਕੇ ਰੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਨਾਲ ਇਹ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿਤਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਫੌਰਨ ਮੇਰੇ ਰਾਜ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿਓ। ਕੋਈ ਇਸਦਾ ਲਿਹਾਜ ਨਾ ਕਰੇ। ਸੋ ਬੀਬੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਰੇੜ੍ਹੀ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਕੇ ਰੇੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਰੱਸੀ ਨਾਲ ਖਿਚ ਕੇ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਚੇਹਰੇ ਦਾ ਐਸਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਉਸ ਵੱਲ ਮੰਦਾ ਦੇਖਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਚੇਹਰੇ ਤੇ ਤਪਸਿਆ ਹੈ, ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ, ਉਦਾਸੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ ਕਰਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਸਮਾਂ ਉਸਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਬਿਤਾਇਆ। ਪਤੀ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਰਜਨੀ ਮੈਂ ਇਕ ਅਪਾਹਜ ਬੰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਕਿਸਮਤ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹਾਂ, ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਭੈੜੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਬੁਰਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਨਰਕੀ ਜੀਵ ਹਾਂ – ਪਰ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਤੇ ਐਨਾ ਵੱਡਾ ਪਰਉਪਕਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈਂ। ਸੋ ਚੰਗਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਇਹ ਜਾ ਕੇ ਕਹਿ ਦੇ ਕਿ ਪਿਤਾ ਜੀ, ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਖਾਣ-ਪੀਣ

ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਹੋ, ਇਹ ਕਹਿਣ ਨਾਲ ਪਿਤਾ ਤੇਰੀ ਸ਼ਾਦੀ ਕਿਸੇ ਚੰਗੇ ਲੜਕੇ ਨਾਲ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ - ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਸੇਵਾ ਨਾ ਕਰ। ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਈ ਫਿਰਦੀ ਹੈਂ। ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਜਿਸਮ ਦੀ ਸਫਾਈ ਕਰਦੀ ਹੈਂ। ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੂਰੋਂ ਜਾ ਕੇ ਪਾਣੀ ਲਿਆਉਂਦੀ ਹੈਂ। ਫਿਰ ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਰਖਦੀ ਹੈਂ। ਫਿਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਏਥੇ ਕੇਵਲ ਟੋਬਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਦੂਰ ਛੱਪਰ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਹੈ। ਸੇਵਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਲੰਗਰ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਟੋਬਾ ਪੁਟਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਇਕ ਡੂੰਘਾ ਥਾਂ ਸੀ, ਨਾਲ ਬੇਰੀ ਸੀ। ਰਜਨੀ ਨੇ ਬੇਰੀ ਦੇ ਹੇਠ ਉਸਦਾ (ਪਤੀ) ਦਾ ਟੋਕਰਾ ਰਖ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਕਿ ਰੇੜ੍ਹੀ ਵਿਚ ਰਖਦੀ ਸੀ। ਕੱਪੜਾ ਵਿਛਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਉਥੇ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਆਪ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਚਲੀ ਗਈ। ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਨੇੜੇ ਹੀ ਕੁਝ ਕਾਲੇ ਕਾਂ ਟੋਬੇ ਵਿਚ ਟੁਬਕੀ ਲਾਉਂਦੇ ਤੇ ਚਿਟੇ ਹੋ ਹੋ ਕੇ ਨਿਕਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਸੋ ਹੈਰਾਨ ਹੋਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਪਾਣੀ ਹੈ? ਹੋਵੇ ਨਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਇਸ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਅੰਗ ਡੋਬ ਕੇ ਦੇਖਾਂ। ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਡੋਬਿਆ, ਤਾਂ ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੱਥ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵਾਂ ਨਰੋਆ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਆ ਕਿ ਰਜਨੀ ਦੇ ਤਪ ਨੂੰ ਫਲ ਮਿਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਸੰਜੋਗ ਵਸ ਇਥੇ ਲੈ ਆਈ। ਕਿਸੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਮੇਰੇ ਉਪਰ ਮਿਹਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਦਰਗਾਹ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਸੋ ਉਹ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਤੇ ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਤਾਂ ਨਵਾਂ ਨਰੋਆ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਰਜਨੀ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਹਿਚਾਣੇਗੀ? ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹੋਏਗੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਦੋ ਉਂਗਲਾਂ ਬਾਹਰ ਰਖ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ, ਸੋ ਜੋ ਉਥੇ ਝਾੜੀ ਖੜੀ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਫੜਕੇ ਉਹ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਟੁਬੀਆਂ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਦੋ ਉਂਗਲਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਰਖਿਆ। ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਸਡੋਲ ਸਰੂਪ ਨਿਕਲ ਆਇਆ, ਉਸ ਨੇ ਟੋਕਰਾ ਤੇ ਰੇੜ੍ਹਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਪਰ੍ਹੇ ਮਾਰਿਆ ਤੇ ਆਪ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਬੈਠ ਗਿਆ ਤੇ ਰਜਨੀ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਆਏਗੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਬੜੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏਗੀ। ਉਸਦੇ ਚਿਤ ਦੇ ਅੰਦਰ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀਆਂ ਬੇਹੱਦ ਲਹਿਰਾਂ ਚਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਸਮਾਦਿਕ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਤੂੰ ਕਿੰਨਾ ਧੰਨ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਰਜਨੀ ਦੇ ਸਤਿ ਨੂੰ ਫਲ ਲਗਾਇਆ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਪਤੀਬਰਤਾ ਨੂੰ ਫਲ ਲਗਾਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਮੇਰੇ ਵਰਗਾ ਪਾਪੀ ਜਿਸਨੇ ਅਰਬਾਂ ਖਰਬਾਂ ਪਾਪ ਕੀਤੇ ਹਨ ਉਸਦਾ ਵੀ ਭਲਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਸੋ ਬਾਰ ਬਾਰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਏਨੇ ਨੂੰ ਰਜਨੀ ਆ ਗਈ ਤੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਇਹ ਸੁੰਦਰ ਜਵਾਨ ਕੌਣ ਬੈਠਾ ਹੈ? ਉਸਦੇ ਮਨ ਤੇ ਬਹੁਤ ਖਰਾਬ ਅਸਰ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਦਾ ਰੇੜ੍ਹਾ ਵੀ ਟੁੱਟਾ ਪਿਐ। ਟੋਕਰਾ ਵੀ ਪਰ੍ਹਾਂ ਸੁਟਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਿਧਰੇ ਐਸੀ ਗੱਲ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਇਸਨੇ ਮੇਰਾ ਪਤੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਘਬਰਾ ਗਈ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਮੇਰਾ ਪਤੀ ਕਿਥੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਤੂੰ ਉਸਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਕੁਝ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੌਜਵਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਰਜਨੀ, ਮੈਂ ਹੀ ਤੇਰਾ ਪਤੀ ਹਾਂ। ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਥਾਂ ਪਰ ਥਾਂ ਤੇ ਲਈ ਫਿਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈਂ ਅਤੇ ਤੇਰੇ ਸਤਿ ਨੂੰ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਫਲ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਉਹ ਨਾ ਮੰਨੀ। ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਵੀ ਦਿਖਾਇਆ। ਜਿਥੇ ਅਜੇ ਵੀ ਕੋਹੜ ਸੀ ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਫੇਰ ਵੀ ਇਤਬਾਰ ਨਾ ਆਇਆ। ਅਖੀਰ ਮਾਮਲਾ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਉਥੇ ਆਏ ਤੇ ਨਿਰਣਾ ਏਸ ਗੱਲ ਤੇ ਹੋਇਆ ਕਿ ਭਾਈ ਜੇ ਤੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਤੇਰੀਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਦੋ ਉਂਗਲੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਵੀ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਡੁਬੋ ਕੇ ਦਿਖਾ। ਉਸਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨਿਆ ਤੇ ਦੇਖਦੇ ਦੇਖਦੇ ਉਹ ਉਂਗਲਾਂ ਵੀ ਠੀਕ ਹੋ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਬੇਟੀ, ਤੇਰੇ ਸਤਿ ਨੂੰ, ਤੇਰੇ ਤਪ ਨੂੰ ਫਲ ਲਗਿਆ ਹੈ, ਤੂੰ ਸੱਚੀ ਪਤੀਬਰਤਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਹੈ। ਤੇਰਾ ਹੀ ਉਧਾਰ ਨਹੀਂ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਉਧਾਰ ਹੋਇਆ ਕਰੇਗਾ। ਸੰਸਾਰ ਆਏਗਾ, ਇਹ ਪੁਰਾਣਾ ਤੀਰਥ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਿਆ।

ਰਾਮਦਾਸ ਸਰੋਵਰਿ ਨਾਤੇ॥
ਸਭਿ ਉਤਰੇ ਪਾਪ ਕਮਾਤੇ॥ ***ਪੰਨਾ - 625***

ਤੇਰੇ ਸਤਿ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਉਧਾਰ ਹੋਣ ਵਾਸਤੇ ਕਲਜੁਗ ਦਾ ਤੀਰਥ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਿਆ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਪਾਣੀ ਭਰ ਕੇ ਡੋਲ੍ਹ ਰਹੀ ਬੀਬੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, "ਫਕੀਰ ਸਾਂਈ! ਸਾਡੇ ਜੋ ਬੀਬੀਆਂ ਦਾ ਧਰਮ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਪਤੀਬਰਤਾ ਧਰਮ ਹੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਾਂ। ਇਹਦੇ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਠੋਰ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਕਰੂਰ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਹੋਵੇ, ਅਸੀਂ ਉਸਦੀ ਆਗਿਆ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੱਤ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਉਸ ਦੇ ਭਗਤ ਉਸਦੀ ਆਗਿਆ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਦੀ ਰਜ਼ਾ ਵਿਚ ਚਲਦੇ ਹਨ। ਮਨੁੱਖਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਵਿਚ ਚਲ ਕੇ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਇਸਤਰੀਆਂ ਦਾ ਉਧਾਰ ਸਾਡੇ ਪਤੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਚਲ ਕੇ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਮਰਿਆਦਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਤੀ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਮਰਿਆਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਤਨੀ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਮਰਿਆਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਤੀ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ, ਜਿਹੜਾ ਬੇਪਰਵਾਹ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਸਾਸ਼ਤਰ ਉਸਨੂੰ ਵੀ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਰਖਦਾ ਸੀ। ਸੋ ਬੀਬੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਫਕੀਰ ਸਾਂਈ! ਮੈਂ ਇਕ ਪਤੀਵਰਤਾ ਇਸਤਰੀ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਤਪ ਨਹੀਂ ਕਰਿਆ। ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਵਿਆਹੀ ਗਈ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਾਂਈ, ਆਪਣਾ ਇਸ਼ਟ, ਆਪਣਾ ਗੁਰੂ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਉਹਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਤਤਪਰ ਰਹੀ, ਇਕ ਦਿਨ ਰਾਤ ਨੂੰ ਪਤੀ ਨੇ ਪਾਣੀ ਮੰਗਿਆ, ਮੈਂ ਜਾਗਦੀ ਸੀ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੈਂ ਪਾਣੀ ਲੈ ਕੇ ਆ ਗਈ, ਬਾਕੀ ਸਭ ਪਰਿਵਾਰ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਪਾਣੀ ਲੈ ਕੇ ਆਈ

ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਪਤੀ ਵੀ ਸੌਂ ਚੁਕਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣਾ ਮੁਨਾਸਬ ਨਾ ਸਮਝਿਆ ਤੇ ਮੈਂ ਏਸ ਉਮੀਦ ਤੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਗਿਲਾਸ ਲੈ ਕੇ ਖੜ੍ਹੀ ਰਹੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਵੀ ਜਾਗ ਕੇ ਮੇਰਾ ਪਤੀ ਪਾਣੀ ਮੰਗ ਲਵੇ। ਜਦੋਂ ਸਵੇਰ ਹੋ ਗਈ ਉਹ ਜਾਗੇ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈਂ ਗਲਾਸ ਲਈ?

"ਪਤੀਦੇਵ! ਤੁਸੀਂ ਰਾਤੀ ਪਾਣੀ ਮੰਗਿਆ ਸੀ, ਫੇਰ ਤੁਸੀਂ ਸੌਂ ਗਏ।"

"ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਜਗਾ ਦੇਣਾ ਸੀ?"

ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਰਾਮ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ ਸੀ, ਸੋ ਮੈਂ ਜਗਾਉਣਾ ਠੀਕ ਨਾ ਸਮਝਿਆ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਖੜ੍ਹੀ ਰਹੀ ਕਿ ਰਾਤ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵਕਤ ਵੀ ਪਾਣੀ ਮੰਗ ਸਕਦੇ ਸੀ।

ਸੋ ਫਕੀਰ ਸਾਂਈ ਮੈਂ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਤਪੱਸਿਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਕੇਵਲ ਪਤੀ ਦੀ ਤਪੱਸਿਆ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਭਗਵਾਨ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਆ ਗਈਆਂ ਤੇ ਮੈਂ ਭਾਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਮੈਨੂੰ ਦੂਰ ਦੂਰ ਦਿਖਣ ਲਗ ਗਿਆ, ਮੇਰਾ ਮਨ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਲਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਭਗਵਾਨ ਹੀ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵੱਡੀ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਨਹੀਂ ਤਪਾਉਂਦੀਆਂ, ਹੱਡ ਨਹੀਂ ਗਾਲਦੀਆਂ, ਜਲ ਧਾਰੇ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ। ਸੋ ਏਸ ਕਰਕੇ ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਇਹ ਹੀ ਤਪੱਸਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਤਪਸਿਆ ਕਹਿ ਲਵੋ, ਭਾਵੇਂ ਸੇਵਾ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪਤੀ ਸੇਵਾ ਧਰਮ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਜੂਨਾਗੜ੍ਹ ਦੇ ਵਿਚ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਮੀਂਹ ਨਾ ਪਿਆ। ਜੋਤਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪਾਣੀ ਭਰ ਲਓ। ਸਾਰੇ ਟੋਬੇ ਭਰ ਲਓ ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਬਾਰਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬੜੀ ਤੰਗੀ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਸਾਰੇ ਤਲਾਬ ਭਰ ਲਏ, ਜਦੋਂ ਬਾਰਸ਼ਾਂ ਹੋਈਆਂ ਸਾਰੇ ਬੰਨ ਲਾ ਦਿੱਤੇ। ਪਾਣੀ ਜ਼ਾਇਆ ਨਾ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ। ਡੂੰਘੇ ਤਲਾਬ ਪੁਟ ਲਏ। ਲੇਕਿਨ ਸਾਲ ਦੇ ਬਾਅਦ ਪਾਣੀ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਤਤਬੇਤੇ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਦੇ ਚਰਨ ਧੋ ਕੇ, ਇਸ ਵਿਚ ਪਾਏ ਜਾਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਪਤੀਬਰਤਾ ਇਸਤਰੀ ਦੇ। ਤਲਾਸ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਪਰ ਕੋਈ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਤਤਬੇਤਾ ਨਾ ਮਿਲਿਆ। ਫਿਰ ਪਤੀਬਰਤਾ ਇਸਤਰੀ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦਸ ਦਿਤਾ ਕਿ ਏਥੇ ਇਕ ਪਤੀਬਰਤਾ ਇਸਤਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚ ਬੜੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਅਜ਼ਮਾਅ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੋ ਲੋਕ ਉਸ ਕੋਲ ਚਲੇ ਗਏ। ਕਹਿਣ ਲਗੀ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਪਤੀਬਰਤਾ ਤਾਂ ਸੀ, ਪਰ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਮੇਰਾ ਤਪ ਹਾਰ ਗਿਆ, ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਰ ਗਿਆ। ਕਹਿਣ ਲਗੀ ਸਾਡੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਬੰਬਈ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅੰਬ ਭੇਜਿਆ ਕੇਵਲ ਇਕ ਅੰਬ ਆਇਆ ਸੀ ਸਵੇਰੇ ਸਵੇਰੇ, ਤੇ ਮੇਰਾ ਮਨ ਅੰਬ ਖਾਣ ਨੂੰ ਕੀਤਾ, ਫੇਰ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਇਆ ਕਿ ਅੱਧਾ ਪਤੀ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਆਂ ਤੇ ਅੱਧਾ ਮੈਂ ਖਾ ਲਵਾਂ। ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪਹਿਲਾਂ ਪਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾ ਕੇ ਛਕਦੀ ਰਹੀ ਹਾਂ, ਇਹ ਮੇਰਾ ਨੇਮ ਨਿਭਦਾ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਅੰਬ ਆਉਣ ਤੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਲਾਲਚ ਆ ਗਿਆ, ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਸਾਰਾ ਅੰਬ ਮੈਂ ਹੀ ਖਾ ਲਵਾਂ। ਪਤੀ ਅੱਗੇ ਅੰਬ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੀ ਨਾ ਕਰਾਂ। ਜਦੋਂ ਪਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛੱਕਣ ਲਈ ਆਇਆ ਮੈਂ ਅੰਬ ਛੁਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਪਤੀ ਬਾਹਰ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅੰਬ ਖਾ ਲਿਆ। ਮੈਂ ਅਜੇ ਅੱਧਾ ਅੰਬ ਹੀ ਚੂਪਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਤੀ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲਿਆ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਹਥ ਵਿਚ ਅੰਬ ਸੀ। ਪਤੀ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਅੰਬ ਕਿਥੋਂ ਆਇਆ? ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਦਸਿਆ ਕਿ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਅੰਬ ਆਇਆ ਹੈ। ਹੁਣੇ ਹੀ ਆਇਐ ਉਥੇ ਝੂਠ ਬੋਲ ਗਈ, ਏਨੀ ਦੇਰ ਨੂੰ ਉਹ ਬੰਦਾ ਵੀ ਆ ਗਿਆ ਜੋ ਸਵੇਰੇ ਅੰਬ ਫੜਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਝੂਠ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪਤੀ ਨੇ ਕ੍ਰੋਧ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤੀਬਰਤਾ ਇਸਤਰੀ ਹੈਂ? ਸੋ ਬੀਬੀ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਉਦੋਂ ਤੋਂ 15 ਦਿਨ ਤੋਂ ਮੇਰਾ ਤਪ ਹਾਰ ਗਿਆ, ਸੋ ਏਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਮਜਬੂਰ ਹਾਂ।

ਸੋ ਲੋਕ ਇਕ ਦੂਜੀ ਬੀਬੀ ਕੋਲ ਗਏ, ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਮੇਰਾ ਵੀ ਤਪ ਹਾਰ ਗਿਆ। ਪੁਛਿਆ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ? ਬੀਬੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਕ ਮਹਾਤਮਾ ਆਏ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਗਰੀਬ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਇਸਨੂੰ ਬਸਤ੍ਰ ਦੇਣੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕਿਧਰੋਂ ਵੀ ਲਿਆ ਕੇ ਦੇਈਏ। ਬੀਬੀ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਕੋਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੱਪੜੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਤੂੰ ਸਾਧਾਂ ਨੂੰ ਦੇਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈਂ। ਮੈਂ ਦੁਰਬਚਨ ਬੋਲ ਦਿਤੇ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਮੇਰਾ ਵੀ ਤਪ ਹਾਰ ਗਿਆ।

ਫਿਰ ਤੀਸਰੀ ਕੋਲ ਗਏ, ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਮੈਂ ਪਤੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮੇਰਾ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਦੋਂ ਮੈਂ ਪ੍ਰਤੀਗਿਆ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਜਿਹੜੇ ਮੇਰੇ ਮਾਂ ਪਿਓ ਹੋਣਗੇ, ਉਹ ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਵਾਲੇ ਮਾਂ ਪਿਓ ਹੋਣਗੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਸੱਸ ਨਾਲ ਲੜ ਪਈ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਭਲਾ ਕਿਹਾ। ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਹਟਾਇਆ ਵੀ ਪਰ ਮੈਂ ਹਟੀ ਨਾ। ਅਖੀਰ ਤੇ ਅਸੀਂ ਹਥੋ-ਪਾਈ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸਰਾਪ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਕਿਹਾ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਪਤੀਬਰਤਾ ਧਰਮ ਭੰਗ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਸੋ ਬੀਬੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਮੇਰਾ ਤਪ ਹਾਰ ਗਿਆ।

ਫੇਰ ਲੋਕੀਂ ਚੌਥੀ ਬੀਬੀ ਕੋਲ ਗਏ ਉਸਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਮੇਰਾ ਤਪ ਵੀ ਹਾਰ ਗਿਆ, ਪੁਛਿਆ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ? ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਮੈਂ ਪਤੀਬਰਤਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸੀ, ਸਾਡੇ ਕੋਈ ਪੁਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਰ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਪੁੱਤਰ ਬਖਸ਼ਿਆ, ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਉਹ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਉਸਨੂੰ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਅਖੀਰ ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਨੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਮੈਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਛੁਡਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਧੱਕਾ ਲੱਗ ਗਿਆ, ਉਹ

ਗਿਰ ਗਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਚੋਟ ਲਗ ਗਈ। ਸੋ ਮੇਰਾ ਤਪ ਵੀ ਹਾਰ ਗਿਆ।

ਸੋ ਫੇਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਪਤੀਬਰਤਾ ਇਸਤਰੀ ਇਕ ਛੋਟੀ ਜਾਤ ਵਿਚੋਂ ਲੱਭੀ। ਉਸਨੇ ਜਦੋਂ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਚਰਨ ਪਾਏ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਪਾਣੀ ਸਾਫ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਸਾਖੀ ਜੂਨਾਗੜ੍ਹ ਦੀ ਹੈ, ਸੋ ਉਸ ਬੀਬੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਫਕੀਰ ਸਾਂਈ! ਸਾਡੀ ਇਸਤਰੀਆਂ ਦਾ ਧਰਮ ਤਾਂ ਪਤੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੋ ਫਰੀਦ ਦਾ ਦਿਲ ਥੋੜ੍ਹਾ ਉਦਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਅਜੇ ਕੁਝ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਏਸ ਬੀਬੀ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਿੰਨੀ ਖੁਲ੍ਹ ਗਈ ਕਿ ਪਾਣੀ ਏਥੇ ਡੋਲ੍ਹਦੀ ਹੈ ਤੇ ਵੀਹ ਕੋਹ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਗਿਰਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਮੇਰਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਰਸਤੇ ਵੀ ਪਾ ਦਿਤਾ। ਫੇਰ ਮਾਂ ਕੋਲ ਗਿਆ, ਮਾਂ ਨੇ ਹਾਲ ਚਾਲ ਪੁਛਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ ਬੇਟਾ! ਅਜੇ ਤੈਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਜਾਹ, ਜਾ ਕੇ ਹੋਰ ਤਪੱਸਿਆ ਕਰ। ਫਰੀਦ ਫੇਰ ਵਾਪਸ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ, ਕੁਝ ਖਾਂਦਾ ਨਹੀਂ, ਪੀਂਦਾ ਨਹੀਂ, ਹਰ ਵਕਤ ਵੈਰਾਗ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਖੂਹ ਵਿਚ ਸੰਗਲ ਬੰਨ ਕੇ ਪੁੱਠਾ ਲਟਕਦਾ ਹੈ, ਮਹੀਨਿਆਂ ਬੱਧੀ ਲਟਕਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਦੀ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਜਾ ਕੇ ਲਟਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਪਸਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਖੀਰ ਤੇ ਉਸਦੀ ਐਸੀ ਹਾਲਤ ਬਣ ਗਈ ਕਿ ਪਿੰਜਰ ਬਣ ਗਿਆ, ਸੁਕ ਗਿਆ ਪਰ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

ਧਾਰਨਾ - ਦੇਖ ਲਓ ਬੰਦੇ ਦੇ ਭਾਗ,
ਅਜੇ ਵੀ ਨਾ ਰੱਬ ਬਹੁੜਿਆ -2, 2.
ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ, ਅਜੇ ਵੀ ਨਾ ਰੱਬ ਬਹੁੜਿਆ -2, 2.
ਦੇਖ ਲਓ ਬੰਦੇ ਦੇ ਭਾਗ,............ -2.

ਫਰੀਦਾ ਤਨੁ ਸੁਕਾ ਪਿੰਜਰੁ ਥੀਆ ਤਲੀਆਂ ਖੂੰਡਹਿ ਕਾਗ॥
ਅਜੈ ਸੁ ਰਬੁ ਨ ਬਾਹੁੜਿਓ ਦੇਖੁ ਬੰਦੇ ਕੇ ਭਾਗ॥
ਪੰਨਾ - 1382

ਤਨ ਸੁਕਾ ਲਿਆ, ਹੱਡੀਆਂ ਦੀ ਮੁੱਠੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਤੇ ਤਲੀਆਂ ਦਾ ਮਾਸ ਮੁਰਦਾ ਸਮਝਕੇ ਕਾਵਾਂ ਨੇ ਖਾਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਤਕਲੀਫ ਤੋਂ ਤਕਲੀਫ ਉਠਾਂਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਦੇਵੇ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਬੜੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਲਗਨ ਬਹੁਤ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਹੈ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਲਗਨ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ ਓਨੀ ਦੇਰ ਆਦਮੀ ਏਸ ਰਸਤੇ ਤੇ ਤੁਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਖਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਪੱਕੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਪਾ ਲਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਏਥੇ ਤੱਕ ਹਾਲਤ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਹਿਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਕਾਉਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਚੂੰਜਾਂ ਮਾਰਦੇ ਹਨ, ਮਾਸ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਚਮੜੀ ਸੁੰਨ ਹੋ ਗਈ ਸੋ ਉਹ ਮਾਸ ਖਾਈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

ਕਾਗਾ ਕਰੰਗ ਢਢੋਲਿਆ ਸਗਲਾ ਖਾਇਆ ਮਾਸੁ॥
ਪੰਨਾ - 1382

ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਾਂ ਨੇ ਇਹ ਜਾਨਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਚਮੁੱਚ ਹੀ ਮਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜੀਊਂਦਾ ਹੈ, ਆ ਕੇ ਮੱਥੇ ਤੇ ਬਹਿ ਗਿਆ ਤੇ ਅੱਖ ਤੇ ਚੁੰਜ ਮਾਰਨ ਲਗਿਆ, ਤਾਂ ਫਰੀਦ ਬੜੀ ਹਿੰਮਤ ਨਾਲ ਹਲਕੀ ਜਿਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਬੋਲਿਆ, ਕਾਵਾਂ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਬਾਕੀ ਮਾਸ ਤਾਂ ਖਾ ਲਿਆ, ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤਾਂ ਰਹਿਣ ਦੇ। ਜੇਕਰ ਅੱਖਾਂ ਨਾ ਰਹੀਆਂ ਤਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਕਾਹਦੇ ਨਾਲ ਕਰਾਂਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ -

ਧਾਰਨਾ - ਓ ਕਾਗਾ ਏਹ ਦੋਇ ਨੈਣਾਂ ਮਤ ਛੇੜਿਓ -2, 2.
ਮੈਨੂੰ ਪਿਰ ਦੇਖਣ ਦੀ ਆਸ -2, 2.
ਓ ਕਾਗਾ ਏਹ ਦੋਇ ਨੈਣਾ,........... -2.

ਕਾਗਾ ਕਰੰਗ ਢਢੋਲਿਆ ਸਗਲਾ ਖਾਇਆ ਮਾਸੁ॥
ਏ ਦੁਇ ਨੈਨਾ ਮਤਿ ਛੁਹਉ ਪਿਰ ਦੇਖਨ ਕੀ ਆਸ॥
ਪੰਨਾ - 1382

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਆਸਾ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਖਾ ਲਿਆ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਦਰਸ਼ਨ ਤਾਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਕਰਨੇ ਹਨ। ਕਾਗਾ, ਤੂੰ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾ ਛੇੜ। ਐਨੀ ਤਪਸਿਆ ਐਨਾ ਘੋਰ ਤਪ ਬਾਬੇ ਫਰੀਦ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਈ, ਤੂੰ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਨਾ ਗਾਲ ਕਿਉਂਕਿ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕੀਮਤੀ ਚੀਜ਼ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹਦੇ ਗਾਲਣ ਨਾਲ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ, ਏਸ ਨੂੰ ਮਨ ਹੱਠ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਨ ਹੱਠ ਵਾਸਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਐਸਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਮਨ ਹੱਠ ਕਿਨੈ ਨਾ ਪਾਇਓ,
ਸਭ ਥਕੇ ਕਰਮ ਕਮਾਇ -2, 2.
ਸਭ ਥੱਕੇ ਕਰਮ ਕਮਾਇ -2, 2.
ਮਨ ਹੱਠ ਕਿਨੈ ਨ ਪਾਇਓ,.......... -2.

ਮਨਹਠਿ ਕਿਨੈ ਨ ਪਾਇਓ ਸਭ ਥਕੇ ਕਰਮ ਕਮਾਇ॥
ਪੰਨਾ - 593

ਜੇ ਕੋਈ ਰੱਬ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੇ ਪਰ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਹੱਠ ਨਾਲ ਰੱਬ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਮਨ ਦਾ ਹੱਠ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਕੰਮ ਦੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠਿਆ ਕਰਾਂਗਾ, ਸੇਵਾ ਕਰਾਂਗਾ, ਨਾਮ ਜਪਿਆ ਕਰਾਂਗਾ, ਭਜਨ ਕਰਾਂਗਾ, ਨਿਤਨੇਮ ਕਰਾਂਗਾ, ਆਪਣੇ ਚਰਿੱਤਰ ਨੂੰ ਸੋਧ ਕੇ ਰਖਾਂਗਾ, ਪੰਜਾਂ ਚੋਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਂਗਾ; ਸ਼ਬਦ, ਸਪਰਸ਼, ਰੂਪ, ਰਸ, ਗੰਧ ਆਦਿ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਂਗਾ, ਪੰਜਾਂ ਠੱਗਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਂਗਾ, ਅਭਿਮਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਮਨ ਹੱਠ ਕੰਮ ਦੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਂਝ ਜੇ ਮਨ ਨਾਲ ਹੱਠ ਕਰਕੇ ਕਰਮ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਬ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ -

ਮਨਹਠਿ ਕਿਨੈ ਨ ਪਾਇਓ ਸਭ ਥਕੇ ਕਰਮ ਕਮਾਇ॥
ਮਨਹਠਿ ਭੇਖ ਕਰਿ ਭਰਮਦੇ ਦੂਖੁ ਪਾਇਆ ਦੂਜੈ ਭਾਇ॥
ਪੰਨਾ - 593

ਬਹੁਤੇ ਭੇਖ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਦ੍ਵੈਤ ਵਿਚ ਪੈ ਗਏ ਤਾਂ ਦੁਖ ਹੀ ਮਿਲਣਾ ਹੈ, ਕਿੰਨੇ ਭੇਖ ਹਨ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ -

ਭੇਖੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨ ਲਭਈ ....॥ ਪੰਨਾ - 1099

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਭੇਖਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਕਹਿੰਦੇ ਇਕ ਦੋ ਨਹੀਂ ਸਾਰੇ ਥੱਕ ਗਏ ਮਨ ਹੱਠ ਕਰਕੇ -

ਸਹਸ ਸਿਆਣਪ ਕਰਿ ਰਹੇ ਮਨਿ ਕੋਰੈ ਰੰਗੁ ਨ ਹੋਇ॥
ਪੰਨਾ - 40

ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਆਣਪਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕੋਰੇ ਮਨ ਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਰੰਗ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਿਆ ਕਰਦਾ -

ਇਕ ਵਾਰੀ ਤ੍ਰੇਤੇ ਜੁਗ ਦੀ ਬਾਤ ਹੈ, ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਜੋ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਕਉ ਖੋਜਹਿ ਮਹੇਸੁਰ॥
ਨਾਨਕ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਆਪਿ ਪਰਮੇਸੁਰ॥
ਪੰਨਾ - 273

ਆਪ ਸੈਰ ਕਰਨ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਮਿਥਲਾਪੁਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਪਾਨੀ ਦਾ ਨਾਲਾ ਚਲਦਾ ਸੀ। ਉਥੇ ਇਕ ਸਾਧੂ ਖੜ੍ਹਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਗਏ ਤਾਂ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ, ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਗਏ ਤਾਂ ਵੀ ਉਥੇ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਮਹਾਤਮਾ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਬਿਰਮੀ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਮਾਰਦੇ ਹੋ, ਸੱਪ ਨੂੰ ਮਾਰੋ, ਬਿਰਮੀ ਮਾਰੀ ਤੇ ਸੱਪ ਨਹੀਂ ਮਰਨਾ। ਫੇਰ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਗਏ ਫੇਰ ਉਥੇ ਹੀ ਖੜ੍ਹਾ। ਫੇਰ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਗਏ ਫੇਰ ਵੀ ਉਥੇ ਖੜ੍ਹਾ, ਸਰਦੀਆਂ ਆ ਗਈਆਂ, ਫੇਰ ਵੀ ਖੜ੍ਹਾ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਪਾਨੀ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਰਾਜੇ ਜਨਕ ਨੇ ਬੱਘੀ ਰੋਕ ਲਈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਸੰਤੋ! ਤੁਹਾਡਾ ਪਾਨੀ ਨਾਲ ਬੜਾ ਪਿਆਰ ਹੈ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਪਾਨੀ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਤਾਂ ਮੱਛਾਂ ਦਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਐਨਾ ਬਚਨ ਕਹਿ ਦਿਤਾ। ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਆਇਆ, ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਟਲਿਆ ਕਰਦਾ।

ਧਾਰਨਾ - ਭਾਵੇਂ ਚੰਦਰਮਾ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਵੇ,
ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਬੋਲ ਨਾ ਟਲੇ -2, 2.
ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ, ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਬੋਲ ਨਾ ਟਲੇ -2, 2.
ਭਾਵੇਂ ਚੰਦਰਮਾਂ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਵੇ,........ -2.

ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਬਚਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਪਾਨੀ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੈ। ਪਾਨੀ ਨਾਲ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਮੱਛਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜਦੋਂ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, 'ਖਲੀਜ ਬੰਗਾਲਾਂ' (ਖਾੜੀ ਬੰਗਾਲ) ਪਹੁੰਚੇ। ਅਗੋਂ ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਮਰਦਾਨੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ, ਸਿਧੇ ਹੀ ਟੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ਅੱਗੇ ਸਮੁੰਦਰ ਹੈ, ਕਿਥੇ ਜਾਵਾਂਗੇ? ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਮਰਦਾਨਿਆ! ਸਾਨੂੰ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਹੈ, ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਹੈ। "ਮਹਾਰਾਜ, ਕਾਹਦੇ ਤੇ ਚਲਾਂਗੇ?" ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਸਾਡੇ ਪਿਛੇ ਪਿਛੇ ਆ ਜਾ, ਸਤਿਨਾਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਸਤਿਨਾਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹੀ ਜਾ, ਸਮੁੰਦਰ ਡੋਲਦਾ ਨਹੀਂ।" ਸੋ ਮਰਦਾਨਾ ਪਿਛੇ ਪਿਛੇ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਅਗੇ ਕੋਈ ਟਾਪੂ ਆਇਆ। ਜਿਥੇ ਜਾ ਕੇ ਬਸੇਰਾ ਕੀਤਾ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਫੇਰ ਟੁਰ ਪਏ। ਮਰਦਾਨਾ ਕਹਿਣ ਲਗਿਆ, "ਮਹਾਰਾਜ! ਕਾਹਦੇ ਉਪਰ ਟੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋ। ਹੇਠਾਂ ਕੋਈ ਠੋਸ ਚੀਜ਼ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਮਰਦਾਨਿਆ! ਇਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਮੱਛ ਹੈ ਜਿਸ ਤੇ ਅਸੀਂ ਟੁਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਰਾਤ ਪੈ ਗਈ, ਜਰਾ ਉਚੇ ਜਿਹੇ ਥਾਂ ਤੇ ਰਾਤ ਕੱਟੀ। ਜਦੋਂ ਸਵੇਰਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਮਰਦਾਨੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਮਹਾਰਾਜ! ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਇਹ ਥਾਂ ਹਿਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਮਰਦਾਨਿਆ! ਅਸੀਂ ਮੱਛ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਰਾਤ ਕੱਟ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਦਾ ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਸਰੀਰ ਛੁਟ ਗਿਆ। ਦਿਬਯ ਦੇਹ ਧਾਰ ਕੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਉਸਤਤ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਮਰਦਾਨੇ ਨੇ ਪੁਛਿਆ, "ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਇਹ ਕੌਣ ਹੈ?" ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਭਾਈ ਤੂੰ ਆਪੇ ਦੱਸ ਕਿ ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈ? ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਤ੍ਰੇਤੇ ਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਤਪੱਸਵੀ ਸਾਧੂ ਸੀ। ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਤਪੱਸਿਆ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਮੈਂ ਜਲ ਵਿਚ ਹੀ ਖੜ੍ਹਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਜੋ ਕਿ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਸਨ, ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਸੈਰ ਕਰਦੇ ਕਰਦੇ ਲੰਘਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਲ ਨਾਲ ਤਾਂ ਮੱਛ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਾ ਮੰਨਿਆ। ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੋਲਿਆ ਬਿਰਥਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ। ਸੋ ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਹੁਣੇ ਹੀ ਬਖਸ਼ਾ ਲਵਾਂ। ਮੈਂ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਚਰਨ ਫੜ ਲਏ। ਮੈਂ ਰਾਜੇ ਜਨਕ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਹੋ ਤੇ ਆਪ ਦਾ ਬਚਨ ਬਿਰਥਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਕਿਉਂਕਿ -

ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਬਸਹਿ ਸਾਧ ਕੀ ਰਸਨਾ॥ ਪੰਨਾ - 263

ਮਹਾਰਾਜ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸੋ ਕਿ ਮੇਰਾ ਉਧਾਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਏਗਾ? ਅੱਠ ਲਖ ਸਾਲ ਦੁਆਪਰ ਦੇ ਲੰਘਣਗੇ, ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਲੰਘਣਗੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਆਪ ਨਿਰੰਕਾਰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਉਧਾਰ ਵਾਸਤੇ ਆਉਣਗੇ, ਫਿਰ ਉਹ ਤੇਰਾ ਉਧਾਰ ਕਰਨਗੇ। ਉਹ ਰਾਤ ਤੇਰੇ ਸਿਰ ਤੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਸੋ ਮੈਂ ਉਦੋਂ ਦਾ ਆਪ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕਸ਼ਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਆਪ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਰਿਣੀ ਹਾਂ।

ਸੋ ਮਨ ਹੱਠ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ -

ਮਨਹਠਿ ਕਿਨੈ ਨ ਪਾਇਆ ਕਰਿ ਉਪਾਵ ਥਕੇ ਸਭੁ ਕੋਇ॥
ਸਹਸ ਸਿਆਣਪ ਕਰਿ ਰਹੇ ਮਨਿ ਕੋਰੈ ਰੰਗੁ ਨ ਹੋਇ॥
ਪੰਨਾ - 39
ਮਨਹਠਿ ਜੋ ਕਮਾਵੈ ਤਿਲੁ ਨ ਲੇਖੈ ਪਾਵੈ ....॥
ਪੰਨਾ - 687

ਫਿਰ ਕੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ? ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਲੇਖੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ-

.... ਬਗਲ ਜਿਉ ਧਿਆਨੁ ਲਾਵੈ.......॥
ਪੰਨਾ - 687

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 54 ਤੇ)

ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਮਦਦ ਕਰਨ

ਇਸ ਵਾਰੀ ਮੈਂ ਨਾ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾ ਸਕਿਆ ਪਰ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸਦਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕਦੋਂ ਜਾ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲੀਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣੀਏ ਪਰ ਲਿਮਫੋਮਾ ਦਾ ਕੋਈ ਪੱਕਾ ਇਲਾਜ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ side effects ਹੋ ਗਏ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਇਲਾਜ ਦੀ ਕੋਈ ਅਵਸ਼ਕਤਾ ਨਾ ਰਹੀ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਰੋਕਦਿਆਂ ਰੋਕਦਿਆਂ ਮੈਂ 27 ਜੂਨ ਬੁੱਧਵਾਰ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਆਦਮੀ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਲੋਂ ਹੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਬਚਨ ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਵਲੋਂ ਹਰ ਥਾਂ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਾਏ ਗਏ, ਅਰਦਾਸਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਤਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ ਚੱਲ ਹੀ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਾ ਸਰੀਰ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਹੋਰ ਚਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਰਹਿੰਦੇ ਕੰਮ ਵੀ ਪੂਰੇ ਹੋ ਜਾਣ। ਸੰਗਤ ਵਿਚੋਂ ਐਨਾ ਪਿਆਰ, ਐਨਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਦੇ ਸੋਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਦਾਤ ਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੱਜ ਤਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਰੌਣਕ ਆਈ ਹੈ। 'ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਿਦਿਆ ਮੰਦਰ' ਜਿਸ ਵਿਚ 518 ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਸ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਿਖਾਈ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਸਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਲਗਨ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਤੱਕ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਇਸੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕਈ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ, ਇਕ ਤਾਂ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਜੋ ਅਸੀਂ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵਾਂ ਸਟਾਫ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਿਖਾਈ ਬਾਰੇ ਰੱਖਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ 5% ਹੀ ਕਹਿ ਲਓ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੀ। ਬਾਕੀਆਂ ਲਈ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਸਿਧਾਂਤ, ਗੁਰਮਤਿ ਜੀਵਨ ਇਕ ਨਵੀਂ ਚੀਜ਼ ਹੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਦਿਤੀ। ਇਸ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਅਰਵਿੰਦਰ ਸ਼ਕਰਸੁਧਾ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਅਸਤੀਫਾ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸਟਾਫ ਵਲੋਂ ਵਿਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਬੀਬੀ ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ ਗਰੇਵਾਲ ਨੂੰ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ Officiating Principal ਹਨ, ਦੂਜੀ administration ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਬੀਬੀ ਬਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਚਾਹਲ ਨੂੰ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਆਪ ਨੇ doctrate ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਗੁਰਮਤਿ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਬੜੀ ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਵਿਦਿਆ ਪੜ੍ਹਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਬੀਬੀਆਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਉਚਾ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਤਮੰਨਾ ਜਾਗ ਪਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਦਫਤਰੀ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪਿਛੋਂ ਵੀ ਹਰ ਵਕਤ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਿਖਾਈ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੀ ਚਾਲ ਬਹੁਤ ਤਿੱਖੀ ਹੋ ਕੇ ਚੱਲ ਪਈ ਹੈ, ਸਿਸਟਮ ਬਦਲ ਦਿਤੇ ਹਨ। ਇਕ ਟੀਚਰ ਇਕ ਕਲਾਸ ਵਾਲਾ ਸਿਸਟਮ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਨਿਕਟਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਬੱਸਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਕੁਝ ਨੁਕਸ ਸਨ ਉਹ ਇਥੋਂ ਦੀ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੂਝ ਬੂਝ ਨਾਲ 98% ਠੀਕ ਕਰ ਦਿਤੇ ਹਨ। ਡਾ. ਬੀਬੀ ਤੇਜਿੰਦਰ ਮਲਹੋਤਰਾ ਵੀ ਆਪਣੇ ਤਜਰਬੇ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪੂਰਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਸਕੂਲ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ over time ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਮੈਂ ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਦੱਸ ਦਿਤਾ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਿਦਿਆ ਮੰਦਰ ਕੋਈ commercial ਸਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਤੋਂ personal ਲਾਭ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਇਹ ਇਕ ਪਬਲਿਕ ਅਦਾਰਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ, ਦੁਆਬਾ, ਮਾਝਾ, ਮਾਲਵਾ, ਹਿਮਾਚਲ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਇਕੋ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬੱਚੇ ਆਪਣੇ culture ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਇਸ ਸਕੂਲ ਵਿਚੋਂ ਪੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾ ਦੇਣ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਿਦਿਆ ਮੰਦਰ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕਿੰਨਾ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਹਿਤ ਰਖਦਾ ਹੋਇਆ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਹਿਰਦੇ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕਲ੍ਹ 8-8-2001 ਤੋਂ ਇਨਫਰਮੇਸ਼ਨ ਟੈਕਨਾਲੌਜੀ ਦਾ ਡਿਪਲੋਮਾ ਕਾਲਜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ, ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਅਤੇ ਦੂਰ ਦੂਰ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਲਈ boarding ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਲਜ ਜਲੰਧਰ ਟੈਕਨੀਕਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨਾਲ affillliation ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਚੁਕਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੇਖ ਰੇਖ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਸ ਅਦਾਰੇ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਸਰਦਾਰ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਇਸ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਪੁਲਾਂਘਾਂ ਪੁੱਟ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਛੇਤੀ ਹੀ ਇਹ ਕਾਲਜ ਡਿਗਰੀ ਕਾਲਜ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਵੇਗਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਹੀ ਤਾਂ ਬੰਗਲੌਰ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਰਹੇਗੀ, ਨਾ ਹੀ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਦੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਸਮਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਰਹੇਗੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਸਤੀ ਅਤੇ ਸਹਿਜ ਹੀ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਵਸਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬਿਲਡਿੰਗਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁੰਦਰ ਹਨ, ਸਕੂਲ ਚਾਰ ਮੰਜ਼ਲਾ 100 ਕਮਰਿਆਂ ਦਾ 25x25 ਹਰ ਕਮਰੇ ਦਾ ਸਾਈਜ਼ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਪਰ ਚੜ੍ਹਨ ਲਈ ਰੈਂਪ, ਪਉੜੀਆਂ ਅਤੇ ਲਿਫਟ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੁਣ ਤੋਂ ਹੀ ਰੱਖ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲਾਂ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਲਈ ਹਰ ਕਮਰੇ ਵਿਚ

ਕੈਮਰੇ ਲੱਗੇ ਹੋਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪਣੇ ਹੀ ਕਮਰੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਇਹ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਆਧੁਨਿਕ ਸਾਧਨ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਪੂਰਾ ਪੂਰਾ ਲਾਭ ਉਠਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਤਾਂ ਮਨ ਵਿਚ ਹਰ ਵਕਤ ਇਹ ਸਮਾਇਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬੱਚੇ ਜੇ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੇ ਹਨ ਇਹ ਕਿਉਂ ਦੂਜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਰੁਲਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ ਆਪਣੇ ਹੀ ਸੂਬੇ ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵੱਡੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ ਨਈਆ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਸ਼ਾਂਤੀ ਵਿਚ ਲੰਘਾਉਣ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬੱਚੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਗਹਿਣੇ ਧਰ ਕੇ 10-10 ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਖਰਚ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਰੁਲਦੇ ਫਿਰਦੇ ਸੁਣੀਂਦੇ ਹਨ। ਟਰੱਕ ਕਲੀਨਰ ਜਾਂ ਫੈਕਟਰੀ ਵਰਕਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਈ ਨਖਿੱਧ ਜਿਹੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਤਰਲੋਮੱਛੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਏਜੰਟਾਂ ਨੂੰ ਅੱਠ-ਅੱਠ ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਦੇ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪੈਰ ਰੱਖ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰੁਲਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਟੈਕਨੀਕਲ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ 8-10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਗਰੀਬ ਤੋਂ ਗਰੀਬ ਬੱਚਾ ਵੀ ਆਪਣੇ ਘਰੋਗੀ ਸਾਧਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਸਲਾਨਾ ਖਰਚੇ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਮੰਤਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰੇ ਕਿ ਸਾਡੇ ਇਰਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਫਲ ਕਰੇ, ਫਲ ਲਾਵੇ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਵਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਕੁਝ ਸੇਵਾ ਹੋ ਸਕੇ।

✡ ✡ ✡ ✡ ✡ ✡ ✡ ✡ ✡ ✡

ਚੇਅਰਮੈਨ
ਆਤਮ ਮਾਰਗ

(ਪੰਨਾ 40 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਸਾਧਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਜੋ ਵੀ ਅਨੁਭਵ ਹੋਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੇਦ ਸਾਸ਼ਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿਚ ਹੀ ਵਿਚਾਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਅਧਿਆਤਮਵਾਦ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਚੱਲ ਚੁਕੇ ਹਨ ਉਹ ਸਾਡੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਵੀ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ ਜਿਸਨੂੰ ਵਾਚ ਕੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਠੀਕ ਚਲ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਾਂ ਗਲਤ। ਕਈ ਨਕਲੀ ਗੁਰੂ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕਦੇ ਦਿਤੇ ਵੇਦਾਂ ਸਾਸ਼ਤਰਾਂ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਉਹ ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਆਪਣੀ ਮਾਨਤਾ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਵਧਾਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਪਿਛੇ ਨਹੀਂ ਲਗ ਤੁਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਪਹਿਲਾ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਣੋ ਪਰਖੋ ਉਸ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਸਾਸ਼ਤਰਾਂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਕਰੋ, ਸਾਸ਼ਤਰ ਜਗਿਆਸੂ ਦਾ ਪੱਥ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਕ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਆਪਣੀ ਸੁਵਿਧਾ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਥੇ ਸੌਲਵਾਂ ਅਧਿਆਇ ਖਤਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਅਧਿਆਤਮਵਾਦ ਦਾ ਯੋਗ ਤੇ ਅਗਿਆਨ ਦੇ ਯੋਗ ਦਾ ਅੰਤਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

✡ ✡ ✡ ✡ ✡ ✡ ✡ ✡ ✡ ✡

(ਪੰਨਾ 52 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਬਹੁਤ ਕਠਨ ਤਪੱਸਿਆ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਨਾ ਹੌਂਸਲਾ ਹਾਰਦੇ ਹਨ, ਨਾ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਵਿਚ ਫਰਕ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਹੇ, ਰੱਬ ਨੇ ਕਿਥੇ ਮਿਲਣਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਮਰ ਚਲਿਆ -

ਮੂਏ ਹੂਏ ਜਉ ਮੁਕਤਿ ਦੇਹੁਗੇ ਮੁਕਤਿ ਨ ਜਾਨੈ ਕੋਇਲਾ॥
ਪੰਨਾ - 1292

ਜੇ ਰੱਬ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਕੀ ਫਾਇਦਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਢਾਰਸ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਫਰੀਦਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕਰਿ ਚਾਕਰੀ ਦਿਲ ਦੀ ਲਾਹਿ ਭਰਾਂਦਿ॥
ਦਰਵੇਸਾਂ ਨੋ ਲੋੜੀਐ ਰੁਖਾਂ ਦੀ ਜੀਰਾਂਦਿ॥
ਪੰਨਾ - 1381

ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵੀ ਰੁਖਾਂ ਵਰਗਾ ਜਿਗਰਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਰੁਖਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪੱਥਰ ਮਾਰਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਫਲ ਤੋੜਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ, ਰੁਖ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਛਾਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਰੁਖ ਵੱਢ ਕੇ ਵੀ ਲੈ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਲਕੜੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਚੁਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਲਾ ਕੇ ਵੀ ਉਸਦੀ ਰੋਟੀ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਬਣਦੇ ਹਨ, ਲਕੜੀ ਚੀਰ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦਰਵਾਜੇ ਬਣਾ ਲਏ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਖਿੜਕੀਆਂ ਤੇ ਅਲਮਾਰੀਆਂ ਬਣਾ ਲਈਆਂ ਤੇ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਕੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਖ ਦਿੱਤਾ। ਸੋ ਇਹ ਵੀ ਹੋਈ ਨਾ 'ਤਪੱਸਿਆ' ਉਸ ਰੁੱਖ ਦੀ। ਇੰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸ਼ਤੀਰ ਬਣਾ ਲਏ, ਫੇਰ ਕਿਸ਼ਤੀ ਜਦੋਂ ਬਣ ਗਈ, ਤਾਂ ਰੁਖ ਨੇ ਉਸ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਮੁੰਦਰ ਤੇ ਦਰਿਆ ਵੀ ਪਾਰ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ, ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਰੁਖਾਂ ਵਰਗੀ 'ਜੀਰਾਂਦ' ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ-

ਧਾਰਨਾ - ਦਰਵੇਸਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜੀਏ, ਰੁਖਾਂ ਦੀ ਜੀਰਾਂਦ -2, 2.
ਰੁਖਾਂ ਦੀ ਜੀਰਾਂਦ, ਰੁਖਾਂ ਦੀ ਜੀਰਾਂਦ -2, 2.
ਦਰਵੇਸਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜੀਏ,............ -2.

ਜੇਰਾ ਰਖਦਾ ਹੈ, ਲੰਮਾ ਸਫਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਲੰਮੀ ਆਸ ਰਖਦਾ ਹੈ, ਕ੍ਰੋਧਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਆਸ ਵਿਚ ਜੀਉਂਦਾ ਹੈ।

'ਚਲਦਾ'

✡ ✡ ✡ ✡ ✡ ✡ ✡ ✡ ✡ ✡

ਰੰਗਲੇ ਸੱਜਣ

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਸਿਰੀ ਬੀਬੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ

ਨਿਕੜੀ ਜਿੰਦ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਸਾਕੇ ਵਾਲੀ ਕਹਾਉਤ ਇੰਨ ਬਿੰਨ ਏਸੇ ਬੀਬੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੇ ਘਟਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਬੀਬੀ ਅਸਾਡੇ ਸਾਥੀ ਮਿੱਤਰ ਸਿਰੀ ਭਾਈ ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਗੁਜਰਵਾਲ ਨਿਵਾਸੀ) ਦੀ ਸੁਪਤਨੀ ਸੀ। ਦੁਆਬੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਮੁਠਡੇ ਵਿਚ ਇਸ ਬੀਬੀ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਉਘੇ ਘਰਾਣੇ ਵਿਚ। ਏਧਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਤੀ ਭਾਈ ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਮਧਾਰੀ ਘਰਾਣੇ ਵਿਚੋਂ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਨੇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਈ ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਥੇ ਪਾਸੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਜਥੇ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਭੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਲਈ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ। ਸਿਰੀ ਬੀਬੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੇਕਿਆਂ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਬਲ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਹੋਈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾ ਛਕਣ, ਬਲਕਿ ਭਾਈ ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਦੇਣ। ਬੀਬੀ ਜੀ ਨੇ ਬੜੇ ਦਲੇਰਾਨਾ ਤੌਰ ਤੇ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਦੇ ਸਾਈਂ ਥਾਪ ਚੁਕੇ ਹੋ, ਹੁਣ ਕਿਹੜੀ ਜ਼ਬਾਨ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਲਾਕ ਦੇਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਦੇ ਹੋ। ਮੇਰਾ ਧਰਮ ਤਾਂ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਜੀ ਨੂੰ ਖਾਸ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਜਥੇ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੀਤ-ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਟਤਾ ਸੁਲਘ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਭੀ ਕੋਈ ਪਾਪ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ, ਮੈਂ ਭੀ ਕੋਈ ਪਾਪ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ। ਬੀਬੀ ਜੀ ਨੂੰ ਪੇਕਿਆਂ ਵਲੋਂ ਧਕੇ ਜਾਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਭੀ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਬੀਬੀ ਜੀ ਰਤਾ ਭਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਡੋਲੇ।

ਏਧਰ ਬੀਬੀ ਜੀ ਦਾ ਸਹੁਰਾ ਵੀ ਕੱਟੜ ਵਿਰੋਧੀ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਬੜੇ ਬੜੇ ਲਾਲਚ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਦਿਖਾਏ ਕਿ ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਲਾ ਦਿਆਂਗਾ ਜੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨ ਛਕੇਂ। ਦਲੇਰ ਬੀਬੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨਾਲ ਭੀਖ ਮੰਗ ਕੇ ਖਾ ਲਵਾਂਗੀ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਨੀਅਤਾਂ ਰਖੋਗੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧਰਮ ਪਤਨੀ ਬਣ ਕੇ ਰਹਾਂਗੀ। ਗੱਲ ਕੀ, ਸਾਰੇ ਮਰਹਲੇ ਤੈਅ ਕਰ ਕੇ ਬੀਬੀ ਜੀ ਜਹਾਜ਼ੇ ਚੜ੍ਹ ਗਏ। ਪਤੀ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਜਥੇ ਪਾਸੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਪਹਿਲੀ ਟਣਕੌਰ ਵਿਚ ਹੀ ਖੜਗਧਾਰੀ ਉਚ ਅਰੂੜ੍ਹੀ ਪਦਵੀ ਉਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਹਾਲੋਂ ਬੇਹਾਲ ਮਸਤੁਲ-ਮਸਤ ਹੋ ਗਏ। ਰਜ ਰਜ ਕੇ ਗਟਾਕ ਰਸ ਪੀਤੇ ਅਤੇ ਰੱਜ ਰੱਜ ਕੇ ਅਜਰ ਨੂੰ ਜਰਿਆ। ਸੀਸ ਦੁਮਾਲੜੇ ਸਜ ਗਏ। ਰਹਿਣੀ ਬਹਿਣੀ ਦੇ ਪੂਰੇ ਸਿਰੀ ਬੀਬੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਅਤੇ ਸੂਰੇ ਸਦ ਰਹਿਣੀ ਜੀਉਣੀ ਵਾਲੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਿਆਂ ਹੀ ਭੁੱਖ ਲਹਿ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਦੇਹੀ ਦੀ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਕਰਾਂਤ ਸੁਹਣੀ ਸੁਚੱਜੀ ਨਕਸ਼ਾਵਲੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਮਰੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਸਾਰ ਨਵਜੋਬਨ ਵਾਲੀ ਬੱਚੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੌਰ ਲਾਲੋਂ ਲਾਲ ਹੋ ਕੇ ਦਗ ਦਗ ਚਮਕ ਉਠੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੂਰਾਨੀ ਚੇਹਰੇ ਦੀ ਝਾਲ ਨ ਝੱਲੀ ਜਾਏ। ਪੁਰਾਤਨ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਵਾਲਾ ਜਜ਼ਬਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਇਕੋ ਉਦਾਹਰਨ ਕਾਫੀ ਹੈ।

ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮੋਰਚਾ –

ਸਾਰਾ ਜਥਾ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਸਮੇਤ ਹਰ ਸਾਲ ਸ੍ਰੀ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੀਵਾਨ ਸਮੇਂ ਯਾਤਰਾ ਲਈ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਦੁਰਾਹੇ ਤਾਈਂ ਪੈਦਲ ਜਾਣਾ, ਅੱਗੇ ਸਵਾਰੀ ਕਉਂਟੇ ਕਿਸ਼ਤੀ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਤੇ ਨਹਿਰ ਦੇ ਰਸਤੇ ਜਾਈਦਾ ਸੀ। ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਬੇਅੰਤ ਅਨੰਦਮਈ ਕੌਤਕ ਵਰਤਦੇ ਰਹੇ, ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਦਾ ਬੜਾ ਘਾਟਾ ਸੀ ਕਿ ਜਦ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਲਈ ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ ਚੜ੍ਹਨਾ ਤਾਂ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਕਤਲਗੜ੍ਹ ਬੜੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਅਸਥਾਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਨਾ ਜਾਣ ਦੇਣਾ। ਬਾਹਰਲੀ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਮੁੜ ਆਉਣਾ। ਚਾਹੇ ਜਥੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬੜੇ ਜੋਸ਼ ਉਠਦੇ ਸਨ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਭਾਈ (ਬਾਬੂ) ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਤੇ ਭਾਈ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾਗੀ ਨੇ ਨਿਮਰੀਭੂਤ ਹੋ ਕੇ ਜਥੇ ਨੂੰ ਵਰਜੀ ਰੱਖਣਾ। ਹਰ ਸਾਲ ਅਸੀਂ ਵਰਜੀਦੇ ਰਹੇ, ਹਰ ਸਾਲ ਰੋਕਦੇ ਰਹੇ।

੧੯੧੪ ਦੀ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਰੰਗ ਹੋਰ ਹੀ ਬਦਲ ਗਿਆ। ਸਾਰਾ ਜਥਾ ਜਦ ਨਹਿਰ ਦੇ ਪੁਲ ਉਤੇ ਕਉਂਟੇ ਤੋਂ ਉਤਰਿਆ, ਉਤਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਵਾਗਤ ਲਈ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੱਜਣ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਆਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਭਾਈ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਭਾਈ (ਬਾਬੂ) ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੀ ਸਾਥ ਸਨ। ਉਤਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਜੋਸ਼ੀਲੇ ਸੱਜਣਾਂ ਨੇ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਜਥੇ ਨੂੰ ਸੰਦੇਸ਼ਾ ਸੁਣਾ ਦਿਤਾ ਕਿ ਐਤਕੀ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸੈਂਕੜੇ ਹੀ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਫਸਾਦ ਕਰਨ ਤੇ ਤਿਆਰ ਹਨ। ਬੀਬੀਆਂ ਦੇ ਇਕ ਜਥੇ ਨੂੰ ਧੱਕੇ ਮਾਰ ਕੇ ਬੜੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿਤਾ ਸੀ। 'ਜਬੈ ਬਾਣ ਲਾਗਯੋ ਤਬੈ ਰੋਸ ਜਾਗਯੋ' ਦੇ ਗੁਰਵਾਕ ਦੇ ਭਾਵ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਰੇ ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਨੂੰ ਬੀਰ ਰਸ ਭਰੇ ਜੋਸ਼ ਉਮਡ ਉਠੇ। ਬੀਰ ਰਸ ਨਾਲ ਸੰਧੂਰੇ ਹੋਏ ਹਿਰਦੇ ਉਥੇ ਹੀ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਜੁਟ ਗਏ ਅਤੇ ਚੱਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੰਗਾਰ ਕੇ ਸੁਣਾ ਦਿਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅੰਦਰਲੀ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨੋਂ ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਰੋਕ ਸਕੇਗੀ। ਇਹ ਵੰਗਾਰ ਸੁਣ ਕੇ ਬਲਦੀ ਤੇ ਪਾਣੀ ਛਿੜਕਣ ਵਾਲੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਜਨ ਭੀ ਠਠੰਬਰ ਗਏ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਾ ਪਈ ਰੋਕਣ ਦੀ, ਬਲਕਿ ਭਾਈ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭੀ ਆਖਣ ਲਗੇ ਕਿ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਰੋਕ ਸਕਦਾ। ਸਾਰਾ ਜਥਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦਾ ਸਿੱਧਾ ਹੀ ਕਤਲਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਲਈ ਤੁਰ ਪਿਆ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਮਗਰ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਸਾਡੀ ਸ਼ੇਰ-ਦਿਲ ਬੱਚੀ ਬੀਬੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੌਰ ਹੱਥ ਵਿਚ ਤੀਰ ਲੈ ਕੇ ਸਭ ਜਥੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਐਵੇਂ ਚਮਕਾਰੇ ਮਾਤਰ, ਜੋ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਝਲਕਾਰੇ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਦੇਖਿਆ, ਉਹ ਝੱਲਿਆ ਨਾ ਗਿਆ। ਗੱਲ ਕੀ, ਇਕ ਉਮਡੇ ਹੋਏ ਦਰਿਆ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਸਾਰੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੀਆਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਨਿਕਟ ਪਹੁੰਚੀਆਂ। ਏਥੇ ਹੋਰ ਭੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਰਲ ਗਈਆਂ। ਅੱਗੇ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਪਹਿਰੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਲੰਮੇ ਲੰਮੇ ਤੀਰ ਤੇ ਨੰਗੀਆਂ ਸਿਰੀ ਸਾਹਿਬਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥੀਂ ਫੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ, ਪਾਪੀਆਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪਾਪ ਸਮਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਫੋਕੀਆਂ ਟਾਹਰਾਂ ਹੀ ਮਾਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅੰਦਰ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦੇਣਾ। ਪਰ ਪ੍ਰੇਮ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਹੜ੍ਹਾਂ ਆਇਆਂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਰੋਕੇ? ਵਾਜੇ ਨਾਲ ਕੀਰਤਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਆਵਾਜ਼ ਆਈ, ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਅੰਦਰ ਚੱਲੋ। ਇਕ ਮਨਚਲੇ ਬੜੀ ਡੀਲਡੋਲ ਵਾਲੇ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਾਸ ਦੀ ਗਰਦਨ ਵਲ ਤੀਰ ਚਲਾਇਆ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਨੇਤ ਐਸੀ ਹੋਈ ਕਿ ਉਹ ਤੀਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ, ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਭਾਈ ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਬੋਚ ਲਿਆ। ਆਮ ਦੇਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹੋ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇ ਕਿ ਖ਼ੂਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਭੀ ਤਹਿਕ ਗਏ ਕਿ ਸਾਥੋਂ ਖ਼ੂਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਖ਼ੂਨ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਖ਼ੂਨ ਵਗਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਨੌਬਤ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਬੀਬੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸ਼ੇਰਨੀ ਵਾਂਗ ਕੁੱਦ ਕੇ ਅੱਗੇ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਰਿਸ਼ਟ ਪੁਸ਼ਟ ਨਿਹੰਗ ਤੋਂ ਤੀਰ ਖੋਹ ਲਿਆ। ਵੰਗਾਰ ਕੇ ਆਖਿਆ, ਦੁਸ਼ਟਾ! ਤੈਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਭੈ ਨਹੀਂ, ਸੰਗਤ ਦਾ ਭੈ ਨਹੀਂ, ਜੁ ਵੀਰਾਂ ਤੇ ਤੀਰ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹੋ। ਇਸ ਦਲੇਰ ਬੱਚੀ ਦੀ ਦਲੇਰਾਨਾ ਨਜ਼ੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਉਤੇ ਜਾ ਪਏ ਅਤੇ ਧੱਕੇ ਮਾਰ ਕੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿਤਾ। ਅਸੀਂ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਕਰਦੇ ਅੰਦਰ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਸਭ ਭੱਜ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਸ਼ਤਰ ਬਸਤਰ ਜੱਥੇ ਦੇ ਕਾਬੂ ਵਿਚ ਰਹੇ। ਅਸੀਂ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਕੀਤੀ, ਅੰਦਰਲੀ ਵੀ ਤੇ ਬਾਹਰਲੀ ਵੀ। ਸੋਦਰ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਨਮੁਖ ਖਲੋ ਕੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜਥਾ ਜੁਟ ਗਿਆ। ਬੀਬੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਾਇਣ ਹੋ ਕੇ ਅਰ ਬੜੀ ਸੂਰਬੀਰਤਾ ਨਾਲ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਜ ਸਾਰੀ ਚੌਪਈ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਸਾਰੀ ਚੌਪਈ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਹੀ ਹੋਇਆ, ਬੜੇ ਅਗਾਧ ਬੋਧ ਅਨੰਦ ਦੇ ਛਾਂਦੇ ਛਕੇ। ਮਗਨ-ਅਨੰਦ ਹੋ ਕੇ ਸਾਰੇ ਜਥੇ ਨੇ ਉਥੇ ਹੀ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ।

ਓਧਰ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਤੇ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਭਾਜੜ ਖਾ ਕੇ ਰੋਪੜ ਅੰਬਾਲੇ ਆਦਿ ਵੱਡੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਤਾਰਾਂ ਦੇ ਦਿਤੀਆਂ ਕਿ ਏਥੇ ਡਾਕੂ ਆ ਪਏ, ਸਾਡੀ ਸੰਭਾਲ ਕਰੋ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਅਸੀਂ ਤਾਰਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾ ਕੀਤੀ। ਬੜੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਨਾਲ ਪਹਿਲੀ ਯਾਤਰਾ ਅੰਦਰਲੀ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਦੀ ਖ਼ੂਬ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਹੋਈ। ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਜਨ ਬੜੇ ਕੰਪਾਇਮਾਨ ਹੋਏ। ਕਤਲਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਚਰਨ-ਰਜ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਸਮਾਗਮ ਸਜ ਗਿਆ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ। ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਭੋਗ ਅਜੇ ਪਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਗਿਆਰਾਂ ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸੰਗੀਨਾਂ ਬੰਦੂਕਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਗਾਰਦਾਂ ਰੋਪੜ ਤੋਂ ਆ ਚੜ੍ਹੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਗੋਰਾ ਕੈਪਟਨ, ਇਕ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਮੁਸਲਮਾਨ, ਇਕ ਸਮਾਜੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨਾਲ, ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਲਾਗੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਜਾ ਉਤਰੇ। ਉਥੋਂ ਸੰਦੇਸ਼ਾ ਆਇਆ ਕਿ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਮੁਖੋਂ ਨਿਕਲਿਆ, ਕੋਈ ਸੜਾ ਸਾਹਿਬ ਹੈ ਨਹੀਂ ਸਿਵਾਇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਬੀਬੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬੋਲੀ - ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੱਚੇ ਪਿੱਲੇ ਸੜੇ ਸਾਹਿਬਾਂ ਪਾਸ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਭੋਗ ਪਿਆ। ਏਸੇ ਸਮੇਂ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਮਜ਼ੋਰ-ਦਿਲ ਰਈਸ ਤੇ ਚੌਧਰੀ ਸਕੂਲੇ ਜਾ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ। ਉਥੇ ਸਫਾਈ ਦਾ ਮੇਜਰਨਾਮਾ ਬਨਾਣ ਲੱਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੇਜਰਨਾਮਾ ਬਣਾ ਲਿਆ ਸੀ, ਦਸਖ਼ਤ ਕਰਵਾਉਣ ਲੱਗੇ ਸਨ ਕਿ ਇਸ ਪਾਸਿਓਂ ਕੁਛ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਟਤ ਸੱਜਣ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਿਵਾਸੀ ਤੇ ਬਹਿਲੋਲਪੁਰ ਵਾਲੇ ਸਰਦਾਰ ਜਦ ਦਸਖ਼ਤ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਇਕ ਦਿਲ-ਚਲੇ ਸਿੱਖ ਵਕੀਲ ਨੇ ਵੰਗਾਰ ਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਸਖ਼ਤਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਨੇ ਪੁਛਣਾ ਹੈ, ਝਗੜਾ ਤਾਂ ਬਾਹਰੋਂ ਆਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਹੈ। ਦੀਵਾਨ ਦਾ ਭੋਗ ਪੈ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਖਬਰ ਮਿਲੀ। ਇਹ ਸਮਝ ਕੇ ਕਿ ਕੋਈ ਕੱਚਾ ਪਿੱਲਾ ਫੈਸਲਾ ਨਾ ਕਰਾ ਦੇਣ, ਅਸੀਂ ਆਤਮਿਕ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਹਲੂਣੇ ਲੈਂਦੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਹਾਤੇ ਵਿਚ ਜਾ ਵੜੇ। ਜਾਂਦਿਆਂ ਹੀ ਜੈਕਾਰਾ ਗਜਾਇਆ ਤਾਂ ਗੋਰਾ ਤੇ ਸਣੇ ਅਫਸਰਾਂ ਦੇ ਸਭ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ। ਸਾਨੂੰ ਬੈਠਣ ਲਈ ਕੁਰਸੀਆਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਓਧਰ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰ ਕੇ ਅਸੀਂ ਦੇਖਿਆ, ਸਾਰੇ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਜਥਾ ਬਣਿਆ ਤਣਿਆ ਭੁੰਜੇ ਬੈਠਾ ਰੁਲੇ। ਸਾਥੋਂ ਇਹ ਬੇਅਦਬੀ ਨਾ ਸਹਾਰੀ ਗਈ। ਅਸੀਂ ਆਖਿਆ, ਬੜੇ ਸ਼ਰਮ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀਆਂ ਲਾਡਲੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਤਾਂ ਭੁੰਜੇ ਰੁਲਣ, ਅਸੀਂ ਕਿਸ ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਕੁਰਸੀਆਂ ਤੇ ਬੈਠੀਏ। ਅਸੀਂ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਇਸ ਜ਼ਿੱਲਤ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ? ਸਾਡੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿਣ ਤੇ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਬੈਂਚਾਂ ਤੇ ਬਿਠਾ ਦਿਤਾ। ਗੋਰੇ ਕਪਤਾਨ ਨੇ ਬੜੀ ਹਲੇਮੀ ਨਾਲ ਦਾਸ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ਇਹ ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਮੇਜਰਨਾਮਾ ਹੈ, ਇਸ ਉਤੇ ਦਸਖ਼ਤ ਕਰ ਦਿਓ। ਅਸੀਂ ਆਖਿਆ, ਪਹਿਲਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਓ। ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਇਆ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ- "ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਤੇ ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਸਭ ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ ਕੱਢਣਗੀਆਂ ਤੇ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨਗੀਆਂ, ਪਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਤਲਗੜ੍ਹ ਦੀ ਬਾਹਰਲੀ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਹੀ ਖੁਲ੍ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਅੰਦਰਲੀ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਇਕ ਸਿੰਘ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਰੰਤੂ ਜਿਸ ਸਿੰਘ ਤੇ ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਕੀਤਾ ਜਾਏਗਾ ਕਿ ਇਹ, ਚੂੜ੍ਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿਤਾ ਜਾਏਗਾ। ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣਨਸਾਰ ਹੀ ਉਹ ਮੇਜਰਨਾਮਾ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਖੋਹ ਕੇ ਮੈਂ ਪਾੜ ਸੁਟਿਆ ਤੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਮਲ ਦਿਤਾ। ਗੋਰਾ ਕਪਤਾਨ ਘਬਰਾ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਯੇਹ ਕਿਆ?" ਮੈਂ ਉਤਰ ਦਿਤਾ, ਤੁਸੀਂ ਫ਼ਸਾਦ ਕਰਾਉਣ ਆਏ ਹੋ ਕਿ ਮਿਟਾਉਣ ਆਏ ਹੋ? ਉਸ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਆਏ ਹਾਂ।

ਅਸਾਂ ਉਸਨੂੰ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾ ਦਿਤਾ ਕਿ ਪਿਛਲਾ ਫਿਕਰਾ ਤਾਂ ਫਸਾਦ ਦਾ ਘਰ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਬੇਅਣਖੇ ਐਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਾ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਇਹ ਚੂੜ੍ਹਾ ਹੈ

ਤਾਂ ਕੌਣ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰੇਗਾ? ਅਸਲ ਅੰਤਰੀਵੀ ਸ਼ਰਾਰਤ ਦਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਦੇ ਪੁਛਣ ਤੇ ਅਸੀਂ ਆਖਿਆ – "ਅਬ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸੇ ਗੋਰੇ ਕਪਤਾਨ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ਮਾਲੂਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵਾਂ ਅਫਸਰ ਹੈਂ, ਤੈਨੂੰ ਏਥੋਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਤੇਰੇ ਮਾਤਹਿਤ ਅਫਸਰ ਹੀ ਫਸਾਦ ਕਰਵਾ ਕੇ ਤੇਰੇ ਸਿਰ ਮੜ੍ਹ ਦੇਣਗੇ। ਉਹ ਗੋਰਾ ਜੋਸ਼ ਵਿਚ ਕੁਝ ਬੋਲਣ ਲੱਗਾ ਸੀ ਪਰ ਮੈਂ ਆਖਿਆ, ਠਹਿਰੀਏ।

ਸਮਾਜੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਮੈਂ ਪੁਛਿਆ, "ਆਪ ਦਾ ਮਜ਼ਹਬ ਕੀ ਹੈ?" ਉਸ ਨੇ ਆਖਿਆ, ਮੈਂ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜੀ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਆਰੀਆ ਸਮਾਜੀ ਜੋ ਸ਼ੁਧੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਤੋਂ ਸ਼ੁਧ ਕੀਤੇ ਚੂੜ੍ਹੇ ਚਮਾਰ ਆਦਿਕ ਤੁਹਾਡੇ ਮੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਖੁਲ੍ਹੇ ਆ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਹੀਂ?

ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ – ਹਾਂ ਜੀ, ਖੁਲ੍ਹੇ ਆ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਫੇਰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ, "ਤੁਹਾਡਾ ਮਜ਼ਹਬ ਕੀ ਹੈ?"

ਇੰਨਸਪੈਕਟਰ – ਮੁਸਲਮਾਨ।

ਮੈਂ – "ਆਪ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਲਮਾ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹੋ, ਉਥੇ ਚੂੜ੍ਹੇ ਚਮਾਰ ਦਾ ਵਿਤਕਰਾ ਰਖਦੇ ਹੋ? ਤੇ, ਕੀ ਚੂੜ੍ਹੇ ਚਮਾਰ ਕਲਮਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮਸਜਦ ਵਿਚ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ?"

ਇੰਨਸਪੈਕਟਰ – "ਹਾਂ, ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।"

ਗੋਰੇ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ, "ਤੁਹਾਡਾ ਮਜ਼ਹਬ ਕੀ ਹੈ?"

ਗੋਰਾ – "ਈਸਾਈ।"

ਮੈਂ – "ਜਦ ਤੁਸੀਂ ਬੈਪਟਾਈਜ਼ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਅਰਥਾਤ ਬਿਪਤਸਮਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋ, ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜ਼ਾਤ ਪਾਤ ਦਾ ਖਿਆਲ ਕਰਦੇ ਹੋ?"

ਗੋਰਾ – "ਨਹੀਂ।"

ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਹਜ਼ਾਰ ਗੁਣਾ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਗੋਰੇ ਕਪਤਾਨ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੁਲ੍ਹ ਗਈਆਂ।

ਸਮਾਜੀ ਅਫਸਰ ਨੇ ਕਪਤਾਨ ਨੂੰ ਇਹ ਪੱਟੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਿ ਇਹ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਉਤੇ ਫੇਰ ਬਹਿਸ ਹੋਈ। ਮੈਂ ਫੇਰ ਪ੍ਰੋਟੈਸਟ ਕੀਤਾ। ਅਸੀਂ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ ਕਿ ਮਹੱਲਾ ਨਿਕਲੇਗਾ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਫਸਾਦ ਕਰੇਗਾ, ਉਸਨੂੰ ਪਕੜੋ।

ਜਦੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਦੱਸੀ ਤਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਤਾਂ ਕੰਬਣ ਲੱਗੇ ਪਰ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਬੜਾ ਜੋਸ਼ ਆਇਆ। ਓੜਕ ਮਾਸਟਰ ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਗਿਆਰਾਂ ਸੱਜਣਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਹੋਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਟੱਲ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਗੜ੍ਹੀ ਸਾਹਿਬ ਜਾ ਕੇ ਗੁਰਮਤਾ ਕਰਨ ਲੱਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਐਤਕੀਂ ਸਾਲ ਜਾਣ ਦਿਓ, ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਾਂਗੇ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਬਾਬੂ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਦਾ ਭਰਾਤਾ ਹੇਠੋਂ ਆਇਆ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਤੁਸੀਂ ਨਿਘਰਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਜਾਂਦੇ ਹੋ! ਮੈਂ ਹੁਣੇ ਹੀ ਸਕੂਲੋਂ ਆਇਆ ਹਾਂ, ਅਫ਼ਸਰ ਬਹੁਤ ਘਾਬਰੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਮੁਹਤਮਿਮ ਸਰਦਾਰ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪਲੀਡਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਸ ਸਰਦਾਰ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਲਿਆਓ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਰਦਾਰ ਨੂੰ ਸਹੀ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਸਰਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਪਾਸ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ "ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਿਸ ਕਾ?"

ਸਰਦਾਰ – "ਪੰਥ ਕਾ।"

ਸਾਹਿਬ – "ਆਪ ਕੌਨ ਹੋ?"

ਸਰਦਾਰ – "ਮੈਂ ਪੰਥ ਕਾ ਸੇਵਾਦਾਰ ਹੂੰ।"

ਗੋਰਾ – "ਯੇ ਪੁਜਾਰੀ ਕੌਨ ਹੈਂ?"

ਸਰਦਾਰ – "ਇਹ ਮੇਰੇ ਨੌਕਰ ਹਨ।"

ਫੈਸਲਾ ਸੰਤ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹੋ ਗਿਆ। ਗੋਰਾ ਭੀ ਹੌਲੇ ਮਹੱਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ। ਬੜੀ ਸਜ ਧਜ ਨਾਲ ਮਹੱਲਾ ਨਿਕਲਿਆ।

ਇਹ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਉਤੇ ਪੰਥਕ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਫਤਹਿ ਸੀ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ-ਸੁਧਾਰ-ਲਹਿਰ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਘਟਨਾ ਸੀ। ਸਿਰੀ ਬੀਬੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਅਤੇ ਭੁਝੰਗਣਾਂ ਦੀ ਜੀਉਂਦੀ ਜਾਗਦੀ ਮਿਸਾਲ ਸੀ, ਜੋ ਪੁਰਾਤਨ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸਿੰਘਾਂ ਵੀਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਮੋਢੇ ਨਾਲ ਮੋਢਾ ਡਾਹ ਕੇ ਯੁੱਧ ਕਰ ਕੇ ਨਿਹਾਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਸਿਰੀ ਬੀਬੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦਾ ਜੁੱਸਾ ਤੇ ਜਬ੍ਹਾ ਬੜੇ ਰੁਹਬ ਦਾਬ ਵਾਲਾ ਸੀ।

ਜਦੋਂ 1915 ਵਿਚ ਜਥੇ ਦੇ ਉਘੇ ਉਘੇ ਮੁਰਹਿਲੀ (ਸਿਰ ਕੱਢ) ਸਿੰਘ ਲਾਹੌਰ-ਸਾਜਸ਼-ਕੇਸ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਇਸ ਬੀਬੀ ਜੀ ਦੇ ਪਤੀ ਭਾਈ ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਵਾਰੰਟ ਵੀ ਨਿਕਲ ਗਏ, ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਪਿੰਡ ਗੁਜਰਵਾਲ ਵਿਖੇ ਭਾਈ ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਆਏ। ਭਾਈ ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਉਸ ਵਕਤ ਘਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਬੀਬੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੌਰ ਆਪਣੇ ਘਰ, ਬਾਹਰ ਦੇ ਬੂਹੇ ਨੂੰ ਜੰਦਾ ਲਾ ਕੇ, ਪੁਲਿਸ ਆਉਂਦੀ ਨੂੰ ਸ਼ੇਰਨੀ ਵਾਂਗੂੰ ਡਟ ਕੇ ਬੂਹੇ ਅੱਗੇ ਖਲੋ ਗਈ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰ ਕੇ ਕਿਹਾ-"ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਦੇ ਘਰ ਆਏ ਬਿਨਾਂ ਤਲਾਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੇ। ਖਬਰਦਾਰ! ਦੂਰ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਜਾਓ! ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸਾਕਾ ਵਰਤ ਜਾਏਗਾ।"

ਸੀਸ ਤੇ ਸਜੀ ਨੀਲੀ ਦਸਤਾਰ ਨਾਲ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਬੀਬੀ ਹੋਰੀਂ ਬੜੇ ਜਲਾਲ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਝੂਮ ਰਹੇ ਸਨ। ਦੇਖ ਕੇ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਹੀਆ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਕਿ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਣ, ਕਾਨੂੰਨਨ ਭੀ ਉਹ ਘਰ ਦੇ ਮਰਦ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਤਲਾਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਓਦੋਂ ਕੌਣ ਪੁਛਦਾ ਸੀ? ਹੁਣ ਭੀ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਸਿਰਫ ਬੀਬੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦਾ

ਦਲੇਰਾਨਾ ਚੈਲੰਜ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਛੱਕੇ ਛੁੜਾ ਦਿਤੇ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੋਰਨੀਂ ਥਾਵੀਂ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਕਈਆਂ ਘਰਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈ ਚੁਕੇ ਸਨ ਅਤੇ ਘਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦੀ ਅਦਮ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਦੀਆਂ ਤਲਾਸ਼ੀਆਂ ਲਈਆਂ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਬੀਬੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਸਾਰਖੀਆਂ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਦੇ ਸੀਸ ਤੇ ਸਿਹਰਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਹੋ ਕੇ ਪੁਲਸੀ ਜਰਵਾਣਿਆਂ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਆਈਆਂ, ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਮੋੜ ਦਿਤੇ।

ਸਿਰੀ ਬੀਬੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੌਰ ਪ੍ਰਮਾਰਥੀ ਡਲ੍ਹਕਦੇ ਅਤੇ ਛਲਕਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਆਰ ਦਾ ਇਕ ਨਮੂਨਾ ਸਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਬੈਰਾਗ ਦੀ ਅਵਧੀ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਮ ਦੀਆਂ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਕਲਾ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲੀ ਇਕ ਅਲੌਕਿਕ ਰੂੜ੍ਹੀ ਰੂਹ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਸਿਰੀ ਬੀਬੀ ਜੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਹੋਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੀਬੀ ਜੀ ਦੇ ਚਿੱਤ ਵਿਚ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵਰਵਲਾ ਉਠਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਵੀ ਸਿੰਘ ਵੀਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾ ਕੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਹੋ ਜਾਵਾਂ। ਭਾਈ ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਇਸ ਬੀਬੀ ਦੇ ਪਤੀ) ਚਾਹੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਸਨ, ਪਰ ਬਾਹਰ ਕਿਤੇ ਰਫੂ ਚੱਕਰ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਆਇਆਂ ਬਿਨਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਇਸ ਵਲਵਲੇ ਵਾਲੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ ਅਸਮਰੱਥ ਸਨ। ਗੋਰਾ-ਸ਼ਾਹੀ ਜ਼ੁਲਮੀ ਕਰਤੂਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਸੁਣ ਕੇ (ਜੋ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਵਰਤੇ ਗਏ) ਸਿਰੀ ਬੀਬੀ ਜੀ ਦੇ ਚਿੱਤ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੂਣ ਸਵਾਈਆਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਇਕ ਲਹਿਰ ਉਤਰਦੀ ਸੀ, ਦੂਜੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਸੀ।

ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਚੁਕੇ ਸਾਂ, ਸਿਰੀ ਭਾਈ ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਜੇ ਬਾਹਰ ਹੀ ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਵਿਚਰਦੇ ਵਿਚਰਦੇ ਇਕ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਘਰ ਆਏ, ਆਉਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸ਼ੇਰ-ਦਿਲ ਸੁਪਤਨੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਜੀ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ਚਲੋ ਆਪਾਂ ਵੀ ਵੀਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਚੱਲੀਏ, ਅਸੀਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿ ਕੇ ਕੀ ਲੈਣਾ ਹੈ? ਵੀਰ ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੜਾ ਹੀ ਜ਼ੋਰ ਤਾਣ ਲਾ ਕੇ ਮਸੇ ਮਸੇ ਆਪਣੀ ਸੁਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਨੂੰ ਵਰਜਿਆ। ਪਰੰਤੂ ਆਪ ਖੁਦ ਹੀ ਜੇਲ੍ਹ ਨਮਿਤ ਆ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ। ਇਹ ਸਭ ਬੀਬੀ ਜੀ ਦੀ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦਾ ਹੀ ਸਦਕਾ ਸੀ। ਸਾਡਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਓਦੋਂ ਲਾਹੌਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਹੀ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਹੀ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਰਰ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਕੱਟੜ ਤੇ ਮੁਤੱਸਬੀ ਗੋਰੇ ਸਨ। ਇਕ ਝੋਲੀ-ਚੁਕ ਦੇਸੀ ਜੱਜ ਸੀ। ਅੰਦਰ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਅਦਾਲਤ ਲਗ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਚਾਰ ਚੁਫੇਰੇ ਪਹਿਰੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸੀ ਕਿ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਦਰੋਗੇ ਅੱਗੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਆ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਅੰਦਰ ਲੈ ਚੱਲੋ। ਸਬੱਬ ਨਾਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜੇਲ੍ਹ ਦਾ ਸੁਪਰਡੰਟ ਭੀ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਬੂਹੇ ਅੱਗੇ ਆ ਵਿਚਰਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਬੜੀ ਹੈਰਾਨਗੀ ਨਾਲ ਭਾਈ ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ – "ਤੂੰ ਕੌਣ ਏਂ ਤੇ ਕਿਉਂ ਆਇਆ ਏਂ?" ਉਸ ਨੇ ਆਖਿਆ, "ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਦੇ ਵੀਰਾਂ ਤੇ ਅੰਦਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਵਰੰਟ ਵੀ ਨਿਕਲੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸੋ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਅੰਦਰ ਲੈ ਚੱਲੋ। ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ, ਮੈਂ ਇਧਰ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਸੁਪਰਟਡੰਟ ਨੇ ਸਵਾਲ, "ਤੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਘਰ ਵਾਲੇ ਨੇ ਵਰਜਿਆ ਨਹੀਂ ਕਿ ਤੂੰ ਕਿਥੇ ਜਾਣਾ ਏਂ?"

ਭਾਈ ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ – "ਮੇਰੇ ਘਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਸਿਵਾਏ ਇਕ ਸਿੰਘਣੀ ਤੋਂ।"

ਸੁਪਰਟਡੰਟ – "ਕੀ ਤੈਨੂੰ ਉਸ ਸਿੰਘਣੀ ਨੇ ਨਾ ਹੋੜਿਆ?"

ਭਾਈ ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ – "ਸਗੋਂ ਉਸ ਨੇ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੀ ਹੱਥੀਂ ਤੋਰਿਆ ਹੈ।"

ਜੇਲ੍ਹ ਅਫਸਰ ਸਾਰੇ ਸੁਣ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਏ। ਓਧਰ ਭਾਈ ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਲਿਆ ਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਸਾਜਸ਼ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਭੁਗਤਾਵਣਹਾਰਾ ਬੜਾ ਅਫਸਰ ਮਿਸਟਰ ਸਕਾਟ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਹੱਥਕੜੀ ਲਗਾ ਕੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਸੁਪਰਟਡੰਟ ਈ. ਐਲ. ਵਾਰਡ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਖਿਆ – ਤੁਹਾਨੂੰ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ? ਜੋ ਮੁਲਜ਼ਮ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਹਥਕੜੀ ਲਾ ਕੇ ਸਿਰਫ ਆਪਣੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ? ਖੈਰ! ਜੋ ਭਾਣੇ ਵਰਤਣੇ ਸੀ, ਵਰਤ ਗਏ। ਜਥੇ ਦੇ ਸਾਰਿਆਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਉਮਰ-ਕੈਦਾਂ ਸੁਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਤੇ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨ ਸੈਂਟਰਲ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਭੇਜੇ ਗਏ।

ਮੁਲਤਾਨ ਦੀ ਘਟਨਾ –

ਭਾਈ ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਮੁਲਤਾਨ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਕੈਦ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਜੋ ਸਾਰੇ ਵਖਰੀਆਂ ਵਖਰੀਆਂ ਕਾਲ-ਕੋਠੜੀਆਂ ਵਿਚ ਸਨ। ਸਿਰੀ ਬੀਬੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਮੁਲਤਾਨ ਸੈਂਟਰਲ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਨ ਆਏ। ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੀ ਦਰਖਾਸਤ ਵਿਚ ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਹੈ, ਪਿਛੋਂ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਭਾਈ ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਨੀ ਹੈ।

ਪਹਿਲੀ ਦਰਖਾਸਤ ਨਾ-ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਈ, ਦੂਜੀ ਭਾਈ ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵਾਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵੇਲੇ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਅਫਸਰ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਡਾਕਟਰ ਰਾਮ ਲਾਲ ਜੀ ਭੀ ਉਥੇ ਜਾ ਚੁਕੇ ਸਨ। ਜੋ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬੀਬੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੌਰ ਵਲੋਂ ਹੋਈਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਰੇ ਜੇਲ੍ਹ ਕਰਮਚਾਰੀ ਅਫਸਰ ਦੰਗ ਰਹਿ ਗਏ ਸਨ। ਡਾਕਟਰ ਰਾਮ ਲਾਲ ਜੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਆ ਕੇ ਜ਼ਬਾਨੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੇ ਸਮਾਚਾਰ ਦੱਸੇ ਅਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਸਣੇ ਆਰੰਭ ਕੀਤੇ।

ਮੈਂ ਬਿਜੈ ਸਿੰਘ, ਸੁੰਦਰੀ ਆਦਿਕ ਟ੍ਰੈਕਟ ਪੜ੍ਹੇ ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਵਾਰ ਪੜ੍ਹੇ, ਪਰ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟ੍ਰੈਕਟਾਂ ਨੂੰ ਅਫਸਾਨੇ ਸਮਝਦਾ ਸਾਂ ਕਿ ਐਸੀਆਂ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਵੀ ਕਦੇ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ? ਪਰ ਅੱਜ ਮੈਂ ਮੁਲਾਕਾਤ ਨੂੰ ਆਈ ਇਕ ਸਿੰਘਣੀ ਬੀਬੀ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਸੁਣ ਕੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਹੈਰਾਨ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹਾਂ ਬਲਕਿ ਪਰਮ ਪ੍ਰਸੰਨ ਵੀ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ਪਰਮ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ

ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨਾਮੇ ਟ੍ਰੈਕਟਾਂ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮੈਂ ਐਵੇਂ ਅਨੁਮਾਨਕ ਗੱਲਾਂ ਹੀ ਸਮਝਦਾ ਸਾਂ। ਅੱਜ ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ੰਕੇ ਦੂਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਅੱਜ ਪੱਕਾ ਯਕੀਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਸਚਮੁਚ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਾਲਸਈ ਸਪਿਰਿਟ ਵਾਲੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਬਿਜੈ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਟ੍ਰੈਕਟਾਂ ਵਿਚ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਦੀਆਂ ਬਹਾਦਰੀਆਂ ਤੇ ਸੂਰਮਤਾਈਆਂ ਜੋ ਮੈਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਸੁਣੀਆਂ ਸਨ, ਉਸ ਤੋਂ ਕਈ ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਅੱਜ ਮੈਂ ਜੀਉਂਦੀ ਮਿਸਾਲ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘਣੀ ਦੀ ਆਪਣੇ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਜੋ ਜੋ ਸਮਾਚਾਰ ਮੈਂ ਨੇ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖੇ ਤੇ ਕੰਨੀਂ ਸੁਣੇ, ਉਸ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੌੜ੍ਹਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਰਹੀ।"

ਵਿਸਥਾਰ ਪੂਰਵਕ ਉਹਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੱਸੀਆਂ ਕਿ ਕੀ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ। ਤੇ ਏਥੇ ਵੰਨਗੀ ਮਾਤਰ ਇਕ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਹੀ ਦੱਸੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਲਿਖਤ-ਵਿਸਥਾਰ ਵਧ ਜਾਣ ਦਾ ਡਰ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਨੇ ਭਾਈ ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਹੋ ਕੇ ਕਿਹਾ, ਤੁਸੀਂ ਵਡਭਾਗੇ ਹੋ, ਗੋਰਾ-ਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਮੁਖਾਲਫਤ ਵਿਚ ਡਟੇ ਹੋ, ਕਾਸ਼ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਭੀ ਇਹ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ। ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਿੱਖ ਹੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚਾਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇਸ਼ ਪੰਥ ਪਰ ਵਾਰ ਦਿਤਾ, ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਲਰਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਖਾਣਾ, ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦੀ ਸੂਰਬੀਰਤਾ ਵਾਲੀ ਸਪਿਰਿਟ ਨੂੰ ਲਾਜ ਨਹੀਂ ਲਾਣੀ, ਅਸਾਡਾ ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸਾਡੇ ਅੰਗ ਸੰਗ ਹੈ। ਅਸਾਡੇ ਤੁਸਾਡੇ ਵਿਚ ਆਤਮਕ ਮੇਲ ਦੀ ਵਿਥ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਜੋ ਨਿਰਭਉ ਨਾਮ ਸਾਨੂੰ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਤੁਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਏਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਅਧਾਰ ਬਨਾਉਣਾ ਅਤੇ ਕਦੇ ਕੋਈ ਲਰਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਖਾਣਾ। ਇਹ ਸਰੀਰ ਛਿਨ-ਭੰਗਰ ਹੀ ਹੈ, ਠੀਕਰਾ ਓੜਕ ਫੁਟਣਾ ਹੀ ਹੈ, ਜੇ ਧਰਮ ਦੇ ਅਰਥ ਫੁਟੇ ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵਧ ਹੋਰ ਕੀ ਸੁਭਾਗ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਏਥੇ ਓਥੇ ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਵਿਚ ਨਾਮ-ਪ੍ਰੇਤੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰਗਿਜ਼ ਵਿਛੋੜਾ ਨਹੀਂ। ਤੁਹਾਡੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਰੰਗ ਲਿਆਵੇਗੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇ ਤੁਫੈਲ ਇਕ ਦਿਨ ਸਾਰਾ ਮੁਲਕ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਹੁਣ ਨਾਮ ਦੇ ਆਸਰੇ ਜੀਉਣਾ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਨਾਮ ਦੇ ਆਸਰੇ ਜੀਉ। ਭੀੜੀ ਅਵਧਾ ਕਾਲ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹੀ ਧਰਮ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੋ ਪੂਰਨੇ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਕਦਮ ਉਪਰ ਹੀ ਚਲੋਗੇ ਤਾਂ ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਵਿਖੇ ਮੁਖ ਉਜਲਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਕਥਨ ਪਰ ਭਾਈ ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਮੁਖੋਂ ਸੁਤੇ ਹੀ ਇਹ ਗੱਲ ਨਿਕਲ ਗਈ ਕਿ ਅੱਜ 21 ਦਿਨ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੋਈ ਅੰਨ-ਜਲ ਪਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣਨ ਸਾਰ ਹੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਮੁਲਾਕਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਚਲੇ ਜਾਣ ਦਾ ਜਬਰੀ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਭਾਈ ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੁਛ ਉਜ਼ਰ ਮਾਜਰਤ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਸਨ ਕਿ ਕਿਉਂ ਮੁਲਾਕਾਤ ਬੰਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?

ਬੀਬੀ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਭਾਈ ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ ਏਂ ਏਂ ਕਰਦੇ ਹੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਅੱਗੇ। ਅਸੀਂ ਨਿਤ ਨਿਤਾਪ੍ਰਤ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਾਂਗੇ, ਇਹ ਰੋਕਣ ਵਾਲੇ ਕੌਣ ਹਨ। ਅਸਾਡਾ ਆਤਮ-ਮਿਲਾਵਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਰੋਕ ਸਕਦਾ। ਜੇਲ੍ਹ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਬੀਬੀ ਜੀ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦਿਤੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਚਲੇ ਜਾਉ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਧੱਕੇ ਦੇ ਕੇ ਬਾਹਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਬੀਬੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦਾ ਚੇਹਰਾ ਨੂਰਾਨੀ ਜਲਾਲ ਨਾਲ ਲਾਲੋ ਲਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਥੇ ਹੀ ਡਟ ਖਲੋਤੀ ਕਿ ਆਓ ਧੱਕੇ ਦੇ ਕੇ ਦੇਖੋ ਤਾਂ ਸਹੀ, ਚੀਰ ਕੇ ਲੀਰੋ ਲੀਰ ਨਾ ਕਰ ਦਿਆਂ। ਬੀਬੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਜਲਾਲ ਭਰੇ ਰੁਹਬ ਦੀ ਤਾਬ ਕੋਈ ਨਾ ਲਿਆ ਸਕਿਆ। ਜੇਲ੍ਹਰ ਨੇ ਬੀਬੀ ਜੀ ਅੱਗੇ ਹੱਥ ਜੋੜੇ ਅਤੇ ਬੜੀ ਨਿਮਰਤਾਈ ਨਾਲ ਮਿੰਨਤ ਕਰ ਕੇ ਵਾਪਸ ਤੋਰਿਆ।

ਡਾਕਟਰ ਰਾਮ ਲਾਲ ਦਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਜੇਲ੍ਹ-ਕਰਮਚਾਰੀ ਹੀ ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰਾਂ ਤਾਈਂ ਕੰਬ ਰਹੇ ਸਾਂ, ਇਸ ਸ਼ੇਰਨੀ ਦਾ ਜਲਾਲ ਝੱਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਸਾਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਅੰਦਰ ਉਸ ਦੀ ਸੂਰਬੀਰਤਾ ਦੀਆਂ ਹੀ ਗੱਲਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਕਾਇਰਾਂ ਨੂੰ ਵਾਕਿਆ ਦੀ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਹੁਣ ਵੀ ਕੰਬਣੀ ਛਿੜ ਰਹੀ ਹੈ।"

ਡਾਕਟਰ ਰਾਮ ਲਾਲ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਤੱਗਿਆ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੈਂ ਸਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸਿੰਘ ਸਜਾਂਗਾ, ਆਪ ਅਸੀਸਾਂ ਦੇਵੋ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਨੂੰ ਭੀ ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇ। ਬੱਸ ਏਨਾ ਕੁਝ ਵੰਨਗੀ ਮਾਤਰ ਜ਼ਿਕਰ ਹੀ ਕਾਫੀ ਹੈ।

ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਜਿਤਨਾ ਅਰਸਾ ਵੀ ਅਸੀਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਰਹੇ, ਸਾਨੂੰ ਪਰਤੱਖ ਦਰਸ਼ਨ ਉਸ ਜਲਾਲ ਭਰੀ ਜਿੰਦੜੀ ਬੀਬੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ। ਓੜਕ ਉਹ ਦਿਨ ਆਇਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹਜ਼ਾਰੀ ਬਾਗ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸਿਰੀ ਬੀਬੀ ਜੀ ਦੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣੇ ਦਾ ਪਰਤੱਖ ਨਜ਼ਾਰਾ ਦੇਖਿਆ। ਉਸ ਦਿਨ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਨੋਟ ਕਰ ਲਿਆ। ਕਈ ਹਫਤੇ ਪਿਛੋਂ ਖਬਰ ਮਿਲੀ ਕਿ ਸਚਮੁਚ ਸਿਰੀ ਬੀਬੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੌਰ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਉਸੇ ਤਰੀਕ ਚਲਾਣਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਿਰੀ ਬੀਬੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸਬੰਧੀ ਕੀ ਕੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮੇ ਦੱਸੀਏ, ਬੜੇ ਅਲੌਕਿਕ ਹਨ। ਸੇਵਾ ਦੇ ਪੁੰਜ, ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਪੁਤਲੇ, ਸਦਾ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਕਲਾ ਵਿਚ ਆਤਮ ਮੌਜਾਂ ਵਿਚ ਖੇਲ੍ਹਣ ਵਾਲੇ, ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵਿਰਲੇ ਹੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਸਾਡੀਆਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਭੁਝੰਗਣਾਂ ਦੀ ਨਸਲ ਲਈ ਇਸ ਬੀਬੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਚਾਨਣ-ਮੁਨਾਰਾ ਹੀ ਰਹੇਗਾ।

ਬੀਬੀ ਜੀ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਭੁਝੰਗੀ ਸੀ। ਅਕਤੂਬਰ 1918 ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਇਨਫਲੂਐਂਜ਼ੇ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਪਈ। ਭਾਈ ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸਨ। ਬੀਬੀ ਜੀ ਤੇ ਭੁਝੰਗੀ ਦੋਵੇਂ ਬੀਮਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਭੁਝੰਗੀ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਿਆ। ਬੀਬੀ ਜੀ ਨੇ ਭਾਣਾ ਮਿੱਠਾ ਕਰਕੇ ਮੰਨਿਆ ਤੇ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਆਪ ਭੀ ਗੁਰਪੁਰੀ ਨੂੰ ਪਧਾਰ ਗਏ ਤੇ ਸਬਰ ਸ਼ੁਕਰ ਦਾ ਪੂਰਨਾ ਪਾ ਗਏ।

✡ ✡ ✡ ✡ ✡ ✡ ✡ ✡ ✡

ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਜੀਵਨ ਬਰਬਾਦੀ

ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਮੋਹਾਲੀ

ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਵਿਵਰਜਿਤ ਹੈ। ਤੰਬਾਕੂ ਸੇਵਨ ਬੱਜਰ ਕੁਰਹਿਤ ਹੈ। ਸੇਵਨ ਤਾਂ ਦਰ ਕਿਨਾਰ, ਇਸ ਜਗਤ ਜੂਠ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾਉਣ ਦੀ ਵੀ ਮਨਾਹੀ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਐਸਾ ਨਸ਼ਾ ਕਦਾ ਚਿਤ ਨਹੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜਿਸ ਦੇ ਸੇਵਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮਤ ਮਾਰੀ ਜਾਵੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਿਮਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਭਰੀ ਬਿਰਤੀ ਨਾਲ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਏਥੇ ਆ ਕੇ ਹੋਰ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਬੜਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਆਦਿਕ ਕੁਕਰਮ ਵਿਚ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਿਸ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਪੀਣ ਨਾਲ ਅਕਲ ਮਾਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਭੈੜੇ ਗੰਦੇ ਬੋਲ ਬੋਲਣ ਦਾ ਜੋਸ਼ ਆ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਪਰਾਏ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ, ਮਾਲਕ ਵਲੋਂ ਧੱਕੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਦੇ ਪੀਤਿਆਂ ਖਸਮ ਵਿਸਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਐਸੀ ਚੰਦਰੀ ਸ਼ਰਾਬ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਪੀਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਨਾਮ-ਰੂਪੀ ਨਸ਼ਾ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਦੋਹੀਂ ਥਾਂਈ ਇਜ਼ਤ ਵਡਿਆਈ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਮਾਣਸੁ ਭਰਿਆ ਆਣਿਆ ਮਾਣਸੁ ਭਰਿਆ ਆਇ॥
ਪੰਨਾ - 554

ਸ਼ਰਾਬ ਆਦਿ ਸਾਰੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੇ ਹਨ -

ਇਤੁ ਮਦਿ ਪੀਤੈ ਨਾਨਕਾ ਬਹੁਤੇ ਖਟੀਅਹਿ ਬਿਕਾਰ॥
ਪੰਨਾ - 553

ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣਾ ਕਮਲਾਪਣ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਇਜ਼ਤ ਨੂੰ ਖੂਹ ਖਾਤੇ ਸੁਟਣਾ ਹੈ। ਸੱਚਾ ਅਮਲ ਰਾਮ ਰਸਾਇਣ ਹੈ -

ਦੁਰਮਤਿ ਮਦੁ ਜੋ ਪੀਵਤੇ ਬਿਖਲੀ ਪਤਿ ਕਮਲੀ॥
ਰਾਮ ਰਸਾਇਣਿ ਜੋ ਰਤੇ ਨਾਨਕ ਸਚ ਅਮਲੀ॥
ਪੰਨਾ - 399

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਸੁਚੇਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਸ਼ੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦੀ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਆਪਜੀ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ 'ਅਬਿਨਾਸੀ ਜੋਤਿ' (ਭਾਗ ਦੂਜਾ) ਵਿਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, "ਸੋ ਇਹ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਹੈ ਇਸ ਨੇ ਜਿੰਨਾ ਕੁਝ ਜਾਣ ਲਿਆ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੋਰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਅਖਾਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 'ਆਪਣੀ ਅਕਲ, ਬਿਗਾਨੀ ਮਾਇਆ ਬਹੁਤੀ ਹੀ ਬਹੁਤੀ।' ਆਪਣੀ ਤਾਂ ਅਕਲ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਬਹੁਤੀ ਲਗਦੀ ਹੈ ਚਾਹੇ ਉਹ ਕਮਲਾ ਹੀ ਹੋਵੇ। ਇਕ ਬੰਦਾ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਂਦਾ ਹੈ, ਜਰਦਾ ਖਾਂਦਾ ਹੈ, ਗਲਤ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਸਿਆਣਾ ਬੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਸਮਝਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਂਦਾ ਹੈਂ, ਤੈਨੂੰ ਕੈਂਸਰ ਹੋ ਜਾਏਗਾ, ਤੂੰ ਇਹ ਛੱਡ ਦੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਬਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਲ ਲੈ। ਇਥੇ ਮੈਂ ਕਈ ਦੇਖੇ ਨੇ, ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਏ ਸੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਥੇ ਰੋਪੜ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸੀ ਉਦੋਂ ਅਜੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੀ ਹੋਇਆ ਸੀ, 1978 ਦੀ ਬਾਤ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਰਾਬ ਨਾ ਪੀਆ ਕਰੋ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਪੈਸਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਨਾ ਕਰੋ। ਖੁਸ਼ੀ 'ਚ ਆ ਕੇ ਪੀਣ ਲੱਗ ਗਏ। ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮੁਕਦਮਾ ਚਲਦਾ ਸੀ, ਹੋਰ 20-20, 30-30 ਹਜ਼ਾਰ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਮੁਕਦਮਾ ਚਲਦਾ ਸੀ, ਅਖੀਰ ਸਵਾ ਲੱਖ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਉਹ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਂਦੇ ਰਹੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਮਰ ਗਿਆ, ਫੇਰ ਦੂਜਾ ਮਰ ਗਿਆ, ਫੇਰ ਤੀਜਾ ਮਰ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਬੱਚੇ ਰੁਲਦੇ ਫਿਰਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਬੀਬੀਆਂ ਇਕ ਦਿਨ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਈਆਂ, ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੀ ਕਰਿਆ ਜਾਵੇ, ਸਮਝਾਇਆ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸੀ, ਨਹੀਂ ਸਮਝੇ। ਉਹ ਇਹੀ ਗੱਲ ਸਮਝਦੇ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਰਾਬ ਨਾਲ ਵੀ ਕਦੇ ਆਦਮੀ ਮਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਇਹ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਹੀ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਕਿਹੜਾ ਕੋਈ ਪਾਪ ਕਰਦੇ ਹਾਂ? ਨਤੀਜਾ ਕੀ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਸਾਰਾ ਹੀ ਖੇਰੂੰ-ਖੇਰੂੰ ਹੋਇਆ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਇਕੋ ਘਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਆਦਮੀ ਉਠ ਗਏ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਹੋ ਕਿ ਤੰਬਾਕੂ ਨਾ ਖਾ ਤੂੰ। ਧਾਰਮਿਕ ਗੱਲ ਤੂੰ ਨਾ ਮੰਨ, ਲੇਕਿਨ ਮੰਨਣੀ ਪੈਣੀ ਹੈ -

ਮਦਰਾ ਦਹਤੀ ਸਪਤ ਕੁਲ ਭਾਂਗ ਦਹੈ ਤਨ ਏਕ॥
ਜਗਤ ਜੂਠ ਸ਼ਤ ਕੁਲ ਦਹੈ ਨਿੰਦਾ ਦਹੈ ਅਨੇਕ॥

ਸੱਤ ਕੁਲਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਸ਼ਰਾਬ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਭੰਗ ਇਕ ਤਨ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਤੰਬਾਕੂ ਪੀਂਦੇ ਨੇ, 100 ਕੁਲਾਂ ਤੱਕ ਮਾਰ ਕਰੇਗਾ। ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ! ਜਿਹੜੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦਾਨ ਕਰਕੇ, ਪੁੰਨ ਕਰਕੇ ਸਵਰਗਾਂ 'ਚ ਗਏ ਹੋਏ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੂੰ ਉਥੇ ਹੀ ਮੂੱਧੇ ਮਾਰ ਦਏਂਗਾ। ਉਥੇ ਇਹ ਗੱਲ ਚਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤੇਰੀ ਕੁਲ ਵਿਚ ਮਰਿਆਦਾ ਵਾਲੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ। ਮਰਿਆਦਾ ਵਾਲੇ ਜਿਸ ਕੁਲ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਉਸ ਕੁਲ ਨੂੰ ਗਾਲ ਲਗਦੀ ਹੈ, ਓਸ ਮਾਂ ਨੂੰ ਗਾਲ ਲਗਦੀ ਹੈ-

ਜਿਹ ਕੁਲਿ ਪੂਤੁ ਨ ਗਿਆਨ ਬੀਚਾਰੀ॥
ਬਿਧਵਾ ਕਸ ਨ ਭਈ ਮਹਤਾਰੀ॥ ਪੰਨਾ - 328

ਜਿਹੜੀ ਕੁਲ ਵਿਚ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪੁੱਤਰ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਿਆ, ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਰੰਡੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਐਡੀ ਵੱਡੀ ਸਖਤ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿ ਦਿਤੀ ਕਿ ਵਿਧਵਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੁਨੀਆ ਤਾਂ ਸੁਖ ਮਨਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕੋ ਤੇ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਲਉ, ਬੁੱਢ ਸੁਹਾਗਣ ਹੋਵੇਂ, ਤੇਰਾ ਸੁਹਾਗ ਕਾਇਮ ਰਹੇ; ਤੁਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਤੇਰਾ ਸੁਹਾਗ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕੀ ਹੈ? ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਨਸ਼ੇ ਪੀਵੇਗਾ, ਕੁਲਾਂ ਗਾਲ ਦੇਵੇਗਾ, ਜਿਹੜੇ ਬਜੁਰਗ ਥੋੜ੍ਹੇ-ਥੋੜ੍ਹੇ ਪੁੰਨ ਕਰਕੇ ਉਤੇ ਬੈਠੇ ਸਵਰਗ ਮਾਣ ਰਹੇ ਨੇ, ਸਭ ਥੱਲੇ ਸੁੱਟ ਦਿਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਫੇਰ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਜੁਰਗ ਜਿਹੜੇ ਨਿਗ੍ਹਾ ਰੱਖੀ ਬੈਠੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਤੇ, ਪੁੱਤਾਂ ਤੇ, ਪੋਤਿਆਂ, ਪੜੋਤਿਆਂ ਤੇ, ਉਹ ਜਦੋਂ ਇਕ ਕੁਲ ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਖਰਾਬ ਜੀਵ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਰਾਖੀ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਬਚਾਉਂਦੇ ਨੇ; ਜਿੰਨੀ ਕੁ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਹੈ ਓਨਾ ਕੁ ਬਚਾਓ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਫੇਰ ਉਹ ਹੱਥ ਖਿੱਚ ਲੈਂਦੇ ਨੇ -

ਤਨਕ ਤਮਾਕੂ ਸੇਵੀਐ ਦੇਵ ਪਿਤਰ ਤਜਿ ਜਾਇ॥

ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇਵਤੇ ਵੀ ਤੇ ਪਿਤਰ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਫੇਰ ਪਾਪ ਐਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ-

ਪਾਨੀ ਤਾ ਕੇ ਹਾਥ ਕਉ ਮਧਰਾ ਸਮ ਅਘਦਾਇ॥

ਜਿਹੋ ਜਿਹੀ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਲਈ ਤੇ ਓਹੋ-ਜਿਹਾ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਦਾ ਪਾਣੀ ਲੈ ਕੇ ਪੀ ਲਿਆ, ਐਡਾ ਪਾਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਦਾ। ਕਹਿੰਦੇ ਮਹਾਰਾਜ! ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਦਾ ਪਾਪ ਕਿੰਨਾ ਹੈ? ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਮਦਰਾ ਦਹਤੀ ਸਪਤ ਕੁਲ ਭਾਂਗ ਦਹੈ ਤਨ ਏਕ॥

ਸ਼ਰਾਬ 7 ਕੁਲਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ - 3 ਉਪਰਲੀਆਂ, 3 ਹੇਠਲੀਆਂ, ਇਕ ਆਪਣਾ ਸਰੀਰ। ਭੰਗ ਪੀਣ ਵਾਲਾ ਆਪ ਵੀ ਖਰਾਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਥੋੜ੍ਹਾ-ਥੋੜ੍ਹਾ ਪੁੰਨ ਕਰਕੇ ਸਵਰਗ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਸਮਾਂ ਲੰਘਾ ਰਹੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕੁਲ ਵਿਚ ਔਲਾਦ ਦੇ ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਲਗਦਾਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਵਰਗ ਵਸਦਿਆਂ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਾਪ ਦਾ ਫਲ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਕੁਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਬੰਦਾ ਕਿਵੇਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ? ਹੇਠਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਜੀਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਖਰਾਬੀ ਆ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਬੱਚੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਖਰਾਬ ਹੋਣਗੇ, ਵਿਘਨ ਪੈਣਗੇ ਤੇ ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੇ ਉਹ ਸਾਥ ਛਡ ਜਾਣਗੇ। ਸਾਥ ਛੱਡ ਕੇ ਫੇਰ ਉਸ ਘਰ ਦੇ ਉਤੇ ਜਿਹੜਾ ਪਹਿਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ - ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ, ਉਹ ਤਾਂ ਹਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਉਥੇ ਭੂਤਾਂ-ਪ੍ਰੇਤਾਂ ਦਾ ਪਹਿਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭੂਤ-ਪ੍ਰੇਤ ਜਿਹੜੇ ਨੇ ਉਹ ਕਲਹ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਨੇ - ਲੜਾਈ, ਝਗੜਾ, ਗੁੱਸਾ, ਪੁੱਠੇ ਕੰਮ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਚ ਘਾਟੇ ਪੈਣ, ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਆਉਣ। ਰੋਣਾ-ਪਿਟਣਾ ਘਰ 'ਚ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬਿਮਾਰ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਮਾਰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਰਾ ਹਟ ਗਿਆ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦਾ। ਗਲਤ ਬੰਦਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਸਾਰਾ ਹੀ ਸਿਲਸਿਲਾ ਬਦਲ ਦਿਤਾ। ਸੋ ਕਹਿੰਦੇ ਜਿਹੜਾ ਤੰਬਾਕੂ ਪੀਂਦਾ ਹੈ, 24 ਕੁਲਾਂ ਤਾਂ ਦਾਦਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਨਾਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, 20 ਨਾਨਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਨਾਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਿਥੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਿਆ-ਮਾਮੇ, ਨਾਨੀਆਂ ਜਿਹੜੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੇ ਸਾਰੇ ਦੁਖੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, 16 ਜਿਥੇ ਵਿਆਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਥੇ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, 12 ਜਿਥੇ ਲੜਕੇ-ਲੜਕੀਆਂ ਵਿਆਹੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, 11 ਜਿਸ ਥਾਂ ਤੇ ਭੈਣ ਵਿਆਹੀ ਹੋਈ ਹੈ, 9 ਜਿਥੇ ਭੂਆ ਹੈ, 8 ਜਿਥੇ ਮਾਸੀ ਹੈ। ਐਨੀ ਦੂਰ ਤੱਕ ਮਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ -

ਜਗਤ ਜੂਠ ਸ਼ਤ ਕੁਲ ਦਹੈ...........॥

100 ਕੁਲਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ।

............ਨਿੰਦਾ ਦਹੈ ਅਨੇਕ॥

ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਤਾਂ ਕੁਲਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਛਡਦਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, "ਐ ਮਾਤਾ! ਜੇ ਤੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਬੰਦਗੀ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣਾ, ਤੂੰ ਅਰਦਾਸ ਕਰਿਆ ਕਰਦੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਵਿਧਵਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ, ਪੁਤਰ ਹੀ ਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ। ਕੀ ਲੋੜ ਸੀ ਇਹੋ-ਜਿਹੇ ਪੁਤਰਾਂ ਦੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕਲਜੁਗ ਵਰਤਾਉਣਾ ਸੀ।"

ਸੋ ਬੰਦਾ ਸਮਝਦਾ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਰੱਬ ਨੇ ਅਕਲ ਦੇ ਦਿਤੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਅਕਲ ਦੇ ਕੇ ਰੱਬ ਫੇਰ ਸੌਂ ਗਿਆ, ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦਿਤੀ। ਜੇ ਕੋਈ ਸੰਤ ਐਸੀ ਗੱਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੈ ਸੰਤ ਵੀ ਕੋਈ ਬੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਕੀ ਸਵਾਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਪੀਣ ਰੋਜ਼ ਹੀ, ਗੱਪਾਂ ਮਾਰਨ ਬੈਠ ਕੇ। ਚਾਰ ਹਾਲਤਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ - ਸ਼ਰਾਬੀ ਦੀਆਂ -

ਪਹਿਲੀ ਹਾਲਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪਹਿਲਾ ਪੈਗ ਪੀਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜਿਹੜੇ ਬੰਦੇ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਚ ਜ਼ੁਬਾਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਉਹ ਵੀ ਤੋਤੇ ਵਾਂਗ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। 4-5 ਬੈਠੇ ਹੋਣ, ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਪੰਜੇ ਇਕੱਠੇ ਹੀ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਜਿਹੜਾ ਸੋਫੀ ਹੈ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਹੁੰਗਾਰਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਭਰਦਾ ਨਹੀਂ - ਉਹ ਉਸ ਤੋਂ ਉਚੀ ਉਹ ਉਸ ਤੋਂ ਉਚੀ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦੂਸਰਾ ਪੈਗ ਜਦੋਂ ਪੀ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਮਾੜੇ ਤੋਂ ਮਾੜਾ ਬੰਦਾ ਹੈ, ਰਾਤ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਡਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਨੂੰ ਦਸਣਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਆਹ ਗੱਲ ਹੋਈ, ਫੇਰ ਦੇਖਦੇ ਮੇਰੇ ਹੱਥ। ਕਹਿੰਦੇ ਸ਼ੇਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਤੀਸਰਾ ਪੈਗ ਜਦੋਂ ਪੀਂਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਗਧਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਪਹਿਨੇ ਕਪੜਿਆਂ ਉਤੇ ਉਤੇ ਹੀ ਸੁੱਟੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਸਾਰਾ ਕੁਝ, ਦਾਲ ਵੀ ਉਤੇ ਹੀ ਗਿਰੀ ਜਾਏਗੀ, ਹੋਰ ਵੀ ਉਤੇ ਹੀ, ਸਭ ਕਪੜੇ ਖਰਾਬ ਕਰ ਲਏਗਾ।

ਚੌਥੀ ਹਾਲਤ ਇਸ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਬਹੁਤੀ ਪੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਮੁਰਦੇ ਵਾਂਗ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਚਾਹੇ ਕੁੱਤੇ ਮੂੰਹ ਚੱਟੀ ਜਾਣ, ਚਾਹੇ ਘੜੀਸ ਕੇ ਪਰੇ ਨੂੰ ਕਰ ਦਿਓ - ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਥੇ ਮੈਂ ਇਕ ਦਿਨ ਦੀਵਾਨ ਲਾ ਕੇ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪੜੌਲ ਦੀ ਨਦੀ ਕੰਢੇ ਸੜਕ ਤੇ ਗਿਰਿਆ ਪਿਆ ਸੀ ਇਕ ਬੰਦਾ। ਕਾਰ ਦੀਆਂ ਲਾਈਟਾਂ ਘੱਟ ਸੀ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਇਵੇਂ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਪੱਥਰ ਰੱਖ ਦਿਤਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦਾ ਉਰਲਾ ਪਾਸਾ ਹੀ ਦਿਸੇ, ਪੱਥਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਨਾਲ ਦਿਆਂ ਨੂੰ ਉਤਾਰਿਆ, ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੱਥਰ ਚੁਕੋ। ਉਹ ਉਤਰ ਕੇ ਗਏ, ਕਹਿੰਦੇ, ਜੀ ਪੱਥਰ ਨਹੀਂ ਇਹ ਤਾਂ ਬੰਦਾ ਪਿਆ ਹੈ।"

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਜੀਉਂਦਾ ਹੈ?" ਉਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, "ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਦੀ ਹੀ ਲੰਘਾ ਲਓ ਕਾਰ, ਉਤੇ ਦੀ ਹੀ ਲੰਘਾ ਲਓ।"

ਲੱਤਾਂ ਤੋਂ, ਬਾਹਾਂ ਤੋਂ ਫੜ ਲਿਆ, ਚੁੱਕ ਕੇ 20-30 ਕਦਮਾਂ ਦੂਰ ਰੱਖ ਕੇ ਆਏ। ਨਾਲ ਸਾਈਕਲ, ਉਸ ਦੇ ਉਤੇ ਡਰੰਮ ਵਗੈਰਾ ਉਹ ਸਾਰੇ ਪਰੇ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਰੱਖ ਦਿਤੇ ਕਿ ਇਥੇ ਕੋਈ ਇਸ ਦੀ ਜੇਬ ਹੀ ਨਾ ਫੋਲ ਲਵੇ। ਆਹ ਹਾਲਤ ਬੰਦੇ ਦੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ; ਚੰਗਾ ਭਲਾ ਬੰਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਜਿਹੜਾ ਕੁਝ ਮੈਂ ਜਾਣ ਲਿਆ, ਉਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਜਾਣੀ ਹੋਈ ਸਹੀ ਹੈ।"

ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਮਨੁੱਖ ਨਸ਼ਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਨਸ਼ਾ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮਿਆਂ ਤੋਂ ਨਸ਼ਾ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦੀ ਭੈੜੀ ਆਦਤ ਚਲੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਿਆਣੇ ਪੁਰਸ਼ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੇ ਬੁਰੇ ਅਸਰ ਅਤੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੰਨ 3000 ਪੂਰਬ ਈਸਾ ਅਰਥਾਤ ਅੱਜ ਤੋਂ ਕੋਈ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮਿਸਰ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਮਕਬਰਿਆਂ ਅਤੇ ਬਾਬਿਲ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਖੰਡਰਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਤੋਂ ਐਸਾ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕਈਆਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰੂਸ ਵਿਚ ਈਸਾਂ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। 116 ਪੂਰਬ ਈਸਾ ਵਿਚ ਚੀਨ ਦੇ ਇਕ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਕਿ ਚੀਨ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਇਕ ਮੁੱਠ ਨਹੀ ਰਹੇ, ਗੁਣ ਹੀਣ ਅਤੇ ਆਲਸੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਦੇਸ਼ (ਚੀਨ) ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਚੀਨ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਕਿ ਲੋਕ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਕੜ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਭੇਜੋ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਜਾਏ ਮੌਤ ਦੰਡ ਦੇਵਾਂਗਾ। 1134 ਪੂਰਬ ਈਸਾ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 116 ਪੂਰਬ ਈਸਾ ਤੱਕ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ 40 ਵਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਫਿਲਾਸਫਰ, ਜਿਵੇਂ ਸੁਕਰਾਤ, ਅਰਸਤੂ, ਅਫਲਾਤੂਨ, ਸਿਮਰੋ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਇਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਰਾਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਮਾਨਵਤਾ ਤੋਂ ਨੀਚਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਕਾਲ ਵੱਲ ਝਾਤ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਭਾਗਵਤ ਪੁਰਾਣ ਵਿਚ ਯੁਧਿਸ਼ਟਰ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਜੀ ਨੂੰ ਪੁਛਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਰਜਨ ਇਸ ਸਮੇਂ ਯਾਦਵ ਕੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਰਜਨ ਨੇ ਉਤਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਰਾਜਨ! ਯਾਦਵ ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਰੁਨੀ ਨਾ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਪੀ ਕੇ ਬੁੱਧੀ ਗਵਾਂ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਵਿਚ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਨ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਲੜ ਲੜ ਕੇ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੰਨੂੰ ਜੀ ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ ਮੰਨੂੰ ਸਿਮਰਤੀ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣਾ ਪੰਜਾਂ ਮਹਾਂ ਪਾਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਗਿਣਿਆਂ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਰਾਬ ਨਾ ਪੀਣ ਯੋਗ ਪਦਾਰਥ ਹੈ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੇਣ ਯੋਗ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਵਲੋਂ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਪਰਵਾਨ ਕਰਨ ਯੋਗ ਵਸਤੂ ਹੈ।

ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿਧ ਕਵੀ ਕਾਲੀਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਧੰਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਕੀ ਵੇਚਦਾ ਹੈ? ਉਸ ਨੇ ਉਤਰ ਦਿਤਾ ਮੈਂ ਅੱਠ ਬੁਰਿਆਈਆਂ ਵੇਚਦਾ ਹਾਂ।

ਮਸਤੀ, ਪਾਗਲਪਨ, ਝਗੜਾ, ਢੀਠਤਾ, ਬੁਧੀ ਦਾ ਨਾਸ, ਸੱਚ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਨਫਰਤ, ਨਰਕਾਂ ਭਰੀ ਜਿੰਦਗੀ, ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਨਾਸ਼। ਸੋ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ, ਤੱਤ ਬੇਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼, ਸਾਧੂ, ਮਹਾਤਮਾ, ਤਪੱਸਵੀ, ਯੋਗੀ, ਸੁਆਮੀ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਬੱਚਣ ਦਾ ਹੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਵਿੱਤਰ ਲਿਖਤਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਸੁਣਨਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਢਾਲਣਾ ਹਰ ਜੀਵ ਲਈ ਜਰੂਰੀ ਹੈ।

ਇਤਿਹਾਸ ਵੱਲ ਝਾਤ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਸਿਟਿਆਂ ਦਾ ਮਨੁੱਖ ਤੇ ਬਹੁਤ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਦਸਿਆ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਜੇਤੂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਿਕੰਦਰ ਦੀ ਮੌਤ 33 ਵਰਿਆ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਨਾਲ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਪਹਿਲੇ ਸੰਸਾਰ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਜਰਮਨ ਲੋਕ ਪੈਰਿਸ ਦੇ ਦਰਵਾਜਿਆਂ ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਗਏ। ਫਰਾਸੀਸੀ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਚਤੁਰ ਸਨ। ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਭਰੇ ਹੋਏ ਪੀਪੇ ਛੱਡ ਕੇ ਪਿੰਡ ਖਾਲੀ ਕਰਕੇ ਪਿਛੇ ਹੱਟ ਗਏ। ਜਰਮਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਪੈਰਿਸ ਸ਼ਹਿਰ ਤੇ ਕਬਜਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਕੇ ਇਤਨੇ ਮਸਤ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਲੜਨ ਦੇ ਕਾਬਲ ਨਾ ਰਹੇ। ਫਰਾਸੀਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਗਨਾਂ ਨੇ ਜਰਮਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਤਜਰਬਾਕਾਰ ਪਲਟਨਾਂ ਭੁੰਨ ਸੁਟੀਆਂ।

ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਦੁਰਘਟਨਾਂ ਵੱਧ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਵੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਨਸ਼ੇ ਪਾਪਾਂ, ਬੁਰਿਆਈਆਂ, ਬੁਰੇ ਆਚਰਣ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਤਲ, ਡਕੈਤੀ, ਚੋਰੀ, ਉਧਾਲੇ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਹੈ। ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਰਾਬ ਕਈ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਹੈ। ਡਾਕਟਰਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਹਿਮ ਹੈ। ਅਲਕੋਹਲ ਦਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਘੋਲਣ ਵਿਚ ਮੱਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਰੋਗ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਵਿਚ ਨਹੀਂ। ਡਾਕਟਰ ਤਾਮਸ ਪੈਰਨ ਨੇ ਪਾਗਲਪਨ ਦੇ ਰੋਗ ਦਾ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਨ ਨਸ਼ੇ ਨੂੰ ਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਭਗਤ ਸ੍ਰੀ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਸ਼ਬਦ ਹੈ -

ਸੁਰਸਰੀ ਸਲਲ ਕ੍ਰਿਤ ਬਾਰੁਨੀ ਰੇ ਸੰਤ ਜਨ ਕਰਤ ਨਹੀ ਪਾਨੰ॥

ਪੰਨਾ - 1293

ਭਗਤ ਰਵੀਦਾਸ ਜੀ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ਼ਰਾਬ ਬਹੁਤ ਹੀ ਭੈੜੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਗੰਗਾ ਜਲ ਦੀ ਵੀ ਬਣੀ ਹੋਵੇ ਤਦ ਵੀ ਸੰਤ, ਮਹਾਤਮਾ ਇਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਸਾਰੇ ਭਲੇ ਪੁਰਸ਼ ਇਸ ਤੋਂ ਨਫਰਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਾਲੀਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ ਨਸ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਅੱਠ ਬੁਰਿਆਈਆਂ ਦਾ ਸਰਟੀਫੀਕੇਟ ਇਕੋ ਵਾਰ ਇਕੱਠਾ ਹੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅੱਜ ਕੱਲ ਦੇ ਜਮਾਨੇ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਜਾਇਜ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਮਾਈ ਹੋਈ ਦੌਲਤ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ੀ ਮੁਨੀ, ਸਾਧੂ, ਮਹਾਤਮਾ, ਤੱਤਬੇਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼, ਸੰਤ ਜਨ, ਗੁਰਮੁਖ, ਗੁਰੂ, ਪੀਰ ਤੇ ਸੁਆਮੀ ਹੱਕ ਹਲਾਲ ਦੀ ਕ੍ਰਿਤ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਘਾਲਿ ਖਾਇ ਕਿਛੁ ਹਥਹੁ ਦੇਇ॥
ਨਾਨਕ ਰਾਹੁ ਪਛਾਣਹਿ ਸੇਇ॥ ***ਪੰਨਾ - 1245***

ਹਿਰਦੇ ਦੇ ਰੋਗੀਆਂ ਲਈ ਨਸ਼ਾ ਬਹੁਤ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੈ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਉਜੜੇ ਹੋਏ ਬਾਗ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪ ਤਾਂ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਮਸਤੀ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਖਰਾਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਬੇਰੁਖੀ ਵਾਲੀ ਕੁੜਤਣ ਭਰੀ ਜਿੰਦਗੀ ਬਤੀਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 64 ਤੇ)

ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ ਮਿੱਠੀ ਯਾਦ ਵਿਚ

ਹਰ ਦਮ ਦਿਲ ਵਿਚ ਵਸਦੀ ਰਹਿੰਦੀ
ਤੇਰੀ ਤਾਰ ਸਾਹਿਬਾ,
ਅੱਖੀਆਂ ਹਰ ਪਲ ਲੋਚਣ ਤੇਰਾ ਦੀਦਾਰ ਸਾਹਿਬਾ।
ਭਾਵੇਂ ਵਸਦਾ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ,
ਸਭ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਪਣਾ ਪਿਆਰ,
ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੋਈ,
ਦੁਨੀਆਂ ਆਸਾਂ ਨਾਲ ਖਲੋਈ।
ਸਾਨੂੰ ਤੇਰੀ ਹੀ ਬਸ ਰਹਿੰਦੀ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਸਾਹਿਬਾ,
ਹਰ ਦਮ ਦਿਲ ਵਿਚ,.........।
ਕੋਈ ਹੱਜ ਲਈ ਤੁਰ ਗਿਆ ਮੱਕੇ,
ਕੋਈ ਜਾ ਤੀਰਥਾਂ ਤੱਕੇ,
ਕੋਈ ਬੈਠ ਸਮਾਧੀ ਲਾਵੇ,
ਕੋਈ ਸਾਧਨਾ ਕਰ ਬੁਲਾਵੇ?
ਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਤੇਰੀ ਬਸ ਆਵੇ, ਬਾਰ ਬਾਰ ਸਾਹਿਬਾ।
ਹਰ ਦਮ ਦਿਲ ਵਿਚ..........।
ਤੇਰਾ ਸਾਰਾ ਹੈ ਸੰਸਾਰ,
ਤੈਨੂੰ ਸਭ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ
ਭਾਵੇਂ ਜਿਥੇ ਵੀ ਕੋਈ ਵੱਸੇ,
ਤੇਰੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਤੱਕੇ,
ਕਦੋਂ ਆ ਕੇ ਲਵੋਗੇ ਦੱਸੀਂ ਸਾਡੀ ਸਾਰ ਸਾਹਿਬਾ।
ਹਰ ਦਮ ਦਿਲ ਵਿਚ.........।
ਤੂੰ ਸਾਡੇ ਜੋਗਾ ਹੋਇਆ
ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਜੋਗੇ ਰਹੀਏ,
ਸਾਡੀ ਜਿਹੜੀ ਵੀ ਉਮੰਗ
ਤੇਰੇ ਚਰਨਾਂ 'ਚੋਂ ਲਈਏ,
ਸਿਰ ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ, ਕਰਦੇ ਬੇੜਾ ਪਾਰ ਸਾਹਿਬਾ।
ਚਰਨਜੀਤ ਨਿਮਾਣੀ ਔਗੁਣ ਨਾ ਚਿਤਾਰ ਸਾਹਿਬਾ।
ਹਰ ਦਮ ਦਿਲ ਵਿਚ ਵਜਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਤੇਰੀ ਤਾਰ ਸਾਹਿਬਾ।
ਅੱਖੀਆਂ ਹਰ ਪਲ ਲੋਚਣ, ਤੇਰਾ ਦੀਦਾਰ ਸਾਹਿਬਾ!

ਚਰਨਜੀਤ ਕੌਰ

(ਇਥੋਂ ਕੱਟ ਕੇ ਭੇਜੋ ਜੀ)

Annual/Life Membership Form - Atam Marg

ਸਾਲਾਨਾ/ਲਾਈਫ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਫਾਰਮ – ਆਤਮ ਮਾਰਗ

(ਇਹ ਫਾਰਮ ਭਰ ਕੇ 'ਦਫਤਰ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ, ਡਾਕਖਾਨਾ : ਮੁਲਾਂਪੁਰ ਗਰੀਬਦਾਸ, ਜ਼ਿਲਾ ਰੋਪੜ 140901 ਨੂੰ ਭੇਜੋ ਜੀ)

1. ਜੇ ਆਪ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹੋ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਨੰਬਰ ਲਿਖੋ ਜੀ........................
2. ਨਾਮ/ Name..
3. ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਮ/Father's Name..
4. ਪੂਰਾ ਪਤਾ/Full address..

....

....

PINCODE.......................Telephone...............

ਮੈਂ .... ਰੁਪਏ ਮਨੀਆਰਡਰ/ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ/ਚੈਕ ਨੰ........................ਮਿਤੀ.............................ਰਾਹੀਂ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ **ਸਾਲਾਨਾ/ਲਾਈਫ** ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਨਦਰ ਅਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸੀਸਾਂ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣਿਆ ਹਾਂ ਜਿਸ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਹੈ।

ਦਸਤਖਤ................................

ਨਾਮ.................................

(ਪੰਨਾ 62 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਅੱਜ ਕੱਲ ਦੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਨਸ਼ਿਆ ਦੀ ਆਦੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਨਸ਼ੇ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ, ਸਰੀਰ ਉਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਟੀਕੇ ਲਗਾਉਣੇ। ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਭਾਅ ਵਿਚ ਚਿੜਚਿੜਾਪਣ, ਘਬਰਾਹਟ, ਲੜਾਕਾਪਨ, ਯਾਦ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਘੱਟ ਜਾਣਾ, ਭੁੱਖ ਘੱਟ ਲੱਗਣੀ, ਭਾਰ ਘੱਟ ਜਾਣਾ, ਸਰੀਰ ਤੇ ਸੁਸਤੀ, ਅੱਖਾਂ ਤੇ ਸੋਜਨ ਤੇ ਲਾਲੀ, ਨੀਂਦ ਨਾ ਆਉਣੀ, ਜਬਾਨ ਲੜਖੜਾਉਣੀ, ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਪੀੜਾਂ ਪੈਣੀਆਂ। ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਇਕ ਨਸ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜੇਕਰ ਸਾਰੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਤੱਤ ਬੇਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ, ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀਆਂ, ਸੰਤਾਂ, ਮਹਾਤਮਾਂ, ਸੁਆਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜੋ ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਹਨ, ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਇਕ ਮੁੱਠ ਹੋ ਕੇ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਤਾਂ ਘਾਲ ਕਮਾਈ ਵਾਲੇ ਤੱਤ ਬੇਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਰਸਨਾਂ ਤੋਂ ਉਚਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਬਚਨ ਇਸ ਘੋਰ ਕਲਯੁਗ ਵਿਚ ਜਲਦੇ ਬਲਦੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦੀ ਸੇਧ ਦੇ ਕੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਦੁਖੀ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਬਚਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰਮੁਖ ਜੀਵਨ ਜੀਣ ਦੀ ਸੇਧ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਨੋਟ: ਇਸ ਲੇਖ ਦਾ ਆਧਾਰ ਗੁਰਬਾਣੀ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਵਚਨ ਅਤੇ ਪੁਸਤੱਕ 'ਸਾਹਿਤ ਭੂਸ਼ਨ' ਹੈ।

✡ ✡ ✡ ✡ ✡ ✡ ✡ ✡ ✡

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦੀਵਾਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

11ਵਾਂ ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ
29, 30 ਸਤੰਬਰ ਅਤੇ 1, 2 ਅਕਤੂਬਰ

ਐਤਵਾਰ – – 2, 9, 16, 23, 30 ਸਤੰਬਰ।

ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ – 2 ਸਤੰਬਰ, ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ।

ਸੰਗਰਾਂਦ – 16 ਸਤੰਬਰ, ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ।

(ਸਮਾਂ ਦੁਪਹਿਰ 12 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 4.00 ਵਜੇ ਤੱਕ)

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ – ਹਰੇਕ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਦਿਨ ਦੇ 11.00 ਵਜੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਜੇ ਕਦੀ ਤੁਹਾਨੂੰ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਨਾ ਮਿਲੇ!!!

ਆਪ ਜੀ ਸਭ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦਿਤ ਹੈ ਕਿ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਬੜੇ ਸੋਹਣੇ ਸੁਚੱਜੇ ਅਤੇ ਸੁਥਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ **ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਾਰੀਖ** ਨੂੰ ਪੋਸਟ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਸਤੇ ਦੀ ਕਿਸੇ ਰੁਕਾਵਟ ਜਾਂ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕਾਰਨ ਜੇ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ 10 ਤਰੀਕ ਤਕ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਤਾਂ ਕੇਵਲ –

ਦਫਤਰ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਫੋਨ ਨੰਬਰ –

01888-255001

01888-255002

ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਹੋਰ ਨੰਬਰਾਂ ਤੇ ਨਹੀਂ। ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਕੰਪਿਊਟਰ ਰਾਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੋਨ ਨੰਬਰਾਂ ਤੇ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਅਤੇ ਸਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਿਦਿਆ ਮੰਦਰ (ਸਕੂਲ) ਦੇ ਫੋਨ ਨੰਬਰ – 01888-255005, 255006

ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਡੀਵਾਈਨ ਇਨਸਟੀਚਿਊਟ ਔਫ਼ ਟੈਕਨਾਲੌਜੀ – 01888-255007, 255008, 255009